P. Ovidii Nasonis Carmina: Heroides. Amores. ...

Ovid, Alexander Riese

P. OVIDIUS NASO.

VOL. I.

P. OVIDII NASONIS

CARMINA

EDIDIT

ALEXANDER RIESE.

VOL. I:

HEROIDES. AMORES.
MED. FORMAE. ARS AMATORIA. REMEDIA AMORIS.
POETAE OVIDIANI.

EDITIO STEREOTYPA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.
LIPSIAE MDCCCLXXI.

PRAEFATIO.

Poetae inter Romanos splendidissimi vitam narraturo materiam ipse praebet et certissimam et uberrimam, cum sui 'nimium amator' plurima in carminibus de se ipse narraverit et praedicarit; praecipue autem in Tristium libro IV 10 omnem vitam suam contexuit.[1] Quare contentus fere ero, ipso duce vitam eius enarrare, aliorum scriptorum qui iudicia de eo ingeniose protulerunt verbis hic illic interpositis.

P. Ovidius Naso (qui cognomine suo saepissime in scriptis suis utitur[2]) natus est anno p. u. c. 711 (a. Chr. n. 43), *cum cecidit fato consul uterque pari* (Trist. IV 10, 6) i. e. cum Hirtius et Pansa consules Mutinensibus praeliis interierunt, die xiii. kal. Apr. (ib. 13), Sulmone (quod hodie Solmona) in oppido Paelignorum (ib. 3. Am. II 1, 1. 16, 37. III 15, 3 sqq. ex Pont. IV 14, 49. Fast. IV 81). Familia satis inlustri ortus erat: *usque a proavis vetus ordinis heres, non modo fortunae munere factus eques* (Trist. IV 10, 7. 8. Am. III 15, 5. 6. cf. ib. I 3, 7. III 8, 9. ex Pont. IV 8, 17). Census familiae num nobilitati eius responderit, ex ipsius verbis non satis liquet; nam domum suam *parvam* dicit, *sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut aevo clara nec ullius nobilitate minor. Vt neque divitiis nec paupertate notanda .. Sit .. domus vel censu parva vel ortu: ingenio certe non latet illa meo* (Trist. II 110 sqq.). At in Amoribus pauperem se esse saepius queritur: I 3, 9. 8, 66. II 17, 27. III 8, 1 sqq.; Art. am. II 165: *pauper amavi.* Nimirum, ni fallor, opes pater habebat quidem, filio autem luxurioso dare nolebat, quantum illi opus erat: *temperat et sumptus parcus uterque parens* (Am. I 3, 10). Nam cum Publio, toga virili sumpta, *cum lato purpura clavo* indueretur (Trist. IV 10, 29), i. e. cum spem senatorii ordinis haberet, decies sestertium vel plus rei familiaris patri eius fuisse putandum est. Sed illuc redeamus. Frater eius uno anno antea eodem die natali genitus ad eloquentiam *viridi tendebat ab aevo*, qui postea anno vitae vigesimo cum multo Publii dolore morte absumptus est (Trist. l. c. 9 sqq. 17. 31.). *Protinus excolimur teneri, curaque parentis imus ad insignes urbis ab arte viros* (Trist. l. c. 15. 16); in urbe etiam toga virilis sumpta est (ib. 28). Fratri eloquium, ipsi poesis placebat. A qua cum pater eum dehortaretur, *scribere conabar verba soluta modis. Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos, et quod temptabam dicere, versus erat* (ib. 24 sqq.). Verba sane memoratu dignissima, quae si cum ea re composuerimus, quod tota Ovidii institutio (ut tunc moris erat) ad artem rhetoricam exercendam tendebat, iam quasi omnem eius dicendi cogitandique rationem adumbratam habebimus. Declamabat enim teste Seneca (Controv. II 10, 8 sqq.) *apud rhetorem Arellium Fuscum, cuius auditor fuit . . . habebat comptum et decens et amabile ingenium; oratio eius iam tum nihil aliud poterat videri quam solutum carmen* (v. supra). *adeo autem studiose Latronem audiit, ut multas illius sententias in versus suos transtulerit .. habebatur bonus declamator . . . excepto eo quod sine certo ordine per versus discurreret .. declamabat autem Naso raro controversias et non nisi ethicas; libentius dicebat suasorias: molesta illi erat omnis argumen-*

1 cf. praecipue I. Masson, Ovidii vita ordine chronologico digesta. Amstelod. 1708. — Vitae in codicibus extantes novellae nulliusque pretii sunt.

2 e. c. Am. I 11, 27. II 1, 2. Art. am. II 744. III 812. Rem. am. 72. 558. Trist. II 119 all. Nomine gentili non utitur, quippe quod metro dactylico praeter vocativum casum repugnet. Sed et hoc ex scriptoribus aliis et praenomen ex codd. omni dubitatione caret; *Ovidium Nasonem* Seneca rhetor appellat.

tatio sqq. Quae pleraque magnopere in ipsius carmina quadrant. Adolescens iam carminibus non solum ut dixi scribendis sed etiam recitandis, qui mos tunc invaluerat, operam dedit: *carmina cum primum populo iuvenilia legi, barba resecta mihi bisve semelve fuit. Moverat ingenium totam cantata per urbem nomine non vero*[1] *dicta Corinna mihi* (Trist. l. c. 57 sqq.). Ex quibus verbis cave ne hoc efficias, Amorum libros primos ab eo compositos esse: cum illud tantum dicere velit, gloriam se et famam per eos primum sibi parasse. Vitae ratione tunc utebatur Musis et otio dedita. Cum Musis poetas quoque colebat, '*quotque aderant vates, rebar adesse deos*' (ib. 42). *Vergilium vidi tantum, nec amara Tibullo tempus amicitiae fata dedere meae* (ib. 51. 52): uterque enim anno a. Chr. 19, Ovidio vigesimum quintum annum agente, mortuus est; Tibullum tamen pulcro illo carmine funebri, quod Amorum III 9 extat, celebravit. Horatius *numerosus aures nostras tenuit* (ib. 49); quod non indicat, eum amicitia illius usum esse. Amici autem eius inter poetas erant Propertius, *iure sodalicio qui mihi iunctus erat* quique *suos ignes* Ovidio *recitare* solebat (ib. 45); Macer Ornithogoniae et Theriacon auctor, *grandior aevo* quam Ovidius (ib. 43); *Ponticus heroo*, *Bassus quoque clarus iambis dulcia convictus membra fuere mei* (ib. 47 sq.). Sabinus amicus, cum Heroidas aliquot Naso composuisset, alias scripsit illis respondentes (Am. II 18, 27 sqq. ex Pont. IV 16, 15). Etiam Tuticano qui Odyssiam latine vertit (ex P. IV 12. 14. 16, 27), Macro iuniore qui Antehomerica et Posthomerica composuit quique tertiae Ovidii uxori affinis erat (Am. II 18. ex Pont. II 10. IV 16, 6), Maximo Cotta (ex Pont. I 2. 5. 9. II 3. 8. III 5. 8. IV 16, 41), Albinovano (ib. IV 10. 16, 6), Caro (ib. IV 13. 16, 7), Severo (ib. I 8. IV 2. 16, 9), Rufo uxoris tertiae avunculo (ib. II 11. IV 16, 28) poetis familiariter utebatur; sed et Perillae poetriae *ut pater natae duxque comesque fuit* (Tr. III 7). Vides quam fuerit vividus et iucundus poetarum eius aevi convictus; nec tamen eos legitime constituto 'collegio poetarum' iunctos fuisse veri est simile, licet Trist. V 3 id suadere posse videatur. Ex aliis multis eius amicis novimus Hyginum grammaticum (Suet. de gramm. 20), Graecinum (Am. II 10. ex Pont. I 6. II 6. IV 9), Atticum (Am. I 9. ex P. II 4. 7), Brutum (ib. I 1. III 9. IV 6), Sex. Pompeium (ib. IV 1. 4. 5. 15), Gallionem (ib. IV 11), alios in epp. ex P. memoratos. Nec vero praetereundus est Messala, quondam *hortator studii causaque faxque mei* (ex P. I 7, 28). — *Utque ego maiores* [inter quos Gallum, Tibullum, Propertium, etiam Catullum, Calvum, Varronem Atacinum, Vergilium maxime celebrat], *sic me colere minores, notaque non tarde facta Thalia mea est* (Tr. IV 10, 55). — Musis atque otio poetam vacasse dixi. *Otia iudicio semper amata meo* (Trist. IV 10, 40). At *Venus otia amat* (rem. am. 143). Nec mirum, quod poeta indolis in amorem pronae (cf. Amor. II 4. Trist IV 10, 65 sqq.), amicis utens eiusdem moris, veluti Propertio, in urbe vivens in luxuriem effusa, patre ortus re familiari non destituto, iucundi praeterea et amabilis ingenii, toto animo ad illam vitae agendae rationem se convertit. Quamquam enim *cepimus et tenerae primos aetatis honores, deque viris quondam pars tribus una* [i. e. triumvir capitalis] *fui* (Trist. l. c. 33), et *inter bis quinos usus honore viros* [decemvir stlitibus iudicandis] (Fast. IV 384) est; quamquam etiam *commissa est nobis fortuna reorum lisque decem deciens inspicienda viris, res quoque privatas statui sine crimine iudex, deque mea fassa est pars quoque victa fide* (Trist. II 93 sqq. cf. ex Pont. III 5, 23): tamen senatorii ordinis spem abiecit (Tr. IV 10, 35). Ne enim maiores quoque magistratus peteret, eo pro-

1 cf. de eo more Apuleius apol. 10.

hibebatur, quod *nec patiens corpus nec mens fuit apta labori, sollicitaeque fugax ambitionis eram, et petere Aoniae suadebant tuta sorores otia iudicio semper amata meo* (Trist. IV 10, 37 sqq.). Otiosus igitur in urbe mansit — nisi quod *quondam petii studiosus Athenas* (Trist. I 2, 77) et Macro duce Asiae urbes Siciliamque amoeno itinere percurrit (ex Pont. II 10, 21 sqq. Troiam vidit: Fast. VI 423. In Sicilia integrum fere annum mansit: ex P. l. c. 29), quodque Sulmonem, fortasse saepius, fundi sui negotiis invitus abstractus est (Am. II 16 cf. ex P. I 8, 42) — in urbe igitur mansit Veneri Phoeboque deditus. Otiosus nullo modo rem publicam curavit (quae inertia a Romanis moribus aliena fuerat), gloria sua crescente delectabatur, vixit in hortis quos in via Clodia possidebat (Tr. I, 11, 37. IV 8, 27. ex P. I 8, 43), amoeno aevi sui vitae cultu luxuque ex animo deditus (cf. Art. am. III 121 sqq.) eoque quam plurimum poterat perfruens. Quamquam autem difficile diiudicatu est, quae vere quae ficte in Amorum libris narraverit, tamen nihil causae est cur non multa vera potius credamus, praesertim cum et uno tenore et quasi spiritu omnia scripta sint et cum Arte amatoria maxime congruant nec Ovidius is fuisse videatur, qui aliorum poetarum operibus in suum usum libere convertendis gloriam sibi quaesiverit. — *Paene mihi puero nec digna nec utilis uxor est data, quae tempus per breve nupta fuit; illi successit quamvis sine crimine coniunx, non tamen in nostro firma futura toro* (Trist. IV 10, 69 sqq.). Quarum altera Faliscis orta erat: Am. III 13, 1. Quo matrimonio ei non satisfaciente Naso puellae amore incensus est, quam non vero Corinnae nomine celebrans in Amorum libris cecinit. Exoravit eam I 3; 'virum' (i. e. cui per aliquod tempus iuncta, non nupta, erat) et custodem fallens illa ad eum venit II 12, cf. I 5; in convivio cum ea conventurus est I 4; dubitantem eam Nape ancilla venire saepe hortatur I 11; saepe callida Ovidio repulsam dat II 19; qui denique, perfidia eius ne celata quidem, indignatus eam relinquere vult: III 11. 12. 14. Per mare profectura est II 11; psittacus eius mortuus est II 6; Ovidius ipse eam fallit: II 7. 8. Aliqua se Corinnam esse gloriatur II 17. Haec aliaque in Amoribus vivide describuntur. Iam autem ad maiora se accinxit poeta, quamquam elegiam, qua praecipue se excellere sensit,[1] aegre relicturus. Conlatis eis quae Am. I 1. II 1. 18. III 1. 12. 15 legimus, intellegimus et epicum carmen et tragoediam (Medeam, ut videtur) ei in mente manibusque fuisse, non autem huc praecipue eum animo inclinasse.[2] Praeterea se in Heroidibus scribendis occupatum esse Am. II 18 indicat. *Elegeiam* vero relinquens in ultimo carmine III 15 maiora se aggressurum aperte profitetur. Quod plerumque, nec fortasse perperam, ad Metamorphoseon consilium refertur. Artis enim amatoriae, quae tempore inter Am. et Metam. pertinet, illis verbis mentio fieri vel propter metrum non poterat (de temporibus singulorum operum v. infra). —

Iam tantam sibi gloriam Ovidius Amorum libris comparaverat, ut post Gallum Tibullum Propertium quartus elegicorum Romanorum haberetur (Trist. II 463 sqq. IV 10, 53 sqq.), iam Arte amatoria ambiguum famae suae augmentum addiderat Remediisque amoris ostenderat, exhaustum sibi esse, quidquid novi in illo genere producere posset: ad seriora se verterat et magno Metamorphoseon opere quasi novam epicae Romanorum poesi provinciam adiecerat Fastorumque dimidiam partem (quae quidem sola perfecta est) conscripserat; in quibus operibus virtutes omnes in prioribus conspicuae elucent, vitia autem materia uberiore et feliciore

1 cf. e. c. Am. III 1. 15. Remed. 389 sqq. Trist. IV 10, 54.

2 Saltatoriis quoque pantomimorum libellis componendis Nasonem operam dedisse perperam quidam putaverunt: Trist. II 519. V 7, 25.

etiamque arte poetae adaucta fere reprimuntur. Ita in fortunae poetandique quasi culmine positus privatae quoque vitae commodis fruebatur, cum tertio Fabiae coniugio uteretur felici: *ultima, quae mecum seros permansit in annos, sustinuit coniunx exulis esse viri* (ib. 73 sq. cf. ex P. I 2, 138. III 1, 75); adde quod *filia me mea bis prima fecunda iuventa, sed non ex uno coniuge, fecit avum* (ib. 75 sq. cf. ex P. IV 8, 9. Fast. VI 219). Interim pater nonagenarius decessit, quem mox secuta est mater (ib. 77 sq.) — Tunc vero raptim et improviso in Nasonis caput summum malum incidit, cum *decem lustris peractis* (ib. 95 sq. IV 8, 33. Ibidis v. 1), anno p. Chr. n. 7, u. c. 760, ab Augusto imperatore Tomos, in inhospitalem Ponti Euxini oram, quod Moesiae oppidum Kustendsche hodie nuncupatur, relegaretur (Tr. III 9, 33. IV 10, 97). In Ilva insula Maximum amicum secum colloquentem eius rei certiorem fecit (ex Pont. II 3, 83); ceterum paulo mitius *relegatus, non exul* in edicto imperatoris dictus ideoque re familiari non spoliatus est (Trist. II 137. IV 4, 46. V 2, 55. 11, 9. Ib. 24), libri autem eius vel saltem Ars bibliothecis publicis prohibiti sunt (Trist. III 1, 59 sqq.). Pulcro et miserabili carmine Trist. I 3 quomodo Roma profectus sit describit; mense Decembri per mare Hadriaticum vectus (ib. I 11, 3) est, et quidem ut videtur anno tandem 762, p. Chr. 9; cf. ex Pont. IV 6, 5. 13, 40. — Quaenam causa relegandi Augusto fuerit, multo sed inutili labore viri docti quaesiverunt, cum data opera veram causam poeta obscurioribus verbis involverit. *Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error, alterius facti culpa silenda mihi:* Trist. II 207 sq. Carmen illud est Ars amatoria, quod ut lascivum, impudicum, emendandis moribus valde nocens imperator oderat, qua de re saepissime Ovidius se excusare temptat: *carmine turpi arguor obsceni doctor adulterii* (ib. 212), cf. ib. III 1, 7. ex Pont. II 9, 73 sq. 10, 15. IV 13, 41. Ib. 6 all. etiamque ex Pont. III 3, 69 sq., ubi Amorem se defendentem inducit: *iuro . . nil nisi concessum nos te didicisse magistro, artibus et nullum crimen inesse tuis.* Sane *adulterii* magister proprio sensu non est poeta arguendus, cum ad innuptas tantum libertinas omnia eius praecepta spectent (Trist. II 345 sqq.); attamen et omnibus probis et Augusto, qui emendandis moribus multum studuerit (Suet. Aug. 38. Trist. II 90), ea prorsus displicuisse non mirabile est. Sed cum decem iam annos antea Ars edita sit, ficta magis quaeque multitudini veram involveret, vel saltem partium secundarum causa, quam propria illa fuisse videtur. Quae vera causa fuerit, saepe tecte significat poeta, nusquam docet; quare paucis ea re fungemur: *error* erat, non scelus (Trist. I 3, 37. III 1, 52. 5, 52. IV 10, 90 sqq. ex Pont. I 6, 25. II 9, 75. III 3, 75); quo imperator ipse laesus (Trist. II 209. III 6, 27) tristibusque in poetam verbis invectus est (ib. II 133): ille enim oculis suis viderat, quod aut non videre aut visum imperatori indicare debuerat: *cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci! cur imprudenti cognita culpa mihi est* (Trist. II 103)! *Inscia quod crimen viderunt lumina, plector* (ib. III 5, 49. cf. 6, 27. ex Pont. III 3, 74). Rem ne familiarissimo quidem Naso narraverat (Tr. III 6, 11). Multi putant, Iuliae Augusti neptis adulterium aliquod Ovidium invitum cognovisse; alii, ad Agrippam Postumum rem spectasse: nos in incerto relinquemus. — Tomis misero et fracto animo vixit; precibus et adulando principem mollire omni modo temptavit, neque ullum fere praeter illud consilium sequitur in Tristibus et deinde in Epistulis ex Ponto, nisi quod querellas quoque flebiles ad amicos, in Tristibus caute non nominatos, indefesse misit. A Tomitis honoribus tamen affectus est (ex P. IV 9, 97 sqq. 14, 55). Cumque Getarum linguam didicisset, Getico quoque carmine, quod intercidisse dolen-

dum est, Augusti laudes cecinit (ex Pont. III 2, 40. IV 13, 19). Et iam *coeperat Augustus deceptae ignoscere culpae* (ex P. IV 6, 15), cum mortuus est; Tiberius autem nihil Nasonem curavit, quamquam triumphum eius celebraverat (ib. 17), qui denique anno 770, p. Chr. 17, brevi intervallo post Fastos editos et Germanico dedicatos, vitae anno sexagesimo, Tomis mortuus est teste Hieronymo (chron. a. Abr. 2033): *Ovidius poeta in exilio diem obiit et iuxta oppidum Tomos sepelitur*. Epitaphium eius, quod ibi repertum esse putabatur (cf. Meyeri anthol. lat. 1560), spurium est. De imagine eius cf. Trist. I 7, 1 sqq.

Iam Ovidii opera describamus quidque de eis iudicandum sit videamus. Quorum quae primo volumine comprehendimus, *carmina amatoria* vulgo dicuntur, a quibus scilicet exordium poetandi sumpsit. Elegiam amatoriam vero praecipue sibi aptam esse, et alibi (v. supr.) et Trist. IV 10, 54 sq. indicat, ubi simul se illa primum sibi gloriam paravisse seque tunc admodum adolescentem fuisse iactat. Ego tamen, ut ante Merkelium fieri solebat, Heroides primo loco posui, quia, cum ceteroquin tempora accuratius designari non possint quibus singula scripta sint, illae in Amoribus (II 18, 21 sqq.) commemorantur; adde quod *P* Heroides Amoribus praeponit. Nam nihili sunt, quae de pristino librorum ordine L. Muellerus de re metr. p. 43 sq. mus. rh. XVII 524 satis confuse praecipit. Ceterum et in Amoribus (II 18, 19) Ars, et in Arte Amores (III 343) — ut et Heroides (III 345) et Medicamina formae (III 205) — afferuntur: unde efficitur, quod per se quoque verisimile est, Ovidium pluribus carminibus eodem tempore operam suam navasse eorumque singulas partes deinceps in publicum editas esse. Ceterum respice etiam, quamquam non ita severe accipienda, illa ex Trist. IV 10, 61: *multa quidem scripsi; sed quae vitiosa putavi, emendaturis ignibus ipse dedi.* —

1. Heroides. Ita inscripsi, Priscianum X p. 544 K. secutus; nam codices *Epistolas* inscribunt, et *epistolae* nomine Naso A. a. III 345 utitur.[1] Nec tamen velut titulo utitur, sed argumenti designandi causa, et inde perperam in codices irrepsit; perperam: nam Priscianus in talibus idoneus auctor est. *Ignotum hoc aliis ille* (Naso) *novavit opus* (l. c.). Epistolae sane iam extabant versibus conscriptae, nec ita pridem Horatius suas ediderat: sed novum genus erat epistolarum ut ita dicam rhetoricarum. Prorsus enim illae rhetorum scholas olent (quod etiam causae mihi erat, ut primo loco ponerem) poetamque ostendunt splendidi atque adeo luxuriantis, sed nec exercitati satis nec maturi ingenii, multaque insunt quae non cum aliis spuria, sed ut tirocinii poetici documenta non ad severiorem normam exigenda putem. *Ovidius nescit quod bene cessit relinquere*[2] (Sen. controv. IX 28, 17). *Verbis minime licenter usus est, nisi in carminibus, in quibus non ignoravit vitia sua, sed amavit .. adparet, summi ingenii viro non iudicium defuisse ad compescendam licentiam carminum suorum, sed animum . aiebat interim decentiorem faciem esse, in qua aliquis naevus inesset* (ib. II 10, 12). Vt in dicendi genere, ita in rebus quoque non satis exactae diligentiae adhibuit, cf. quod Her. I 87 procos Ithacos omisit, Am. III 6, 31 Xanthum et Xuthum commutasse et ib. 41 Euanthen pro Euadne posuisse videtur, all. Ceterum fabulas quas in Heroidibus tractat, Nasoni, donec ad Metamm. se accinxit, quendam mythologiae tamquam κύκλον fuisse, quo se fere continuit, facile apparebit si videbis quam praecipue has fabulas in reliquis carminibus amatoriis adhibuerit. Ut vero nec exactam nec veram, at vividam sibi fabularum imaginem formavit,

1 *vel tibi composita cantetur epistola voce:* de cantando cf. quae O. Iahnius Herm. II 418 sqq. et ego ann. phil. 1866 p. 480 sq. diximus. — Titulos Ovidius non accurate adhibere solet; cf. infra de Arte amatoria.

2 Eius rei aptum exemplum vide apud Senecam alterum quaest. nat. III 27, 12.

heroidumque ingenia animosque felici stilo descripsit. Omnino psychologiam ut ita dicam sollertissime tractat, in fabulis quoque; qua quidquid doctrinae reconditioris ei deerat (nam aliquanto pauciora legerat quam Alexandrinorum imitatores), iucunde compensat. — *Suasoriae* hae epistolae sunt omnes, quas '*libentius dicebat*' (Seneca v. supr.), nisi quod XV—XX sibi invicem respondent et ea re ad *controversiarum* genus propius accedunt; in quibus, ut obiter hoc moneam, ep. Helenae (XVII) mihi non ut multis despectui habetur, sed contra artem praecipuam in animi Helenae sensim et gradatim mutati descriptione adhibitam agnosco. — Heroidum finis deest; excidit etiam, fortasse cum aliis, epistola Sapphus Am. II 18, 26 cum octo aliis memorata. Nam quae hodie extat Sapphus epistola (p. 215), in codicibus tantum inde a saec. XIII (cod. Francofurtanus et Guelferbytanus s. XIII) neque, quod summum est, Ovidii nomine in eis extat; praeterea omnia in ea ita aut contorta sunt aut rustica, ut infelicem Nasonis imitatorem prodant.[1] cf. mus. rh. III 144. IX 624. — Totum autem Heroidum genus, quamquam ab ingenioso splendidoque poeta excultum, varietate tamen magis caruit, quam quod diu placere posset (qua de causa Trist. IV 10, 59 non memoratur). Non multum famae adipiscebatur et perraro Heroidum loci a scriptoribus posterioribus citantur. Memorabile, quo vitio primum, eodem postremum Nasonis opus infectum esse: nam Tristia quoque et Epp. ex Ponto epistolae sunt argumenti varietate nimis carentes. — Brevissime deinde haec addam: C. Lachmannus in ind. lect. aest. Berolin. 1848 sex epistolas (8, 9, 14, 15, 16, 18) metricis prosodicisque rationibus ductus spurias dixit, de aliis (3, 12, 13, 17, 19, 20) dubitationes movit. Cui multi adsensere. Refutavit rationes eius plurimas L. Muellerus mus. rh. XVIII 87 sqq. cf. idem de re metr. p. 46 sqq.[2] cf. etiam Merkelius praef. I p. X. Denique Lehrsius (ed. Horatii p. CCXXII—CCLIV) non tota carmina eicere, sed interpolationes indagare studuit, opera hic quoque ni fallor inrita usus, si vera sunt quae de omni Heroidum indole, veterum locis innisi, supra disputavimus. Nobis quoque (cur enim diffitear?) delere quaedam atque adeo totam ep. XIV saepe in animo fuit: sed ubi accuratius inspexi, nec causas certissimas inveni, nec modum servari posse intellexi quin plurima fere 'inepta' haberentur. Paucissima ob certas causas delevi, quae sententias grammatice ut ita dicam interrumpunt vel detorquent, quaeque omnia fabularum narratis similium mentionem intrudunt (v. infr. conspectum).[3] —

2. Amores. His libris (quorum titulum ipse indicat Am. III 15, 1. Art. am. III 343; sed et *elegos* appellat Am. III 15, 2. 19; et *elegeiam* III 9, 3; v. supra de *epistolarum* nomine) Cornelium Gallum, Tibullum, Propertium secutus magnamque gloriam poeta adeptus est, eosque optimum suum opus esse saepius declarat. Primum edidit quinque libris, deinde retractavit tresque fecit, quos habemus (cf. epigramma libri I). Quando priorem quandoque posteriorem editionem curaverit, quidque in altera mutaverit, prorsus est incertum; nescimus, utra

1 Post Lucanum vixisse Lachmannus ex v. 139 (*Erichtho*) monstravit. Illud quoque *se invenire* (v. 113) Senecae et Petronio proprium est. — Nec v. 181 sqq. cum Am. II 18, 34 congruit.

2 Noli tamen ex polysyllabo pentametri exitu quidquam efficere; cf. Trist. I 10, 34. II 212. 294. 430. 514.

3 Paucis hic dicendum puto de ea re, quod Ovidius ut solent poetae Romani, sed saepius ille, vel suos vel aliorum versus iterum in usum vocavit. Exempla sint: 1) Am. III 15, 5 sq. = Trist. IV 10, 7 sq. Am. III 15, 1 = Tr. III 3, 73 = ib. IV 10, 1. Am. II 1, 2 = Tr. III 3, 74. A. a. I 332 = Am. III 12, 22. A. a. II 77 = met. VIII 217 [nil igitur ideo spurium putandum est, quia apud Ovidium alibi quoque occurrat]. 2) Met. III 501: cf. Verg. ecl. 3, 79. A. a. III 511: cf. Aen. XI 283. Rem. 185: cf. ecl. 9, 30. Rem. 593: cf. Aen. IV 302. Her. 12, 33: cf. ecl. 8, 41. Trist. IV 10, 6 = Lygdamus 5, 18; et plurima alia.

carum ante Art. am. III 343 edita sit. Incepit elegos valde adolescens (Trist. IV 10, 57 sq.) et populo singulos recitavit (de Tibulli morte III 9 anno vitae vigesimo quarto scripsit), sed fortasse multos post annos eisdem operam dedit, donec ad Metamorphoses se vertit (III 15). Corinnam cecinit, eaque fere ni fallor, quae vere sibi acciderant, carmine depinxit vel exornavit. De Corinna v. p. VII. Quamquam nescimus, numquae forte priorum tantum poetarum imitatione ductus inseruerit. Saltem, si ipsi credimus, *nomine sub nostro fabula nulla fuit* (Tr. IV 10, 68). Romani quidem narrata vera esse putarunt; hinc *multi, quae sit nostra Corinna, rogant* (A. a. III 538), adeoque *novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam* (Am. II 17, 29); cf. Martial. V 10. VIII 73 all. Vivido adeoque splendido et eleganti et faceto dicendi genere hi libri excellunt multaque argumenti varietate praecipui sunt; sed eadem quantopere illius aevi, licet elegantissimi, mores in lasciviam degeneraverint, aperte monstrant. cf. Quint. X 1, 93. — Inter Amores (ante II 18, sed post III 1) Medeam tragoediam hodie deperditam scripsit, qua ostendit, *quantum praestare potuerit, si ingenio suo imperare quam indulgere maluisset* (Quint. X 1, 98), quaeque cum Varii Thyeste illustrissimum novae Romanorum tragoediae exemplum fuit (Tac. dial. 12). cf. etiam Trist. II 553.

3. Hic inieci Medicaminum formae fragmentum, quod opusculum A. a. III 205 laudatur. De titulo ex libris non constat, quare dubitanter ex l. c. desumpsi. Ceterum ne illud quidem aperte indicat N. Heinsius, num libri eius (praecipuus est Neapolitanus, quem ille ad v. 88 saeculo XII tribuit) carmen Ovidio vere tribuant. Ne autem poematium quamquam ieiunum et sterile Ovidio abiudicemus, ea re prohibetur quod Charisius p. 90, 16 versum 39 Ovidii nomine apposito adfert.

4. Artis amatoriae libri III. 5. Remedia Amoris. Titulos exhibent codices; *artes Amoris* (Am. II 18, 19) vel *artem amandi* (A. a. I 1) vel *artes* (rem. 8. 487) vel *artem* (Trist. II 240. 303 et saepius) ipse poeta nominat. Ad annum 752 versus I 171 sqq. 177 sqq. spectant; *iam pridem* Ars edita erat, cum Ovidius relegaretur (Trist. II 539 sq.). Primus Naso carmen didascalicum metro elegiaco scripsit, ipso metro iam elatiori stilo inludens, quod magis etiam re ipsa fecit; primo enim libro qua ratione libertinarum amor captetur, secundo quomodo servetur, tertio quid puellis agendum sit, subtiliter et acute et leviter et improbe et adeo inhoneste (cf. e. c. quae de fallendo dicit I 641 sqq.) descripsit. His post Artem iam editam anno 754 (cf. v. 155. 487) Remedia addidit, quibus doceret, qua ratione taedioso quis amore liberaretur. Ad mores aetatis cognoscendos hi libri omnes aptissimi sunt (cf. etiam de se ipso poetam III 121 sqq.), versuum elegantia eadem qua Amores conscripti, iam vero, ni fallor, poeta ingenium non coercente, frigidiusculi hic illic facti, quod magis etiam ad Remedia pertinet eique *argumenti lento poetae* (Am. III 1, 16) aliam materiam iam quaerendam fuisse monstrat, quo fieret teste Quintiliano X 1, 88 *lascivus quidem in herois quoque et nimium amator ingenii sui, laudandus tamen in partibus.* —

6. Metamorphoses. 7. Fasti. — 8. Tristia. 9. Epistolae ex Ponto. 10. Ibis. 11. Halieutica: de his vide praeff. voluminum II et III. —

Nasonis carmina statim notissima facta sunt. Ipse gloriam qua fruebatur saepius commemorat. Saeculum suum *amatoriis non artibus tantum sed sententiis implevit* (Sen. exc. controv. III 7). Pompeiis inventi sunt versiculi parietibus inscripti Am. I 8, 77 sq. III 11, 35. Art. am. I 475 sq. (C. Inscr. L. IV 1893. 1520. 1895). A grammaticorum quidem scholis alienus erat, id quod argu-

menta ab eo tractata simul cum ea re, quod doctrina exquisitiore caret, effecisse videntur; eo magis autem rhetoricus poeta rhetoribus aptus erat, inter quos Seneca philosophus et Quintilianus passim eius versus afferunt. Praeterea delicatioribus hominibus in consuetudine erat; ita Helius imperator *Apicii Caelii relata, idem Ovidii libros Amorum in lecto semper habuisse* a Spartiano c. 5, 9 narratur. Frontoniani eum omnino despiciebant. Inter poetas multi vel acumina eius rhetoricumque dicendi genus vel eius rationes metricas (inter quas caesurae ratio et elisionum infrequentia praecipuae) secuti sunt, cf. L. Muellerus de re metr. p. 91. 136. Extiterunt adeo qui omni modo eum imitabantur, velut ille *Ovidianus poeta* apud Gruter. inscrr. 446, 8. Talium hominum carmina primo ut videtur p. Chr. saeculo orta vol. I p. 215 sqq. addidi. Denique medio aevo etiam foedum *de vetula* poema et rusticiora quaedam *de pulice* (Amor. II 15 imitans), *de pediculo, de medicamine aurium*, et carmina quae edidi anthol. lat. 1. 2. 674. 682. 687. 787 et quaedam 'duodecim sapientum' (495—638 anthol. l.) et a Goldasto denique c. 762 anthol. l. ed. meae Ovidio tributa sunt. —

Descripsimus ecce poetam ingeniosissimum et ut ita dicam Fortunae filium. Qui cum versibus pulcre et apte et splendide loquendi felicissima praeditus esset facultate, incidit in tempora, quibus et in arte et in vitae ratione omnia iam parata erant, quibus optime ea facultas excoleretur. Nec dubium est, quin ingenii ubertatem lima et studio adiuverit. Sed ipsa ea praestantia, qua omnes alios poetas Latinos superat, vitio ei versa est: nam cum 'nimium amator ingenii sui' atque etiam voluntatis viribus in omni re non sat firmis esset, sibi indulsit lususque et acumina luminaque orationis (quibus rhetorica illa, quam argenteam dicere solemus, latinitas omnino referta est), 'quae bene cesserunt, relinquere nescit,' apto pariter atque inepto loco eis utitur, levitate sua accuratam argumenti dispositionem (quam profecto in omnibus dispicere licet) non raro turbat et obscurat. — Hominum porro usu et consuetudine versatissimus humanique ideo animi, quantum in vitae consuetudine se ostendit (nec tamen altius profundiusve), expertissimus, plurimam ea re arti suae iucunditatem confert, quod psychologia quam dicunt facillime et acutissime inter veteres poetas omnes utitur. Cui rei vividum eius animum sensumque si addis, habes, cur speciose et suaviter narrandi summus extiterit artifex, id quod magis etiam quam alibi se ostendit in Metamorphosesin, suamque sibi viam nullius vestigia premens invenerit. Facetiis quoque delectat, et hic illic adeo — sit venia verbo, sed latine dici non potest — 'humorem' quem nostrates dicunt invenire licet. Vituperandus autem, quod amorem nisi vulgarem et venereum non canit ullum; quod reipublicae neglegentissimus est (sed ea cum aequalibus fere communia habet); quod gloriam suam plus iusto praedicat; quod aequabili quadam (quamquam ut dixi splendida et ingeniosa) ratione omnia tractare contentus ad altiorem verae poeseos elationem surgere non potest vel certe ne temptat quidem. —

Restat ut breviter enarrem, quas in re critica factitanda rationes secutus sim. In quibus cum R. Merkelio, qui primum Ovidii volumen a. 1855 (Lipsiae, Teubn.) egregie edidit, consentio, libros *P* (Parisinum 8242 saec. IX) et *R* (Parisinum 7311 saec. X init.)[1] solos pro fundamento operis habendos esse; ceteri enim, etiam qui aetate illis proximi sunt, si quid magis placens exhibent, hoc ex coniectura ortum

1 *PR* descriptos vide in Merkelii praefatione. *P* continet Heroid. II 14—XIX 175 (nonnullis excissis) et Amor. I 2, 51—III 15, 8; *R* Artis amat. libros tres et Remedia am. et Amor. epigr. et I 1, 1—I 2, 49. Quibus locis *P* deficit, in Guelferbytano saec. XII et recentioribus adquiescendum est.

esse ubique fere demonstrari potest. Pertinet hoc etiam ad Monacenses tres Remediorum am. saec. XII, quibus Merkelius hic illic iusto plus indulsit, et ad Bernensem 519 saec. XI Artis am. III 618 - fin., quem *Hagenus* meus mihi contulit. *PR*, quorum collationes a se factas, quibus Merkelius olim usus erat, *Henrici Keilii* viri humanissimi et doctissimi benignitati acceptas debeo, ita sunt praestantissimi, ut raro tantum, si cum aliis scriptoribus compares, emendando opus sit: quo opere functi sunt codd. recentiores, Itali, N. Heinsius, Merkelius, L. Muellerus, alii; meas quoque coniecturas sed parce inserui. Siquid editio mea a Merkeliana discrepat, hoc in eo praecipue versatur, quod longius etiam quam ille in servandis *PR* lectionibus progressus sum, quae ille sine necessitate hic illic sprevit. In re orthographica libros *PR* sequor, *P* praecipue; nam in *R* quaedam sunt (e. c. *littus*), quae recipienda non erant; nec aliter quam *bracchium* scripsi — ignoscas, sicubi erravi — cum *bracchium* scripturam ex male imitando *Bacchum* fluxisse credam (cf. *Macchaon R* Art. am. II 491). *formosus* ubique dedi, nusquam *formonsus* (errat Merk. p. XII, cum quater tantum in *PR formosum* inveniri dicat: extat enim, si omnia collegi, in *P:* Am. I 6, 63; 8, 27; 8, 43; 9, 43; 10, 47; 14, 31. II 1, 37; in *R:* Art. II 315; Rem. 319; 709). *coturnum* pro *cothurno* non recepi, quamquam faciendum fere puto: libri saltem ubique aspirationem omittunt. *voltus* et *adspicio* typotheta pertinacius posuit, cum codices *vultus* et *aspicio* recte habeant.

Iam discrepantiam editionis meae a Merkeliana (*M*) enumerabo. Ubi nihil addidi, ego codicem primarium sequor, *M* ab eo discrepat. Quae interpungendo mutavi, pleraque non indico.

Heroides. Epistulae *M* (v. p. IX). I 27 nymphae, *corr. Bentleius.* 29 *num* lassique? 37 *sq. delevi* (v. p. X) 86 *num* atque iras? 107 *sq. ego ante* 109 *sq. posui* 112 *num* erit? *Finisne deest?* — II 10 es am. nocens 51 an] at *puto*, *quaerendi signis deletis.* similare *M ex P* 53 quo iam *M ex P m.* 2 (*saec. XII*) 121 culmina calco *Burmannus M* litora c. *P* 122 unde p. o. aequora (*sic Aldus*) lata meis *puto. Notandum, Ἐννέα ὁδῶν nomen, quod Ovidius cum Phyllidis fabula coniungere solet* (Art. am. III 37. Remed. 56. 601) *in hac epistola nondum adhiberi.* — III 5. 6 sit mihi — queri (*P*)] si mihi (*P*) — querar *M* 25 non rep. 30 *sqq.* blandas fulvi lebetes tripodes *coni. Madvigius.* 57 aura] eos *M* hora *Guelf.*, *erasum P. cf. Verg. georg. I* 425. 71 Achaeiadas (Achei. *P*) 115 et quisquam. 132 sui *P in mg.*] sinum *PM.* — IV 110. 112 Perithous (*sic P semel*) 111 negemus. — V *post* 24: populus est, memini, fluviali consita ripa, est in qua nostri littera scripta memor *cum P et M omisi. Post* 38 *lacunam statui, qua Paris proficiscendi consilium Oenonae aperuit.* 68 genas *corruptum?* (*cf.* 72) 83 aut] ut *PM.* 94 Polydamanta *Ciofanus* 129 et: *puto* haec 134 et] sed? *post* 139 *sex*, *post* 144 *duos ineptissimos versus cum M eieci* (*v. supr. p.* X) — VI 31—38 *spurii?* 54 vita *Pm.* 2 causa *M* una *P* 65 concedis in Argon 83 meritisque 90 ustaque *Heins.* 100 et] at? 118 dotales *latere puto cum Salmasio* 140 quamlibet *PM* qualibet *scripsi.* — VII 16 terenda *M ex Guelf.* 21 ut eveniant. *post* 23: ut pia fumosis addita tura focis. Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret *libri pauci.* 31 aut ego quae *P* atque ego qua *scripsi* quem *Muell.* 43 quod *M.* enim *ego* non *P.* 60 hospes *ego* hostis *P* 69 quid causae est 'totum merui' quin, conscie, dicas *ci. M.* 80 plectar 84 ure *PM* inde *Guelf.* culpa *P* 98 oppositae *P et Servius ad Aen.* IV 457, *recte?* 106 tori 143 Thybridas, *corr.* is, *P* 174 exig. *corruptum?* — VIII *post* 19: cui pia militiae causa puella fuit. Si socer ignavus vidua sedisset in aula, *libri pauci.* 19 sis *ego* sit *P* si *M.* est *addidi.* 19 *sq. recte distinxi; cf.* 12, 25. *Coniunctivi usus ut Am. II* 7, 25. *Art. am. II* 699. 31 Aeacidae 37 concedit *PM* 46 ab *Heins.* a *P* 113 Neoptolomi *P recte?* — IX 9 si] sic *PM recte* 15 tota *PM* 27 nominer *Heins.* 51 Theutrantia

63 *sq. P m. pr. om.* 82 procubuisse tuae *cod. Gothanus ex coniect. fort. recta* (*cf.* 74) 83 imm. s. l. *Pm.* 2 praeconia summa triumphi *Guelf.*, *M* 88 incubat *PM* laedit *M* 126 tacente *Melissus* tegente *P* 127 *num* laete? laute? 133 atque Aonii *ci. M* et insanii *P. etiam* Inachii *latere possit*, *vel* Ismeni. 141 tibi letiferoque veneno *Lehrs.* — X 9 a somno *PM* 26 hinc *Guelf.* nunc *PM* 86 an] et *puto.* an et haec *P* 87 *sq. spurii?* 112 haud *ego* aut *PM* at *vett.* 129 sola in *ego* solam *P* sola *Heins. M* — XI 1 enabunt *ego* errabunt *P* haerebunt *Muell.* 2 ac *ego* a *PM* 9 ut *PM* at *puto* 59 dixti *edd.* aisti *PM* 61 fratris *ego* (fratri es *Pm.* 2) fratri *M* 128 mandatis (*sic P* 1) perfruar. — XII 9 Argon 16 adunca *PM* adusta *puto*, *cl. met. VII* 110. 17 semina *ego* seminat *P* sevisset, *om.* que, *M* 18 et cad. 54 erant 63 adversa *PM* 65 at *Heins.* et *P* 71 scisne an et *ego* nescio an *P*, *fort. recte* (exciderint *tunc legendum*) noscis an *M* 91 ac *ego* an *P* a! *Muell.* 110 et exilium *Lehrs* 131 *sq. post* 194 *an post* 198 *ponendi?* 143 Hymenaee fr. *M*; *ego* = *P.* 149 lusus *M* lusu *ego* iussus *P* casu *Heins.* 170 tener in 176 infestis *Lehrs* 201 *corruptus.* — XIII 4 a] at? *post* 73: ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi. Inruat et causa quem vincit, vincat et armis *libri plurimi.* 95 millensima *P recte* 122 sollicitae *ego* -to *M* -ti *P* 135 quae sic l. *PM*, *em. Lehrs* 160 mox *ego* (*an* tu?) quod *PM.* tecum *PM* tutum *ego*; *an* laetum? — XIV Hypermestra *sic P ubique.* 36 audieram 46 decidit *P* 2 reccidit *M* etendit *P* 53—66 *interpunxi. num post* 61 *duo versus interciderunt?* 61 at *ego* aut *PM* 82 *an* fusi? 87—108 *spurii?* 91 et conata *edd.* [Et] conato *P* conatoque *M* 99 posses 103 iam *ego* Io *PM* 121 centensima *P recte* — XV 39 credis et *PM* crede sed *edd.* 119 non dura *corruptum* 197 cessit *ego* esset *P* restat ut . . mandem *M* en et ut *Muell.* 216 meis *P* tuis *edd.* 231 genetr. *P* 259 *sq.* num potes 262 instar habet. — XVI 36 simulator *Pm.* 1 *M* 61 terrae t troiae *P* terrae *M* 95 vel potius *PM* 102 nimis *scripsi* minus *PM* 203 relinquis *PM* 245 dubitem 260 cunctas *PM* devinctas *Mueller.* 364 *an* et mora? — XVII 38 *num* mecum infesta? 41 quod *PM* quom *ego* cum *Pm.* 2 169 caelo es 189 *antithesis melior fit, si scribimus* aut ego non (novi, quam sim!) temerarius, aut me. — XVIII 13 hamo 44 putes 62 nostro iuncta 63 linguae *et* modestae 81 lenta 135 Laodice 151 et] en *Heins.* 163 huc 167 *num* an nos? 192 qđ *P* quae *et* frigora. habet | agit? adit? 208 toto *PM* 209 q. nandi *P* nanti q. *M.* — XIX 4 *corruptus?* 5 ante *P* ora *M* 36 ipsa 107 verum *edd.* verbum *PM* 120 orbe 127 in caput, a! nostrum *putem* 158 proprior *PM* — 159 et] at? 192 offerat *M* adferat *Guelf.* — XX 3 ut *Guelf.* 2, *M* et *cod. Francof.* (ut *defenditur Art. a. I* 370) 5 tibi] sic? — *Lehrsius quae spuria putet, non indicavi. Ceterum Ovidius quo magis in epistolis scribendis processit, eo cum elegantior et rotundior, tum garrulus magis ac passim ineptus factus est.* —

Amores. I 1, 15 est *om. M.* 2, 49 ego *om PM* (ergo ego *saepe in initio versuum*). 3, 12 haec *P*; *an* hoc *recte?* hinc *M.* at *M* ut *P* et *S* (*Sangall. s. XI.*) 50 detecto — toro *scripsi* de tergo — tuo *PM* 57 aut] a me? 60 separor *SM*; *ego* = *P.* 6, 2 mota *M* motu *P* 23 optes. *interpunxit Mueller.* 41 se male praebet *M.* amanti *P* 65 pruinosos *M. ego cum P*, *cf. A. am. III* 180. 7, 21 convicia 23 humeris *PM* 34 laesa sit *P* (est *M*) 45 timidae clamasse *mollius erit* 66 adiuvet. 8, 11 stellantia *PM* 30 suo 37 spectaris *Naugerius*, *M* 50 *ego cum P.* ut — amnis aquis *Heins.*, *M* 65 veteres quinquatria cerae *P.* circum atria *Heinsius. possis et* veteri cincta a. cera. veteris plena a. cerae *Muell.* 67 qui 97 toto *corruptum* 100 nullus *Muell.* nil *P.* 9, 6 toro *Heins. M* 25 saepe *ego* nempe *PM* 34 argoas *P* Argeas *ego cl. III* 6, 46. Argolicas *Heins. M.* 38 *num* Maenas ut? 44 aere *P?M.* 10, 18 condat 27 *sic P* 40 (faciat *legendum*) magni? 57 numerat *PM.* 12, 11 a! *ego* at *PM* 19 ravis *Heins.* rasis *P* raucis *M.* 13, 3; 9; 31 cur properas *Muell.* 11—14 *om. P m.*

pr., *M; habent reliqui; cf.* ὁμοιοτέλευτον *v.* 10 *et* 14. *Post* 30: quid si non Cephali quondam flagrasset amore? an putat ignotam nequitiam esse suam? *libri praeter Pm pr. S; delendi, quia toto carmine Auroram secunda persona poeta alloquitur.* 35 longe 37 malis *M* magis *P* manibus *S*. 14, 24 mala 39 pelicis (*in eo vocabulo PR ubiquaque sequor*). 15, 1; 39 Livor 19 Actius *PM* 38 atque *PM* aque *Muell.* — II 1, 3. severe *P* severa *M*, *recte S.* 12 Gygen *P* Gyan *M* 19 tua bella *codd. quidam* 2, 18—27 *om. P m. pr. S* 20 eat 40 in] et *edd. recte?* 59 adspiciat *PM.* 4, 18 placita es *cod. Palatinus*, *M* 42 Lyda *Lachmann.* 46 illa sapit. 5, 16 ab *Muell.* sub *P* in *S.* 5, 5. delatae *Muell.* 6, 5 maestis *corruptum* (*num* missis?) 9 devertito *Muell.* —ite *P* —ere *M* 10 sed antiqui causa 37 ille 39 Parcis *Muell.* avernis *Heins.* 45 lux aderat. 7, 1 ego *addidi, cf. I* 2, 49. 24 per doctas *M* manus *PM* manu *Heins.* 25 sit *vel* tam *edd.* erat *P.* 8, 24 e] de? 9, 18 tecta *PM. an* texta? facta? 52 geres *Muell. recte* 10, 7 haec illa *P* hac illa *M.* 11, 25 quin *ego* quia *PM* qua *Heins.* quom *Muell.* 40 aestus aquas 48 quilibet instar erit. 12, 17 nova causa 20 adposito *PM*, *corr. Muell.* 14, 38 uteros. 15, 11 me] te *P* si subeat *ci. M* 23 perfundis *P* perfunderis *Heins.*, *M.* 24 damnaque sub *PM recte* gemmam *Muell. recte* 16, 1 Paeligni *P* (*plerumque*) 24 saeva *Muell.* 3 et moto *id.* 27 Neptunum. 17, 3 dum ne *Muell.* 16 reluctantem 19 *sq. delet Muell.* 24 toro. 18, 26 Aoniae *P* Aeoliae *edd.*, *M; cf.* I 1, 12, *sed et epist. Sapphus* 200. 19, 19—22 *delet L. Muell.* 31 cupit *Pm.* 2, *S* libet *P m. pr.* velit *Muell.* 31 frondis *PM.* — III 1, 60 habet *PM* habes *Muell.* 66 brevis, *corr.*, *P.* 2, 16 Hippodamea *PM.* 3, 17 at *edd.* ad *P* an *scripsi.* 4, 6 illa *M* ulla *P.* 36 *num* in fraudem? 5, 14 relinquit *P* reliquit *SM* 19 feraci *Muell. puto* vires ad. terendi, . 6, 7 de] te 23 debebant *S* deberent *PM. an* debuĕrunt? 31 *an* Xutho? *cf.* 27. 41 Euadne *edd.* Euanthe *PS* 45 volutus *S fort. recte* 65 Romana propago *PS* 85 spatiosius undis *edd. M.* in] ab? 96 ardentem *Muell.* pulverulentus *PM*, *corr. Muell.* 97 tum *PM* iam *Muell.* 7, 19 cur me 39 at] *fort.* a! 55 haec (*vel* est) *addidi* non blanda puto *M* 8, 1 suscipit *Pm.* 1, *M; recte P corr.* 33 vertit *Muell. an* in munere? 41 terra scindebat *P* find. *codd. alii* terram sc. *M* 50 petis *M* rapis *Muell.* 9, 35 rapiant 49 gravidos *vel* patulos *Heins.* 10, 20—23 *spurii.* 24 nota 39 Idae *PM* 42 optasset *M et fortasse P.* 11 *in duo perperam dividit Muell.* 7 perferre obd., *corr. Koch.* 12, 27—14, 2 *in P desunt; contuli F* (*Francofurtensem s. XIII*) 27 Enceladon *F* -dum *M* 13 *Fastorum more compositum est.* 13, 4 per] et *F* 8 numen inesse loco *M* 11 hinc *vel* ac (*F*) *mss.* huc *Heins.* 21 arcerserit *F* incessitur *M* 24 praebuerant *F* praeverrunt *M; corr. Heins.* praetexunt *Francius* 28 tradita 30 subsequitur *M* suos *F.* 14, 42 fallas *ego* falsis *P* falsum *M* 15, 9 *sqq. om. P.* 15, 13 dicet *M* dicat *F.*—

Med. formae. *Librorum auxilio destitutus Merkelii textum repraesentavi.* 27 *num* parent, pro se v. a.? (nec quos v. a. *Muell.*) De medicamine faciei liber *M.*

Ars amatoria. I 10 arte rego *scripsi* arte regi *R* apta regi *edd.* 26 Aoniae *Muell.* aeriae *RM* 76 viro *R* Syro *M* 114 *num* petente? 121 nam] cum? 127 repugnarat *RM* 141 nolis *RM* 181 in armis *M recte* 199 feras *RM* 225 facito 256 sulpure 264 Thalea *R m. pr. M* 287 *sq. delevi* 293 Gnosiades *RM* 328 en *ego* et *R* ei *M* a *Muell.* uno — calere *Koechly* 329 cursu *Muell.* 367 tunc *scripsi* hanc *RM* 370 ut puto *M* 389 non temptas *R* numquam temptes *M; ego cum Heinsio* tu non temptes *ci. Umpfenbach.* 395 *sq. add. m.* 2 *R* 436 sunt *R*, *recte?* 438 nuntia 504 perde, *corr. Koch.* 513 munditie *RM* 518 scita *Heins.* tuta *R* docta *M* 516 *correxi ex* male sedit *R* malus urguet *M* 551 Theseus *corruptum; an* species? (sensus *mss. duo*) 576 bibas 581 bibes (tibi *R* bibis *Muell.*) 583 sit *M* erit *Muell.* si velit *R* 664 minus *et* tuenda 683 mala *R*] sua *M* 730 nulli *Muell.* multi *RM* 731 Side *Schultzius* linces *R. sed* Dirces *Heins. recte* Arion *RM* 736 in R e *edd.* 747 iacturas *R m.* 1, *M* 758 hac bene 764 hoc *R* hic *R*

corr., *M* hos *edd.* — II 77 *sq. om. M* (*cf. met.* VIII 217) 94 quove 119 tu m. *Muell.* 138 nocte *R*, *cum Iliade congruens.* macte *M* 144 atque] aut *RM* 196 cautae *R* cauto *edd.* 217 fatigatus *puto.* praebendo *R* perdendo *codd.* perimendo *M* 227 epula *R* epulo *M* 247 scire 268 nunc *RM* nisi *conieci* 292 *an* praebeat? 356 Laodamia 361 quis 383 est] en *Muell.* 387 damnat 413 est *om. M* 455 *an* quo? 495 inducta *M ex Guelf.* 496 agit *corruptum?* 521 quam *RM* quom *ego.* videbis 531 quare tibi *RM, em. Heins.* 550 ferat 552 abundat 554 viro, *em. Bentl.* 569 semel est 571 primos 589 profectum 590 ut *RM* et *edd.* 592 irae] curae? artis? 659 si crassa est, V. s., si torva, Min. *M* si crasia est V. s. si parva (flava *in mg.*) Min. *R em. Heins.* 666 leget *RM* 669—674 *post* 702 *ponit Muell.* 690 utque — memet. — III 13 Eriphyles (-le *R*) 20 proviro *RM* pro vivo *ego* 29 discutit *corruptum?* 33 Phasidiam *M* (-deam *R*). *ego* = *edd.* 61 veros *RM, em. Heins.* editis *M mss.*; riceditis *R* 73 heu me nunc miserum *cod. Salmas. saec. VII* (*anthol. lat.* 269) 150 Hyble 155 casus *R; dativum posui* casum similet *M* 157 heuoe *R* 205 mi *R*, *vix recte* 207 puellae *R:* figurae *mss. pauci*, *M* 224 expremit *RM* 228 *corruptus* prodis *codd. sex* 231 splendent? 242 et] in 269 spargat 282 aque *Hauptius* 286 sonent 288 laeta *corruptum?* usa *Rm.* 1 305 cunctis *ego* multis *RM* cultu *Heins.* 343 decerpens *scripsi* deiecerem *R* deve tribus *edd. M.* deve tener *Muell.* 364 scriptula *Scaliger*, *M* 378. 377. 376 *libri, edd.; transposui* 426 credas 458 testes 467 suppreme *RM* 468 exspatiare 476 ille *R*] ore *Heins. M. sed cf. ad* e duro *Am. II* 4, 16. 487 pallentis 545 mollimur 573 hic *edd.* heu *RM* 642 et celet l. quemlibet *Bernensis* 519; *cf. tamen Am. II* 2, 21. 644 petas 651 movere 655 quum *M* quoque *R* quom *Muell.* 664 ipsa *ego* illa *RM* 669 *latetne* arte? 687 Hymeti *R fort. recte* (*sic codd. passim*) 700 detulit (retulit *R*) 721 et *R*] ut 733 vidisse *R* movisse *Heins. M* sonuisse *codd. quidam* 747 nudis *corruptum?* 752 venies *edd.* veniens *R* est: Veneris *M* 771 sint *RM* 776 accipienda 799 est *om. M.* puellae *R* 803 quidet *R* quam *M* quod *Guelf.* 806 nollet *R* nolet *M.* —

Remedia Amoris. 9 posses (*om. R*) 65 Parim (Parin *ex* Parim *R*) 70 compositis *vel* consilii *conieci* cum sociis *RM* 88 aucta *edd. recte?* 116 nunc quoque 126 *num* atque meis? 137 ut] quod 210 *num* addere? 220 alea *P* Alia *M; cf. A. a. I* 413. 230 iuvabis *Muell.* 234 unus] summus? 240 praetendens 260 sulpure 261 Phasidiae *M* pasiphe *R:* PH *ex* DE, *non ex* DI *ortum.* 282 Rhesus ad 333 quod *M* ut *R* uti *Scal.* 338 vitium] tumidae *Monac.*, *M* 350 multas *RM* 351 cum linit *R*, *quem ceteroquin sequor* cum positis sua collinet *M* 354 oesypa *M* oesopa *R* 356. 385 est *om. M* 364 dolet 376 *corruptus* 401 si pectore 408 putes 414 cum tota *corruptum* 415 ut *Heins.* et *RM* 425 mor. tot. 437—440 *ante* 433 *pos. Mueller* 442 *interpunxi* 443 biperato *R* (bipart. *M*) 446 diducto *M* 467 ut *R* id *M* 479 sentiat *MR*, sentiet *corr. R m. pr.* 480 incusat 492 dom.] glacie *Heins. M* 566 obesse 570 feta *Heins. M* foeda *R* 600 quo 607 timeto 612 condiderat 645 ut *R* dum *M* 650 altior *R* acrius *M* 683 quod 701 resicabimus *RM* 713 artem *R*, *Muell.* 724 Laodamia 731 sulpure 732 vivet. 743 *sq. Merkelius*, 744 *sq. ego*, 745 *sq. Muell. delet.* 761 *an* leviorem? 774 *coniecerim* lentus ab isse tua. —

Epistolam Sapphus ad Loersii (*ed. Heroid.* 1829. 1830) *apparatum*, *Nucem ad cod. Gottingensem s.* XII *recognovi; cod. Francofurtanum denuo contuli, qui illam m. pr. saec. XIII Ibidi subiungit, Heroidibus praeponit, Nucem a m. sec. s. XIV—XV habet. In Ep. optimus fere est; e. c. solus v.* 117 caraxes (carasis *rell.*), 184 erunt *praebet: quare quae mutavi, ex eo omnia sumpsi. Nuc.* 31 *deleo; om. GF.* 75—86 *delendi?*

Scripsi Francofurti ad Moenum mense Ianuario a MDCCCLXXI.

HEROIDES.

I.

Epistulae.

Penelope Ulixi.

Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulixe:
nil mihi rescribas, at tamen ipse veni.
Troia iacet certe, Danais invisa puellis.
vix Priamus tanti totaque Troia fuit.
o utinam tum, cum Lacedaemona classe petebat,
obrutus insanis esset adulter aquis!
non ego deserto iacuissem frigida lecto,
non quererer tardos ire relicta dies,
nec mihi quaerenti spatiosam fallere noctem
lassasset viduas pendula tela manus.
quando ego non timui graviora pericula veris?
res est solliciti plena timoris amor.
in te fingebam violentos Troas ituros,
nomine in Hectoreo pallida semper eram.
sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum,
Antilochus nostri causa timoris erat:
sive, Menoetiaden falsis cecidisse sub armis,
flebam successu posse carere dolos.
sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam:
Tlepolemi leto cura novata mea est.
denique, quisquis erat castris iugulatus Achivis,
frigidius glacie pectus amantis erat.
sed bene consuluit casto deus aequus amori.
versa est in cineres sospite Troia viro.
Argolici rediere duces, altaria fumant,
ponitur ad patrios barbara praeda deos.
grata ferunt nymphae pro salvis dona maritis:
illi victa suis Troica fata canunt.
mirantur iustique senes trepidaeque puellae:
narrantis coniunx pendet ab ore viri.
atque aliquis posita monstrat fera praelia mensa
pingit et exiguo Pergama tota mero:
'hac ibat Simois, hac est Sigeia tellus,

hic steterat Priami regia celsa senis:
illic Aeacides, illic tendebat Ulixes,
hic alacer missos terruit Hector equos.'
[omnia namque tuo senior, te quaerere misso,
rettulerat gnato Nestor, at ille mihi.]
rettulit et ferro Rhesumque Dolonaque caesos,
utque sit hic somno proditus, ille dolo.
ausus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo
totque simul mactare viros, adiutus ab uno!
at bene cautus eras et memor ante mei?
usque metu micuere sinus, dum victor amicum
dictus es Ismariis isse per agmen equis.
sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios et murus quod fuit, esse solum,
si maneo qualis Troia durante manebam,
virque mihi dempto fine carendus abest?
diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant,
incola captivo quae bove victor arat;
iam seges est, ubi Troia fuit, resecandaque falce
luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus,
semisepulta virum curvis feriuntur aratris
ossa, ruinosas occulit herba domos: —
victor abes, nec scire mihi, quae causa morandi,
aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
quisquis ad haec vertit peregrinam littora puppim,
ille mihi de te multa rogatus abit:
quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
traditur huic digitis charta novata meis.
nos Pylon, antiqui Neleïa Nestoris arva,
misimus: incerta est fama remissa Pylo.
misimus et Sparten: Sparte quoque nescia veri.
quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
utilius starent etiam nunc moenia Phoebi
(irascor votis heu levis ipsa meis!):
scirem ubi pugnares, et tantum bella timerem,
et mea cum multis iuncta querella foret.
quid timeam, ignoro; timeo tamen omnia demens,
et patet in curas area lata meas.
quaecumque aequor habet, quaecumque pericula tellus,
tam longae causas suspicor esse morae.
haec ego dum stulte metuo, quae vestra libido est,
esse peregrino captus amore potes.
forsitan et narres, quam sit tibi rustica coniunx,

quae tantum lanas non sinat esse rudes.
fallar, et hoc crimen tenues vanescat in auras,
neve, revertendi liber, abesse velis!
me pater Icarius viduo discedere lecto
cogit et inmensas increpat usque moras.
increpet usque licet! tua sum, tua dicar oportet,
Penelope coniunx semper Ulixis ero.
ille tamen pietate mea precibusque pudicis
frangitur et vires temperat ipse suas.
Dulichii Samiique et quos tulit alta Zacynthos,
turba ruunt in me luxuriosa proci
inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
viscera nostra, tuae dilacerantur opes.
quid tibi Pisandrum Polybumque Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus
atque alios referam, quos omnis turpiter absens
ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens pecorisque Melanthius actor edendi
ultimus accedunt in tua damna pudor.
tres sumus inbelles numero, sine viribus uxor,
Laertesque senex, Telemachusque puer.
ille per insidias paene est mihi nuper ademptus,
dum parat invitis omnibus ire Pylon.
di, precor, hoc iubeant, ut euntibus ordine fatis
ille meos oculos conprimat, ille tuos.
hinc faciunt custosque boum longaevaque nutrix,
tertius inmundae cura fidelis harae.
sed neque Laertes, ut qui sit inutilis armis,
hostibus in mediis regna tenere potest,
nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
tu citius venias, portus et aura tuis!
Telemacho veniet, vivat modo, fortior aetas:
nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
est tibi, sitque, precor, gnatus, qui mollibus annis
in patrias artes erudiendus erat.
respice Laerten: ut iam sua lumina condas,
extremum fati sustinet ille diem.
certe ego, quae fueram te discedente puella,
protinus ut venias, facta videbor anus.

II.

Phyllis Demophoonti.

Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeïa Phyllis
ultra promissum tempus abesse queror.
cornua cum lunae pleno semel orbe coissent,

littoribus nostris ancora pacta tua est.
luna quater latuit, toto quater orbe recrevit,
nec vehit Actaeas Sithonis unda rates.
tempora si numeres, quae nos numeramus amantes,
non venit ante suam nostra querella diem.
spes quoque lenta fuit. tarde, quae credita laedunt,
credimus, invito nunc et amore noces.
saepe fui mendax pro te mihi, saepe notavi
alba procellosos vela referre notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet:
nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
mersa foret cana naufraga puppis aqua.
saepe deos supplex, ut tu, scelerate, valeres,
cum prece turicremis devenerata focis,
saepe, videns ventos caelo pelagoque faventes,
ipsa mihi dixi 'si valet ille, venit.'
denique fidus amor quidquid properantibus obstat
finxit, et ad causas ingeniosa fui.
at tu lentus abes! nec te iurata reducunt
numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba et vela dedisti:
vela queror reditu, verba carere fide.
dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi?
crimine te potui demeruisse meo.
unum in me scelus est, quod te, scelerate, recepi.
sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
iura, fides ubi nunc, commissaque dextera dextrae,
quique erat in falso plurimus ore deus?
promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
qui mihi coniugii sponsor et obses erat?
per mare, quod totum ventis agitatur et undis,
per quod saepe ieras, per quod iturus eras,
perque tuum mihi iurasti, nisi fictus et ille est,
concita qui ventis aequora mulcet, avum,
per Venerem nimiumque mihi facientia tela,
altera tela arcus, altera tela faces,
Iunonemque, toris quae praesidet alma maritis,
et per taediferae mystica sacra deae.
si de tot laesis sua numina quisque deorum
vindicet, in poenas non satis unus eris.
at laceras etiam puppes furiosa refeci,
ut, qua desererer, firma carina foret:
remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.

heu, patior telis vulnera facta meis!
credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
credidimus generi numinibusque tuis:
credidimus lacrimis. an et hae simulare docentur?
hae quoque habent artes, quaque iubentur, eunt?
dis quoque credidimus. quid iam tot pignora nobis?
parte satis potui qualibet inde capi.
nec moveor, quod te iuvi portuque locoque?
debuit haec meriti summa fuisse mei!
turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
paenitet, et lateri conseruisse latus.
quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori!
speravi melius, quia te meruisse putavi.
quaecumque e merito spes venit, aequa venit.
fallere credentem non est operosa puellam
gloria: simplicitas digna favore fuit.
sum decepta tuis et amans et femina verbis.
di faciant, laudis summa sit ista tuae.
inter et Aegidas media statuaris in urbe:
magnificus titulis stet pater ante suis:
cum fuerit Sciron lectus torvusque Procrustes
et Sinis et tauri mixtaque forma viri
et domitae bello Thebae fusique Bimembres
et pulsata nigri regia caeca dei,
hoc tua post illos titulo signetur imago
'hic est, cuius amans hospita capta dolo est.'
de tanta rerum turba factisque parentis
sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
quod solum excusat, solum miraris in illo:
heredem patriae, perfide, fraudis agis.
illa — nec invideo — fruitur meliore marito
inque capistratis tigribus alta sedet.
at mea despecti fugiunt conubia Thraces,
quod ferar externum praeposuisse meis.
atque aliquis 'iam nunc doctas eat' inquit 'Athenas:
armigeram Thracen qui regat, alter erit.'
exitus acta probat? careat successibus, opto,
quisquis ab eventu facta notanda putat.
at si nostra tuo spumescant aequora remo,
iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
sed neque consului, nec te mea regia tanget
fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
illa meis oculis species abeuntis inhaeret,

cum premeret portus classis itura meos.
ausus es amplecti, colloque infusus amantis
oscula per longas iungere pressa moras
cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras,
quodque foret velis aura secunda, queri,
et mihi discedens suprema dicere voce
'Phylli, face expectes Demophoonta tuum.'
expectem, qui me numquam visurus abisti?
expectem pelago vela negata meo?
et tamen expecto. redeas modo serus amanti,
ut tua sit solo tempore lapsa fides —
quid precor infelix? te iam tenet altera coniunx
forsitan et nobis qui male favit amor:
utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
ei mihi, si, quae sim Phyllis et unde, rogas!
quae tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus hospitiumque dedi:
cuius opes auxere meae, cui dives egenti
munera multa dedi, multa datura fui:
quae tibi subieci latissima regna Lycurgi,
nomine femineo vix satis apta regi,
qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum,
et sacer admissas exigit Hebrus aquas:
cui mea virginitas avibus libata sinistris,
castaque fallaci zona recincta manu.
pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
et cecinit maestum devia carmen avis.
adfuit Allecto brevibus torquata colubris,
suntque sepulchrali lumina mota face.
maesta tamen scopulos fruticosaque litora calco
quaeque patent oculis litora lata meis.
sive die laxatur humus, seu frigida lucent
sidera, prospicio, quis freta ventus agat.
et quaecumque procul venientia lintea vidi,
protinus illa meos auguror esse deos.
in freta procurro, vix me retinentibus undis,
mobile qua primas porrigit aequor aquas.
quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto:
linquor, et ancillis excipienda cado.
est sinus, adductos modice falcatus in arcus:
ultima praerupta cornua mole rigent.
hinc mihi suppositas inmittere corpus in undas
mens fuit — et, quoniam fallere pergis, erit.
ad tua me fluctus proiectam litora portent,

occurramque oculis intumulata tuis:
duritia ferrum ut superes adamantaque teque,
'non tibi sic' dices 'Phylli, sequendus eram.'
saepe venenorum sitis est mihi, saepe cruenta
traiectam gladio morte perire iuvat.
colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
praebuerunt, laqueis inplicuisse lubet.
stat nece matura tenerum pensare pudorem.
in necis electu parva futura mora est.
inscribere meo causa invidiosa sepulchro:
aut hoc, aut simili carmine notus eris
'Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
ille necis causam praebuit, ipsa manum.'

III.

Briseis Achilli.

Quam legis, a rapta Briseïde littera venit,
vix bene barbarica Graeca notata manu.
quascumque aspicies, lacrimae fecere lituras.
sed tamen et lacrimae pondera vocis habent.
sit mihi pauca queri de te dominoque viroque:
fas est de domino pauca viroque queri.
non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
culpa tua est. quamvis haec quoque culpa tua est.
nam simul Eurybates me Talthybiusque vocarunt,
Eurybati data sum Talthybioque comes.
alter in alterius iactantes lumina vultum
quaerebant taciti, noster ubi esset amor.
differri potui: poenae mora grata fuisset.
ei mihi, discedens oscula nulla dedi!
at lacrimas sine fine dedi, rupique capillos:
infelix iterum sum mihi visa capi.
saepe ego decepto volui custode reverti:
sed me qui timidam prenderet, hostis erat.
si progressa forem, caperer ne nocte, timebam,
quamlibet ad Priami munus itura nurum.
sed data sim, quia danda fui. tot noctibus absum,
nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.
ipse Menoetiades tum, cum tradebar, in aurem
'quid fles? hic parvo tempore' dixit 'eris.'
nec repetisse, parum. pugnas, ne reddar, Achille.
i nunc et cupidi nomen amantis habe!
venerunt ad te Telamone et Amyntore nati,
ille gradu propior sanguinis, ille comes,
Laertaque satus, per quos comitata redirem:

auxerunt blandae grandia dona preces,
viginti fulvos operoso ex aere lebetas
et tripodas septem pondere et arte pares:
addita sunt illis auri bis quinque talenta,
bis sex adsueti vincere semper equi,
quodque supervacuum est, forma praestante puellae
Lesbides, eversa corpora capta domo:
cumque tot his (sed non opus est tibi coniuge) coniunx
ex Agamemnoniis una puella tribus.
si tibi ab Atride pretio redimenda fuissem,
quae dare debueras, accipere illa negas?
qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
quo levis a nobis tam cito fugit amor?
an miseros tristis fortuna tenaciter urget,
nec venit inceptis mollior hora meis?
diruta marte tuo Lyrnesia moenia vidi,
et fueram patriae pars ego magna meae.
vidi consortes pariter generisque necisque
tres cecidisse: tribus, quae mihi, mater erat.
vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta
pectora iactantem sanguinulenta virum.
tot tamen amissis te compensavimus unum:
tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
tu mihi, iuratus per numina matris aquosae,
utile dicebas ipse fuisse capi:
scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas,
et mecum fugias, quae tibi dantur, opes.
quin etiam fama est, cum crastina fulserit hora,
te dare nubiferis lintea velle notis.
quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
sanguinis atque animi pectus inane fuit.
ibis, et (o miseram) cui me, violente, relinquis?
quis mihi desertae mite levamen erit?
devorer ante, precor, subito telluris hiatu,
aut rutilo missi fulminis igne cremer,
quam sine me Phthiis canescant aequora remis,
et videam puppes ire relicta tuas.
si tibi iam reditusque placent patriique penates,
non ego sum classi sarcina magna tuae.
victorem captiva sequar, non nupta maritum:
est mihi, quae lanas molliat, apta manus.
inter Achaïadas longe pulcherrima matres
in thalamos coniunx ibit (eatque) tuos,
digna nurus socero, Iovis Aeginaeque nepote,

cuique senex Nereus prosocer esse velit.
nos humiles famulaeque tuae data pensa trahemus
et minuent plenas stamina nostra colos.
exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
quae mihi nescio quo non erit aequa modo,
neve meos coram scindi patiare capillos
et leviter dicas 'haec quoque nostra fuit.'
vel patiare licet, dum ne contempta relinquar:
hic mihi, vae! miserae concutit ossa metus.
quid tamen expectas? Agamemnona paenitet irae,
et iacet ante tuos Graecia maesta pedes.
vince animos iramque tuam, qui cetera vincis.
quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
arma cape, Aeacide, sed me tamen ante recepta,
et preme turbatos Marte favente viros.
propter me mota est, propter me desinat ira:
simque ego tristitiae causa modusque tuae.
nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
coniugis Oenides versus in arma prece est.
res audita mihi, nota est tibi. fratribus orba
devovit nati spemque caputque parens.
bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis
et patriae rigida mente negavit opem.
sola virum coniunx flexit. felicior illa!
at mea, pro! nullo pondere verba cadunt!
nec tamen indignor. nec me pro coniuge gessi
saepius in domini serva vocata torum.
me quaedam, memini, dominam captiva vocabat:
'servitio' dixi 'nominis addis onus.'
per tamen ossa viri subito male tecta sepulchro,
semper iudiciis ossa verenda meis,
perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
qui bene pro patria cum patriaque iacent,
perque tuum nostrumque caput, quae iunximus una,
perque tuos enses, cognita tela meis,
nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
iuro. fallentem deseruisse velis.
si tibi nunc dicam 'fortissime, tu quoque iura
nulla tibi sine me gaudia facta,' neges.
at Danai maerere putant. tibi plectra moventur.
te tenet in tepido mollis amica sinu.
si quisquam quaerit, quare pugnare recuses:
pugna nocet, citharae noxque venusque iuvant.
tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,

Threïciam digitis increpuisse lyram,
quam manibus clipeos et acutae cuspidis hastam
et galeam pressa sustinuisse coma!
sed tibi pro tutis insignia facta placebant,
partaque bellando gloria dulcis erat.
an tantum, dum me caperes, fera bella probabas,
cumque mea patria laus tua victa iacet?
di melius! validoque, precor, vibrata lacerto
transeat Hectoreum Pelias hasta latus!
mittite me, Danai: dominum legata rogabo
multaque mandatis oscula mixta feram.
plus ego quam Phoenix, plus quam facundus Ulixes,
plus ego quam Teucri — credite — frater agam.
est aliquid, collum solitis tetigisse lacertis,
praesentisque oculos admonuisse sui.
sis licet immitis matrisque ferocior undis:
ut taceam, lacrimis comminuere meis.
nunc quoque — sic omnes Peleus pater impleat annos,
sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis! —
respice sollicitam Briseida, fortis Achille,
nec miseram lenta ferreus ure mora.
aut, si versus amor tuus est in taedia nostri,
quam sine te cogis vivere, coge mori.
utque facis, coges. abiit corpusque colorque:
sustinet hoc animae spes tamen una tui.
qua si destituor, repetam fratresque virumque:
nec tibi magnificum femina iussa mori.
cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro:
est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
me petat ille tuus, qui, si dea passa fuisset,
ensis in Atridae pectus iturus erat.
a! potius serves nostram, tua munera, vitam.
quod dederas hosti victor, amica rogo.
perdere quos melius possis, Neptunia praebent
Pergama: materiam caedis ab hoste pete.
me modo, sive paras impellere remige classem,
sive manes, domini iure venire iube.

IV.

Phaedra Hippolyto.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa salute,
mittit Amazonio Cressa puella viro.
perlege quodcumque est. quid epistola lecta nocebit?
te quoque in hac aliquid quod iuvet esse potest.
his arcana notis terra pelagoque feruntur;

inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
ter tecum conata loqui, ter inutilis haesit
lingua, ter in primo destitit ore sonus.
qua licet et sequitur, pudor est miscendus amori.
dicere quae puduit, scribere iussit amor.
quidquid Amor iussit, non est contemnere tutum:
regnat et in dominos ius habet ille deos.
ille mihi primo dubitanti scribere dixit
'scribe! dabit victas ferreus ille manus.'
adsit, et ut nostras avido fovet igne medullas,
figat sic animos in mea vota tuos.
non ego nequitia socialia foedera rumpam:
fama (velim quaeras) crimine nostra vacat.
venit amor gravius, quo serius. urimur intus:
urimur, et caecum pectora vulnus habent.
scilicet ut teneros laedunt iuga prima iuvencos,
frenaque vix patitur de grege captus equus,
sic male vixque subit primos rude pectus amores,
sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis:
quae venit exacto tempore, peius amat.
tu nova servatae carpes libamina famae,
et pariter nostrum fiet uterque nocens.
est aliquid, plenis pomaria carpere ramis
et tenui primam delegere ungue rosam.
si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
candor ab insolita labe notandus erat,
at bene successit, digno quod adurimur igni:
peius adulterio turpis adulter obest.
si mihi concedat Iuno fratremque virumque,
Hippolytum videor praepositura Iovi.
iam quoque — vix credes — ignotas mutor in artes:
est mihi per saevas impetus ire feras.
iam mihi prima dea est arcu praesignis adunco
Delia (iudicium subsequor ipsa tuum);
in nemus ire libet, pressisque in retia cervis
hortari celeris per iuga summa canes,
aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto
aut in graminea ponere corpus humo.
saepe iuvat versare leves in pulvere currus,
torquentem frenis ora fugacis equi.
nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actae,
quaeque sub Idaeo tympana colle movent,
aut quas semideae Dryades Faunique bicornes

numine contactas attonuere suo.
namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
omnia: me tacitam conscius urit amor.
forsitan hunc generis fato reddamus amorem,
et Venus ex tota gente tributa petat.
Iuppiter Europen — prima est ea gentis origo —
dilexit, tauro dissimulante deum.
Pasiphae mater, decepto subdita tauro,
enixa est utero crimen onusque suo.
perfidus Aegides, ducentia fila secutus,
curva meae fugit tecta sororis ope.
en ego nunc, ne forte parum Minoia credar,
in socias leges ultima gentis eo.
hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus;
me tua forma capit, capta parente soror.
Theseïdes Theseusque duas rapuere sorores:
ponite de nostra bina tropaea domo!
tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusin,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
tunc mihi praecipue, nec non tamen ante, placebas:
acer in extremis ossibus haesit amor.
candida vestis erat, praecincti flore capilli,
flava verecundus tinxerat ora rubor:
quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
pro rigido, Phaedra iudice, fortis erat.
sint procul a nobis iuvenes ut femina compti:
fine coli modico forma virilis amat.
te tuus iste rigor positique sine arte capilli
et levis egregio pulvis in ore decet.
sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
exiguo flexos miror in orbe pedes:
seu lentum valido torques hastile lacerto,
ora ferox in se versa lacertus habet:
sive tenes lato venabula cornea ferro —
denique nostra iuvas lumina, quicquid agas.
tu modo duritiam silvis depone iugosis:
non sum materia digna perire tua.
quid iuvat incinctae studia exercere Dianae
et Veneri numeros eripuisse suos?
quod caret alterna requie, durabile non est:
haec reparat vires fessaque membra novat.
arcus (et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae),
si numquam cesses tendere, mollis erit.
clarus erat silvis Cephalus, multaeque per herbas

conciderant illo percutiente ferae:
nec tamen Aurorae male se praebebat amandum;
ibat ad hunc sapiens a sene diva viro.
saepe sub ilicibus Venerem Cinyraque creatum
sustinuit positos quaelibet herba duos.
arsit et Oenides in Maenalia Atalanta:
illa ferae spolium pignus amoris habet.
nos quoque iam primum turba numeremur in ista:
si Venerem tollas, rustica silva tua est.
ipsa comes veniam, nec me latebrosa movebunt
saxa neque obliquo dente timendus aper.
aequora bina suis obpugnant fluctibus Isthmon,
et tenuis tellus audit utrumque mare.
hic tecum Troezena colam, Pittheïa regna:
iam nunc est patria gratior illa mea.
tempore abest (aberitque diu) Neptunius heros:
illum Pirithoi detinet ora sui.
praeposuit Theseus — nisi nos manifesta negamus —
Pirithoum Phaedrae Pirithoumque tibi.
sola nec haec ad nos iniuria venit ab illo:
in magnis laesi rebus uterque sumus.
ossa mei fratris clava perfracta trinodi
sparsit humi. soror est praeda relicta feris.
prima securigeras inter virtute puellas
te peperit, nati digna vigore parens.
si quaeras, ubi sit: Theseus latus ense peregit;
nec tanto mater pignore tuta fuit!
at ne nupta quidem taedaque accepta iugali
cur, nisi ne caperes regna paterna nothus?
addidit et fratres ex me tibi. quos tamen omnis
non ego tollendi causa, sed ille fuit.
o utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
in medio nisu viscera rupta forent!
i nunc, sic meriti lectum reverere parentis:
quem fugit et factis abdicat ille suis.
nec, quia privigno videar coitura noverca,
terruerint animos nomina vana tuos.
ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
rustica Saturno regna tenente fuit.
Iuppiter esse pium statuit, quodcumque iuvaret:
et fas omne facit fratre marita soror.
illa coit firma generis iunctura catena,
imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
nec labor est: celare licet. pete munus ab illa:

cognato poterit nomine culpa tegi.
viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo,
dicar privigno fida noverca meo.
non tibi per tenebras duri reseranda mariti
ianua, non custos decipiendus erit.
ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
tutus eris mecum laudemque merebere culpa,
tu licet in lecto conspiciare meo.
tolle moras tantum properataque foedera iunge!
qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor.
non ego dedignor supplex humilisque precari.
heu! ubi nunc fastus altaque verba iacent?
et pugnare diu nec me summittere culpae
certa fui: certi siquid haberet amor.
victa precor genibusque tuis regalia tendo
bracchia. quid deceat, non videt ullus amans.
depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit.
da veniam fassae duraque corda doma!
quod mihi sit genitor, qui possidet aequora, Minos,
quod veniant proavi fulmina torta manu,
quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
purpureo tepidum qui movet axe diem —
nobilitas sub amore iacet. miserere priorum,
et mihi si non vis parcere, parce meis!
est mihi dotalis tellus, Iovis insula, Crete.
serviat Hippolyto regia tota meo.
flecte feros animos! potuit corrumpere taurum
mater: eris tauro saevior ipse truci?
per Venerem, parcas, oro, quae plurima mecum est:
sic numquam, quae te spernere possit, ames:
sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
silvaque perdendas praebeat alta feras:
sic faveant Satyri montanaque numina Panes,
et cadat adversa cuspide fossus aper:
sic tibi dent nymphae — quamvis odisse puellas
diceris — arentem quae levet unda sitim!
addimus his precibus lacrimas quoque. verba precantis
perlegis: et lacrimas finge videre meas!

V.

Perlegis, an coniunx prohibet nova? perlege! non est *Oenone*
ista Mycenaea littera facta manu. *Paridi.*
Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,

laesa queror de te, si sinis, ipsa meo.
quis deus opposuit nostris sua numina votis?
ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
quae venit indigno poena, dolenda venit.
nondum tantus eras, cum te contenta marito
edita de magno flumine nympha fui.
qui nunc Priamides, — absit reverentia vero —
servus eras: servo nubere nympha tuli!
saepe greges inter requievimus arbore tecti,
mixtaque cum foliis praebuit herba torum.
saepe super stramen fenoque iacentibus alto
defensa est humili cana pruina casa.
quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos
et, tegeret catulos qua fera rupe suos?
retia saepe comes maculis distincta tetendi,
saepe citos egi per iuga longa canes.
incisae servant a te mea nomina fagi,
et legor Oenone falce notata tua:
et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
crescite, et in titulos surgite recta meos!
popule, vive, precor, quae consita margine ripae
hoc in rugoso cortice carmen habes:
'cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
ad fontem Xanthi versa recurret aqua.'
Xanthe, retro propera, versaeque recurrite lymphae!
sustinet Oenonen deseruisse Paris.
illa dies fatum miserae mihi dixit, ab illa
pessima mutati coepit amoris hiemps,
qua Venus et Iuno sumptisque decentior armis
venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
. . . .
. . . .
attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
ut mihi narrasti, dura per ossa tremor.
consului — neque enim modice terrebar — anusque
longaevosque senes: constitit esse nefas.
caesa abies, sectaeque trabes, et classe parata
caerula ceratas accipit unda rates.
flesti discedens. hoc saltim parce negare:
praeterito magis est iste pudendus amor.
et flesti et nostros vidisti flentis ocellos;
miscuimus lacrimas maestus uterque suas.
non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,

ut tua sunt collo bracchia nexa meo.
a, quotiens, cum te vento quererere teneri,
riserunt comites! ille secundus erat.
oscula dimissae quotiens repetita dedisti!
quam vix sustinuit dicere lingua 'vale'!
aura levis rigido pendentia lintea malo
suscitat, et remis eruta canet aqua.
prosequor infelix oculis abeuntia vela,
qua licet, et lacrimis umet arena meis.
utque celer venias, virides Nereïdas oro:
scilicet ut venias in mea damna celer.
votis ergo meis, alii rediture, redisti?
ei mihi, pro dira paelice blanda fui!
aspicit inmensum moles nativa profundum;
mons fuit, aequoreis illa resistit aquis:
hinc ego vela tuae cognovi prima carinae,
et mihi per fluctus impetus ire fuit.
dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
pertimui: cultus non erat ille tuus.
fit propior terrasque cita ratis attigit aura:
femineas vidi corde tremente genas:
non satis id fuerat — quid enim furiosa morabar? —
haerebat gremio turpis amica tuo!
tunc vero rupique sinus et pectora planxi
et secui madidas ungue rigente genas
implevique sacram querulis ululatibus Iden:
illuc has lacrimas in mea saxa tuli.
sic Helene doleat desertaque coniuge ploret,
quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.
nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur
aequora legitimos destituantque viros:
at cum pauper eras armentaque pastor agebas,
nulla nisi Oenone pauperis uxor erat.
non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
nec de tot Priami dicar ut una nurus:
non tamen aut Priamus nymphae socer esse recuset,
aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus!
dignaque sum et cupio fieri matrona potentis:
sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
despice: purpureo sum magis apta toro.
denique tutus amor meus est tibi: nulla parantur
bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:

hac venit in thalamos dote superba tuos.
quae si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem
vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
consule, quis aetas longa magistra fuit.
turpe rudimentum, patriae praeponere raptam.
causa pudenda tua est. iusta vir arma movet.
nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacaenam,
quae sit in amplexus tam cito versa tuos.
ut minor Atrides temerati foedera lecti
clamat et externo laesus amore dolet,
tu quoque clamabis. nulla reparabilis arte
laesa pudicitia est; deperit illa semel.
ardet amore tui? sic et Menelaon amavit.
nunc iacet in viduo credulus ille toro.
felix Andromache, certo bene nupta marito:
uxor ad exemplum fratris habenda fui.
tu levior foliis, tum cum sine pondere suci
mobilibus ventis arida facta volant.
et minus est in te quam summa pondus arista,
quae levis assiduis solibus usta riget.
hoc tua — nam recolo — quondam germana canebat,
sic mihi diffusis vaticinata comis
'quid facis, Oenone? quid harenae semina mandas?
non profecturis litora bubus aras.
Graia iuvenca venit, quae te patriamque domumque
perdat! io prohibe! Graia iuvenca venit!
dum licet, obscenam ponto demergite puppim!
heu, quantum Phrygii sanguinis illa vehit!'
dixerat: in cursu famulae rapuere furentem,
at mihi flaventes diriguere comae.
ah! nimium miserae vates mihi vera fuisti:
possidet en saltus Graia iuvenca meos!
sit facie quamvis insignis, adultera certe est.
deseruit socios hospite capta deos.
illam de patria Theseus — nisi nomine fallor —
nescio quis Theseus abstulit ante sua.
a iuvene et cupido credatur reddita virgo?
unde hoc conpererim tam bene, quaeris? amo.
vim licet appelles et culpam nomine veles:
quae totiens rapta est, praebuit ipsa rapi.
at manet Oenone fallenti casta marito.
et poteras falli legibus ipse tuis:
me Satyri celeres — silvis ego tecta latebam —

quaesierant rapido, turba proterva, pede,
cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus, in inmensis qua tumet Ida iugis.
me fide conspicuus Troiae munitor amavit
admisitque meas ad sua dona manus.
quaecumque herba potens ad opem radixque medendi
utilis in toto nascitur orbe, mea est.
me miseram, quod amor non est medicabilis herbis!
deficior prudens artis ab arte mea.
quod nec graminibus tellus fecunda creandis,
nec deus, auxilium tu mihi ferre potes.
et potes, et merui. dignae miserere puellae!
non ego cum Danais arma cruenta fero:
sed tua sum tecumque fui puerilibus annis,
et tua, quod superest temporis, esse precor.

VI.

Hypsipyle Iasoni.

Litora Thessaliae reduci tetigisse carina
diceris auratae vellere dives ovis.
gratulor incolumi, quantum sinis. hoc tamen ipso
debueram scripto certior esse tuo.
nam ne pacta tibi praeter mea regna redires,
cum cuperes, ventos non habuisse potes:
quamlibet adverso signatur epistola vento!
Hypsipyle missa digna salute fui!
cur mihi fama prior, quam nuntia littera venit,
isse sacros Martis sub iuga panda boves,
seminibus iactis segetes adolesse virorum
inque necem dextra non eguisse tua,
pervigilem spolium pecudis servasse draconem,
rapta tamen forti vellera fulva manu?
haec ego si possem timide credentibus 'ista
ipse mihi scripsit' dicere, quanta forem!
quid queror officium lenti cessasse mariti?
obsequium, maneo si tua, grande tuli.
barbara narratur venisse venefica tecum,
in mihi promissi parte recepta tori.
credula res amor est. utinam temeraria dicar
criminibus falsis insimulasse virum!
nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris
venerat. et tactum vix bene limen erat,
'Aesonides' dixi 'quid agit meus?' ille pudore
haesit, in opposita lumina fixus humo.
protinus exilui tunicisque a pectore ruptis

'vivit, an' exclamo 'me quoque fata vocant?'
'vivit' ait, timidumque mihi iurare coegi:
vix mihi teste deo credita vita tua est.
utque animus rediit, tua facta requirere coepi.
narrat, aënipedes Martis arasse boves,
vipereos dentes in humum pro semine iactos,
et subito natos arma tulisse viros;
terrigenas populos civili marte peremptos
inplesse aetatis fata diurna suae.
devictus serpens. iterum, si vivat Iason,
quaerimus. alternant spesque timorque fidem.
singula dum narrat, studio cursuque loquendi
detegit ingenio vulnera nostra suo.
heus, ubi pacta fides? ubi conubialia iura
faxque sub arsuros dignior ire rogos?
non ego sum furto tibi cognita. pronuba Iuno
affuit et sertis tempora vinctus Hymen.
at mihi nec Iuno nec Hymen, sed tristis Erinys
praetulit infaustas sanguinolenta faces.
quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu?
quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
non erat hic aries villo spectabilis aureo,
nec senis Aeetae regia Lemnos erat.
certa fui primo — sed me mala fata trahebant —
hospita feminea pellere castra manu.
Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt.
milite tam forti vita tuenda fuit!
urbe virum vidi tectoque animoque recepi.
hic tibi bisque aestas bisque cucurrit hiemps.
tertia messis erat, cum tu dare vela coactus
implesti lacrimis talia verba tuis
'abstrahor, Hypsipyle. sed dent modo fata recursus:
vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
vivat, et eiusdem simus uterque parens.'
hactenus. et lacrimis in falsa cadentibus ora
cetera te memini non potuisse loqui.
ultimus e sociis sacram conscendis in Argo:
illa volat, ventus concava vela tenet.
caerula propulsae subducitur unda carinae:
terra tibi, nobis aspiciuntur aquae.
in latus omne patens turris circumspicit undas:
huc feror, et lacrimis osque sinusque madent.
per lacrimas specto, cupidaeque faventia menti

longius assueto lumina nostra vident.
adde preces castas inmixtaque vota timori,
nunc quoque te salvo persoluenda mihi.
vota ego persolvam? votis Medea fruetur!
cor dolet, atque ira mixtus habundat amor.
dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
hostia pro damnis concidat icta meis?
non equidem secura fui, semperque verebar,
ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pelex!
non expectata vulnus ab hoste tuli.
nec facie meritisve placet, sed carmina novit,
diraque cantata pabula falce metit.
illa reluctantem cursu deducere Lunam
nititur et tenebris abdere Solis equos.
illa refrenat aquas obliquaque flumina sistit,
illa loco silvas vivaque saxa movet.
per tumulos errat passis discincta capillis
certaque de tepidis colligit ossa rogis.
devovet absentis simulacraque cerea fingit
et miserum tenuis in iecur urget acus,
et quae nescierim melius. male quaeritur herbis
moribus et forma conciliandus amor.
hanc potes amplecti, thalamoque relictus in uno
impavidus somno nocte silente frui?
scilicet ut tauros, ita te iuga ferre coegit:
quaque feros anguis, te quoque mulcet, ope.
adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
se favet: et titulo coniugis uxor obest;
atque aliquis Peliae de partibus acta venenis
imputat et populum, qui sibi credat, habet:
'non haec Aesonides, sed Phasias Aeetine
aurea Phrixeae terga revellit ovis.'
non probat Alcimede mater tua (consule matrem),
non pater, a gelido cui venit axe nurus.
illa sibi Tanai Scythiaeque paludibus udae
quaerat et a patria Phasidis usque virum.
mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,
cur tua polliciti pondere verba carent?
vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti:
sim reducis coniunx, sicut euntis eram!
si te nobilitas generosaque nomina tangunt,
en ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus: Bacchi coniunx redimita corona

praeradiat stellis signa minora suis.
dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti.
me quoque res talis inter habere potes.
nunc etiam peperi. gratare ambobus, Iason.
dulce mihi gravidae fecerat auctor onus.
felix in numero quoque sum, prolemque gemellam,
pignora Lucina bina favente dedi.
si quaeris, cui sint similes: cognosceris illis.
fallere non norunt; cetera patris habent.
legatos quos paene dedi pro matre ferendos.
sed tenuit coeptas saeva noverca vias.
Medeam timui. plus est Medea noverca.
Medeae faciunt ad scelus omne manus.
spargere quae fratris potuit lacerata per agros
corpora, pignoribus parceret illa meis?
hanc tamen, o demens Colchisque ablate venenis,
diceris Hypsipyles praeposuisse toro!
turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
me tibi, teque mihi taeda pudica dedit.
prodidit illa patrem: rapui de clade Thoanta.
deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
quid refert, scelerata piam si vincet et ipso
crimine dotata est emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason.
qualibet iratis ipse dat arma dolor.
dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
intrasses portus tuque comesque meos,
obviaque exissem fetu comitante gemello? —
hiscere nempe tibi terra roganda fuit!
quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
perfidiae pretio qua nece dignus eras?
ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
pelicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeae Medea forem. quodsi quid ab alto
iustus adest votis Iuppiter ipse meis,
quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
maereat et leges sentiat ipsa suas.
utque ego destituor coniunx materque duorum,
a totidem natis orba sit aque viro.
nec male parta diu teneat, peiusque relinquat:
exulet, et toto quaerat in orbe fugam.
quam fratri germana fuit miseroque parenti

filia, tam natis, tam sit acerba viro.
cum mare, cum terras consumpserit, aëra temptet:
erret inops, exspes, caede cruenta sua.
haec ego, coniugio fraudata Thoantias, oro.
vivite devoto nuptaque virque toro!

VII.

Dido Aeneae.

Sic ubi fata vocant, udis abiectus in herbis
ad vada Maeandri concinit albus olor;
nec quia te nostra sperem prece posse moveri,
adloquor (adverso movimus ista deo),
sed merita et famam corpusque animumque pudicum
cum male perdiderim, perdere verba leve est.
certus es ire tamen miseramque relinquere Didon,
atque idem venti vela fidemque ferent?
certus es, Aenea, cum foedere solvere naves,
quaeque ubi sint nescis Itala regna sequi,
nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
moenia, nec sceptro tradita summa tuo?
facta fugis, facienda petis. quaerenda per orbem
altera, quaesita est altera terra tibi.
ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
quis sua non notis arva tenenda dabit?
alter amor tibi restat habendus et altera Dido:
quamque iterum fallas, altera danda fides.
quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem
et videas populos altus ab arce tuos?
omnia si veniant, nec te tua vota morentur,
unde tibi, quae te sic amet, uxor erit?
uror, ut inducto ceratae sulpure taedae:
Aenean animo noxque diesque refert.
ille quidem male gratus et ad mea munera surdus,
et quo, si non sim stulta, carere velim:
non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi:
sed queror infidum, questaque peius amo.
parce, Venus, nurui, durumque amplectere fratrem;
frater Amor: castris militet ille tuis,
atque, ego qua coepi (neque enim dedignor) amare,
materiam curae praebeat ille meae.
fallor, et ista mihi falso iactatur imago:
matris ab ingenio dissidet ille suae.
te lapis et montes innataque rupibus altis
robora, te saevae progenuere ferae
aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:

quo tamen adversis fluctibus ire paras.
quo fugis? obstat hiemps! hiemis mihi gratia prosit.
aspice, ut eversas concitet eurus aquas.
quod tibi malueram, sine me debere procellis:
iustior est animo ventus et unda tuo.
non ego sum tanti (quid enim verearis, inique?),
ut pereas, dum me per freta longa fugis.
exerces pretiosa odia et constantia magno,
si, dum me careas, est tibi vile mori.
iam venti ponent, strataque aequaliter unda
caeruleis Triton per mare curret equis.
tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
et nisi duritia robora vincis, eris.
quid si nescires, insana quid aequora possunt?
expertae totiens quam male credis aquae!
ut pelago suadente etiam retinacula solvas,
multa tamen latus tristia pontus habet.
nec violasse fidem temptantibus aequora prodest:
perfidiae poenas exigit ille locus,
praecipue cum laesus amor. quia mater Amorum
nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti,
neu bibat aequoreas naufragus hospes aquas.
vive, precor. sic te melius quam funere perdam.
tu potius leti causa ferere mei.
finge, age, te rapido — nullum sit in omine pondus! —
turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
protinus occurrent falsae periuria linguae
et Phrygia Dido fraude coacta mori,
coniugis ante oculos deceptae stabit imago
tristis et effusis sanguinolenta comis.
'quid tanti est, totum merui; concedite' dicas,
quaeque cadent, in te fulmina missa putes?
da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque:
grande morae pretium tuta futura via est.
nec mihi tu curae. puero parcatur Iulo:
te satis est titulum mortis habere meae.
quid puer Ascanius, quid di meruere Penates?
ignibus ereptos obruet unda deos?
sed neque fers tecum, nec — quae mihi, perfide, iactas —
presserunt umeros sacra paterque tuos.
omnia mentiris; nec enim tua fallere lingua
incipit a nobis, primaque plector ego.
si quaeras, ubi sit formosi mater Iuli:

occidit a duro sola relicta viro.
haec mihi narraras. at me movere merentem.
inde minor culpae poena futura mea est.
nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
per mare, per terras septima iactat hiemps.
fluctibus eiectum tuta statione recepi
vixque bene audito nomine regna dedi.
his tamen officiis utinam contenta fuissem,
et mihi concubitus fama sepulta foret!
illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
caeruleus subitis compulit imber aquis.
audieram vocem: nymphas ululasse putavi:
Eumenides fatis signa dedere meis!
exige, laese pudor, poenas, umbraeque Sychaei,
ad quas (me miseram!) plena pudoris eo.
est mihi marmorea sacratus in aede Sychaeus:
appositae frondes velleraque alba tegunt.
hinc ego me sensi noto quater ore citari:
ipse sono tenui dixit 'Elissa, veni!'
nulla mora est, venio. venio tibi debita coniunx.
sum tamen admissi tarda pudore mei.
da veniam culpae: decepit idoneus auctor;
invidiam noxae detrahit ille meae.
diva parens seniorque pater, pia sarcina nati,
spem mihi mansuri rite dedere viri.
si fuit errandum, causas habet error honestas.
adde fidem: nulla parte pigendus erit.
durat in extremum, vitaeque novissima nostrae
prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
occidit internas coniunx mactatus ad aras,
et sceleris tanti praemia frater habet.
exsul agor cineresque viri patriamque relinquo
et feror in duras hoste sequente vias:
adplicor ignotis, fratrique elapsa fretoque,
quod tibi donavi, perfide, litus emo.
urbem constitui, lateque patentia fixi
moenia finitimis invidiosa locis.
bella tument. bellis peregrina et femina temptor
vixque rudis portas urbis et arma paro.
mille procis placui, qui me coiere querentes
nescio quem thalamis praeposuisse suis.
quid dubitas victam Gaetulo tradere Iarbae?
praebuerim sceleri bracchia nostra tuo.
est etiam frater, cuius manus impia possit

respergi nostro, sparsa cruore viri.
pone deos et quae tangendo sacra profanas:
non bene caelestis impia dextra colit.
si tu cultor eras elapsis igne futurus,
paenitet elapsos ignibus esse deos.
forsitan et gravidam Didon, scelerate, relinquas,
parsque tui lateat corpore clausa meo.
accedet fatis matris miserabilis infans,
et nondum nati funeris auctor eris:
cumque parente sua frater morietur Iuli,
poenaque conexos auferet una duos.
'sed iubet ire deus.' vellem, vetuisset adire,
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis
et teris in rapido tempora longa freto?
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo, quanta fuere, forent!
non patrium Simoënta petis, sed Thybridis undas.
nempe, ut pervenias quo cupis, hospes eris.
utque latet vitatque tuas abstrusa carinas,
vix tibi continget terra petita seni.
hos potius populos in dotem ambage remissa
accipe et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem
hancque loco regis sceptraque sacra tene.
si tibi mens avida est belli, si quaerit Iulus,
unde suo partus marte triumphus eat:
quem superet, nequid desit, praebebimus hostem.
hic pacis leges, his locus arma capit.
tu modo — per matrem fraternaque tela, sagittas,
perque fugae comites, Dardana sacra, deos!
sic superent, quoscumque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni sit modus ille tui,
Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
et senis Anchisae molliter ossa cubent! —
parce, precor, domui, quae se tibi tradit habendam.
quod crimen dicis praeter amasse meum?
non ego sum Phthia magnisque oriunda Mycenis,
nec steterunt in te virque paterque meus.
si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
nota mihi freta sunt Afrum frangentia litus:
temporibus certis dantque negantque viam.
cum dabit aura viam, praebebis carbasa ventis;

nunc levis eiectam continet alga ratem.
tempus ut observem, manda mihi. serius ibis,
nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
et socii requiem poscunt, laniataque classis
postulat exiguas semirefecta moras.
pro meritis et siqua tibi debebimus ultra,
pro spe coniugii tempora parva peto:
dum freta mitescunt et amor, dum tempore et usu
fortiter edisco tristia posse pati.
si minus, est animus nobis effundere vitam:
in me crudelis non potes esse diu.
aspicias utinam, quae sit scribentis imago!
scribimus, et gremio Troicus ensis adest:
perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem,
qui iam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
instruis inpensa nostra sepulchra brevi.
nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
ille locus saevi vulnus Amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,
iam dabis in cineres ultima dona meos.
nec consumpta rogis inscribar Elissa Sychaei,
hoc tamen in tumuli marmore carmen erit
'praebuit Aeneas et causam mortis et ensem.
ipsa sua Dido concidit usa manu.'

VIII.

Hermione Oresti.

Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
inclusam contra iusque piumque tenet.
quod potui: renui, ne non invita tenerer.
cetera femineae non valuere manus.
'quid facis, Aeacide? non sum sine vindice' dixi:
'haec tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.'
surdior ille freto clamantem nomen Orestis
traxit inornatis in sua tecta comis.
quid gravius capta Lacedaemone serva tulissem,
si raperet Graias barbara turba nurus?
parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
at tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
inice non timidas in tua iura manus.
an siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
arma feras, rapta coniuge lentus eris?
sis (socer exemplo est) nuptae repetitor ademptae:

nupta foret, Paridi mater ut ante fuit?
nec tu mille rates sinuosaque vela pararis
nec numeros Danai militis: ipse veni!
sic quoque eram repetenda tamen. nec turpe marito,
aspera pro caro bella tulisse toro.
quid, quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus,
et, si non esses vir mihi, frater eras?
vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
instant officio nomina bina tuo.
me tibi Tyndarëus, vita gravis auctor et annis,
tradidit: arbitrium neptis habebat avus;
at pater Aeacio promiserat, inscius acti.
plus quoque, qui prior est ordine, possit avus.
cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat:
si iungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.
et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
succubuit telis praepetis ipse dei.
quem sibi permisit, genero concedet amorem.
proderit exemplo mater amata suo.
tu mihi, quod matri pater est. quas egerat olim
Dardanius partis advena, Pyrrhus agit.
ille licet patriis sine fine superbiat actis:
et tu, quae referas facta parentis, habes.
Tantalides omnis ipsumque regebat Achillem:
hic pars militiae, dux erat ille ducum.
tu quoque habes proavum Pelopem Pelopisque parentem;
si melius numeres, a Iove quintus eris.
nec virtute cares. arma invidiosa tulisti:
sed tu quid faceres? induit illa pater.
materia vellem fortis meliore fuisses:
non lecta est operi, sed data causa tuo.
hanc tamen implesti, iuguloque Aegisthus aperto
tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
increpat Aeacides laudemque in crimina vertit:
et tamen aspectus sustinet ille meos.
rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumescunt,
pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne obiecit Oresti,
nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest?
flere licet certe. flendo diffundimus iram,
perque sinum lacrimae fluminis instar eunt.
has solas habeo semper semperque profundo.
ument incultae fonte perenne genae.
num generis fato, quod nostros errat in annos,

Tantalides matres apta rapina sumus?
non ego fluminei referam mendacia cygni,
nec querar in plumis delituisse Iovem.
qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori Amyclaeo et Amyclaeo Polluci
reddita Mopsopia Taenaris urbe soror:
Taenaris Idaeo trans aequora ab hospite rapta
Argolicas pro se vertit in arma manus.
vix equidem memini. memini tamen: omnia luctus,
omnia solliciti plena timoris erant.
flebat avus Phoebeque soror fratresque gemelli,
orabat superos Leda suumque Iovem.
ipsa ego, non longos etiam tum scissa capillos,
clamabam 'sine me, me sine, mater, abis?'
nam coniunx aberat. ne non Pelopeïa credar,
ecce Neoptolemo praeda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!
damnaret nati facta proterva pater.
nec quondam placuit nec nunc placuisset Achilli,
abducta viduum coniuge flere virum.
quae mea caelestis iniuria fecit iniquos?
quodve mihi miserae sidus obesse querar?
parva mea sine matre fui; pater arma ferebat:
et duo cum vivant, orba duobus eram.
non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
incerto dictas ore puella tuli:
non ego captavi brevibus tua colla lacertis,
nec gremio sedi sarcina grata tuo:
non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
intravi thalamos matre parante novos.
obvia prodieram reduci tibi, — vera fatebor —
nec facies nobis nota parentis erat!
te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi.
ipsa requirebas, quae tua nata foret.
pars haec una mihi: coniunx bene cessit Orestes;
is quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce et victore parente.
hoc munus nobis diruta Troia tulit.
cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
perfruor infelix liberiore malo:
nox ubi me thalamis ululantem et acerba gementem
condidit, in maesto procubuique toro,
pro somno lacrimis oculi funguntur obortis,

quaque licet fugio sicut ab hoste viro.
saepe malis stupeo, rerumque oblita locique
ignara tetigi Scyria membra manu:
utque nefas sensi, male corpora tacta relinquo
et mihi pollutas credor habere manus.
saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
exit, et errorem vocis ut omen amo.
per genus infelix iuro generisque parentem,
qui freta, qui terras et sua regna quatit:
per patris ossa tui, patrui mihi, quae tibi debent,
quod sic sub tumulo fortiter ulta iacent:
aut ego praemoriar primoque exstinguar in aevo,
aut ego Tantalidae Tantalis uxor ero!

IX.

Deïanira Herculi.

Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris:
victorem victae subcubuisse queror.
fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
decolor et factis infitianda tuis,
quem numquam Iuno seriesque inmensa laborum
fregerit, huic Iolen inposuisse iugum.
hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis
laetaque sit vitae labe noverca tuae:
at non ille velit, cui nox (si creditur) una
non tanti, ut tantus conciperere, fuit!
plus tibi quam Iuno, nocuit Venus. illa premendo
sustulit, haec humili sub pede colla tenet.
respice vindicibus pacatum viribus orbem,
qua latam Nereus caerulus ambit humum:
se tibi pax terrae, tibi se tuta aequora debent:
implesti meritis Solis utramque domum.
quod te laturum est caelum prius ipse tulisti:
Hercule subposito sidera fulsit Atlans.
quid nisi notitia est misero quaesita pudori,
si cumulas stupri facta priora nota?
tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
cum tener in cunis iam Iove dignus eras?
coepisti melius, quam desinis. ultima primis
cedunt. dissimiles hic vir et ille puer.
quem non mille ferae, quem non Stheneleïus hostis,
non potuit Iuno vincere: vincit Amor.
at bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor,
sitque socer, rapidis qui tonat altus equis!
quam male inaequales veniunt ad aratra iuvenci,

tam premitur magno coniuge nupta minor.
non honor est, sed onus species laesura ferentis.
siqua voles apte nubere, nube pari.
vir mihi semper abest, et coniuge notior hospes,
monstraque terribiles persequiturque feras.
ipsa domo vidua votis operata pudicis
torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.
inter serpentes aprosque avidosque leones
iactor et haesuros terna per ora canes.
me pecudum fibrae simulacraque inania somni
ominaque arcana nocte petita movent.
aucupor infelix incertae murmura famae,
speque timor dubia, spesque timore cadit.
mater abest queriturque deo placuisse potenti:
nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
arbiter Eurystheus irae Iunonis iniquae
sentitur nobis, iraque longa deae.
haec mihi ferre parum? peregrinos addis amores,
et mater de te quaelibet esse potest.
non ego Partheniis temeratam vallibus Augen
nec referam partus, Ormeni nympha, tuos;
non tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores,
quarum de populo nulla relicta tibi est.
una, recens crimen, referetur adultera nobis,
unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Maeandros, terris totiens errator in isdem,
qui lassas in se saepe retorquet aquas,
vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
illo, cui caelum sarcina parva fuit!
non puduit fortis auro cohibere lacertos
et solidis gemmas opposuisse toris.
nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
edidit, unde umerus tegmina laevus habet?
ausus es hirsutos mitra redimire capillos.
aptior Herculeae populus alba comae.
nec te Maeonia lascivae more puellae
incingi zona dedecuisse putes?
non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
efferus humana qui dape pavit equas?
si te vidisset cultu Busiris in isto,
huic victor victo nempe pudendus eras!
detrahat Antaeus duro redimicula collo,
ne pigeat molli subcubuisse viro.
inter Ioniacas calathum tenuisse puellas

diceris et dominae pertimuisse minas.
non fugis, Alcide, victricem mille laborum
  rasilibus calathis inposuisse manum,
crassaque robusto deducis pollice fila,
  aequaque formosae pensa rependis erae?
a! quotiens, digitis dum torques stamina duris,
  praevalidae fusos comminuere manus.
crederis, infelix, scuticae tremefactus habenis
  ante pedes dominae pertimuisse minas!
eximias pompas, inmania semina laudum,
  factaque narrabas dissimulanda tibi:
scilicet inmanes elisos faucibus hydros
  infantem caudis involuisse manum:
ut Tegeaeus aper cupressifero Erymantho
  incubet et vasto pondere laedat humum:
non tibi Threïciis adfixa penatibus ora,
  non hominum pingues caede tacentur equae:
prodigiumque triplex, armenti dives Hiberi
  Geryones, quamvis in tribus unus erat:
inque canes totidem trunco digestus ab uno
  Cerberos implicitis angue minante comis:
quaeque redundabat fecundo vulnere serpens
  fertilis et damnis dives ab ipsa suis,
quique inter laevumque latus laevumque lacertum
  praegrave conpressa fauce pependit onus:
et male confisum pedibus formaque bimembri
  pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
haec tu Sidonio potes insignitus amictu
  dicere? non cultu lingua retenta silet?
se quoque nympha tuis ornavit Iardanis armis
  et tulit e capto nota tropaea viro.
i nunc, tolle animos et fortia gesta recense:
  quod tu non esses iure, vir, illa fuit.
qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
  quam quos vicisti, vincere maius erat.
illi procedit rerum mensura tuarum:
  cede bonis; heres laudis amica tuae.
o pudor! hirsuti costas exuta leonis
  aspera texerunt vellera molle latus.
falleris et nescis. non sunt spolia illa leonis,
  sed tua, tuque feri victor es, illa tui.
femina tela tulit Lernaeis atra venenis,
  ferre gravem lana vix satis apta colum,
instruxitque manum clava domitrice ferarum,

vidit et in speculo coniugis arma sui.
haec tamen audieram. licuit non credere famae,
et venit ad sensus mollis ab aure dolor: —
ante meos oculos adducitur advena paelex,
nec mihi, quae patior, dissimulare licet.
non sinis averti. mediam captiva per urbem
invitis oculis aspicienda venit.
nec venit incultis captarum more capillis,
fortunam vultu fassa tacente suam.
ingreditur late lato spectabilis auro,
qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
forsitan et pulsa Aetolide Deïanira
nomine deposito paelicis uxor erit:
Eurytidosque Ioles atque Aonii Alcidae
turpia famosus corpora iunget Hymen.
mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
et iacet in gremio languida facta manus.
me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti.
ne pigeat, pugnae bis tibi causa fui.
cornua flens legit ripis Achelous in udis
truncaque limosa tempora mersit aqua.
semivir occubuit in letifero Eueno
Nessus, et infecit sanguis equinus aquas. —
sed quid ego haec refero? scribenti nuntia venit
fama, virum tunicae tabe perire meae.
ei mihi, quid feci? quo me furor egit amantem?
impia quid dubitas Deïanira mori?
an tuus in media coniunx lacerabitur Oeta,
tu sceleris tanti causa superstes eris?
siquid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
credar, coniugii mors mihi pignus erit.
tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
impia quid dubitas Deïanira mori?
heu devota domus! solio sedet Agrios alto:
Oenea desertum nuda senecta premit:
exulat ignotis Tydeus germanus in oris:
alter fatali vivus in igne fuit:
exegit ferrum sua per praecordia mater.
impia quid dubitas Deïanira mori?
deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
ne videar fatis insidiata tuis.
Nessus ut est avidum percussus arundine pectus,

'hic' dixit 'vires sanguis amoris habet.'
inlita Nesseo misi tibi texta veneno.
impia quid dubitas Deïanira mori?
iamque vale, seniorque pater germanaque Gorge,
et patria et patriae frater adempte tuae,
et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
virque, — sed o possis! — et puer Hylle, vale!

X.

Ariadne Theseo.

Mitius inveni quam te genus omne ferarum:
credita non ulli quam tibi peius eram.
quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto,
unde tuam sine me vela tulere ratem:
in quo me somnusque meus male prodidit et tu,
per facinus somnis insidiate meis.
tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
spargitur et tectae fronde queruntur aves:
incertum vigilans an somno languida, movi
Thesea prensuras semisupina manus:
nullus erat. referoque manus, iterumque retempto,
perque torum moveo bracchia: nullus erat.
excussere metus somnum, conterrita surgo,
membraque sunt viduo praecipitata toro.
protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
utque erat e somno turbida, rapta coma est.
luna fuit: specto, siquid nisi litora cernam:
quod videant oculi, nil nisi litus habent.
nunc huc nunc illuc et utroque sine ordine curro:
alta puellares tardat harena pedes.
interea toto clamanti litore 'Theseu!'
reddebant nomen concava saxa tuum,
et quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat:
ipse locus miserae ferre volebat opem.
mons fuit: apparent frutices in vertice rari;
hinc scopulus raucis pendet adesus aquis:
ascendo (vires animus dabat) atque ita late
aequora prospectu metior alta meo.
inde ego — nam ventis quoque sum crudelibus usa —
vidi praecipiti carbasa tenta noto.
aut vidi, aut tamquam quae me vidisse putarem,
frigidior glacie semianimisque fui.
nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
excitor et summa Thesea voce voco.
'quo fugis?' exclamo 'scelerate revertere Theseu,

flecte ratem! numerum non habet illa suum.'
haec ego. quod voci deerat, plangore replebam:
verbera cum verbis mixta fuere meis.
si non audires, ut saltem cernere posses,
iactatae late signa dedere manus.
candidaque inposui longae velamina virgae,
scilicet oblitos admonitura mei —
iamque oculis ereptus eras. tum denique flevi.
torpuerant molles ante dolore genae.
quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
postquam desierant vela videre tua?
aut ego diffusis erravi sola capillis,
qualis ab Ogygio concita Baccha deo:
aut mare prospiciens in saxo frigida sedi,
quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos,
sed non acceptos exhibiturus erat,
et tua, quae possum, pro te vestigia tango
strataque, quae membris intepuere tuis.
incumbo, lacrimisque toro manante profusis
'pressimus' exclamo 'te duo: redde duos.
venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
perfide, pars nostri, lectule, maior ubi est?'
quid faciam? quo sola ferar? vacat insula cultu;
non hominum video, non ego facta boum.
omne latus terrae cingit mare; navita nusquam;
nulla per ambiguas puppis itura vias.
finge dari comitesque mihi ventosque ratemque:
quid sequar? accessus terra paterna negat.
ut rate felici pacata per aequora labar,
temperet ut ventos Aeolus: exul ero!
non ego te, Crete centum digesta per urbes,
aspiciam, puero cognita terra Iovi.
at pater et tellus iusto regnata parenti
prodita sunt facto, nomina cara, meo,
cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
quae regerent passus, pro duce fila dedi:
cum mihi dicebas 'per ego ipsa pericula iuro,
te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.'
vivimus, et non sum, Theseu, tua (si modo vivis),
femina periuri fraude sepulta viri.
me quoque, qua fratrem, mactasses, improbe, clava!
esset, quam dederas, morte soluta fides.
nunc ego non tantum, quae sum passura, recordor,

sed quaecumque potest ulla relicta pati.
occurrunt animo pereundi mille figurae:
morsque minus poenae quam mora mortis habet.
iam iam venturos aut hac aut suspicor illac,
qui lanient avido viscera dente, lupos.
forsitan et fulvos tellus alat ista leones.
quis scit, an haec saevas tigridas insula habet?
et freta dicuntur magnas expellere phocas.
quis vetat et gladios per latus ire meum?
tantum ne religer dura captiva catena,
neve traham serva grandia pensa manu,
cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi,
quodque magis memini, quae tibi pacta fui!
si mare, si terras porrectaque litora vidi,
multa mihi terrae, multa minantur aquae.
caelum restabat: timeo simulacra deorum.
destituor rapidis praeda cibusque feris.
sive colunt habitantque viri, diffidimus illis:
externos didici laesa timere viros.
viveret Androgeos utinam, nec facta luisses
impia funeribus, Cecropi terra, tuis:
nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
ardua parte virum dextera, parte bovem:
nec tibi quae reditus monstrarent, fila dedissem,
fila per adductas saepe recepta manus.
non equidem miror, si stat victoria tecum,
strataque Cretaeam belua texit humum:
non poterant figi praecordia ferrea cornu:
ut te non tegeres, pectore tutus eras.
illic tu silices, illic adamanta tulisti,
illic qui silices, Thesea, vincat, habes.
crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
haud semel aeterna nocte premenda fui?
vos quoque crudeles, venti, nimiumque parati,
flaminaque in lacrimas officiosa meas.
dextera crudelis, quae me fratremque necavit,
et data poscenti, nomen inane, fides.
in me iurarunt somnus ventusque fidesque:
prodita sum causis una puella tribus.
ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo,
nec mea qui digitis lumina condat, erit?
spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
nec positos artus unguet amica manus?
ossa super stabunt volucres inhumata marinae?

haec sunt officiis digna sepulchra meis?
ibis Cecropios portus, patriaque receptus
cum steteris turbae celsus in ore tuae
et bene narraris letum taurique virique
sectaque per dubias saxea tecta vias,
me quoque narrato sola in tellure relictam:
non ego sum titulis subripienda tuis.
nec pater est Aegeus, nec tu Pittheïdos Aethrae
filius: auctores saxa fretumque tui.
di facerent, ut me summa de puppe videres:
movisset vultus maesta figura tuos.
nunc quoque non oculis, sed qua potes, aspice mente
haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua;
aspice demissos lugentis more capillos
et tunicas lacrimis sicut ab imbre gravis!
corpus ut inpulsae segetes aquilonibus horret,
litteraque articulo pressa tremente labat.
non te per meritum — quoniam male cessit — adoro:
debita sit facto gratia nulla meo:
sed nec poena quidem. si non ego causa salutis,
non tamen est, cur sis tu mihi causa necis.
has tibi plangendo lugubria pectora lassas
infelix tendo trans freta longa manus:
hos tibi, qui superant, ostendo maesta capillos:
per lacrimas oro, quas tua facta movent:
flecte ratem, Theseu, versoque relabere vento:
si prius occidero, tu tamen ossa feres.

XI.

Canace Macareo.

Siqua tamen caecis enabunt scripta lituris,
oblitus ac dominae caede libellus erit:
dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
et iacet in gremio charta soluta meo.
haec est Aeolidos fratri scribentis imago,
sic videor duro posse placere patri.
ipse necis cuperem nostrae spectator adesset,
auctorisque oculis exigeretur opus.
ut ferus est multoque suis truculentior euris,
spectasset siccis vulnera nostra genis.
scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
ingenio populi convenit ille sui.
ille Noto Zephyroque et Sithonio Aquiloni
imperat et pinnis, Eure proterve, tuis.
imperat (heu!) ventis: tumidae non imperat irae;

possidet et vitiis regna minora suis.
quid iuvat admotam per avorum nomina caelo
inter cognatos posse referre Iovem?
num minus infestum, funebria munera, ferrum
feminea teneo, non mea tela, manu?
o utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
venisset leto serior hora meo!
cur umquam plus me, frater, quam frater amasti,
et tibi, non debet quod soror esse, fui?
ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam,
nescio quem sensi corde tepente deum.
fugerat ore color, macies adduxerat artus;
sumebant minimos ora coacta cibos:
nec somni faciles, et nox erat annua nobis,
et gemitum nullo laesa dolore dabam:
nec, cur haec facerem, poteram mihi reddere causam,
nec noram, quid amans esset — at illud eram.
prima malum nutrix animo praesensit anili,
prima mihi nutrix 'Aeoli,' dixit 'amas.'
erubui, gremioque pudor deiecit ocellos:
haec satis in tacita signa fatentis erant.
iamque tumescebant vitiati pondera ventris,
aegraque furtivum membra gravabat onus.
quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
attulit audaci supposuitque manu,
ut penitus nostris — hoc te celavimus unum —
visceribus crescens excuteretur onus!
a! nimium vivax admotis restitit infans
artibus, et tecto tutus ab hoste fuit.
iam noviens erat orta soror pulcherrima Phoebi,
denaque luciferos Luna movebat equos;
nescia, quae faceret subitos mihi causa dolores,
et rudis ad partus et nova miles eram.
nec tenui vocem. 'quid' ait 'tua crimina prodis?'
oraque clamantis conscia pressit anus.
quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit,
sed timor et nutrix et pudor ipse vetant.
contineo gemitus elapsaque verba reprendo,
et cogor lacrimas conbibere ipsa meas.
mors erat ante oculos, et opem Lucina negabat:
et grave, si moriar, mors quoque crimen erat:
cum super incumbens scissa tunicaque comaque
pressa refovisti pectora nostra tuis,
et mihi 'vive, soror, soror o carissima,' dixti

'vive, nec unius corpore perde duos!
spes bona det vires. fratris nam nupta futura
illius, de quo mater, et uxor eris.'
mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi,
et positum est uteri crimen onusque mei.
quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula:
crimina sunt oculis subripienda patris.
frondibus infantem ramisque albentis olivae
et levibus vittis sedula celat anus,
fictaque sacra facit dicitque precantia verba:
dat populus sacris, dat pater ipse viam.
iam prope limen erat. patrias vagitus ad auris
venit, et indicio proditur ille suo.
eripit infantem mentitaque sacra revelat
Aeolus. insana regia voce sonat.
ut mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura,
ut quatitur tepido fraxina virga noto,
sic mea vibrari pallentia membra videres:
quassus ab inposito corpore lectus erat.
inruit et nostrum vulgat clamore pudorem,
et vix a misero continet ore manus.
ipsa nihil praeter lacrimas pudibunda profudi.
torpuerat gelido lingua retenta metu.
iamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
iusserat, in solis destituique locis!
vagitus dedit ille miser — sensisse putares —
quaque suum poterat voce rogabat avum.
quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse
(nam potes ex animo colligere ipse tuo),
cum mea me coram silvas inimicus in altas
viscera montanis ferret edenda lupis?
exierat thalamo. tunc demum pectora plangi
contigit inque meas unguibus ire genas.
interea patrius vultu maerente satelles
venit et indignos edidit ore sonos:
'Aeolus hunc ensem mittit tibi' — tradidit ensem —
'et iubet ex merito scire, quid iste velit.'
scimus et utemur violento fortiter ense:
pectoribus condam dona paterna meis.
his mea muneribus, genitor, conubia donas?
hac tua dote, pater, filia dives erit?
tolle procul, decepte, faces, Hymenaee, maritas
et fuge turbato tecta nefanda pede!
ferte faces in me, quas fertis, Erinyes atrae,

ac meus ex isto luceat igne rogus!
nubite felices Parca meliore sorores,
amissae memores sed tamen este mei.
quid puer admisit tam paucis editus horis?
quo laesit facto vix bene natus avum?
si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
a! miser admisso plectitur ille meo!
nate, dolor matris, rapidarum praeda ferarum,
ei mihi, natali dilacerate tuo:
nate, parum fausti miserabile pignus amoris:
haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.
non mihi te licuit lacrimis perfundere iustis,
in tua non tonsas ferre sepulchra comas;
non super incubui, non oscula frigida carpsi:
diripiunt avidae viscera nostra ferae.
ipsa quoque infantis cum vulnere prosequar umbras;
nec mater fuero dicta nec orba diu.
tu tamen, o frustra miserae sperate sorori,
sparsa, precor, nati collige membra tui,
et refer ad matrem socioque inpone sepulchro,
urnaque nos habeat quamlibet arta duos.
vive memor nostri lacrimasque in vulnera funde,
neve reformida corpus amantis amans.
tu, rogo, dilectae nimium mandata sororis
perfer: mandatum persequar ipsa patris.

XII.

Medea Iasoni.

At tibi Colchorum — memini — regina vacavi,
ars mea cum peteres ut tibi ferret opem!
tunc quae dispensant mortalia fata sorores
debuerant fusos evoluisse meos;
tum potui Medea mori bene. quidquid ab illo
produxi vitam tempore, poena fuit.
ei mihi! cur umquam iuvenalibus acta lacertis
Phrixeam petiit Pelias arbor ovem?
cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argo,
turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam?
cur mihi plus aequo flavi placuere capilli
et decor et linguae gratia ficta tuae?
aut semel in nostras quoniam nova puppis harenas
venerat audacis attuleratque viros,
isset anhelatos non praemedicatus in ignes
immemor Aesonides oraque adunca boum!
semina iecisset (totidemque et semina et hostes),

ut caderet cultu cultor ab ipse suo!
quantum perfidiae tecum, scelerate, perisset,
dempta forent capiti quam mala multa meo!
est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
hac fruar, haec de te gaudia sola feram.
iussus inexpertam Colchos advertere puppim
intrasti patriae regna beata meae.
hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est:
quam pater est illi, tam mihi dives erat.
hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa
omne tenet, Ponti qua plaga laeva iacet.
accipit hospitio iuvenes Aeeta Pelasgos,
et premitis pictos corpora Graia toros.
tunc ego te vidi; tunc coepi scire, quis esses.
illa fuit mentis prima ruina meae.
et vidi et perii. nec notis ignibus arsi,
ardet ut ad magnos pinea taeda deos.
et formosus eras, et me mea fata trahebant:
abstulerant oculi lumina nostra tui.
perfide, sensisti. quis enim bene celat amorem?
eminet indicio prodita flamma suo.
dicitur interea tibi lex, ut dura ferorum
insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus quam per cornua saevi,
quorum terribilis spiritus ignis erat:
aere pedes solidi, praetentaque naribus aera,
nigra per adflatus haec quoque facta suos.
semina praeterea populos genitura iuberis
spargere devota lata per arva manu,
qui peterent natis secum tua corpora telis:
illa est agricolae messis iniqua suo.
lumina custodis succumbere nescia somno
ultimus est aliqua decipere arte labor. —
dixerat Aeetes. maesti consurgitis omnes,
mensaque purpureos deserit alta toros.
quam tibi tunc longe regnum dotale Creusae
et socer et magni nata Creontis erat?
tristis abis. oculis abeuntem prosequor udis,
et dixit tenui murmure lingua 'vale!'
ut positum tetigi thalamo male saucia lectum,
acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit.
ante oculos taurique meos segetesque nefandae,
ante meos oculos pervigil anguis erat.
hinc amor, hinc timor est. ipsum timor auget amorem.

mane erat, et thalamo cara recepta soror.
disiectamque comas aversaque in ora iacentem
invenit, et lacrimis omnia plena meis.
orat opem Minyis. petit altera, at altera habebat:
Aesonio iuveni quod rogat illa, damus.
est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum,
vix illuc radiis solis adire licet.
sunt in eo — fuerant certe — delubra Dianae:
aurea barbarica stat dea facta manu.
scisne, an et exciderunt mecum loca? venimus illuc:
orsus es infido sic prior ore loqui
'ius tibi et arbitrium nostrae fortuna salutis
tradidit, inque tua est vitaque morsque manu.
perdere posse sat est, siquem iuvet ipsa potestas:
sed tibi servatus gloria maior ero.
per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
per genus et numen cuncta videntis avi,
per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae
et si forte aliquos gens habet ista deos:
o virgo, miserere mei, miserere meorum:
effice me meritis tempus in omne tuum!
quodsi forte virum non dedignare Pelasgum, —
sed mihi tam faciles unde meosque deos? —
spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
quam thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo:
conscia sit Iuno, sacris praefecta maritis,
et dea, marmorea cuius in aede sumus!'
haec animum — et quota pars haec sunt? — movere puellae
simplicis, et dextrae dextera iuncta meae.
vidi etiam lacrimas, ac pars est fraudis in illis.
sic cito sum verbis capta puella tuis.
iungis et aeripedes inadusto corpore tauros
et solidam iusso vomere findis humum.
arva venenatis pro semine dentibus imples:
nascitur et gladios scutaque miles habet.
ipsa ego, quae dederam medicamina, pallida sedi,
cum vidi subitos arma tenere viros:
donec terrigenae (facinus mirabile!) fratres
inter se strictas conseruere manus.
insopor ecce vigil squamis crepitantibus horrens
sibilat, et torto pectore verrit humum.
dotis opes ubi erant? ubi erat tibi regia coniunx,
quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
illa ego, quae tibi sum nunc denique barbara facta,

nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
flammea subduxi medicato lumina somno,
et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.
proditus est genitor, regnum patriamque reliqui,
munus in exilio quodlibet esse tuli,
virginitas facta est peregrini praeda latronis,
optima cum cara matre relicta soror.
at non te fugiens sine me, germane, reliqui.
deficit hoc uno littera nostra loco.
quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra.
sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
credere me pelago femina, tamque nocens.
numen ubi est? ubi di? meritas subeamus in alto
tu fraudis poenas, credulitatis ego.
compressos utinam Symplegades elisissent,
nostraque adhaererent ossibus ossa tuis,
aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
debuit ingratis Scylla nocere viris.
quaeque vomit totidem fluctus totidemque resorbet,
nos quoque Trinacriae subposuisset aquae!
sospes ad Haemonias victorque reverteris urbes:
ponitur ad patrios aurea lana deos.
quid referam Peliae natas pietate nocentes
caesaque virginea membra paterna manu?
ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
pro quo sum totiens esse coacta nocens.
ausus es — o iusto desunt sua verba dolori! —
ausus es 'Aesonia' dicere 'cede domo!'
iussa domo cessi, natis comitata duobus
et, qui me sequitur semper, amore tui.
ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
venit, et accenso lampades igne micant,
tibiaque effundit socialia carmina vobis,
at mihi funerea flebiliora tuba,
pertimui nec adhuc tantum scelus esse putabam:
sed tamen in toto pectore frigus erat.
turba ruunt et 'Hymen' clamant 'Hymen'que frequentant.
quo propior vox haec, hoc mihi peius erat.
diversi flebant servi lacrimasque tegebant.
quis vellet tanti nuntius esse mali?
me quoque, quidquid erat, potius nescire iuvabat:
sed tamquam scirem, mens mea tristis erat.
cum minor e pueris (lusu studioque videndi

constitit ad geminae limina prima foris)
'hinc mihi, mater, abi! pompam pater' inquit 'Iason
ducit et adiunctos aureus urguet equos.'
protinus abscissa planxi mea pectora veste,
tuta nec a digitis ora fuere meis.
ire animus mediae suadebat in agmina turbae
sertaque compositis demere rapta comis.
vix me continui, quin sic laniata capillos
clamarem 'meus est' iniceremque manus.
laese pater, gaude; Colchi gaudete relicti!
inferias, umbrae fratris, habete, mei!
deseror, amissis regno patriaque domoque,
coniuge, qui nobis omnia solus erat.
serpentes igitur potui taurosque furentis,
unum non potui perdomuisse virum.
quaeque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
non valeo flammas effugere ipsa meas.
ipsi me cantus herbaeque artesque relinquunt.
nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
non mihi grata dies, noctes vigilantur amarae,
nec teneram misero pectore somnus habet.
quae me non possum, potui sopire draconem.
utilior cuivis quam mihi cura mea est.
quos ego servavi, paelex amplectitur artus,
et nostri fructus illa laboris habet.
forsitan et, stultae dum te iactare maritae
quaeris et iniustis auribus apta loqui,
in faciem moresque meos nova crimina fingas.
rideat et vitiis laeta sit illa meis.
rideat et Tyrio iaceat sublimis in ostro:
flebit, et ardores vincet adusta meos!
dum ferrum flammaeque aderunt sucusque veneni,
hostis Medeae nullus inultus erit.
quod si forte preces praecordia ferrea tangunt,
nunc animis audi verba minora meis.
tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti:
nec moror ante tuos procubuisse pedes.
si tibi sum vilis, communis respice natos:
saeviet in partus dira noverca meos.
et nimium similes tibi sunt, et imagine tangor,
et quotiens video, lumina nostra madent.
per superos oro, per avitae lumina flammae,
per meritum et natos, pignora nostra, duos:
redde torum, pro quo tot res insana reliqui;

adde fidem dictis auxiliumque refer.
non ego te imploro contra taurosque virosque,
utque tua serpens victa quiescat ope:
te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
cum quo sum pariter facta parente parens.
dos ubi sit, quaeris? campo numeravimus illo,
qui tibi laturo vellus arandus erat.
aureus ille aries villo spectabilis aureo,
dos mea. 'quam' dicam si tibi 'redde', neges.
dos mea tu sospes. dos est mea Graia iuventus.
i nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
quod vivis, quod habes nuptam socerumque potentis,
hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
quos equidem actutum — sed quid praedicere poenam
attinet? ingentis parturit ira minas.
quo feret ira, sequar. facti fortasse pigebit:
et piget infido consuluisse viro.
viderit ista deus, qui nunc mea pectora versat.
nescio quid certe mens mea maius agit.

XIII.

Laodamia Protesilao.

Mittit et optat amans, quo mittitur, ire salutem
Haemonis Haemonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari:
a! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
tum freta debuerant vestris obsistere remis,
illud erat saevis utile tempus aquis.
oscula plura viro mandataque plura dedissem:
et sunt quae volui dicere multa tibi.
raptus es hinc praeceps, et qui tua vela vocaret,
quem cuperent nautae, non ego, ventus erat.
ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
solvor ab amplexu, Protesilae, tuo,
linguaque mandantis verba imperfecta reliquit:
vix illud potui dicere triste 'vale.'
incubuit boreas abreptaque vela tetendit,
iamque meus longe Protesilaus erat.
dum potui spectare virum, spectare iuvabat,
sumque tuos oculos usque secuta meis.
ut te non poteram, poteram tua vela videre,
vela diu vultus detinuere meos.
at postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
et quod spectarem, nil nisi pontus erat,
lux quoque tecum abiit, tenebrisque exanguis obortis

succiduo dicor procubuisse genu.
vix socer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus,
vix mater gelida maesta refecit aqua.
officium fecere pium, sed inutile nobis:
indignor, miserae non licuisse mori!
ut rediit animus, pariter rediere dolores.
pectora legitimus casta momordit amor.
nec mihi pectendos cura est praebere capillos,
nec libet aurata corpora veste tegi.
ut, quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
conveniunt matres Phylaceïdes et mihi clamant
'indue regales, Laudamia, sinus!'
scilicet ipsa geram saturatas murice lanas,
bella sub Iliacis moenibus ille gerat?
ipsa comas pectar, galea caput ille prematur:
ipsa novas vestes, dura vir arma ferat?
qua possum, squalore tuos imitata labores
dicar et haec belli tempora tristis agam.
Dyspari Priamide, damno formose tuorum,
tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
aut te Taenariae faciem culpasse maritae,
aut illi vellem displicuisse tuam.
tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
ei mihi, quam multis flebilis ultor eris!
di, precor, a nobis omen removete sinistrum,
et sua det reduci vir meus arma Iovi.
sed timeo, quotiens subiit miserabile bellum:
more nivis lacrimae sole madentis eunt.
Ilion et Tenedos Simoisque et Xanthus et Ide
nomina sunt ipso paene timenda sono.
nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
hospes erat: vires noverat ille suas.
venerat, ut fama est, multo spectabilis auro,
quique suo Phrygias corpore ferret opes,
classe virisque potens, per quae fera bella geruntur:
et sequitur regni pars quota quemque sui?
his ego te victam, consors Ledaea gemellis,
suspicor: haec Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
ferrea sanguinea bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto:
signatum memori pectore nomen habe.
hunc ubi vitaris, alios vitare memento

et multos illic Hectoras esse puta:
et facito ut dicas, quotiens pugnare parabis
'parcere me iussit Laodamia sibi.'
si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
te quoque non ullum vulnus habente cadat.
pugnet et adversos tendat Menelaus in hostis:
hostibus e mediis nupta petenda viro est.
causa tua est dispar: tu tantum vivere pugna
inque pios dominae posse redire sinus.
parcite, Dardanidae, de tot, precor, hostibus uni,
ne meus ex illo corpore sanguis eat.
non est, quem deceat nudo concurrere ferro
saevaque in obpositos pectora ferre viros.
fortius ille potest multo, quam pugnat, amare.
bella gerant alii: Protesilaus amet.
nunc fateor: volui revocare, animusque ferebat.
substitit auspicii lingua timore mali.
cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
pes tuus offenso limine signa dedit:
ut vidi, ingemui tacitoque in pectore dixi
'signa reversuri sint, precor, ista viri!'
haec tibi nunc refero, ne sis animosus in armis.
fac meus in ventos hic timor omnis eat.
sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
qui primus Danaum Troada tangat humum.
infelix, quae prima virum lugebit ademptum!
di faciant, ne tu strenuus esse velis!
inter mille rates tua sit millesima puppis
iamque fatigatas ultima verset aquas.
hoc quoque praemoneo: de nave novissimus exi;
non est, quo properes, terra paterna tibi.
cum venies, remoque move veloque carinam,
inque tuo celerem litore siste gradum! —
sive latet Phoebus seu terris altior exstat,
tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
nocte tamen quam luce magis. nox grata puellis,
quarum subpositus colla lacertus habet.
aucupor in lecto mendaces caelibe somnos:
dum careo veris, gaudia falsa iuvant.
sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
cur venit a verbis multa querella tuis?
excutior somno simulacraque noctis adoro:
nulla caret fumo Thessalis ara meo:
tura damus, lacrimamque super, qua sparsa relucet

ut solet adfuso surgere flamma mero.
quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
languida laetitia solvar ab ipsa mea?
quando erit, ut lecto mecum bene iunctus in uno
militiae referas splendida facta tuae?
quae mihi dum referes, quamvis audire iuvabit,
multa tamen rapies oscula, multa dabis.
semper in his apte narrantia verba resistunt:
promptior est dulci lingua referre mora.
sed cum Troia subit, subeunt ventique fretumque,
spes bona sollicitae victa timore cadit.
hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
me movet: invitis ire paratis aquis.
quis velit in patriam vento prohibente reverti?
a patria pelago vela vetante datis!
ipse suam non praebet iter Neptunus ad urbem.
quo ruitis? vestras quisque redite domos!
quo ruitis, Danai? ventos audite vetantis!
non subiti casus, numinis ista mora est.
quid petitur tanto nisi turpis adultera bello?
dum licet, Inachiae vertite vela rates!
sed quid ago? revoco? revocaminis omen abesto,
blandaque compositas aura secundet aquas.
Troasin invideo, quamvis lacrimosa suorum
funera conspicient, nec procul hostis erit:
ipsa suis manibus forti nova nupta marito
imponet galeam barbaraque arma dabit.
arma dabit, dumque arma dabit, simul oscula sumet —
hoc genus officii dulce duobus erit —
producetque virum, dabit et mandata reverti,
et dicet 'referas ista fac arma Iovi!'
ille ferens dominae mandata recentia secum
pugnabit caute respicietque domum.
exuet haec reduci clipeum galeamque resolvet
excipietque suo corpora lassa sinu.
nos sumus incertae; nos anxius omnia cogit,
quae possunt fieri, facta putare timor.
dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
quae referat vultus est mihi cera tuos.
illi blanditias, illi tibi debita verba
dicimus, amplexus accipit illa meos.
crede mihi, plus est, quam quod videatur, imago:
adde sonum cerae — Protesilaus erit.
hanc specto teneoque sinu pro coniuge vero,

et, tamquam possit verba referre, queror.
per reditus corpusque tuum, mea numina, iuro,
perque pares animi coniugiique faces,
perque, quod ut videam canis albere capillis,
mox tutum possis ipse referre, caput,
me tibi venturam comitem, quocumque vocaris,
sive — quod (heu) timeo, sive superstes eris.
ultima mandato claudetur epistula parvo:
sit tibi cura mei, sit tibi cura tui!

XIV.

Hypermestra Lynceo.

Mittit Hypermestra de tot modo fratribus uni:
cetera nuptarum crimine turba iacet.
clausa domo teneor gravibusque coercita vinclis:
est mihi supplicii causa, fuisse piam.
quod manus extimuit iugulo demittere ferrum,
sum rea; laudarer, si scelus ausa forem.
esse ream praestat, quam sic placuisse parenti.
non piget inmunes caedis habere manus.
me pater igne licet, quem non violavimus, urat,
quaeque aderant sacris, tendat in ora faces,
aut illo iugulet, quem non bene tradidit ensem,
ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
non tamen, ut dicant morientia 'paenitet' ora,
efficiet. non est, quam piget esse piam.
paeniteat sceleris Danaum saevasque sorores;
hic solet eventus facta nefanda sequi.
cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis,
et subitus dextrae praepedit orsa tremor.
quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
scribere de facta non sibi caede timet.
sed tamen experiar. modo facta crepuscula terris,
ultima pars lucis primaque noctis erat:
ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi,
et socer armatas accipit ipse nurus.
undique conlucent praecinctae lampades auro:
dantur in invitos impia tura focos:
vulgus 'Hymen, Hymenaee' vocant. fugit ille vocantis:
ipsa Iovis coniunx cessit ab urbe sua.
ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
flore novo madidas impediente comas,
in thalamos laeti — thalamos, sua busta! — feruntur,
strataque corporibus, funere digna, premunt.
iamque cibo vinoque graves somnoque iacebant,

securumque quies alta per Argos erat:
circum me gemitus morientum audire videbar —
et tamen audibam, quodque verebar, erat.
sanguis abit, mentemque calor corpusque relinquit,
inque novo iacui frigida facta toro.
ut leni zephyro graciles vibrantur aristae,
frigida populeas ut quatit aura comas,
aut sic aut etiam tremui magis. ipse iacebas,
quaeque tibi dederam vina, soporis erant.
excussere metum violenti iussa parentis:
erigor et capio tela tremente manu.
non ego falsa loquar. ter acutum sustulit ensem,
ter male sublato decidit ense manus.
admovi iugulo (sine me tibi vera fateri)
admovi iugulo tela paterna tuo:
sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis,
castaque mandatum dextra refugit opus.
purpureos laniata sinus, laniata capillos
exiguo dixi talia verba sono
'saevus, Hypermestra, pater est tibi: iussa parentis
effice: germanis sit comes iste suis! —
femina sum et virgo, natura mitis et annis:
non faciunt molles ad fera tela manus. —
quin age, dumque iacet, fortis imitare sorores:
credibile est caesos omnibus esse viros. —
si manus haec aliquam posset committere caedem,
morte foret dominae sanguinulenta suae. —
at meruere necem patruelia regna tenendo. —
quae tamen externis danda forent generis! —
finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsae?
quo mihi commisso non licet esse piae? —
quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellae?
aptior est digitis lana colusque meis.'
haec ego. dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur
deque meis oculis in tua membra cadunt.
dum petis amplexus sopitaque bracchia iactas,
paene manus telo saucia facta tua est.
iamque patrem famulosque patris lucemque timebam.
expulerunt somnos haec mea dicta tuos
'surge age, Belide, de tot modo fratribus unus!
nox tibi, ni properas, ista perennis erit.'
territus exsurgis, fugit omnis inertia somni,
aspicis in timida fortia tela manu.
quaerenti causam 'dum nox sinit, effuge' dixi:

'dum nox atra sinit. tu fugis, ipsa moror.'
mane erat, et Danaus generos ex caede iacentis
dinumerat. summae criminis unus abes.
fert male cognatae iacturam mortis in uno
et queritur facti sanguinis esse parum.
abstrahor a patriis pedibus, raptamque capillis —
haec meruit pietas praemia? — carcer habet.
scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
quo bos ex homine est, ex bove facta dea?
at satis est poenae teneram mugisse puellam,
nec modo formosam posse placere Iovi.
adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis
cornuaque in patriis non sua vidit aquis
et conata queri mugitus edidit ore
territaque est forma, territa voce sua.
quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
quid numeras factos ad nova membra pedes?
illa Iovis magni paelex metuenda sorori
fronde levas nimiam cespitibusque famem;
fonte bibis spectasque tuam stupefacta figuram
et, te ne feriant quae geris arma, times.
quaeque modo, ut possis etiam Iove digna videri,
dives eras, nuda nuda recumbis humo.
per mare, per terras cognataque flumina curris:
dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
quae tibi causa fugae? quid iam freta longa pererras?
non poteris voltus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque:
tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
per septem Nilus portus emissus in aequor
exuit insanae paelicis ora bovis.
ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
pellimur: eiectos ultimus orbis habet.
ille ferox solio solus sceptroque potitur:
cum sene nos inopi turba vagamur inops.
de fratrum populo pars exiguissima restat:
quique dati leto, quaeque dedere, fleo.
nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
accipiat lacrimas utraque turba meas.
en ego, quod vivis, poenae crucianda reservor:
quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
et consanguineae quondam centesima turbae

infelix uno fratre manente cadam.
at tu, siqua piae, Lynceu, tibi cura sororis,
quaeque tibi tribui munera, dignus habes,
vel fer opem vel dede neci; defunctaque vita
corpora furtivis insuper adde rogis,
et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa,
sculptaque sint titulo nostra sepulchra brevi
'exul Hypermestra — pretium pietatis iniquum —
quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.'
scribere plura libet: sed pondere lapsa catenae
est manus, et vires subtrahit ipse timor.

XV.

Paris Helenae.

Hanc tibi Priamides mitto, Ledaea, salutem,
quae tribui sola te mihi dante potest.
eloquar, an flammae non est opus indice notae,
et plus quam vellem, iam meus extat amor?
ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
laetitiae mixtos non habitura metus.
sed male dissimulo. quis enim celaverit ignem,
lumine qui semper proditur ipse suo?
si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
uror — habes animi nuntia verba mei!
parce, precor, fasso, nec vultu cetera duro
perlege, sed formae conveniente tuae.
iamdudum gratum est, quod epistula nostra recepta
spem facit, hoc recipi me quoque posse modo:
quae rata sit; nec te frustra promiserit, opto,
hoc mihi quae suasit, mater Amoris, iter.
namque ego divino monitu — ne nescia pecces —
advehor, et coepto non leve numen adest.
praemia magna quidem, sed non indebita posco:
pollicita est thalamo te Cytherea meo.
hac duce Sigeo dubias a litore feci
longa Phereclea per freta puppe vias.
illa dedit faciles auras ventosque secundos:
in mare nimirum ius habet, orta mari.
perstet, et ut pelagi, sic pectoris adiuvet aestum,
deferat in portus et mea vota suos.
attulimus flammas, non hic invenimus, illas:
hae mihi tam longae causa fuere viae.
nam neque tristis hiemps, neque nos huc appulit error:
Taenaris est classi terra petita meae.
nec me crede fretum merces portante carina

findere: quas habeo, di tueantur opes.
nec venio Graias veluti spectator ad urbes:
oppida sunt regni divitiora mei.
te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro;
te prius optavi, quam mihi nota fores.
ante tuos animo vidi, quam lumine, voltus:
prima fuit voltus nuntia fama tui.
crede sed hoc nobis: minor est tua gloria vero,
famaque de forma paene maligna fuit.
plus hic invenio, quam quod promiserat illa,
et tua materia gloria victa sua est.
ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus,
et visa es tanto digna rapina viro,
more tuae gentis nitida dum nuda palaestra
ludis et es nudis femina mixta viris.
quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit umquam:
tam bona constanter praeda tenenda fuit!
ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
quam tu de thalamis abstraherere meis.
tene manus umquam nostrae dimittere vellent?
tene meo paterer vivus abire sinu?
si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem,
nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
vel mihi virginitas esset libata, vel illud,
quod poterat salva virginitate rapi.
da modo te. quae sit Paridi constantia, nosces:
flamma rogi flammas finiet una meas.
praeposui regnis ego te, quae maxima quondam
pollicita est nobis nupta sororque Iovis,
dumque tuo possem circumdare bracchia collo,
contempta est virtus, Pallade dante mihi.
nec piget, aut umquam stulte legisse videbor:
permanet in voto mens mea firma suo.
spem modo ne nostram fieri patiare caducam,
deprecor, o tanto digna labore peti!
non ego coniugium generosae degener opto:
nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
Pliada, si quaeres, in nostra gente Iovemque
invenies, medios ut taceamus avos.
sceptra parens Asiae, qua nulla beatior ora est,
finibus inmensis vix obeunda tenet.
innumeras urbes atque aurea tecta videbis,
quaeque suos dicas templa decere deos.
Ilion adspicies firmataque turribus altis

moenia, Phoebeae structa canore lyrae.
quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
vix populum tellus sustinet illa suum.
occurrent denso tibi Troades agmine matres,
nec capient Phrygias atria nostra nurus.
o quotiens dices 'quam pauper Achaïa nostra est!'
una domus quaevis urbis habebit opes.
nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:
in qua tu nata es, terra beata mihi est.
parca sed est Sparte, tu cultu divite digna:
ad talem formam non facit iste locus.
hanc faciem largis sine fine paratibus uti
deliciisque decet luxuriare novis.
cum videas cultus nostra de gente virorum,
qualem Dardanias credis habere nurus?
da modo te facilem nec dedignare maritum,
rure Therapnaeo nata puella, Phrygem.
Phryx erat et nostro genitus de sanguine, qui nunc
cum dis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Aurorae coniunx: tamen abstulit illum
extremum noctis quae dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater Amorum
gaudet in Idaeis concubuisse iugis.
nec, puto, conlatis forma Menelaus et annis
iudice te nobis anteferendus erit.
non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
lumina, qui trepidos a dape vertat equos:
nec Priamo pater est soceri de caede cruentus,
et qui Myrtoas crimine signat aquas:
nec proavo Stygia nostro captantur in unda
poma, nec in mediis quaeritur umor aquis.
quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis?
cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
heu facinus! totis indignus noctibus ille
te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
at mihi conspiceris posita vix denique mensa:
multaque, quae laedant, hoc quoque tempus habet.
hostibus eveniant convivia talia nostris,
experior posito qualia saepe mero.
paenitet hospitii, cum me spectante lacertos
imponit collo rusticus iste tuo.
rumpor et invideo — quidni tamen omnia narrem? —
membra superiecta cum tua veste fovet.
oscula cum vero coram non dura daretis,

ante oculos posui pocula sumpta meos.
lumina demitto, cum te tenet artius ille,
crescit et invito lentus in ore cibus.
saepe dedi gemitus. et te, lasciva, notavi
in gemitu risum non tenuisse meo.
saepe mero volui flammam compescere: at illa
crevit, et ebrietas ignis in igne fuit.
multaque ne videam, versa cervice recumbo:
sed revocas oculos protinus ipsa meos.
quid faciam, dubito. dolor est meus illa videre,
sed dolor a facie maior abesse tua.
qua licet et possum, luctor celare furorem,
sed tamen apparet dissimulatus amor.
nec tibi verba damus. sentis mea vulnera, sentis.
atque utinam soli sint ea nota tibi!
a! quotiens lacrimis venientibus ora reflexi,
ne causam fletus quaereret ille mei.
a! quotiens aliquem narravi potus amorem,
ad vultus referens singula verba tuos,
indiciumque mei ficto sub nomine feci:
ille ego, si nescis, verus amator eram.
quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
non semel ebrietas est simulata mihi.
prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa,
atque oculis aditum nuda dedere meis,
pectora vel puris nivibus, vel lacte tuamque
complexo matrem candidiora Iove.
dum stupeo visis — nam pocula forte tenebam —
tortilis e digitis excidit ansa meis.
oscula si natae dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero laetus ab ore tuli.
et modo cantabam veteres resupinus amores,
et modo per nutum signa tegenda dabam.
et comitum primas, Clymenen Aethramque, tuarum
ausus sum blandis nuper adire sonis:
quae mihi non aliud, quam formidare, locutae,
orantis medias deseruere preces.
di facerent, pretium magni certaminis esses,
teque suo posset victor habere toro:
ut tulit Hippomenes Schoeneïda, praemia cursus,
venit ut in Phrygios Hippodamia sinus,
ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
dum petit amplexus, Deïanira, tuos.
nostra per has leges audacia fortiter isset,

teque mei scires esse laboris opus.
nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari,
amplectique tuos, si patiare, pedes.
o decus, o praesens geminorum gloria fratrum,
o Iove digna viro, ni Iove nata fores,
aut ego Sigeos repetam te coniuge portus,
aut hic Taenaria contegar exul humo!
non mea sunt summa leviter districta sagitta
pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
hoc mihi — nam repeto — fore, ut a caeleste sagitta
figar, erat verax vaticinata soror.
parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
sic habeas faciles in tua vota deos.
multa quidem subeunt: sed coram ut plura loquamur,
excipe me lecto nocte silente tuo.
an pudet et metuis Venerem temerare maritam
castaque legitimi fallere iura tori?
a! nimium simplex Helene (ne rustica dicam),
hanc faciem culpa posse carere putas?
aut faciem mutes, aut sis non dura necesse est:
lis est cum forma magna pudicitiae.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
haec tibi nempe patrem furta dedere Iovem.
vix fieri, si sunt vires in semine morum,
et Iovis et Ledae filia, casta potes.
casta tamen tum sis, cum te mea Troia tenebit,
et tua sim, quaeso, crimina solus ego.
nunc ea peccemus, quae corriget hora iugalis,
si modo promisit non mihi vana Venus.
sed tibi et hoc suadet rebus, non voce, maritus
neve sui furtis hospitis obstet, abest.
non habuit tempus, quo Cresia regna videret,
aptius. o mira calliditate virum!
cessit et 'Idaei mando tibi' dixit iturus
'curam pro nobis hospitis, uxor, agas.'
neclegis absentis, testor, mandata mariti:
cura tibi non est hospitis ulla tui.
huncine tu speras hominem sine pectore dotes
posse satis formae, Tyndari, nosse tuae?
falleris: ignorat. nec, si bona magna putaret,
quae tenet, externo crederet illa viro.
ut te nec mea vox nec te meus incitet ardor,
cogimur ipsius commoditate frui:
aut erimus stulti sic ut superemus et ipsum,

si tam securum tempus abibit iners.
paene suis ad te manibus deducit amantem:
utere mandantis simplicitate viri.
sola iaces viduo tam longa nocte cubili:
in viduo iaceo solus et ipse toro.
te mihi meque tibi communia gaudia iungant:
candidior medio nox erit illa die.
tunc ego iurabo quaevis tibi numina meque
adstringam verbis in sacra iura meis.
tunc ego, si non est fallax fiducia nostra,
efficiam praesens, ut mea regna petas.
si pudet et metuis, ne me videare secuta,
ipse reus sine te criminis huius ero.
nam sequar Aegidae factum fratrumque tuorum:
exemplo tangi non propriore potes.
te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi:
quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troïa classis adest, armis instructa virisque:
iam facient celeres remus et aura vias.
ibis Dardanias ingens regina per urbes,
teque novam credet vulgus adesse deam.
quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammae,
caesaque sanguineam victima planget humum.
dona pater fratresque et cum genetrice sorores
Iliadesque omnes totaque Troia dabit.
ei mihi, pars a me vix dicitur ulla futuri:
plura feres, quam quae littera nostra refert.
nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
concitet et vires Graecia magna suas.
tot prius abductis ecquaest repetita per arma?
crede mihi, vanos res habet ista metus.
nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
et tuta a bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe nova vexit Pagaseus Iason,
laesa neque est Colcha Thessala terra manu.
te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus:
nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
terror in his ipso maior solet esse periclo:
quaque timere libet, pertimuisse pudet.
finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
et mihi sunt vires, et mea tela nocent.
nec minor est Asiae quam vestrae copia terrae:
illa viris dives, dives habundat equis.
nec plus Atrides animi Menelaus habebit,

quam Paris, aut armis anteferendus erit.
paene puer caesis abducta armenta recepi
hostibus, et causam nominis inde tuli.
paene puer iuvenes vario certamine vici,
in quibus Ilioneus Deïphobusque fuit.
neve putes, non me nisi comminus esse timendum:
figitur in iusso nostra sagitta loco.
non potes haec illi primae dare facta iuventae,
instruere Atriden non potes arte mea!
omnia si dederis, numquid dabis Hectora fratrem?
unus is innumeri militis instar erit.
quid valeam, nescis, et te mea robora fallunt:
ignoras, cui sis nupta futura viro.
aut igitur nullo belli repetere tumultu,
aut cedent Marti Dorica castra meo.
nec tamen indigner pro tanta sumere ferrum
coniuge: certamen praemia magna movent.
tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
nomen ab aeterna posteritate feres:
spe modo non timida dis hinc egressa secundis
exige cum plena munera pacta fide.

XVI.

Helena Paridi.

Nunc oculos tua cum violarit epistula nostros,
non rescribendi gloria visa levis.
ausus es hospitii temeratis, advena, sacris
legitimam nuptae sollicitare fidem!
scilicet idcirco ventosa per aequora vectum
excepit portu Taenaris ora suo,
nec tibi, diversa quamvis e gente venires,
oppositas habuit regia nostra fores,
esset ut officii merces iniuria tanti?
qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
nec dubito, quin haec, cum sit tam iusta, vocetur
rustica iudicio nostra querella tuo.
rustica sim sane, dum non oblita pudoris,
dumque tenor vitae sit sine labe meae.
si non est ficto tristis mihi vultus in ore,
nec sedeo duris torva superciliis,
fama tamen clara est, et adhuc sine crimine vixi,
et laudem de me nullus adulter habet.
quo magis admiror, quae sit fiducia coepti,
spemque tori dederit quae tibi causa mei.
an, quia vim nobis Neptunius attulit heros,

rapta semel videor bis quoque digna rapi?
crimen erat nostrum, si delinita fuissem:
cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
excepto redii passa timore nihil.
oscula luctanti tantummodo pauca protervus
abstulit, ulterius nil habet ille mei.
quae tua nequitia est, non his contenta fuisset:
di melius! similis non fuit ille tui.
reddidit intactam. minuitque modestia crimen,
et iuvenem facti paenituisse patet.
Thesea paenituit, Paris ut succederet illi,
ne quando nomen non sit in ore meum?
nec tamen irascor. quis enim suscenset amanti?
si modo, quem praefers, non simulatur amor.
hoc quoque enim dubito, non quod fiducia desit
aut mea sit facies non bene nota mihi:
sed quia credulitas damno solet esse puellis,
verbaque dicuntur vestra carere fide.
'at peccant aliae, matronaque rara pudica est.'
quis prohibet raris nomen inesse meum?
nam mea quod visa est tibi mater idonea, cuius
exemplo flecti me quoque posse putes,
matris in admisso falsa sub imagine lusae
error inest: pluma tectus adulter erat.
nil ego, si peccem, possum nescisse; nec ullus
error, qui facti crimen obumbret, erit.
illa bene erravit vitiumque auctore redemit:
felix in culpa quo Iove dicar ego?
et genus et proavos et regia nomina iactas:
clara satis domus haec nobilitate sua est.
Iuppiter ut soceri proavus taceatur et omne
Tantalidae Pelopis Tyndareique decus:
dat mihi Leda Iovem cygno decepta parentem,
quae falsam gremio credula fovit avem.
i nunc et Phrygiae late primordia gentis
cumque suo Priamum Laumedonte refer.
quos ego suspicio; sed qui tibi gloria magna est
quintus, is a nostro nomine primus erit.
sceptra tuae quamvis rear esse potentia Troiae,
non tamen haec illis esse minora puto.
si iam divitiis locus hic numeroque virorum
vincitur, at certe barbara terra tua est.
munera tanta quidem promittit epistula dives,

ut possint ipsas illa movere deas.
sed si iam vellem fines transire pudoris,
tu melior culpae causa futurus eras.
aut ego perpetuo famam sine labe tenebo
aut ego te potius quam tua dona sequar.
utque ea non sperno, sic acceptissima semper
munera sunt, auctor quae pretiosa facit.
plus multo est, quod amas, quod sum tibi causa laboris,
quod tam per longas spes tua venit aquas.
illa quoque, adposita quae nunc facis, improbe, mensa,
quamvis experiar dissimulare, noto:
cum modo me spectas oculis, lascive, protervis,
quos vix instantes lumina nostra ferunt,
et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.
a! quotiens digitis, quotiens ego tecta notavi
signa supercilio paene loquente dari!
et saepe extimui, ne vir meus illa videret,
non satis occultis erubuique notis.
saepe vel exiguo vel nullo murmure dixi
'nil pudet hunc.' nec vox haec mea falsa fuit.
orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro,
quod deducta mero littera fecit: 'amo.'
credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
ei mihi, iam didici sic ego posse loqui!
his ego blanditiis, si peccatura fuissem,
flecterer: his poterant pectora nostra capi.
est quoque, confiteor, facies tibi rara, potestque
velle sub amplexus ire puella tuos.
altera sed potius felix sine crimine fiat,
quam cadat externo noster amore pudor!
disce meo exemplo formosis posse carere:
est virtus placitis abstinuisse bonis.
quam multos credis iuvenes optare, quod optas,
qui sapiant? oculos an Paris unus habes?
non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
nec tibi plus cordis, sed nimis oris adest.
tunc ego te vellem celeri venisse carina,
cum mea virginitas mille petita procis:
si te vidissem, primus de mille fuisses.
iudicio veniam vir dabit ipse meo.
ad possessa venis praeceptaque gaudia serus.
spes tua lenta fuit. quod petis, alter habet.
ut tamen optarem fieri tua Troica coniunx,

invitam sic me nec Menelaus habet.
desine molle, precor, verbis convellere pectus,
neve mihi, quam te dicis amare, noce:
sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri,
nec spolium nostri turpe pudoris habe.
at Venus hoc pacta est, et in altae vallibus Idae
tres tibi se nudas exhibuere deae:
unaque cum regnum, belli daret altera laudem,
'Tyndaridis coniunx' tertia dixit 'eris'?
credere vix equidem caelestia corpora possum
arbitrio formam subposuisse tuo.
utque sit hoc verum, certe pars altera ficta est,
iudicii pretium qua data dicor ego.
non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
maxima teste dea dona fuisse putem.
contenta est oculis hominum mea forma probari:
laudatrix Venus est invidiosa mihi.
sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis;
nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
nec tu suscense, nimium mihi creditus aegre:
tarda solet magnis rebus inesse fides.
prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
proxima, me visam praemia summa tibi,
nec te Palladios, nec te Iunonis honores
auditis Helenae praeposuisse bonis.
ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum?
ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
ferrea, crede mihi, non sum. sed amare repugno
illum, quem fieri vix puto posse meum.
quid bibulum curvo proscindere litus aratro
spemque sequi coner, quam locus ipse negat?
sum rudis ad Veneris furtum, nullaque fidelem —
di mihi sunt testes — lusimus arte virum.
nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
fungitur officio littera nostra novo.
felices, quibus usus adest! ego nescia rerum
difficilem culpae suspicor esse viam.
ipse malo metus est. iam nunc confundor, et omnes
in nostris oculos voltibus esse reor.
nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
et quasdam voces rettulit Aethra mihi.
at tu dissimula, nisi si desistere mavis.
sed cur desistas? dissimulare potes.
lude, sed occulte. maior, non maxima, nobis

est data libertas, quod Menelaus abest.
ille quidem procul est, ita re cogente, profectus:
magna fuit subitae iustaque causa viae.
aut mihi sic visum est. ego, cum dubitaret an iret,
'quam primum' dixi 'fac rediturus eas.'
omine laetatus dedit oscula, 'res'que 'domusque
et tibi sit curae Troicus hospes' ait.
vix tenui risum; quem dum compescere luctor,
nil illi potui dicere praeter 'erit.'
vela quidem Creten ventis dedit ille secundis:
sed tu non adeo cuncta licere puta!
sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
an nescis longas regibus esse manus?
fama quoque est oneri. nam quo constantius ore
laudamur vestro, iustius ille timet.
quae iuvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
et melius famae verba dedisse fuit.
nec, quod abest, hic me tecum mirare relictam:
moribus et vitae credidit ille meae.
de facie metuit, vitae confidit; et illum
securum probitas, forma timere facit.
tempora ne pereant ultro data, praecipis, utque
simplicis utamur commoditate viri.
et libet et timeo: nec adhuc exacta voluntas
est satis: in dubio pectora nostra labant.
et vir abest nobis, et tu sine coniuge dormis:
inque vicem tua me, te mea forma capit:
et longae noctes: et iam sermone coimus:
et tu — me miseram! — blandus, et una domus:
et peream, si non invitant omnia culpam.
nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
quod male persuades, utinam bene cogere posses!
vi mea rusticitas excutienda fuit.
utilis interdum est ipsis iniuria passis:
sic certe felix esse coacta forem.
dum novus est, potius coepto pugnemus amori!
flamma recens parva sparsa resedit aqua.
certus in hospitibus non est amor: errat ut ipsi:
cumque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgo est,
in non exhibitis utraque lusa toris.
tu quoque dilectam multos, infide, per annos
diceris Oenonen destituisse tuam:
nec tamen ipse negas. et nobis omnia de te

quaerere, si nescis, maxima cura fuit.
adde quod, ut cupias constans in amore manere,
non potes: expediunt iam tua vela Phryges.
dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
cursibus in mediis novitatis plena relinques
gaudia: cum ventis noster abibit amor.
an sequar, ut suades, laudataque Pergama visam,
pronurus et magni Laumedontis ero?
non ita contemno volucris praeconia famae,
ut probris terras impleat illa meis.
quid de me poterit Sparte, quid Achaïa tota,
quid gentes aliae, quid tua Troia loqui?
quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
totque tui fratres Dardanidesque nurus?
tu quoque, qui poteris fore me sperare fidelem,
et non exemplis anxius esse tuis?
quicumque Iliacos intraverit advena portus,
is tibi solliciti causa timoris erit.
ipse mihi quotiens iratus 'adultera' dices,
oblitus nostro crimen inesse tuum?
delicti fies idem reprehensor et auctor.
terra, precor, vultus obruat ante meos!
at fruar Iliacis opibus cultuque beato
donaque promissis uberiora feram?
purpura nempe mihi pretiosaque texta dabuntur,
congestoque auri pondere dives ero?
da veniam fassae: non sunt tua munera tanti;
nescio quo tellus me tenet ipsa modo.
quis mihi, si laedar, Phrygiis succurret in oris?
unde petam fratres, unde parentis opem?
omnia Medeae fallax promisit Iason:
pulsa est Aesonia num minus illa domo?
non erat Aeetes, ad quem despecta rediret,
non Idyia parens Chalciopeque soror!
tale nihil timeo: sed nec Medea timebat.
fallitur augurio spes bona saepe suo.
omnibus invenies, quae nunc iactantur in alto,
navibus a portu lene fuisse fretum.
fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
ante diem partus est tua visa parens:
et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum praemonuisse ferunt.
utque favet Cytherea tibi, quia vicit habetque

parta per arbitrium bina tropaea tuum,
sic illas vereor, quae, si tua gloria vera est,
iudice te causam non tenuere duae.
nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur.
ibit per gladios, ei mihi! noster amor.
an fera Centauris indicere bella coegit
Atracis Haemonios Hippodamia viros,
tu fore tam iusta lentum Menelaon in ira
et geminos fratres Tyndareumque putas?
quod bene te iactes et fortia facta loquaris,
a verbis facies dissidet ista suis.
apta magis Veneri, quam sunt tua corpora Marti.
bella gerant fortes: tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
militia est operis altera digna tuis.
his ego, si saperem pauloque audacior essem,
uterer — utetur, siqua puella sapit —
aut ego deposito faciam fortasse pudore
et dabo devinctas tempore victa manus.
quod petis, ut furtim praesentes ista loquamur,
scimus quid captes conloquiumque voces.
sed nimium properas, et adhuc tua messis in herba est.
haec mora sit voto forsan amica tuo.
hactenus. arcanum furtivae conscia mentis
littera iam lasso pollice sistat opus:
cetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
quae mihi sunt comites consiliumque duae.

XVII.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
si cadat unda maris, Sesta puella, tibi.
si mihi di faciles et sunt in amore secundi,
invitis oculis haec mea verba leges.
sed non sunt faciles. nam cur mea vota morantur
currere me nota nec patiuntur aqua?
ipsa vides caelum pice nigrius, et freta ventis
turbida perque cavas vix adeunda rates.
unus, et hic audax, a quo tibi littera nostra
redditur, e portu navita movit iter.
ascensurus eram, nisi quod cum vincula prorae
solveret, in speculis omnis Abydos erat.
non poteram celare meos, velut ante, parentes,
quemque tegi volumus, non latuisset amor.
protinus haec scribens 'felix, i, littera' dixi:

'iam tibi formosam porriget illa manum.
forsitan admotis etiam tangere labellis,
rumpere dum niveo vincula dente volet.'
talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
caetera cum charta dextra locuta mea est.
at quanto mallem, quam scriberet, illa nataret
meque per adsuetas sedula ferret aquas!
aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
est tamen et sensus apta ministra mei.
septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
his ego si vidi mulcentem pectora somnum
noctibus, insani sit mora longa freti.
rupe sedens aliqua specto tua litora tristis,
et quo non possum corpore, mente feror.
lumina quin etiam summa vigilantia turre
aut videt aut acies nostra videre putat.
ter mihi deposita est in sicca vestis harena,
ter grave temptavi carpere nudus iter:
obstitit inceptis tumidum iuvenalibus aequor,
mersit et inversis ora natantis aquis.
at tu, de rapidis inmansuetissime ventis,
quid mecum certa proelia mente geris?
in me, si nescis, Borea, non aequora saevis.
quid faceres, esset ni tibi notus amor?
tam gelidus quom sis, non te tamen, improbe, quondam
ignibus Actaeis incaluisse negas.
gaudia rapturo siquis tibi claudere vellet
aërios aditus, quo paterere modo?
parce, precor, facilemque move moderatius auram:
imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse,
quasque quatit, nulla parte coercet aquas.
nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas!
Icarium quamvis hic prope litus adest.
quidquid erit, patiar, liceat modo corpus in auras
tollere, quod dubia saepe pependit aqua.
interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
mente agito furti tempora prima mei.
nox erat incipiens, — namque est meminisse voluptas —
cum foribus patriis egrediebar amans.
nec mora, deposito pariter cum veste timore
iactabam liquido bracchia lenta mari.
luna fere tremulum praebebat lumen eunti,

ut comes in nostras officiosa vias.
hanc ego suspiciens 'faveas, dea candida,' dixi
'et subeant animo Latmia saxa tuo.
non sinit Endymion te pectoris esse severi:
flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
tu, dea, mortalem caelo delapsa petebas:
vera loqui liceat — quam sequor, ipsa dea est;
neu referam mores caelesti pectore dignos,
forma nisi in veras non cadit illa deas.
a Veneris facie non est prior ulla tuaque;
neve meis credas vocibus, ipsa vide.
quantum, cum fulges radiis argentea puris,
concedunt flammis sidera cuncta tuis,
tanto formosis formosior omnibus illa est:
si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes.'
haec ego vel certe non his diversa locutus
per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
unda repercussae radiabat imagine lunae,
et nitor in tacita nocte diurnus erat:
nullaque vox usquam, nullum veniebat ad aures
praeter dimotae corpore murmur aquae.
alcyones solae, memores Ceycis amati,
nescio quid visae sunt mihi dulce queri.
iamque fatigatis umero sub utroque lacertis
fortiter in summas erigor altus aquas.
ut procul aspexi lumen, 'meus ignis in illo est:
illa meum' dixi 'litora lumen habent.'
et subito lassis vires rediere lacertis,
visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
frigora ne possim gelidi sentire profundi,
qui calet in cupido pectore, praestat amor.
quo magis accedo, propioraque litora fiunt,
quoque minus restat, plus libet ire mihi.
cum vero possum cerni quoque, protinus addis
spectatrix animos, ut valeamque facis.
nunc etiam nando dominae placuisse laboro
atque oculis iacto bracchia nostra tuis.
te tua vix prohibet nutrix descendere in altum.
hoc quoque enim vidi, nec mihi verba dabas.
nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
ne fieret prima pes tuus udus aqua.
excipis amplexu feliciaque oscula iungis,
oscula, di magni! trans mare digna peti:
eque tuis demptos umeris mihi tradis amictus

et madidam siccas aequoris imbre comam.
caetera nox et nos et turris conscia novit,
quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quam maris alga potest.
quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
iamque fugatura Tithoni coniuge noctem
praevius Aurorae Lucifer ortus erat:
oscula congerimus properata sine ordine raptim
et querimur parvas noctibus esse moras.
atque ita cunctatus monitu nutricis amaro
frigida deserta litora turre peto.
digredimur flentes, repetoque ego virginis aequor,
respiciens dominam, dum licet, usque meam.
siqua fides vero est: veniens huc esse natator,
cum redeo, videor naufragus esse mihi.
hoc quoque si credis: ad te via prona videtur,
a te cum redeo, clivus inertis aquae.
invitus repeto patriam. quis credere possit?
invitus certe nunc moror urbe mea.
ei mihi, cur animis iuncti secernimur undis,
unaque mens, tellus non habet una duos?
vel tua me Sestus, vel te mea sumat Abydos:
tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.
cur ego confundor, quotiens confunditur aequor?
cur mihi causa levis, ventus, obesse potest?
iam nostros curvi norunt delphines amores,
ignotum nec me piscibus esse reor.
iam patet attritus solitarum limes aquarum,
non aliter, multa quam via pressa rota.
quod mihi non esset nisi sic iter, ante querebar:
at nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
fluctibus immodicis Athamantidos aequora canent,
vixque manet portu tuta carina suo.
hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
quae tenet, est nanctum, tale fuisse puto.
et satis amissa locus hic infamis ab Helle est,
utque mihi parcat, nomine crimen habet.
invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
aurea lanigero vellere vexit ovis.
nec tamen officium pecoris navisve requiro,
dummodo, quas findam corpore, dentur aquae.
arte egeo nulla: fiat modo copia nandi,

idem navigium, navita, vector ero.
nec sequor aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
publica non curat sidera noster amor.
Andromedan alius spectet claramque Coronam,
quaeque micat gelido Parrhasis Ursa polo.
at mihi quod Perseus et cum Iove Liber amarunt,
indicium dubiae non placet esse viae.
est aliud lumen, multo mihi certius istis,
non erit in tenebris quo duce noster amor.
hoc ego dum spectem, Colchos et in ultima Ponti,
quaque viam fecit Thessala pinus, eam
et iuvenem possim superare Palaemona nando,
miraque quem subito reddidit herba deum.
saepe per adsiduos languent mea bracchia motus
vixque per inmensas fessa trahuntur aquas.
his ego cum dixi 'pretium non vile laboris
iam dominae vobis colla tenenda dabo,'
protinus illa valent atque ad sua praemia tendunt,
ut celer Eleo carcere missus equus.
ipse meos igitur servo, quibus uror, amores
teque, magis caelo digna puella, sequor.
digna quidem caelo sed adhuc tellure morare,
aut dic, ad superos et mihi qua sit iter.
hic es, et exigue misero contingis amanti:
cumque mea fiunt turbida mente freta.
quid mihi, quod lato non separor aequore, prodest?
num minus haec nobis tam brevis obstat aqua?
an malim, dubito, toto procul orbe remotus
cum domina longe spem quoque habere meam.
quo propius nunc es, flamma propiore calesco,
et res non semper, spes mihi semper adest.
paene manu, quod amo — tanta est vicinia — tango:
saepe sed, heu! lacrimas hoc mihi 'paene' movet.
velle quid est aliud fugientia prendere poma,
spemque suo refugi fluminis ore sequi?
ergo ego te numquam, nisi cum volet unda, tenebo,
et me felicem nulla videbit hiemps,
cumque minus firmum nil sit, quam ventus et unda,
in ventis et aqua spes mea semper erit?
aestus adhuc tamen est. quid, cum mihi laeserit aequor
Plias et Arctophylax Oleniumque pecus?
aut ego non novi, quam sim temerarius, aut me
in freta non cautus tum quoque mittet Amor.
neve putes id me, quod abest, promittere tempus:

pignora polliciti non tibi tarda dabo.
sit tumidum paucis etiam nunc noctibus aequor:
ire per invitas experiemur aquas.
aut mihi continget felix audacia salvo,
aut mors solliciti finis amoris erit.
optabo tamen, ut partis expellar in illas
et teneant portus naufraga membra tuos.
flebis enim tactuque meum dignabere corpus
et 'mortis' dices 'huic ego causa fui.'
scilicet interitus offenderis omine nostri,
litteraque invisa est hac mea parte tibi?
desino: parce queri. sed ut et mare finiat iram,
accedant, quaeso, fac tua vota meis.
pace brevi nobis opus est, dum transferor isto:
cum tua contigero litora, perstet hiemps.
istic est aptum nostrae navale carinae,
et melius nulla stat mea puppis aqua.
illic me claudat boreas, ubi dulce morari est:
tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero
nec faciam surdis convicia fluctibus ulla
triste nataturo nec querar esse fretum.
me pariter venti teneant tenerique lacerti,
per causas istic inpediarque duas.
cum patietur hiemps, remis ego corporis utar:
lumen in aspectu tu modo semper habe.
interea pro me pernoctet epistula tecum,
quam precor ut minima prosequar ipse mora.

XVIII.

Hero Leandro.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem
ut possim missam rebus habere, veni!
longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
da veniam fassae: non patienter amo.
urimur igne pari; sed sum tibi viribus inpar:
fortius ingenium suspicor esse viris.
ut corpus, teneris ita mens infirma puellis:
deficiam, parvi temporis adde moram.
vos modo venando modo rus geniale colendo
ponitis in varia tempora longa mora.
aut fora vos retinent aut unctae dona palaestrae,
flectitis aut freno colla sequacis equi;
nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo,
diluitur posito serior hora mero.
his mihi summotae, vel si minus acriter urar,

quod faciam, superest praeter amare nihil.
quod superest, facio, teque, o mea sola voluptas,
plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.
aut ego cum cara de te nutrice susurro,
quaeque tuum, miror, causa moretur iter:
aut mare prospiciens odioso concita vento
corripio verbis aequora paene tuis:
aut, ubi saevitiae paulum gravis unda remisit,
posse quidem, sed te nolle venire queror,
dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant,
pollice quas tremulo conscia siccat anus.
saepe tui, specto, si sint in litore passus,
impositas tamquam servet harena notas:
utque rogem de te et scribam tibi, siquis Abydo
venerit aut, quaero, siquis Abydon eat.
quid referam, quotiens dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
sic ubi lux acta est et noctis amicior hora
exhibuit pulso sidera clara die,
protinus in summo vigilantia lumina tecto
ponimus, adsuetae signa notamque viae,
tortaque versato ducentes stamina fuso
feminea tardas fallimus arte moras.
quid loquar interea tam longo tempore, quaeris?
nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
'iamne putas exisse domo mea gaudia, nutrix,
an vigilant omnes et timet ille suos?
iamne suas umeris illum deponere vestes,
Pallade iam pingui tinguere membra putas?
adnuit illa fere, non nostra quod oscula curet,
sed movet obrepens somnus anile caput.
postque morae minimum 'iam certe navigat,' inquam
'lentaque dimotis bracchia iactat aquis.'
paucaque cum tacta perfeci stamina tela,
an medio possis, quaerimus, esse freto.
et modo prospicimus, timida modo voce precamur,
ut tibi det faciles utilis aura vias.
auribus incertis voces captamus et omnem
adventus strepitum credimus esse tui.
sic ubi deceptae pars est mihi maxima noctis
acta, subit furtim lumina fessa sopor.
forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis
et, quamquam non vis ipse venire, venis.
nam modo te videor prope iam spectare natantem,

bracchia nunc umeris umida ferre meis:
nunc dare, quae soleo, madidis velamina membris,
pectora nunc iuncto nostra fovere sinu,
multaque praeterea lingua reticenda modeste,
quae fecisse iuvat, facta referre pudet.
me miseram! brevis est haec et non vera voluptas.
nam tu cum somno semper abire soles.
firmius o cupidi tandem coeamus amantes,
nec careant vera gaudia nostra fide.
cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
cur totiens a me, lente natator, abes?
est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
nocte sed hesterna lenior aura fuit.
cur ea praeterita est? cur non ventura timebas?
tam bona cur periit nec tibi rapta via est?
protinus ut similis detur tibi copia cursus,
hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
'at cito mutata est iactati forma profundi.'
tempore, cum properas, saepe minore venis!
hic puto deprensus nil quod querereris haberes,
meque tibi amplexo nulla noceret hiemps.
certe ego tum ventos audirem laeta sonantis
et numquam placidas esse precarer aquas.
quid tamen evenit, cur sis metuentior undae
contemptumque prius nunc vereare fretum?
nam memini cum te saevum veniente minaxque
non minus, aut multo non minus, aequor erat:
cum tibi clamabam 'sic tu temerarius esto,
ne miserae virtus sit tua flenda mihi.'
unde novus timor hic, quoque illa audacia fugit?
magnus ubi est spretis ille natator aquis?
sis tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas,
et facias placidum per mare tutus iter:
dummodo sis idem; dum sic, ut scribis, amemur,
flammaque non fiat frigidus illa cinis.
non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
quam similis vento ne tuus erret amor;
ne non sim tanti, superentque pericula causam,
et videar merces esse labore minor.
interdum metuo, patria ne laedar, et inpar
dicar Abydeno Thressa puella toro.
ferre tamen possum patientius omnia, quam si
otia nescio qua paelice captus agis,
in tua si veniunt alieni colla lacerti,

fitque novus nostri finis amoris amor.
a! potius peream, quam crimine vulnerer isto:
fataque sint culpa nostra priora tua.
nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
haec loquor, aut fama sollicitata nova:
omnia sed vereor. quis enim securus amavit?
cogit et absentes plura timere locus.
felices illas, sua quas praesentia nosse
crimina vera iubet, falsa timere vetat.
nos tam vana movet quam facta iniuria fallit,
incitat et morsus error uterque pares.
o utinam venias! aut ut ventusve paterve,
causaque sit certe femina nulla morae!
quodsi quam sciero, moriar (mihi crede) dolendo.
iamdudum pecca, si mea fata petis.
sed neque peccabis, frustraque ego terreor istis:
quoque minus venias, invida pugnat hiemps.
me miseram, quanto planguntur litora fluctu,
et latet obscura condita nube dies!
forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
mersaque roratis nata fleatur aquis:
an mare ab inviso privignae nomine dictum
vexat in aequoream versa noverca deam?
non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
hac Helle periit, hac ego laedor aqua.
at tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
nullus erat ventis inpediendus amor:
si neque Amymone nec laudatissima forma
criminis est Tyro fabula vana tui,
lucidaque Alcyone Calyceque Hecataeone nata
et nondum nexis angue Medusa comis
flavaque Laudice caeloque recepta Celaeno,
et quarum memini nomina lecta mihi.
has certe pluresque canunt, Neptune, poetae
molle latus lateri composuisse tuo.
cur igitur, totiens vires expertus amoris,
adsuetum nobis turbine claudis iter?
parce, ferox, latoque mari tua proelia misce:
seducit terras haec brevis unda duas.
te decet aut magnas magnum iactare carinas
aut etiam totis classibus esse trucem.
turpe deo pelagi iuvenem terrere natantem,
gloriaque est stagno quolibet ista minor.
nobilis ille quidem est et clarus origine, sed non

a tibi suspecto ducit Ulixe genus.
da veniam, servaque duos. natat ille: sed isdem
corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
sternuit et lumen — posito nam scribimus illo —
sternuit et nobis prospera signa dedit.
ecce merum nutrix faustos instillat in ignes,
'cras'que 'erimus plures' inquit et ipsa bibit.
effice nos plures, evicta per aequora lapsus,
o penitus toto corde recepte mihi!
in tua castra redi, socii desertor amoris.
ponuntur medio cur mea membra toro?
quod timeas, non est. auso Venus ipsa favebit
sternet et aequoreas aequore nata vias.
ire libet medias ipsi mihi saepe per undas:
sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
nam cur hac vectis Phrixo Phrixique sorore
sola dedit vastis femina nomen aquis?
forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
aut gemini nequeas ferre laboris onus?
at nos diversi medium coeamus in aequor
obviaque in summis oscula demus aquis
atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes:
exiguum, sed plus quam nihil illud erit.
vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
vel timidus famae cedere vellet amor!
nunc male res iunctae, calor et reverentia, pugnant:
quid sequar, in dubio est: haec decet, ille iuvat.
ut semel intravit Colchos Pagaseus Iason,
impositam celeri Phasida puppe tulit:
ut semel Idaeus Lacedaemona venit adulter,
cum praeda rediit protinus ille sua.
tu quam saepe petis quod amas, tam saepe relinquis,
et quotiens grave fit puppibus ire, natas.
sic tamen, o iuvenis, tumidarum victor aquarum,
sic facito spernas, ut vereare, fretum.
arte laboratae merguntur ab aequore naves:
tu tua plus remis bracchia posse putas?
quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare:
exitus hic fractis puppibus esse solet.
me miseram! cupio non persuadere quod hortor,
sisque, precor, monitis fortior ipse meis:
dummodo pervenias excussaque saepe per undas
inicias umeris bracchia lassa meis.
sed mihi, caeruleas quotiens obvertor ad undas,

nescio quid pavidum frigore pectus habet.
nec minus hesternae confundor imagine noctis,
quamvis est sacris illa piata meis.
namque sub aurora, iam dormitante lucerna,
somnia quo cerni tempore vera solent,
stamina de digitis cecidere sopore remissis,
collaque pulvino nostra ferenda dedi.
hic ego ventosas nantem delphina per undas
cernere non dubia sum mihi visa fide:
quem postquam bibulis inlisit fluctus harenis,
unda simul miserum vitaque deseruit.
quicquid id est, timeo. nec tu mea somnia ride,
nec nisi tranquillo bracchia crede mari.
si tibi non parcis, dilectae parce puellae,
quae numquam nisi te sospite sospes ero.
spes tamen est fractis vicinae pacis in undis:
tum placidas tuto pectore finde vias.
interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
leniat invisas littera missa moras.

XIX.

Acontius Cydippae.

Pone metum! nihil hic iterum iurabis amanti:
promissam satis est te semel esse mihi.
perlege! discedat sic corpore languor ab isto,
qui meus est ulla parte dolente dolor.
quid pudor ante subit? nam, sicut in aede Dianae,
suspicor ingenuas erubuisse genas.
coniugium pactamque fidem, non crimina posco.
debitus ut coniunx, non ut adulter amo.
verba licet repetas, quae demptus ab arbore fetus
pertulit ad castas me iaciente manus.
invenies illic id te spondere, quod opto
te potius, virgo, quam meminisse deam.
nunc quoque idem timeo. sed idem tamen acrius illud
adsumpsit vires, auctaque flamma mora est.
quique fuit numquam parvus, nunc tempore longo
et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
spem mihi tu dederas. meus hic tibi credidit ardor:
non potes hoc factum teste negare dea.
adfuit et praesens, ut erat, tua verba notavit
et visa est mota dicta tulisse coma.
deceptam dicas nostra te fraude licebit,
dum fraudis nostrae causa feratur amor.
fraus mea quid petiit, nisi uti tibi iungerer uni?

id me, quod quereris, conciliare potest.
non ego natura, nec sum tam callidus usu:
sollertem tu me, crede, puella, facis.
te mihi compositis, siquid tamen egimus, a me
adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
dictatis ab eo feci sponsalia verbis
consultoque fui iuris Amore vafer.
sit fraus huic facto nomen, dicarque dolosus:
si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
en iterum scribo mittoque rogantia verba.
altera fraus haec est, quodque queraris, habes.
si noceo, quod amo, fateor: sine fine nocebo
teque, peti caveas tu licet, ipse petam.
per gladios alii placitas rapuere puellas:
scripta mihi caute littera crimen erit?
di faciant, possim plures inponere nodos,
ut tua sit nulla libera parte fides.
mille doli restant: clivo sudamus in imo:
ardor inexpertum nil sinet esse meus.
sit dubium, possisne capi: captabere certe.
exitus in dis est: sed capiere tamen.
ut partem effugias, non omnia retia falles,
quae tibi, quam credis, plura tetendit amor.
si non proficient artes, veniemus ad arma,
inque tui cupido rapta ferere sinu.
non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum
nec quemquam, qui vir, posset ut esse, fuit.
nos quoque — sed taceo. mors huius poena rapinae
ut sit, erit, quam te non habuisse, minor.
aut esses formosa minus: peterere modeste:
audaces facie cogimur esse tua.
tu facis hoc oculique tui, quibus ignea cedunt
sidera, qui flammae causa fuere meae:
hoc faciunt flavi crines et eburnea cervix,
quaeque, precor, veniant in mea colla manus,
et decor et vultus sine rusticitate pudentes,
et, Thetidis qualis vix rear esse, pedes.
cetera si possem laudare, beatior essem:
nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
si pignus volui vocis habere tuae.
denique, dum captam tu te cogare fateri,
insidiis esto capta puella meis.
invidiam patiar: passo sua praemia dentur.

cur suus a tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
utraque victorem nempe secuta virum.
quamlibet accuses et sis irata licebit,
irata liceat dum mihi posse frui.
idem, qui facimus, factam tenuabimus iram;
copia placandi sit modo parva tui.
ante tuos liceat flentem consistere vultus,
et liceat lacrimis addere verba suis,
utque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
tendere summissas ad tua crura manus.
ignoras tua iura. voca. cur arguor absens?
iamdudum dominae more venire iube!
ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
oraque sint digitis livida nostra tuis:
omnia perpetiar; tantum fortasse timebo,
corpore laedatur ne manus ista meo.
sed neque compedibus nec me conpesce catenis:
servabor firmo vinctus amore tui.
cum bene se, quantumque volet, satiaverit ira,
ipsa tibi dices 'quam patienter amat!'
ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre,
'tam bene qui servit, serviat iste mihi.'
nunc reus infelix absens agor, et mea, cum sit
optima, non ullo causa tuente perit.
hoc quoque, quod tu vis, sit scriptum iniuria nostrum:
quod de me solo nempe queraris, habes.
non meruit falli mecum quoque Delia: si non
vis mihi promissum reddere, redde deae.
adfuit et vidit, cum tu decepta rubebas,
et vocem memori condidit aure tuam.
omina re careant! nihil est violentius illa,
cum sua, quod nolim, numina laesa videt.
testis erit Calydonis aper. nam scimus, ut illo
sit magis in natum saeva reperta parens.
testis et Actaeon, quondam fera creditus illis,
ipse dedit leto cum quibus ante feras:
quaeque superba parens saxo per corpus oborto
nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.
ei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
ne videar causa falsa monere mea:
dicendum tamen est. hoc est, mihi crede, quod aegra
ipso nubendi tempore saepe iaces:
consulit ipsa tibi, neu sis periura, laborat,

et salvam salva te cupit esse fide.
inde fit, ut, quotiens existere perfida temptas,
peccatum totiens corrigat illa tuum.
parce movere feros animosae virginis arcus:
mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
servetur facies ista fruenda mihi.
serventur vultus ad nostra incendia nati,
quique subest niveo lenis in ore rubor.
hostibus, et siquis, ne fias nostra, repugnat,
sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
torqueor ex aequo vel te nubente vel aegra,
dicere nec possum, quid minus ipse velim.
maceror interdum, quod sim tibi causa dolendi,
teque mea laedi calliditate puto.
inque caput nostrum dominae periuria, quaeso,
eveniant: poena tuta sit illa mea.
ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
anxius huc illuc dissimulanter eo:
subsequor ancillam furtim famulumque, requirens,
profuerint somni quid tibi quidve cibi.
me miserum, quod non medicorum iussa ministro
effingoque manus insideoque toro!
et rursus miserum, quod me procul inde remoto
quem minime vellem, forsitan alter adest!
ille manus istas effingit et adsidet aegrae,
invisus superis cum superisque mihi.
dumque suo temptat salientem pollice venam,
candida per causam bracchia saepe tenet
contrectatque sinus et forsitan oscula iungit:
officio merces plenior ista suo est.
quis tibi permisit nostras praecerpere messes?
ad spes alterius quis tibi fecit iter?
iste sinus meus est, mea turpiter oscula sumis:
a mihi promisso corpore tolle manus!
improbe, tolle manus! quam tangis, nostra futura est.
postmodo si facies istud, adulter eris.
elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
si nescis: dominum res habet ista suum.
nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
neu falsam dicas esse, fac ipsa legat.
alterius thalamo — tibi nos, tibi dicimus — exi!
quid facis hic? exi! non vacat iste torus.
nam quod habes et tu gemini verba altera pacti,

non erit idcirco par tua causa meae.
haec mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa;
sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
promisit pater hanc: haec et iuravit amanti:
ille homines, haec est testificata deam.
hic metuit mendax, timet haec periura vocari:
num dubites, hic sit maior an ille metus?
denique, ut amborum conferre pericula possis,
respice ad eventus: haec cubat, ille valet.
nos quoque dissimili certamina mente subimus,
nec spes par nobis nec timor aequus adest.
tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est,
idque ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
si tibi iustitiae, si recti cura fuisset,
cedere debueras ignibus ipse meis.
nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
ad quid, Cydippe, littera nostra redit?
hic facit, ut iaceas et sis suspecta Dianae:
hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
hoc faciente subis tam saeva pericula vitae:
atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
quem si reppuleris nec, quem dea damnat, amaris,
et tu continuo, certe ego salvus ero.
siste metum, virgo: stabili potiere salute,
fac modo polliciti conscia templa colas.
non bove mactato caelestia numina gaudent,
sed, quae praestanda est et sine teste, fide.
ut valeant, aliae ferrum patiuntur et ignes:
fert aliis tristem sucus amarus opem.
nil opus est istis: tantum periuria vita
teque simul serva meque datamque fidem.
praeteritae veniam dabit ignorantia culpae:
exciderant animo foedera lecta tuo.
admonita es modo voce mea, modo casibus istis,
quos, quotiens temptas fallere, ferre soles.
his quoque vitatis in partu nempe rogabis,
ut tibi luciferas adferat illa manus?
audiet haec. repetens quae sint audita, requiret
ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.
promittes votum: scit te promittere falso.
iurabis: scit te fallere posse deos.
non agitur de me. cura meliore laboro.
anxia sunt vita pectora nostra tua.
cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,

ignaros culpae quos facis esse tuae?
et cur ignorent? matri licet omnia narres;
nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
sacra pharetratae dum facis ipsa deae,
ut te conspecta subito, si forte notasti,
restiterim fixis in tua membra genis,
et, te dum nimium miror, — nota certa furoris —
deciderint umeris pallia lapsa meis:
postmodo nescio qua venisse volubile malum,
verba ferens doctis insidiosa notis:
quod quia sit lectum sancta praesente Diana,
esse tuam vinctam numine teste fidem.
ne tamen ignoret scripti sententia quae sit,
lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
'nube, precor,' dicet 'cui te bona numina iungunt:
quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianae.'
talis erit mater, si modo mater erit.
sed tamen et quaerat, quis sim qualisque. videto:
inveniet vobis consuluisse deam.
insula Coryciis quondam celeberrima nymphis
cingitur Aegaeo, nomine Cea, mari:
illa mihi patria est. nec, si generosa probatis
nomina, despectis arguor ortus avis.
sunt et opes nobis, sunt et sine crimine mores:
amplius utque nihil, me tibi iungit amor.
appeteres talem vel non iurata maritum:
iuratae vel non talis habendus erat.
haec tibi me in somnis iaculatrix scribere Phoebe,
haec tibi me vigilem scribere iussit Amor:
e quibus alterius mihi iam nocuere sagittae,
alterius noceant ne tibi tela, cave.
iuncta salus nostra est, miserere meique tuique.
quid dubitas unam ferre duobus opem?
quod si contigerit, cum iam data signa sonabunt
tinctaque votivo sanguine Delos erit,
aurea ponetur mali felicis imago,
causaque versiculis scripta duobus erit:
'effigie pomi testatur Acontius huius,
quae fuerint in eo scripta, fuisse rata.'
longior infirmum ne lasset epistula corpus,
clausaque consueto sit tibi fine: vale!

XX.

Cydippe Acontio.

Pertimui scriptumque tuum sine murmure legi,
iuraret ne quos inscia lingua deos:
et puto, captasses iterum, nisi, ut ipse fateris,
promissam scires me satis esse semel.
nec lectura fui. sed, si tibi dura fuissem,
aucta foret saevae forsitan ira deae.
omnia cum faciam, cum dem pia tura Dianae,
illa tamen iusta plus tibi parte favet,
utque cupis credi, memori te vindicat ira:
talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
at melius virgo favisset virginis annis,
quos vereor paucos ne velit esse mihi.
. . . .
. . . .

AMORUM

LIBER PRIMUS.

EPIGRAMMA IPSIUS.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
tres sumus. hoc illi praetulit auctor opus.
ut iam nulla tibi nos sit legisse voluptas,
at levior demptis poena duobus erit.

I.

Arma gravi numero violentaque bella parabam
edere, materia conveniente modis:
par erat inferior versus. risisse Cupido
dicitur atque unum surripuisse pedem.
'quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
quid, si praeripiat flavae Venus arma Minervae,
ventilet accensas flava Minerva faces?
quis probet in silvis Cererem regnare iugosis,
lege pharetratae virginis arva coli?
crinibus insignem quis acuta cuspide Phoebum
instruat, Aoniam Marte movente lyram?
sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna:
cur opus adfectas, ambitiose, novum?
an, quod ubique, tuum est? tua sunt Heliconia Tempe?
vix etiam Phoebo iam lyra tuta sua est?
cum bene surrexit versu nova pagina primo,
attenuat nervos proximus ille meos:
nec mihi materia est numeris levioribus apta,
aut puer, aut longas compta puella comas!'
questus eram. pharetra cum protinus ille soluta
legit in exitium spicula facta meum
lunavitque genu sinuosum fortiter arcum,
'quod'que 'canas, vates, accipe' dixit 'opus!'
me miserum! certas habuit puer ille sagittas:

uror, et in vacuo pectore regnat Amor.
sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:
ferrea cum vestris bella valete modis.
cingere litorea flaventia tempora myrto,
Musa per undenos emodulanda pedes.

II.

Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
strata, neque in lecto pallia nostra sedent,
et vacuus somno noctem, quam longa, peregi,
lassaque versati corporis ossa dolent?
nam, puto, sentirem, siquo temptarer amore.
an subit et tecta callidus arte nocet?
sic erit. haeserunt tenues in corde sagittae,
et possessa ferus pectora versat Amor.
cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
vidi ego iactatas mota face crescere flammas,
et vidi nullo concutiente mori.
verbera plura ferunt, quam quos iuvat usus aratri,
detractant pressi dum iuga prima boves.
asper equus duris contunditur ora lupatis:
frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
acrius invitos multoque ferocius urguet,
quam qui servitium ferre fatentur, Amor.
en ego — confiteor — tua sum nova praeda, Cupido:
porrigimus victas ad tua iura manus.
nil opus est bello. veniam pacemque rogamus:
nec tibi laus armis victus inermis ero.
necte comam myrto, maternas iunge columbas:
qui deceat, currum vitricus ipse dabit:
inque dato curru, populo clamante Triumphum,
stabis et adiunctas arte movebis aves.
ducentur capti iuvenes captaeque puellae:
haec tibi magnificus pompa triumphus erit.
ipse ego, praeda recens, factum modo vulnus habebo
et nova captiva vincula mente feram.
Mens Bona ducetur manibus post terga retortis
et Pudor et castris quidquid Amoris obest.
omnia te metuent. ad te sua bracchia tendens
volgus 'io' magna voce 'Triumphe' canet.
Blanditiae comites tibi erunt Errorque Furorque,
adsidue partes turba secuta tuas.
his tu militibus superas hominesque deosque.

haec tibi si demas commoda, nudus eris.
laeta triumphanti de summo mater Olympo
plaudet et adpositas sparget in ora rosas.
tu pinnas gemma, gemma variante capillos
ibis in auratis aureus ipse rotis.
tunc quoque non paucos, si te bene novimus, ures:
tunc quoque praeteriens vulnera multa dabis.
non possunt, licet ipse velis, cessare sagittae:
fervida vicino flamma vapore nocet.
talis erat domita Bacchus Gangetide terra.
tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
ergo ego cum possim sacri pars esse triumphi,
parce tuas in me perdere, victor, opes.
aspice cognati felicia Caesaris arma:
qua vicit, victos protegit ille manu.

III.

Iusta precor. quae me nuper praedata puella est,
aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
a, nimium volui! tantum patiatur amari:
audierit nostras tot Cytherea preces.
accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
accipe, qui pura norit amare fide.
si me non veterum commendant magna parentum
nomina, si nostri sanguinis auctor eques,
nec meus innumeris renovatur campus aratris,
temperat et sumptus parcus uterque parens:
at Phoebus comitesque novem vitisque repertor
haec faciunt et, me qui tibi donat, Amor,
et nulli cessura fides, sine crimine mores,
nudaque simplicitas purpureusque pudor.
non mihi mille placent, non sum desultor amoris:
tu mihi, siqua fides, cura perennis eris.
tecum quos dederint annos mihi fila sororum,
vivere contingat, teque dolente mori.
te mihi materiem felicem in carmina praebe:
provenient causa carmina digna sua.
carmine nomen habent exterrita cornibus Io
et quam fluminea lusit adulter ave,
quaeque super pontum simulato vecta iuvenco
virginea tenuit cornua vara manu.
nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
iunctaque semper erunt nomina nostra tuis.

IV.

Vir tuus est epulas nobis aditurus easdem.
ultima cena tuo sit, precor, illa viro.
ergo ego dilectam tantum conviva puellam
aspiciam? tangi quem iuvet, alter erit?
alteriusque sinus apte subiecta fovebis?
iniciet collo, cum volet, ille manum?
desine mirari, posito quod candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros.
nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohaerent:
vix a te videor posse tenere manus.
quae tibi sint facienda tamen, cognosce, nec euris
da mea nec tepidis verba ferenda notis.
ante veni, quam vir. nec quid, si veneris ante,
possit agi, video — sed tamen ante veni.
cum premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
ibis, ut accumbas: clam mihi tange pedem.
me specta nutusque meos voltumque loquacem:
excipe furtivas et refer ipsa notas.
verba superciliis sine voce loquentia dicam:
verba leges digitis, verba notata mero.
cum tibi succurret Veneris lascivia nostrae,
purpureas tenero pollice tange genas.
siquid erit, de me tacita quod mente loquaris,
pendeat extrema mollis ab aure manus.
cum tibi, quae faciam, mea lux, dicamve, placebunt,
versetur digitis anulus usque tuis.
tange manu mensam, tangunt quo more precantes,
optabis merito cum mala multa viro.
quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, iubeto:
tu puerum leviter posce, quod ipsa voles.
quae tu reddideris, ego primus pocula sumam,
et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
si tibi forte dabit, quod praegustaverit ipse,
reice libatos illius ore cibos.
nec premat inpositis sinito tua colla lacertis,
mite nec in rigido pectore pone caput,
nec sinus admittat digitos habilesve papillae;
oscula praecipue nulla dedisse velis.
oscula si dederis, fiam manifestus amator,
et dicam 'mea sunt' iniciamque manum.
haec tamen aspiciam. sed quae bene pallia celant,
illa mihi caeci causa timoris erunt.

nec femori committe femur nec crure cohaere
   nec tenerum duro cum pede iunge pedem.
multa miser timeo, quia feci multa proterve,
   exemplique metu torqueor ecce mei.
saepe mihi dominaeque meae properata voluptas
   veste sub iniecta dulce peregit opus.
hoc tu non facies. sed ne fecisse puteris,
   conscia detecto pallia deme toro.
vir bibat usque roga; precibus tamen oscula desint,
   dumque bibit, furtim, si potes, adde merum.
si bene conpositus somno vinoque iacebit,
   consilium nobis resque locusque dabunt.
cum surges abitura domum, surgemus et omnes,
   in medium turbae fac memor agmen eas.
agmine me invenies, aut invenieris in illo:
   quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
me miserum! monui, paucas quod prosit in horas:
   separer a domina nocte iubente mea!
nocte vir includet. lacrimis ego maestus obortis,
   qua licet, ad saevas prosequar usque fores.
oscula iam sumet. iam non tantum oscula sumet:
   quod mihi das furtim, iure coacta dabis.
verum invita dato — potes hoc — similisque coactae:
   blanditiae taceant, sitque maligna Venus.
si mea vota valent, illum quoque ne iuvet, opto:
   si minus, at certe te iuvet inde nihil.
sed quaecumque tamen noctem fortuna sequetur,
   cras mihi constanti voce dedisse nega.

V.

Aestus erat, mediamque dies exegerat horam.
   adposui medio membra levanda toro.
pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestrae,
   quale fere silvae lumen habere solent:
qualia sublucent fugiente crepuscula Phoebo,
   aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
illa verecundis lux est praebenda puellis,
   qua timidus latebras speret habere pudor.
ecce Corinna venit, tunica velata recincta,
   candida dividua colla tegente coma:
qualiter in thalamos famosa Semiramis isse
   dicitur et multis Lais amata viris.
deripui tunicam. nec multum rara nocebat;
   pugnabat tunica sed tamen illa tegi.

quae cum ita pugnaret, tamquam quae vincere nollet,
victa est non aegre proditione sua.
ut stetit ante oculos posito velamine nostros,
in toto nusquam corpore menda fuit.
quos umeros, quales vidi tetigique lacertos!
forma papillarum quam fuit apta premi!
quam castigato planus sub pectore venter!
quantum et quale latus! quam iuvenale femur!
singula quid referam? nil non laudabile vidi,
et nudam pressi corpus ad usque meum.
caetera quis nescit? lassi requievimus ambo.
proveniant medii sic mihi saepe dies!

VI.

Ianitor, indignum, dura religate catena,
difficilem moto cardine pande forem.
quod precor, exiguum est. aditu fac ianua parvo
obliquum capiat semiadaperta latus.
longus amor tales corpus tenuavit in usus
aptaque subducto corpore membra dedit.
ille per excubias custodum leniter ire
monstrat, inoffensos dirigit ille pedes.
at quondam noctem simulacraque vana timebam.
mirabar, tenebris quisquis iturus erat.
risit, ut audirem, tenera cum matre Cupido
et leviter 'fies tu quoque fortis' ait.
nec mora, venit amor. non umbras nocte volantis,
non timeo strictas in mea fata manus.
te nimium lentum timeo, tibi blandior uni:
tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
aspice (et ut videas, inmitia claustra relaxa),
uda sit ut lacrimis ianua facta meis.
certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
ad dominam pro te verba tremente tuli.
ergo quae valuit pro te quoque gratia quondam,
heu facinus! pro me nunc valet illa parum?
redde vicem meritis. grato licet esse, quod optas.
tempora noctis eunt. excute poste seram!
excute! — sic umquam longa relevere catena,
nec tibi perpetuo serva bibatur aqua!
ferreus orantem nequiquam, ianitor, audis.
roboribus duris ianua fulta riget.
urbibus obsessis clausae munimina portae
prosunt: in media pace quid arma times?

quid facies hosti, qui sic excludis amantem?
tempora noctis eunt. excute poste seram!
non ego militibus venio comitatus et armis:
solus eram, si non saevus adesset Amor.
hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possum:
ante vel a membris dividar ipse meis.
ergo Amor et modicum circa mea tempora vinum
mecum est et madidis lapsa corona comis.
arma quis haec timeat? quis non eat obvius illis?
tempora noctis eunt. excute poste seram!
lentus es. an somnus, qui te male perdat, amantis
verba dat in ventos aure repulsa tua?
at, memini, primo, cum te celare volebam,
pervigil in mediae sidera noctis eras.
forsitan et tecum tua nunc requiescit amica.
heu, melior quanto sors tua sorte mea!
dummodo sic, in me durae transite catenae!
tempora noctis eunt. excute poste seram!
fallimur, an verso sonuerunt cardine postes,
raucaque concussae signa dedere fores?
fallimur, inpulsa est animoso ianua vento.
ei mihi, quam longe spem tulit aura meam!
si satis es raptae, Borea, memor Orithyiae,
huc ades et surdas flamine tunde foris.
urbe silent tota, vitreoque madentia rore
tempora noctis eunt. excute poste seram!
aut ego iam ferroque ignique paratior ipse,
quem face sustineo, tecta superba petam.
nox et amor vinumque nihil moderabile suadent:
illa pudore vacat, Liber Amorque metu.
omnia consumpsi, nec te precibusque minisque
movimus, o foribus durior ipse tuis!
non te formosae decuit servare puellae
limina: sollicito carcere dignus eras.
iamque pruinosus molitur Lucifer axes
inque suum miseros excitat ales opus.
at tu, non laetis detracta corona capillis,
dura super tota limina nocte iace.
tu dominae, cum te proiectam mane videbit,
temporis absumpti tam male testis eris.
qualiscumque, vale, sentique abeuntis honorem:
lente nec admisso turpis amante, vale!
vos quoque, crudeles rigido cum limine postes,
duraque conservae ligna, valete, fores.

VII.

Adde manus in vincla meas, — meruere catenas —
dum furor omnis abit, siquis amicus ades.
nam furor in dominam temeraria bracchia movit.
flet mea vaesana laesa puella manu.
tunc ego vel caros potui violare parentes,
saeva vel in sanctos verbera ferre deos.
quid, non et clipei dominus septemplicis Aiax
stravit deprensos lata per arva greges,
et vindex in matre patris, malus ultor, Orestes
ausus in arcanas poscere tela deas?
ergo ego digestos potui laniare capillos?
nec dominam motae dedecuere comae.
sic formosa fuit: talem Schoeneïda dicam
Maenalias arcu sollicitasse feras.
talis periuri promissaque velaque Thesei
flevit praecipites Cressa tulisse notos.
sic, nisi vittatis quod erat Cassandra capillis,
procubuit templo, casta Minerva, tuo.
quis mihi non 'demens!' quis non mihi 'barbare!' dixit?
ipsa nihil: pavido est lingua retenta metu.
sed taciti fecere tamen convitia vultus:
egit me lacrimis, ore silente, reum.
ante meos umeris vellem cecidisse lacertos:
utiliter potui parte carere mei.
in mea vaesanas habui dispendia vires
et valui poenam fortis in ipse meam.
quid mihi vobiscum, caedis scelerumque ministrae?
debita sacrilegae vincla subite manus!
an, si pulsassem minimum de plebe Quiritem
plecterer, in dominam ius mihi maius erit?
pessima Tydides scelerum monimenta reliquit.
ille deam primus perculit, alter ego:
et minus ille nocens. mihi, quam profitebar amare,
laesast: Tydides saevus in hoste fuit.
i nunc, magnificos victor molire triumphos,
cinge comam lauro votaque redde Iovi!
quaeque tuos currus comitatus turba sequetur,
clamet 'io forti victa puella viro est!'
ante eat effuso tristis captiva capillo,
si sinerent laesae, candida tota, genae.
aptius inpressis fuerat livere labellis
et collo blandi dentis habere notam.

denique si tumidi ritu torrentis agebar
caecaque me praedam fecerat ira suam,
nonne satis fuerat timidae inclamasse puellae
nec nimium rigidas intonuisse minas?
aut tunicam summa deducere turpiter ora
ad mediam? media zona tulisset opem.
at nunc sustinui, raptis a fronte capillis,
ferreus ingenuas ungue notare genas.
adstitit illa amens albo et sine sanguine vultu,
caeduntur Pariis qualia saxa iugis.
exanimis artus et membra trementia vidi,
ut cum populeas ventilat aura comas,
ut leni zephyro gracilis vibratur arundo,
summave cum tepido stringitur unda noto.
suspensaeque diu lacrimae fluxere per ora,
qualiter umecta de nive manat aqua.
tunc ego me primum coepi sentire nocentem.
sanguis erat lacrimae, quas dabat illa, meus.
ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
ter formidatas reppulit illa manus.
at tu ne dubita — minuet vindicta dolorem —
protinus in vultus unguibus ire meos.
nec nostris oculis nec nostris parce capillis —
quamlibet infirmas adiuvat ira manus —
neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
pone recompositas in statione comas.

VIII.

Est quaedam — quicumque volet cognoscere lenam,
audiat: est quaedam, nomine Dipsas, anus.
ex re nomen habet. nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
illa magas artes Aeaeaque carmina novit
inque caput liquidas arte recurvat aquas.
scit bene, quid gramen, quid torto concita rhombo
licia, quid valeat virus amantis equae.
cum voluit, toto glomerantur nubila caelo:
cum voluit, puro fulget in orbe dies.
sanguine, siqua fides, stillantia sidera vidi:
purpureus Lunae sanguine vultus erat.
hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
suspicor et pluma corpus anile tegi.
suspicor, et fama est. oculis quoque pupula duplex
fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.

evocat antiquis proavos atavosque sepulchris
  et solidam longo carmine findit humum.
haec sibi proposuit thalamos temerare pudicos.
  nec tamen eloquio lingua nocente caret.
fors me sermoni testem dedit. illa monebat
  talia — me duplices occuluere fores —
'scis here te, mea lux, iuveni placuisse beato?
  haesit et in vultu constitit usque tuo.
et cur non placeas? nulli tua forma secunda est.
  me miseram, dignus corpore cultus abest!
tam felix esses, quam formosissima, vellem:
  non ego, te facta divite, pauper ero.
stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
  Mars abiit: signo nunc Venus apta tuo.
prosit ut adveniens, en aspice, dives amator:
  te cupiit. curae, quid tibi desit, habet.
est etiam facies, quae se tibi conparet, illi:
  si te non emptam vellet, emendus erat.'
erubuit. 'decet alba quidem pudor ora. sed iste,
  si simules, prodest: verus obesse solet.
cum bene deiectis gremium spectabis ocellis,
  quantum quisque ferat, respiciendus erit.
forsitan inmundae, Tatio regnante, Sabinae
  noluerint habiles pluribus esse viris.
nunc Mars externis animos exercet in armis:
  at Venus Aeneae regnat in urbe sui.
ludunt formosae. casta est, quam nemo rogavit:
  aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
  excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope iuvenum vires temptabat in arcu:
  qui latus argueret, corneus arcus erat.
labitur occulte fallitque volubilis aetas,
  et celer admissis labitur annus equis.
aera nitent usu. vestis bona quaerit haberi.
  canescunt turpi tecta relicta situ.
forma, nisi admittas, nullo exercente senescit.
  nec satis effectus unus et alter habent.
certior e multis nec iam invidiosa rapina est:
  plena venit canis de grege praeda lupis.
ecce, quid iste tuus praeter nova carmina vates
  donat? amatoris milia multa leges.
ipse deus vatum palla spectabilis aurea
  tractat inauratae consona fila lyrae.

qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero.
crede mihi, res est ingeniosa dare.
nec tu, siquis erit capitis mercede redemptus,
despice: gypsati crimen inane pedis.
nec te decipiant veteres circum atria cerae.
tolle tuos tecum, pauper amator, avos!
quin, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem?
quod det, amatorem flagitet ante suum!
parcius exigito pretium, dum retia tendis,
ne fugiant. captos legibus ure tuis.
nec nocuit simulatus amor. sine, credat amari:
at cave, ne gratis hic tibi constet amor.
saepe nega noctes. capitis modo finge dolorem,
et modo quae causas praebeat, Isis erit.
mox recipe, ut nullum patiendi colligat usum,
neve relentescat saepe repulsus amor.
surda sit oranti tua ianua, laxa ferenti.
audiat exclusi verba receptus amans.
et, quasi laesa prior, nonnumquam irascere laeso:
vanescet culpa culpa repensa tua.
sed numquam dederis spatiosum tempus in iram:
saepe simultates ira morata facit.
quin etiam discant oculi lacrimare coacti,
et faciant udas ille vel ille genas.
nec, siquem falles, tu periurare timeto:
commodat in lusus numina surda Venus.
servus et ad partes sollers ancilla parentur,
qui doceant, apte quid tibi possit emi:
et sibi pauca rogent. multos si pauca rogabunt,
postmodo de stipula grandis acervus erit.
et soror, et mater, nutrix quoque carpat amantem:
fit cito per multas praeda petita manus.
cum te deficient poscendi munera causae,
natalem libo testificare tuum.
ne securus amet nullo rivale, caveto:
non bene, si tollas proelia, durat amor.
ille viri videat toto vestigia lecto
factaque lascivis livida colla notis.
munera praecipue videat, quae miserit alter.
si dederit nullus, sacra roganda via est.
cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet,
quod numquam reddas, commodet, ipsa roga.
lingua iuvet mentemque tegat: blandire noceque;
impia sub dulci melle venena latent.

haec si praestiteris usu mihi cognita longo,
  nec tulerint voces ventus et aura meas,
saepe mihi dices vivae bene, saepe rogabis,
  ut mea defunctae molliter ossa cubent.'
vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra.
  at nostrae vix se continuere manus,
quin albam raramque comam lacrimosaque vino
  lumina rugosas distraherentque genas.
di tibi dent nullosque lares inopemque senectam
  et longas hiemes perpetuamque sitim!

IX.

Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido:
  Attice, crede mihi, militat omnis amans.
quae bello est habilis, Veneri quoque convenit aetas.
  turpe senex miles, turpe senilis amor.
quos petiere duces annos in milite forti,
  hos petit in socio bella puella viro.
pervigilant ambo. terra requiescit uterque:
  ille fores dominae servat, at ille ducis.
militis officium longa est via. mitte puellam,
  strenuus exempto fine sequetur amans:
ibit in adversos montes duplicataque nimbo
  flumina, congestas exteret ille nives,
nec freta pressurus tumidos causabitur euros
  aptaque verrendis sidera quaeret aquis.
quis nisi vel miles vel amans et frigora noctis
  et denso mixtas perferet imbre nives?
mittitur infestos alter speculator in hostes:
  in rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
ille graves urbes, hic durae limen amicae
  obsidet. hic portas frangit, at ille fores.
saepe soporatos invadere profuit hostes,
  caedere et armata vulgus inerme manu
(sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi,
  et dominum capti deseruistis equi):
saepe maritorum somnis utuntur amantes,
  et sua sopitis hostibus arma movent.
custodum transire manus vigilumque catervas
  militis et miseri semper amantis opus.
Mars dubius: nec certa Venus. victique resurgunt,
  quosque neges umquam posse iacere, cadunt.
ergo desidiam quicumque vocabat amorem,
  desinat. ingenii est experientis amor.

ardet in abducta Briseïde magnus Achilles:
dum licet, Argeas frangite, Troes, opes.
Hector ab Andromaches conplexibus ibat ad arma,
et galeam capiti quae daret, uxor erat.
summa ducum, Atrides, visa Priameide fertur
Maenadis effusis obstipuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
notior in caelo fabula nulla fuit.
ipse ego segnis eram discinctaque in otia natus:
mollierant animos lectus et umbra meos.
inpulit ignavum formosae cura puellae,
iussit et in castris aera merere suis.
inde vides agilem nocturnaque bella gerentem.
qui nolet fieri desidiosus, amet.

X.

Qualis ab Eurota Phrygiis avecta carinis
coniugibus belli causa duobus erat,
qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
callidus in falsa lusit adulter ave,
qualis Amymone siccis erravit in agris,
cum premeret summi verticis urna comas,
talis eras. aquilamque in te taurumque timebam,
et quicquid magno de Iove fecit amor.
nunc timor omnis abest, animique resanuit error,
nec facies oculos iam capit ista meos.
cur sim mutatus, quaeris? quia munera poscis.
haec te non patitur causa placere mihi.
donec eras simplex, animum cum corpore amavi;
nunc mentis vitio laesa figura tua est.
et puer est et nudus Amor. sine sordibus annos
et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
quo pretium condas, non habet ille sinum.
nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
non decet inbelles aera merere deos.
stat meretrix certo cuivis mercabilis aere
et miseras iusso corpore quaerit opes.
devovet imperium tamen haec lenonis avari,
et quod vos facitis sponte, coacta facit.
sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
turpe erit, ingenium mitius esse feris.
non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
non aries placitam munere captat ovem.

sola viro mulier spoliis exultat ademptis:
sola locat noctes, sola locanda venit:
et vendit quod utrumque iuvat, quod uterque petebat,
et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
quae Venus ex aequo ventura est grata duobus,
altera cur illam vendit et alter emit?
cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
quam socio motu femina virque ferunt?
non bene conducti vendunt periuria testes,
non bene selecti iudicis arca patet.
turpe, reos empta miseros defendere lingua;
quod faciat magnas, turpe tribunal, opes.
turpe, tori reditu census augere paternos
et faciem lucro prostituisse suam.
gratia pro rebus merito debetur inemptis,
pro male conducto gratia nulla toro.
omnia conductor solvit. mercede soluta
non manet officio debitor ille tuo.
parcite, formosae, pretium pro nocte pacisci:
non habet eventus sordida praeda bonos.
non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
ut premerent sacrae virginis arma caput.
e quibus exierat, traiecit viscera ferro
filius: et poenae causa monile fuit.
nec tamen indignum est a divite praemia posci:
munera poscenti quod dare possit, habet.
carpite de plenis pendentes vitibus uvas,
praebeat Alcinoi poma benignus ager.
officium pauper numeret studiumque fidemque:
quod quis habet, dominae conferat omne suae.
est quoque carminibus meritas celebrare puellas
dos mea. quam volui, nota fit arte mea.
scindentur vestes, gemmae frangentur et aurum:
carmina quam tribuent, fama perennis erit.
nec dare, sed pretium posci dedignor et odi.
quod nego poscenti, desine velle, dabo.

XI.

Colligere incertos et in ordine ponere crines
docta neque ancillas inter habenda Nape,
inque ministeriis furtivae cognita noctis
utilis et dandis ingeniosa notis,
saepe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
saepe laboranti fida reperta mihi,

accipe et ad dominam peraratas mane tabellas
perfer, et obstantes sedula pelle moras.
nec silicum venae nec durum in pectore ferrum,
nec tibi simplicitas ordine maior adest.
credibile est et te sensisse Cupidinis arcus:
in me militiae signa tuere tuae.
si quaeret, quid agam, spe noctis vivere dices.
cetera fert blanda cera notata manu.
dum loquor, hora fugit. vacuae bene redde tabellas,
verum continuo fac tamen illa legat.
aspicias oculos mando frontemque legentis:
e tacito vultu scire futura licet.
nec mora, perlectis rescribat multa, iubeto:
odi, cum late splendida cera vacat.
comprimat ordinibus versus, oculosque moretur
margine in extremo littera rasa meos. —
quid digitos opus est graphio lassare tenendo?
hoc habeat scriptum tota tabella, 'veni!'
non ego victrices lauro redimire tabellas
nec Veneris media ponere in aede morer.
subscribam 'Veneri fidas sibi Naso ministras
dedicat.' at nuper vile fuistis acer.

XII.

Flete meos casus! tristes rediere tabellae.
infelix hodie littera posse negat.
omina sunt aliquid. modo cum discedere vellet,
ad limen digitos restitit icta Nape.
missa foras iterum limen transire memento
cautius atque alte sobria ferre pedem!
ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellae,
tuque negaturis cera referta notis,
quam, puto, de longae collectam flore cicutae
melle sub infami Corsica misit apis.
a, tamquam minio penitus medicata rubebas:
ille color vere sanguinulentus erat!
proiectae triviis iaceatis, inutile lignum,
vosque rotae frangat praetereuntis onus.
illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
convincam puras non habuisse manus.
praebuit illa arbor misero suspendia collo,
carnifici diras praebuit illa cruces:
illa dedit turpes ravis bubonibus umbras:
volturis in ramis et strigis ova tulit.

his ego commisi nostros insanus amores
  molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
aptius hae capiant vadimonia garrula cerae,
  quas aliquis duro cognitor ore legat.
inter ephemeridas melius tabulasque iacerent,
  in quibus absumptas fleret avarus opes.
ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi.
  auspicii numerus non erat ipse boni.
quid precer iratus, nisi vos cariosa senectus
  rodat, et inmundo cera sit alba situ!

XIII.

Iam super oceanum venit a seniore marito,
  flava pruinoso quae vehit axe diem.
'quo properas, Aurora? mane! sic Memnonis umbris
  annua sollemni caede parentet avis.
nunc iuvat in teneris dominae iacuisse lacertis:
  si quando, lateri nunc bene iuncta meo est.
nunc etiam somni pingues, et frigidus aër,
  et liquidum tenui gutture cantat avis.
quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?
  roscida purpurea supprime lora manu!
prima bidente vides oneratos arva colentes,
  prima vocas tardos sub iuga panda boves.
tu pueros somno fraudas tradisque magistris,
  ut subeant tenerae verbera saeva manus.
ante tuos ortus melius sua sidera servat
  navita nec media nescius errat aqua.
te surgit quamvis lassus veniente viator,
  et miles saevas aptat ad arma manus.
atque eadem sponsu vinctos ante atria mittis,
  unius ut verbi grandia damna ferant.
nec tu consulto nec tu iucunda diserto:
  cogitur ad lites surgere uterque novas.
tu, cum feminei possint cessare labores,
  lanificam revocas ad sua pensa manum.
omnia perpeterer. sed surgere mane puellas,
  quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
optavi quotiens, ne nox tibi cedere vellet,
  ne fugerent vultus sidera mota tuos!
optavi quotiens, aut ventus frangeret axem,
  aut caderet spissa nube retentus equus!
invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
  materni fuerat pectoris ille color.

Tithono vellem de te narrare liceret:
femina non caelo turpior ulla foret.
illum dum refugis, longo quia grandior aevo,
surgis ad invisas a sene mane rotas.
at si, quem mavis, Cephalum complexa teneres,
clamares 'lente currite, noctis equi!'
cur ego plectar amans, si vir tibi marcet ab annis?
num me nupsisti conciliante seni?
aspice, quot somnos iuveni donarit amato
Luna: neque illius forma secunda tuae.
ipse deum genitor, ne te tam saepe videret,
commisit noctes in sua vota duas.'
iurgia finieram. scires audisse: rubebat.
nec tamen adsueto tardius orta dies.

XIV.

Dicebam 'medicare tuos desiste capillos!'
tingere quam possis, iam tibi nulla coma est.
at si passa fores, — quid erat spatiosius illis? —
contigerant imum, qua patet usque, latus.
quid, quod erant tenues, et quos ornare timeres,
vela colorati qualia Seres habent,
vel pede quod gracili deducit aranea filum,
cum leve deserta sub trabe nectit opus.
nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus ille,
sed, quamvis neuter, mixtus uterque color:
qualem clivosae madidis in vallibus Idae
ardua derepto cortice cedrus habet.
adde quod et dociles et centum flexibus apti
et tibi nullius causa doloris erant.
non acus abrupit, non vallum pectinis illos.
ornatrix tuto corpore semper erat.
ante meos saepe est oculos ornata, nec umquam
bracchia derepta saucia fecit acu.
saepe etiam, nondum digestis mane capillis,
purpureo iacuit semisupina toro.
tum quoque erat neclecta decens, ut Threcia Bacche,
cum temere in viridi gramine lassa iacet.
cum graciles essent tamen et lanuginis instar,
heu, male vexatae quanta tulere comae!
quam se praebuerunt ferro patienter et igni,
ut fieret torto nexilis orbe sinus!
clamabam 'scelus est istos, scelus urere crines.
sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo!

vim procul hinc remove. non est, qui debeat uri:
  erudit admotas ipse capillus acus.'
formosae periere comae, quas vellet Apollo,
  quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
illis contulerim, quas quondam nuda Dione
  pingitur umenti sustinuisse manu.
quid male dispositos quereris periisse capillos?
  quid speculum maesta ponis, inepta, manu?
non bene consuetis a te spectaris ocellis:
  ut placeas, debes immemor esse tui.
non te cantatae laeserunt paelicis herbae,
  non anus Haemonia perfida lavit aqua,
nec tibi vis morbi nocuit (procul omen abesto),
  nec minuit densas invida lingua comas:
facta manu culpaque tua dispendia sentis,
  ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
nunc tibi captivos mittet Germania crines:
  tuta triumphatae munere gentis eris.
o quam saepe comas aliquo mirante rubebis,
  et dices 'empta nunc ego merce probor.
nescio quam pro me laudat nunc iste Sygambram:
  fama tamen memini cum fuit ista mea.'
me miserum! lacrimas male continet, oraque dextra
  protegit, ingenuas picta rubore genas.
sustinet antiquos gremio spectatque capillos,
  ei mihi, non illo munera digna loco.
collige cum vultu mentem! reparabile damnum est.
  postmodo nativa conspiciere coma.

XV.

Quid mihi, livor edax, ignavos obicis annos
  ingeniique vocas carmen inertis opus?
non me more patrum, dum strenua sustinet aetas,
  praemia militiae pulverulenta sequi,
nec me verbosas leges ediscere, nec me
  ingrato vocem prostituisse foro?
mortale est, quod quaeris, opus: mihi fama perennis
  quaeritur, in toto semper ut orbe canar.
vivet Maeonides, Tenedos dum stabit et Ide,
  dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
vivet et Ascraeus, dum mustis uva tumebit,
  dum cadet incurva falce resecta ceres.
Battiades semper toto cantabitur orbe:
  quamvis ingenio non valet, arte valet.

nulla Sophocleo veniet iactura cothurno.
cum sole et luna semper Aratus erit.
dum fallax servus, durus pater, improba lena
vivent et meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens animosique Attius oris
casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quae nesciet aetas
aureaque Aesonio terga petita duci?
carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus et fruges Aeneïaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus et Hesperiis et Gallus notus Eois
et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
ergo cum silices, cum dens patientis aratri
depereant aevo, carmina morte carent.
cedant carminibus reges regumque triumphi,
cedat et auriferi ripa benigna Tagi.
vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo
pocula Castalia plena ministret aqua,
sustineamque coma metuentem frigora myrtum:
aque ita sollicito multus amante legar.
pascitur in vivis livor, post fata quiescit,
cum suus ex merito quemque tuetur honos.
ergo etiam cum me supremus adederit ignis,
vivam, parsque mei multa superstes erit.

LIBER SECUNDUS.

I.

Hoc quoque composui Pelignis natus aquosis
ille ego nequitiae Naso poeta meae.
hoc quoque iussit Amor. procul hinc, procul este, severi:
non estis teneris apta theatra modis.
me legat in sponsi facie non frigida virgo
et rudis ignoto tactus amore puer.
atque aliquis iuvenum, quo nunc ego, saucius arcu
agnoscat flammae conscia signa suae
miratusque diu 'quo' dicat 'ab indice doctus
conposuit casus iste poeta meos?'
ausus eram, memini, caelestia dicere bella
centimanumque Gygen (et satis oris erat),

cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
  ardua devexum Pelion Ossa tulit.
in manibus nimbos et cum Iove fulmen habebam,
  quod bene pro caelo mitteret ille suo.
clausit amica fores. ego cum Iove fulmen omisi.
  excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter, ignoscas: nil me tua verba iuvabant.
  clausa tuo maius ianua fulmen habet.
blanditias elegosque levis, mea tela, resumpsi:
  mollierunt duras lenia verba fores.
carmina sanguineae deducunt cornua lunae
  et revocant niveos Solis euntis equos,
carmine dissiliunt abruptis faucibus angues,
  inque suos fontes versa recurrit aqua.
carminibus cessere fores, insertaque posti,
  quamvis robur erat, carmine victa sera est.
quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
  quid pro me Atrides alter et alter agent,
quique tot errando quot bello perdidit annos,
  raptus et Haemoniis flebilis Hector equis?
at facie tenerae laudata saepe puellae
  ad vatem, pretium carminis, ipsa venit:
magna datur merces. heroum clara valete
  nomina: non apta est gratia vestra mihi.
ad mea formosos vultus adhibete puellae
  carmina, purpureus quae mihi dictat Amor.

II.

Quem penes est dominam servandi cura, Bagoe,
  dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
hesterna vidi spatiantem luce puellam
  illa, quae Danai porticus agmen habet.
protinus, ut placuit, misi scriptoque rogavi.
  rescripsit trepida 'non licet' illa manu.
et, cur non liceat, quaerenti reddita causa est,
  quod nimium dominae cura molesta tua est.
si sapis, o custos, odium — mihi crede — mereri
  desine: quem metuit quisque, perisse cupit.
vir quoque non sapiens. quid enim servare laboret,
  unde nihil, quamvis non tueare, perit?
sed gerat ille suo morem furiosus amori,
  et castum, multis quod placet, esse putet:
huic furtiva tuo libertas munere detur,
  quam dederis illi, reddat ut illa tibi.

conscius esse velis; domina est obnoxia servo.
conscius esse times? dissimulare licet.
scripta leget secum: matrem misisse putato.
venerit ignotus: postmodo notus erit.
ibit ad adfectam, quae non languebit, amicam:
visat! iudiciis aegra sit illa tuis.
si faciet tarde: ne te mora longa fatiget,
inposita gremio stertere fronte potes.
nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isim,
quaesieris, nec tu curva theatra time.
conscius adsiduos commissi tollet honores.
quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
ille placet versatque domum, neque verbera sentit:
ille potens; alii sordida turba iacent.
huic, verae ut lateant causae, finguntur inanes:
atque ambo domini, quod probat una, probant.
cum bene vir traxit vultum rugasque coegit,
quod voluit fieri blanda puella, facit.
sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat
et simulet lacrimas carnificemque vocet.
tu contra obicies, quae tuto diluat illa.
in verum falso crimine deme fidem.
sic tibi semper honos, sic alta peculia crescent.
haec fac: in exiguo tempore liber eris.
aspicis indicibus nexas per colla catenas?
squalidus orba fide pectora carcer habet.
quaerit aquas in aquis et poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
dum nimium servat custos Iunonius Ion,
ante suos annos occidit; illa deast.
vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
unde vir incestum scire coactus erat.
poena minor merito: nocuit mala lingua duobus;
vir doluit, famae damna puella tulit.
crede mihi, nulli sunt crimina grata marito,
nec quemquam, quamvis audiat, illa iuvant.
seu tepet, indicium securas perdis ad aures:
sive amat, officio fit miser ille tuo.
culpa nec ex facili quamvis manifesta probatur:
iudicis illa sui tuta favore venit.
viderit ipse licet, credet tamen ille neganti
damnabitque oculos et sibi verba dabit.
aspiciet dominae lacrimas, plorabit et ipse
et dicet 'poenas garrulus iste dabit!'

quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
  adsunt, in gremio iudicis illa sedet.
non scelus adgredimur, non ad miscenda coimus
  toxica, non stricto fulminat ense manus.
quaerimus, ut tuto per te possimus amare:
  quid precibus nostris mollius esse potest?

III.

Ei mihi, quod dominam nec vir nec femina servas,
  mutua nec Veneris gaudia nosse potes!
qui primus pueris genitalia membra recidit,
  vulnera, quae fecit, debuit ipse pati.
mollis in obsequium facilisque rogantibus esses,
  si tuus in quavis praetepuisset amor.
non tu natus equo, non fortibus utilis armis;
  bellica non dextrae convenit hasta tuae.
ista mares tractent, tu spes depone viriles:
  sunt tibi cum domina signa ferenda tua.
hanc imple meritis, huius tibi gratia prosit:
  si careas illa, quis tuus usus erit?
est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
  indigna est pigro forma perire situ.
fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
  non caret effectu, quod voluere duo!
aptius ut fuerit precibus temptasse, rogamus,
  dum bene ponendi munera tempus habes.

IV.

Non ego mendosos ausim defendere mores
  falsaque pro vitiis arma movere meis.
confiteor (siquid prodest delicta fateri);
  in mea nunc demens crimina, fassus, eo.
odi, nec possum cupiens non esse, quod odi.
  heu quam, quae studeas ponere, ferre grave est!
nam desunt vires ad me mihi iusque regendum;
  auferor ut rapida concita puppis aqua.
non est certa meos quae forma invitet amores.
  centum sunt causae, cur ego semper amem.
sive aliqua est oculos in se deiecta modestos,
  uror, et insidiae sunt pudor ille meae.
sive procax aliqua est, capior, quia rustica non est,
  spemque dat in molli mobilis esse toro.
aspera si visa est rigidasque imitata Sabinas,
  velle, sed ex alto dissimulare puto.

sive es docta, places raras dotata per artes:
sive rudis, placeas simplicitate tua.
est, quae Callimachi prae nostris rustica dicat
carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
est etiam, quae me vatem et mea carmina culpet:
culpantis cupiam sustinuisse femur.
molliter incedit: motu capit. altera dura est:
at poterit tacto mollior esse viro.
haec quia dulce canit flectitque facillima vocem,
oscula cantanti rapta dedisse velim.
haec querulas habili percurrit pollice chordas:
tam doctas quis non possit amare manus?
illa placet gestu numerosaque bracchia ducit,
et tenerum molli torquet ab arte latus:
ut taceam de me, qui causa tangor ab omni,
illic Hippolytum pone: Priapus erit!
tu, quia tam longa es, veteres heroidas aequas
et potes in toto multa iacere toro.
haec habilis brevitate sua est. corrumpor utraque:
conveniunt voto longa brevisque meo.
non est culta: subit, quid cultae accedere possit.
ornata est: dotes exhibet ipsa suas.
candida me capiet, capiet me flava puella,
est etiam in fusco grata colore Venus.
seu pendent nivea pulli cervice capilli:
Leda fuit nigra conspicienda coma;
seu flavent: placuit croceis Aurora capillis.
omnibus historiis se meus aptat amor.
me nova sollicitat, me tangit serior aetas:
haec melior, specie corporis illa placet.
denique quas tota quisquam probet urbe puellas,
noster in has omnis ambitiosus amor.

V.

Nullus amor tanti est, — abeas, pharetrate Cupido —
ut mihi sint totiens maxima vota mori.
vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor,
ei mihi perpetuum nata puella malum!
non mihi deceptae nudant tua facta tabellae,
nec data furtive munera crimen habent.
o utinam arguerem sic, ut non vincere possem!
me miserum, quare tam bona causa mea est?
felix qui, quod amat, defendere fortiter audet,
cui sua 'non feci' dicere amica potest.

ferreus est nimiumque suo favet ille dolori,
  cui petitur victa palma cruenta rea.
ipse miser vidi, cum me dormire putares,
  sobrius apposito crimina vestra mero.
multa supercilio vidi vibrante loquentes:
  nutibus ab vestris pars bona vocis erat.
non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
  mensa, nec in digitis littera nulla fuit.
sermonem agnovi, quod non videatur, agentem,
  verbaque pro certis iussa valere notis.
iamque frequens ierat mensa conviva relicta:
  compositi iuvenes unus et alter erant.
inproba tum vero iungentes oscula vidi:
  illa mihi lingua nexa fuisse liquet:
qualia non fratri tulerit germana severo,
  sed tulerit cupido mollis amica viro:
qualia credibile est non Phoebum ferre Dianae,
  sed Venerem Marti saepe tulisse suo.
'quid facis?' exclamo 'quo nunc mea gaudia differs?
  iniciam dominas in mea iura manus!
haec tibi sunt mecum, mihi sunt communia tecum:
  in bona cur quisquam tertius ista venit?'
hoc ego, quaeque dolor linguae dictavit. at illi
  conscia purpureus venit in ora pudor,
quale coloratum Tithoni coniuge caelum
  subrubet, aut sponso visa puella novo:
quale rosae fulgent inter sua lilia mixtae,
  aut ubi cantatis luna laborat equis,
aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
  Maeonis Assyrium femina tinxit ebur.
his erat aut alicui color ille simillimus horum,
  et numquam casu pulchrior illa fuit.
spectabat terram: terram spectare decebat.
  maesta erat in vultu: maesta decenter erat.
sicut erant (et erant culti), laniare capillos
  et fuit in teneras impetus ire genas.
ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
  defensa est armis nostra puella suis.
qui modo saevus eram, supplex ultroque rogavi,
  oscula ne nobis deteriora daret.
risit et ex animo dedit optima, qualia possent
  excutere irato tela trisulca Iovi.
torqueor infelix, ne tam bona senserit alter,
  et volo non ex hac illa fuisse nota.

haec quoque, quam docui, multa meliora fuerunt,
et quiddam visa est addidicisse novi.
quod nimium placuere, malum est: quod tota labellis
lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
nec tamen hoc unum doleo, non oscula tantum
iuncta queror — quamvis haec quoque iuncta queror —
illa nisi in lecto nusquam potuere doceri!
nescio quis pretium grande magister habet.

VI.

Psittacus, eois imitatrix ales ab Indis,
occidit: exequias ite frequenter, aves.
ite, piae volucres, et plangite pectora pinnis,
et rigido teneras ungue notate genas.
horrida pro maestis lanietur pluma capillis,
pro longa resonent carmina vestra tuba.
quod scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni,
expleta est annis ista querella suis.
alitis in rarae miserum devertito funus:
magna, set antiqua est causa doloris Itys.
omnes, quae liquido libratis in aëre cursus,
tu tamen ante alios, turtur amice, dole.
plena fuit vobis omni concordia vita,
et stetit ad finem longa tenaxque fides.
quod fuit Argolico iuvenis Phoceus Orestae,
hoc tibi, dum licuit, psittace, turtur erat.
quid tamen ista fides, quid rari forma coloris,
quid vox mutandis ingeniosa sonis,
quid iuvat, ut datus es, nostrae placuisse puellae?
infelix avium gloria, nempe iaces.
tu poteras fragiles pinnis hebetare zmaragdos,
tincta gerens rubro Punica rostra croco.
non fuit in terris vocum simulantior ales:
reddebas blaeso tam bene verba sono!
raptus es invidia: non tu fera bella movebas;
garrulus et placidae pacis amator eras.
ecce, coturnices inter sua proelia vivunt,
forsitan et fiant inde frequenter anus.
plenus eras minimo. nec prae sermonis amore
in multos poteras ora vacare cibos.
nux erat esca tibi causaeque papavera somni,
pellebatque sitim simplicis umor aquae.
vivit edax voltur ducensque per aëra gyros
miluus et pluviae graculus auctor aquae:

vivit et armiferae cornix invisa Minervae,
  illa quidem saeclis vix moritura novem.
occidit illa loquax humanae vocis imago,
  psittacus, extremo munus ab orbe datum.
optima prima fere manibus rapiuntur avaris:
  implentur numeris deteriora suis.
tristia Phylacidae Thersites funera vidit:
  iamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
quid referam timidae pro te pia vota puellae,
  vota procelloso per mare rapta noto?
septima lux venit, non exhibitura sequentem,
  et stabat vacuo iam tibi Parca colo.
nec tamen ignavo stupuerunt verba palato:
  clamavit moriens lingua 'Corinna, vale!'
colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet,
  udaque perpetuo gramine terra viret.
siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
  dicitur, obscenae quo prohibentur aves.
illic innocui late pascuntur olores,
  et vivax phoenix, unica semper avis.
explicat ipsa suas ales Iunonia pinnas,
  oscula dat cupido blanda columba mari.
psittacus has inter nemorali sede receptus
  convertit volucres in sua verba pias.
ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus,
  quo lapis exiguus par sibi carmen habet
'colligor ex ipso dominae placuisse sepulchro.
  ora fuere mihi plus ave docta loqui.'

VII.

Ergo ego sufficiam reus in nova crimina semper?
  ut vincam, totiens dimicuisse piget.
sive ego marmorei respexi summa theatri,
  eligis e multis, unde dolere velis:
candida seu tacito vidit me femina vultu,
  in vultu tacitas arguis esse notas.
siquam laudavi, misero petis ungue capillos:
  si culpo, crimen dissimulare putas.
sive bonus color est, in te quoque frigidus esse,
  seu malus, alterius dicor amore mori.
atque ego peccati vellem mihi conscius essem:
  aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.
nunc temere insimulas, credendoque omnia frustra
  ipsa vetas iram pondus habere tuam.

aspice, ut auritus miserandae sortis asellus
adsiduo domitus verbere lentus eat.
ecce novum crimen: sollers ornare Cypassis
obicitur dominae contemerasse torum.
di melius, quam me, si sit peccasse libido,
sordida contemptae sortis amica iuvet!
quis Veneris famulae conubia liber inire
tergaque conplecti verbere secta velit?
adde quod ornandis illa est operata capillis
et tibi perdocta est grata ministra manu.
scilicet ancillam, quae sit tibi fida, rogarem?
quid, nisi ut indicio iuncta repulsa foret?
per Venerem iuro puerique volatilis arcus,
me non admissi criminis esse reum!

VIII.

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
comere sed solas digna, Cypassi, deas,
et mihi iucundo non rustica cognita furto,
apta quidem dominae, sed magis apta mihi,
quis fuit inter nos sociati corporis index?
sensit concubitus unde Corinna tuos?
num tamen erubui, num verbo lapsus in ullo
furtivae Veneris conscia signa dedi?
quid, quod in ancilla siquis delinquere possit,
illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillae facie Briseïdos arsit:
serva Mycenaeo Phoebas amata duci.
nec sum ego Tantalide maior nec maior Achille:
quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
ut tamen iratos in te defixit ocellos,
vidi te totis erubuisse genis.
at quanto, si forte refers, praesentior ipse
per Veneris feci numina magna fidem!
tu, dea, tu iubeas animi periuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre notos.
pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
quid renuis fingisque novos, ingrata, timores?
unum est e dominis emeruisse satis.
quod si stulta negas, index anteacta fatebor
et veniam culpae proditor ipse meae,
quoque loco tecum fuerim quotiensque, Cypassi,
narrabo dominae, quotque quibusque modis.

IX.

O numquam pro me satis indignate Cupido,
  o in corde meo desidiose puer,
quid me, qui miles numquam tua signa reliqui,
  laedis, et in castris vulneror ipse meis?
cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
  gloria pugnantes vincere maior erat.
quid, non Haemonius, quem cuspide perculit, heros
  confossum medica postmodo iuvit ope?
venator sequitur fugientia, capta relinquit,
  semper et inventis ulteriora petit:
nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
  pigra reluctanti cessat in hoste manus.
quid iuvat in nudis amata retundere tela
  ossibus? ossa mihi nuda relinquit amor.
tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellae:
  hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, nisi inmensum vires movisset in orbem,
  stramineis esset nunc quoque tecta casis.
fessus in acceptos miles deducitur agros,
  mittitur in saltus carcere liber equus,
longaque subductam celant navalia pinum
  tutaque deposito poscitur ense rudis.
me quoque, qui totiens merui sub amore puellae,
  defunctum placide vivere tempus erat. . . .
'vive' deus 'posito' siquis mihi dicat 'amore':
  deprecer. usque adeo dulce puella malum est.
cum bene pertaesum est, animoque relanguit ardor,
  nescio quo miserae turbine mentis agor.
ut rapit in praeceps dominum spumantia frustra
  frena retentantem durior oris equus:
ut subitus, prope iam prensa tellure, carinam
  tangentem portus ventus in alta rapit:
sic me saepe refert incerta cupidinis aura,
  notaque purpureus tela resumit Amor.
fige, puer. positis nudus tibi praebeor armis:
  hic tibi sunt vires, hic tua dextra facit!
huc, tamquam iussae, veniunt iam sponte sagittae:
  vix illis prae me nota pharetra sua est.
infelix, tota quicumque quiescere nocte
  sustinet et somnos praemia magna vocat.
stulte, quid est somnus, gelidae nisi mortis imago?
  longa quiescendi tempora fata dabunt.

me modo decipiant voces fallacis amicae:
  sperando certe gaudia magna feram:
et modo blanditias dicat, modo iurgia nectat:
  saepe fruar domina, saepe repulsus eam.
quod dubius Mars est, per te, privigne Cupido, est.
  et movet exemplo vitricus arma tuo.
tu levis es multoque tuis ventosior alis,
  gaudiaque ambigua dasque negasque fide.
si tamen exaudis pulchra cum matre rogantem,
  indeserta meo pectore regna gere!
accedant regno, nimium vaga turba, puellae:
  ambobus populis sic venerandus eris.

X.

Tu mihi, tu certe (memini), Graecine, negabas
  uno posse aliquem tempore amare duas.
per te ego decipior: per te deprensus inermis,
  ecce, duas uno tempore turpis amo.
utraque formosa est, operosae cultibus ambae:
  artibus in dubio est haec sit an illa prior.
pulchrior hac illa est, haec est quoque pulchrior illa,
  et magis haec nobis, et magis illa placet.
errant, ut ventis discordibus acta phaselos,
  dividuumque tenent alter et alter amor.
quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
  non erat in curas una puella satis?
quid folia arboribus, quid pleno sidera caelo,
  in freta collectas alta quid addis aquas?
sed tamen hoc melius, quam si sine amore iacerem:
  hostibus eveniat vita severa meis.
hostibus eveniat viduo dormire cubili,
  et medio laxe ponere membra toro.
at mihi saevus amor somnos abrumpat inertes,
  simque mei lecti non ego solus onus.
me mea disperdat nullo prohibente puella,
  si satis una potest: si minus una, duae.
sufficiam: graciles, non sunt sine viribus artus;
  pondere, non nervis corpora nostra carent.
et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
  decepta est opera nulla puella mea.
saepe ego lascivae consumpsi tempora noctis,
  utilis et forti corpore mane fui.
felix, quem Veneris certamina mutua perdunt.
  di faciant, leti causa sit ista mei!

induat adversis contraria pectora telis
  miles et aeternum sanguine nomen emat.
quaerat avarus opes, et quae lassarit arando
  aequora, periuro naufragus ore bibat.
at mihi contingat Veneris languescere motu,
  cum moriar, medium solvar et inter opus;
atque aliquis nostro lacrimans in funere dicat
  'conveniens vitae mors fuit ista tuae.'

XI.

Prima malas docuit, mirantibus aequoris undis,
  Peliaco pinus vertice caesa vias,
quae concurrentis inter temeraria cautes
  conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
o utinam, ne quis remo freta longa moveret,
  Argo funestas pressa bibisset aquas!
ecce, fugit notumque torum sociosque penates,
  fallacisque vias ire Corinna parat.
quid tibi (me miserum!) zephyros eurosque timebo
  et gelidum borean egelidumque notum?
non illic urbes, non tu mirabere silvas:
  una est iniusti caerula forma maris.
nec medius tenuis conchas pictosque lapillos
  pontus habet! bibuli litoris illa mora est.
litora marmoreis pedibus signate, puellae:
  hactenus est tutum, cetera caeca via est.
et vobis alii ventorum proelia narrent,
  quas Scylla infestet quasve Charybdis aquas,
et quibus emineant violenta Ceraunia saxis,
  quo lateant Syrtes magna minorque sinu.
haec alii referant; at vos quod quisque loquetur
  credite: credenti nulla procella nocet.
sero respicitur tellus, ubi fune soluto
  currit in inmensum panda carina salum.
navita sollicitus quin ventos horret iniquos,
  et prope tam letum quam prope cernit aquam!
quod si concussas Triton exasperet undas,
  quam tibi sit toto nullus in ore color!
tum generosa voces fecundae sidera Ledae
  et 'felix,' dicas 'quem sua terra tenet!'
tutius est fovisse torum, legisse libellos,
  Threïciam digitis increpuisse lyram.
at si vana ferunt volucres mea dicta procellae,
  aequa tamen puppi sit Galatea tuae.

vestrum crimen erit talis iactura puellae,
Nereïdesque deae Nereïdumque pater.
vade memor nostri, vento reditura secundo.
impleat illa tuos fortior aura sinus.
tum mare in haec magnus proclinet litora Nereus,
huc venti spirent, huc agat eurus aquas.
ipsa roges, zephyri veniant in lintea soli,
ipsa tua moveas turgida vela manu.
primus ego aspiciam notam de litore puppim
et dicam 'nostros advehit illa deos':
excipiamque umeris, et multa sine ordine carpam
oscula: pro reditu victima vota cadet.
inque tori formam molles sternentur harenae,
et tumulus mensae quilibet esse potest.
illic adposito narrabis multa Lyaeo:
paene sit ut mediis obruta navis aquis,
dumque ad me properas, neque iniquae tempora noctis
nec te praecipites extimuisse notos.
omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
cur ego non votis blandiar ipse meis?
haec mihi quamprimum caelo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

XII.

Ite triumphales circum mea tempora laurus!
vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu,
quam vir, quam custos, quam ianua firma (tot hostes!)
servabant, nequa posset ab arte capi.
haec est praecipuo victoria digna triumpho,
in qua, quaecumque est, sanguine praeda caret.
non humiles muri, non parvis oppida fossis
cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello superata bilustri,
ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
at mea seposita est et ab omni milite dissors
gloria, nec titulum muneris alter habet.
me duce ad hanc voti finem, me milite veni:
ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
nec casum fortuna meis inmiscuit actis.
huc ades, o cura parte Triumphe mea!
nec belli est nova cura mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europae pax Asiaeque foret.
femina silvestris Lapithas populumque biformem
turpiter a posito vertit in arma mero:

femina Troianos iterum nova bella movere
impulit in regno, iuste Latine, tuo:
femina Romanis etiamnunc urbe recenti
inmisit soceros armaque saeva dedit.
vidi ego pro nivea pugnantes coniuge tauros:
spectatrix animos ipsa iuvenca dabat.
me quoque, qui multos, sed me sine caede, Cupido
iussit militiae signa movere suae.

XIII.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
in dubio vitae lassa Corinna iacet.
illa quidem clam me tantum molita pericli
ira digna mea: sed cadit ira metu.
sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
est mihi pro facto saepe, quod esse potest.
Isi, Paraetonium genialiaque arva Canopi
quae colis et Memphin palmiferamque Pharon,
quaque celer Nilus lato delapsus in alveo
per septem portus in maris exit aquas,
per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
sic tua sacra pius semper Osiris amet,
pigraque labatur circa donaria serpens,
et comes in pompa corniger Apis eat:
huc adhibe vultus et in una parce duobus!
nam vitam dominae tu dabis, illa mihi.
saepe tibi sedit certis operata diebus,
qua tingit laurus Gallica turma tuas.
tuque laborantes utero miserata puellas,
quarum tarda latens corpora tendit onus,
lenis ades precibusque meis fave, Ilithyia:
digna est, quam iubeas muneris esse tui.
ipse ego tura dabo fumosis candidus aris,
ipse feram ante tuos munera vota pedes.
adiciam titulum 'Servata Naso Corinna':
tu modo fac titulo muneribusque locum.
si tamen in tanto fas est monuisse timore:
hac tibi sit pugna dimicuisse satis!

XIV.

Quid iuvat inmunes belli cessare puellas,
nec fera peltatas agmina velle sequi,
si sine Marte suis patiuntur vulnera telis
et caecas armant in sua fata manus?

quae prima instituit teneros convellere fetus,
militia fuerat digna perire sua.
scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
sternetur pugnae tristis harena tuae?
si mos antiquis placuisset matribus idem,
gens hominum vitio deperitura fuit:
quique iterum iaceret generis primordia nostri
in vacuo lapides orbe, parandus erat!
quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
casurus dominae conditor urbis erat.
si Venus Aenean gravida temerasset in alvo,
Caesaribus tellus orba futura fuit.
tu quoque, cum posses nasci, formosa, perisses,
temptasset, quod tu, si tua mater opus.
ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
vidissem nullos matre necante dies.
quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis
pomaque crudeli vellis acerba manu?
sponte fluant matura sua! sine crescere nata:
est pretium parvae non leve vita morae.
vestra quid effoditis subiectis viscera telis
et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant
aque sua caesum matre queruntur Ityn.
utraque saeva parens: sed tristibus utraque causis
iactura socii sanguinis ulta virum.
dicite, quis Tereus, quis vos inritet Iaso
figere sollicita corpora vestra manu?
hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
perdere nec fetus ausa leaena suos.
at tenerae faciunt, sed non impune, puellae:
saepe, suos utero quae necat, ipsa perit.
ipsa perit ferturque rogo resoluta capillos,
et clamant 'merito,' qui modo cumque vident.
ista sed aetherias vanescant dicta per auras,
et sint ominibus pondera nulla meis.
di faciles, peccasse semel concedite tuto:
et satis est, poenam culpa secunda ferat.

XV.

Anule, formosae digitum vincture puellae,
in quo censendum nil nisi dantis amor,

munus eas gratum. te laeta mente receptum
protinus articulis induat illa suis.
tam bene convenias, quam mecum convenit illi,
et digitum iusto commodus orbe teras.
felix, a domina tractaberis, anule, nostra.
invideo donis iam miser ipse meis.
o utinam fieri subito mea munera possem
artibus Aeaeae Carpathiive senis!
tunc ego me cupiam dominae tetigisse papillas
et laevam tunicis inseruisse manum:
elabar digito, quamvis angustus et haerens,
inque sinum mira laxus ab arte cadam.
idem ego ut arcanas possim signare tabellas,
neve tenax ceram siccaque gemma trahat,
umida formosae tangam prius ora puellae.
tantum ne signem scripta dolenda mihi.
si dabor, ut condar, loculis, exire negabo,
adstringens digitos orbe minore tuos.
non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
quodve tener digitus ferre recuset onus.
me gere, cum calidis perfundes imbribus artus,
fluminaque in gemma perfer euntis aquae.
sed, puto, te nuda mea membra libidine surgent,
et peragam partes anulus ille viri.
inrita quid voveo? parvum proficiscere munus:
illa datam tecum sentiat esse fidem.

XVI.

Pars me Sulmo tenet Paeligni tertia ruris,
parva, sed inriguis ora salubris aquis.
sol licet admoto tellurem sidere findat,
et micet Icarii stella proterva canis:
arva pererrantur Paeligna liquentibus undis,
et viret in tenero fertilis herba solo.
terra ferax Cereris, multoque feracior uvis;
dat quoque baciferam Pallada rarus ager.
perque resurgentes rivis labentibus herbas
gramineus madidam caespes obumbrat humum.
at meus ignis abest. verbo peccavimus uno:
quae movet ardores, est procul; ardor adest.
non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
in caeli sine te parte fuisse velim.
solliciti iaceant terraque premantur iniqua,
in longas orbem qui secuere vias!

aut iuvenum comites iussissent ire puellas,
si fuit in longas terra secanda vias.
tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
dummodo cum domina, molle fuisset iter.
cum domina Libycas ausim perrumpere Syrtes
et dare non aequis vela ferenda notis.
non quae virgineo portenta sub inguine latrant,
nec timeam vestros, curva Malea, sinus:
non qua submersis ratibus saturata Charybdis
fundit et effusas ore receptat aquas.
quod si Neptuni ventosa potentia vincit,
et subventuros auferet unda deos,
tu nostris niveos umeris inpone lacertos:
corpore nos facili dulce feremus onus.
saepe petens Heron iuvenis transnaverat undas:
tum quoque transnasset, sed via caeca fuit.
at sine te, quamvis operosi vitibus agri
me teneant, quamvis amnibus arva natent,
et vocet in rivos currentem rusticus undam,
frigidaque arboreas mulceat aura comas:
non ego Paelignos videor celebrare salubres,
non ego natalem, rura paterna, locum,
sed Scythiam Cilicasque feros viridesque Britannos,
quaeque Prometheo saxa cruore rubent.
ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum:
separor a domina cur ego saepe mea?
at mihi te comitem iuraras usque futuram
per me perque oculos, sidera nostra, tuos.
verba puellarum foliis leviora caducis
inrita, qua visum est, ventus et unda ferunt.
siqua mei tamen est in te pia cura relicti,
incipe pollicitis addere facta tuis,
parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis
ipsa per admissas concute lora iubas.
at vos, qua veniet, tumidi subsidite montes,
et faciles curvis vallibus este viae.

XVII.

Siquis erit, qui turpe putet servire puellae,
illo convincar iudice turpis ego.
sim licet infamis, dum me moderatius urat,
quae Paphon et fluctu pulsa Cythera tenet.
atque utinam dominae miti quoque praeda fuissem,
formosae quoniam praeda futurus eram!

dat facies animos. facie violenta Corinna est.
me miserum, cur est tam bene nota sibi?
scilicet a speculi sumuntur imagine fastus:
nec nisi conpositam se prius illa videt.
non tibi si facies nimium dat in omnia regni, —
o facies oculos nata tenere meos! —
collatum idcirco tibi me contemnere debes:
aptari magnis inferiora licet.
traditur et nymphe mortalis amore Calypso
capta recusantem detinuisse virum.
creditur aequoream Phthio Nereïda regi,
Egeriam iusto concubuisse Numae:
Volcano Venerem, quamvis incude relicta
turpiter obliquo claudicet ille pede.
carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
iungitur herous cum breviore modo.
tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges:
te deceat medio iura dedisse foro.
non tibi crimen ero, nec quo laetere remoto.
non erit hic nobis infitiandus amor.
sunt mihi pro magno felicia carmina censu,
et multae per me nomen habere volunt.
novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam.
ut fiat, quid non illa dedisse velit?
sed neque diversi ripa labuntur eadem
frigidus Eurotas populiferque Padus,
nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis:
ingenio causas tu dabis una meo.

XVIII.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillen
primaque iuratis induis arma viris,
nos, Macer, ignava Veneris cessamus in umbra,
et tener ausuros grandia frangit Amor.
saepe meae 'tandem' dixi 'discede' puellae:
in gremio sedit protinus illa meo.
saepe 'pudet' dixi. lacrimis vix illa retentis
'me miseram, iam te' dixit 'amare pudet?'
implicuitque suos circum mea colla lacertos
et, quae me perdunt, oscula mille dedit.
vincor, et ingenium sumptis revocatur ab armis,
resque domi gestas et mea bella cano.
sceptra tamen sumpsi, curaque tragoedia nostra
crevit, et huic operi quamlibet aptus eram.

risit Amor pallamque meam pictosque cothurnos
sceptraque privata tam cito sumpta manu.
hinc quoque me dominae numen deduxit iniquae,
deque cothurnato vate triumphat Amor.
quod licet, aut artes teneri profitemur Amoris —
ei mihi, praeceptis urgeor ipse meis! —
aut quod Penelopes verbis reddatur Ulixi,
scribimus et lacrimas, Phylli relicta, tuas;
quod Paris et Macareus et quod male gratus Iaso
Hippolytique parens Hippolytusque legant,
quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
dicat et Aoniae Lesbis amica lyrae.
quam cito de toto rediit meus orbe Sabinus
scriptaque diversis rettulit ille locis!
candida Penelope signum cognovit Ulixis:
legit ab Hippolyto scripta noverca suo:
iam pius Aeneas miserae rescripsit Elissae:
quodque legat Phyllis, si modo vivit, adest:
tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
det votam Phoebo Lesbis amata lyram.
nec tibi, qua tutum vati, Macer, arma canenti
aureus in medio Marte tacetur Amor.
et Paris est illic et adultera, nobile crimen,
et comes extincto Laodamia viro.
si bene te novi, non bella libentius istis
dicis, et a vestris in mea castra venis.

XIX.

Si tibi non opus est servata, stulte, puella,
at mihi fac serves, quo magis ipse velim.
quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.
ferreus est, siquis, quod sinit alter, amat.
speremus pariter, pariter metuamus amantes,
et faciat voto rara repulsa locum.
quo mihi fortunam, quae numquam fallere curet?
nil ego, quod nullo tempore laedat, amo.
viderat hoc in me vitium versuta Corinna,
quaque capi possem, callida norat opem.
a! quotiens sani capitis mentita dolores
cunctantem tardo iussit abire pede!
a! quotiens finxit culpam, quantumque licebat
insonti, speciem praebuit esse nocens!
sic ubi vexarat tepidosque refoverat ignis,
rursus erat votis comis et apta meis.

quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat!
  oscula, di magni, qualia quotque dabat!
tu quoque, quae nostros rapuisti nuper ocellos,
  saepe time insidias, saepe rogata nega,
et sine me ante tuos proiectum in limine postis
  longa pruinosa frigora nocte pati.
sic mihi durat amor longosque adolescit in annos:
  hoc iuvat, haec animi sunt alimenta mei.
pinguis amor nimiumque patens in taedia nobis
  vertitur et stomacho dulcis ut esca nocet.
si numquam Danaën habuisset aënea turris,
  non esset Danaë de Iove facta parens.
dum servat Iuno mutatam cornibus Io,
  facta est, quam fuerat, gratior illa Iovi.
quod licet et facile est quisquis cupit, arbore frondes
  carpat et e magno flumine potet aquam.
siqua volet regnare diu, deludat amantem.
  ei mihi, ne monitis torquear ipse meis!
quidlibet eveniat, nocet indulgentia nobis:
  quod sequitur, fugio; quod fugit, ipse sequor.
at tu formosae nimium secure puellae,
  incipe iam prima claudere nocte forem.
incipe, quis totiens furtim tua limina pulset,
  quaerere, quid latrent nocte silente canes,
quas ferat et referat sollers ancilla tabellas,
  cur totiens vacuo secubet ipsa toro.
mordeat ista tuas aliquando cura medullas,
  daque locum nostris materiamque dolis.
ille potest vacuo furari litore harenas,
  uxorem stulti siquis amare potest.
iamque ego praemoneo; nisi tu servare puellam
  incipis, incipiet desinere esse mea.
multa diuque tuli. speravi saepe futurum,
  cum bene servasses, ut bene verba darem.
lentus es et pateris nulli patienda marito:
  at mihi concessa finis amoris erit.
scilicet infelix numquam prohibebor adire?
  nox mihi sub nullo vindice semper erit?
nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
  nil facies, cur te iure perisse velim?
quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
  corrumpit vitio gaudia nostra suo.
quin alium, quem tanta iuvet patientia, quaeris?
  me tibi rivalem si iuvat esse, veta!

LIBER TERTIUS.

I.

Stat vetus et multos incaedua silva per annos:
credibile est illi numen inesse loco.
fons sacer in medio speluncaque pumice pendens,
et latere ex omni dulce queruntur aves.
hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
quod mea, quaerebam, Musa moveret opus.
venit odoratos Elegeia nexa capillos,
et, puto, pes illi longior alter erat.
forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis,
et pedibus vitium causa decoris erat.
venit et ingenti violenta Tragoedia passu:
fronte comae torva, palla iacebat humi:
laeva manus sceptrum late regale movebat,
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat:
et prior 'ecquis erit' dixit 'tibi finis amandi,
o argumenti lente poeta tui?
nequitiam vinosa tuam convivia narrant,
narrant in multas compita secta vias.
saepe aliquis digito vatem designat euntem
atque ait "hic, hic est, quem ferus urit Amor."
fabula — nec sentis? — tota iactaris in urbe,
dum tua praeterito facta pudore refers.
tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
cessatum satis est: incipe maius opus!
materia premis ingenium: cane facta virorum:
"haec animo" dices "area facta meo est."
quod tenerae cantent, lusit tua Musa, puellae,
primaque per numeros acta iuventa suos.
nunc habeam per te Romana Tragoedia nomen:
implebit leges spiritus iste meas.'
hactenus. et movit pictis innixa cothurnis
densum caesarie terque quaterque caput.
altera, si memini, limis subrisit ocellis.
fallor, an in dextra myrtea virga fuit?
'quid gravibus verbis, animosa Tragoedia,' dixit
'me premis? an numquam non gravis esse potes?
inparibus tamen es numeris dignata moveri:
in me pugnasti versibus usa meis.
non ego contulerim sublimia carmina nostris:
obruit exiguas regia vestra fores.

sum levis, et mecum levis est, mea cura, Cupido.
non sum materia fortior ipsa mea.
rustica sit sine me lascivi mater Amoris:
huic ego proveni lena comesque deae.
quam tu non poteris duro reserare cothurno,
haec est blanditiis ianua laxa meis.
et tamen emerui plus, quam tu, posse, ferendo
multa supercilio non patienda tuo.
per me decepto didicit custode Corinna
liminis adstricti sollicitare fidem
delabique toro tunica velata soluta
atque impercussos nocte movere pedes.
vel quotiens foribus duris incisa pependi,
non verita a populo praetereunte legi!
quin ego me memini, dum custos saevus abiret,
ancillae missam delituisse sinu.
quid, cum me munus natali mittis, at illa
rumpit et adposita barbara mersit aqua?
prima tuae movi felicia semina mentis.
munus habes, quod te iam petit ista, meum.'
desierat. coepi 'per vos utramque rogamus,
in vacuas aures verba timentis eant.
altera me sceptro decoras altoque cothurno:
iam nunc contacto magnus in ore sonus.
altera das nostro victurum nomen amori:
ergo ades et longis versibus adde breves.
exiguum vati concede, Tragoedia, tempus:
tu labor aeternus; quod petit illa, breve est.'
mota dedit veniam. teneri properentur amores,
dum vacat: a tergo grandius urguet opus.

II.

'Non ego nobilium sedeo studiosus equorum:
cui tamen ipsa faves, vincat ut ille, precor.
ut loquerer tecum, veni, tecumque sederem,
ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
tu cursus spectas, ego te. spectemus uterque,
quod iuvat, atque oculos pascat uterque suos.
o cuicumque faves felix agitator equorum!
ergo illi curae contigit esse tuae?
hoc mihi contingat: sacro de carcere missis
insistam forti mente vehendus equis,
et modo lora dabo, modo verbere terga notabo,
nunc stringam metas interiore rota.

si mihi currenti fueris conspecta, morabor,
deque meis manibus lora remissa fluent.
a! quam paene Pelops Pisaea concidit hasta,
dum spectat vultus, Hippodamia, tuos.
nempe favore suae vicit tamen ille puellae.
vincamus dominae quisque favore suae!
quid frustra refugis? cogit nos linea iungi:
haec in lege loci commoda circus habet.
tu tamen a dextra, quicumque es, parce puellae:
contactu lateris laeditur ista tui.
tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
si pudor est, rigido nec preme terga genu.
sed nimium demissa iacent tibi pallia terra:
collige! vel digitis en ego tollo meis.
invida vestis eras, quae tam bona crura tegebas!
quoque magis spectes — invida vestis eras!
talia Milanion Atalantes crura fugacis
optavit manibus sustinuisse suis.
talia pinguntur succinctae crura Dianae,
cum sequitur fortes fortior ipsa feras.
his ego non visis arsi. quid fiet ab istis?
in flammam flammas, in mare fundis aquas.
suspicor ex istis et cetera posse placere,
quae bene sub tenui condita veste latent.
vis tamen interea faciles arcessere ventos,
quos faciet nostra mota tabella manu?
an magis hic meus est animi, non aëris, aestus,
captaque femineus pectora torret amor?
dum loquor, alba levi sparsa est tibi pulvere vestis.
sordide de niveo corpore pulvis abi!
sed iam pompa venit. linguis animisque favete!
tempus adest plausus. aurea pompa venit.
prima loco fertur passis Victoria pinnis:
huc ades et meus hic fac, dea, vincat amor.
plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
plaude tuo Marti, miles. nos odimus arma:
pax iuvat et media pace repertus amor.
auguribus Phoebus, Phoebe venantibus adsit.
artifices in te verte, Minerva, manus.
ruricolae, Cereri teneroque adsurgite Baccho.
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
plaudimus. inceptis adnue, diva, meis,

daque novae mentem dominae: patiatur amari!
annuit et motu signa secunda dedit!
quod dea promisit, promittas ipsa, rogamus:
pace loquar Veneris, tu dea maior eris.
per tibi tot iuro testes pompamque deorum,
te dominam nobis tempus in omne peti.
sed pendent tibi crura. potes, si forte iuvabit,
cancellis primos inseruisse pedes.
maxima iam vacuo praetor spectacula circo
quadriiugos aequo carcere misit equos.
cui studeas, video. vincet, cuicumque favebis.
quid cupias, ipsi scire videntur equi.
me miserum! metam spatioso circuit orbe.
quid facis? admoto proxumus axe subit.
quid facis, infelix? perdis bona vota puellae:
tende, precor, valida lora sinistra manu!
favimus ignavo. sed enim revocate, Quirites,
et date iactatis undique signa togis.
en, revocant. at, ne turbet toga mota capillos,
in nostros abdas te licet usque sinus.
iamque patent iterum reserato carcere postes:
evolat admissis discolor agmen equis.
nunc saltem supera spatioque insurge patenti:
sint mea, sint dominae fac rata vota meae!
sunt dominae rata vota meae. mea vota supersunt:
ille tenet palmam: palma petenda mea est.'
risit et argutis quiddam promisit ocellis.
hoc satis hic. alio cetera redde loco.

III.

Esse deos, i, crede! fidem iurata fefellit,
et facies illi quae fuit ante, manet.
quam longos habuit nondum periura capillos,
tam longos, postquam numina laesit, habet.
candida candorem roseo suffusa rubore
ante fuit: niveo lucet in ore rubor.
pes erat exiguus: pedis est artissima forma.
longa decensque fuit: longa decensque manet.
argutos habuit, radiant ut sidus ocelli,
per quos mentita est perfida saepe mihi.
scilicet aeterno falsum iurare puellis
di quoque concedunt, formaque numen habet.
perque suos illam nuper iurasse recordor
perque meos oculos, et doluere mei!

dicite, di, si vos impune fefellerat illa,
alterius meriti cur ego damna tuli?
an non invidiae vobis Cepheïa virgo est,
pro male formosa iussa parente mori?
non satis est, quod vos habui sine pondere testis,
et mecum lusos ridet inulta deos?
ut sua per nostram redimat periuria poenam,
victima deceptus decipientis ero?
aut sine re nomen deus est frustraque timetur
et stulta populos credulitate movet:
aut siquis deus est, teneras amat ille puellas,
et nimium solas omnia posse iubet.
nobis fatifero Mavors accingitur ense:
nos petit invicta Palladis hasta manu:
nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
in nos alta Iovis dextera fulmen habet:
formosas superi metuunt offendere laesi,
atque ultro, quae se non timuere, timent.
et quisquam pia tura focis inponere curat?
certe plus animi debet inesse viris.
Iuppiter igne suos lucos iaculatur et arces
missaque periuras tela ferire vetat.
tot meruere peti: Semele miserabilis arsit;
officio est illi poena reperta suo.
at si venturo se subduxisset amanti,
non pater in Baccho matris haberet opus.
quid queror et toto facio convicia caelo?
di quoque habent oculos, di quoque pectus habent.
si deus ipse forem, numen sine fraude liceret
femina mendaci falleret ore meum.
ipse ego iurarem verum iurare puellas,
et non de tetricis dicerer esse deus.
tu tamen illorum moderatius utere dono:
aut oculis certe parce, puella, meis.

IV.

Dure vir, inposito tenerae custode puellae
nil agis: ingenio est quaeque tuenda suo.
siqua metu dempto casta est, ea denique casta est:
quae, quia non liceat, non facit, illa facit.
ut iam servaris bene corpus, adultera mens est,
nec custodiri, ni velit, ulla potest.
nec corpus servare potes, licet omnia claudas:
omnibus exclusis intus adulter erit.

cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas
semina nequitiae languidiora facit.
desine, crede mihi, vitia inritare vetando:
obsequio vinces aptius illa tuo.
vidi ego nuper equum contra sua vincla tenacem
ore reluctanti fulminis ire modo:
constitit, ut primum concessas sensit habenas,
frenaque in effusa laxa iacere iuba.
nitimur in vetitum semper cupimusque negata.
sic interdictis imminet aeger aquis.
centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: et hos unus saepe fefellit Amor.
in thalamum Danaë ferro saxoque perennem
quae fuerat virgo tradita, mater erat:
Penelope mansit, quamvis custode carebat,
inter tot iuvenes intemerata procos.
quidquid servatur, cupimus magis; ipsaque furem
cura vocat. pauci, quod sinit alter, amant.
nec facie placet illa sua, sed amore mariti:
nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
non proba fit, quam vir servat, sed adultera cara.
ipse timor pretium corpore maius habet.
indignere licet: iuvat inconcessa voluptas:
sola placet, 'timeo' dicere siqua potest.
nec tamen ingenuam ius est servare puellam.
hic metus externae corpora gentis agat.
scilicet ut possit custos 'ego' dicere 'feci',
in laudem servi casta sit illa tui?
rusticus est nimium, quem laedit adultera coniunx,
et notos mores non satis urbis habet,
in qua Martigenae non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades Iliadesque Remus.
quo tibi formosam, si non nisi casta placebat?
non possunt ullis ista coire modis.
si sapis, indulge dominae vultusque severos
exue, nec rigidi iura tuere viri,
et cole quos dederit (multos dabit) uxor amicos:
gratia sic minimo magna labore venit.
sic poteris iuvenum convivia semper inire
et, quae non dederis, multa videre domi.

V.

'Nox erat, et somnus lassos summisit ocellos:
terruerunt animum talia visa meum.

colle sub aprico creberrimus ilice lucus
  stabat, et in ramis multa latebat avis.
area gramineo suberat viridissima prato,
  umida de guttis lene sonantis aquae.
ipse sub arboreis vitabam frondibus aestum:
  fronde sub arborea sed tamen aestus erat.
ecce, petens variis immixtas floribus herbas
  constitit ante oculos candida vacca meos,
candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes,
  in liquidas nondum quas mora vertit aquas:
candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
  et modo siccatam, lacte, reliquit ovem.
taurus erat comes huic, feliciter ille maritus,
  cumque sua teneram coniuge pressit humum.
dum iacet et lente revocatas ruminat herbas
  atque iterum pasto pascitur ante cibo,
visus erat, somno vires adimente, ferenti
  cornigerum terra deposuisse caput.
huc levibus cornix pinnis delapsa per auras
  venit et in viridi garrula sedit humo
terque bovis niveae petulanti pectora rostro
  fodit et albentis abstulit ore iubas.
illa locum taurumque diu cunctata relinquit:
  sed niger in vaccae pectore livor erat.
utque procul vidit carpentes pabula tauros
  (carpebant tauri pabula laeta procul),
illuc se rapuit gregibusque inmiscuit illis
  et petiit herbae fertilioris humum.
dic age, nocturnae quicumque es imaginis augur,
  siquid habent veri, visa quid ista ferant.'
sic ego. nocturnae sic dixit imaginis augur
  expendens animo singula dicta suo:
'quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
  sed male vitabas, aestus amoris erat.
vacca puella tua est. aptus color ille puellae.
  tu vir, et in vacca conpare taurus eras.
pectora quod rostro cornix fodiebat acuto,
  ingenium dominae lena movebat anus.
quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit,
  frigidus in viduo destituere toro.
livor et adverso maculae sub pectore nigrae
  pectus adulterii labe carere negant.'
dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
  fugit, et ante oculos nox stetit alta meos.

VI.

Amnis, harundinibus limosas obsite ripas,
  ad dominam propero: siste parumper aquas!
nec tibi sunt pontes, nec quae sine remigis ictu
  concava traiecto cumba rudente vehat.
parvus eras, memini, nec te transire refugi,
  summaque vix talos contigit unda meos.
nunc ruis, adposito nivibus de monte solutis,
  et turpi crassas gurgite volvis aquas.
quid properasse iuvat, quid parca dedisse quieti
  tempora, quid nocti conseruisse diem,
si tamen hic standum est, si non datur artibus ullis
  ulterior nostro ripa premenda pedi?
nunc ego quas habuit pinnas Danaeïus heros,
  terribili densum cum tulit angue caput,
nunc opto currum, de quo Cerialia primum
  semina venerunt in rude missa solum.
prodigiosa loquor veterum mendacia vatum;
  nec tulit haec umquam nec feret ulla dies.
tu potius, ripis effuse capacibus amnis, —
  sic aeternus eas — labere fine tuo!
non eris invidiae, torrens, mihi crede, ferendae,
  si dicar per te forte retentus amans.
flumina debebant iuvenes in amore iuvare:
  flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
  dicitur et gelidis incaluisse vadis.
nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
  cum rapuit vultus, Xanthe, Neaera tuos.
quid, non Alpheon diversis currere terris
  virginis Arcadiae certus adegit amor?
te quoque promissam Xantho, Penee, Creusam
  Phthiotum terris occuluisse ferunt.
quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
  natarum Thebe quinque futura parens.
cornua si tua nunc ubi sint, Acheloe, requiram,
  Herculis irata fracta querere manu:
nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti,
  una tamen tanti Deïanira fuit.
ille fluens dives septena per ostia Nilus,
  qui patriam tantae tam bene celat aquae,
fertur in Euanthe collectam Asopide flammam
  vincere gurgitibus non potuisse suis.

siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
nec te praetereo, qui per cava saxa volutans
Tiburis Argei pomifera arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
ungue notata comas, ungue notata genas.
illa gemens patruique nefas delictaque Martis
errabat nudo per loca sola pede.
hanc Anien rapidis animosus vidit ab undis
raucaque de mediis sustulit ora vadis
atque ita 'quid nostras' dixit 'teris anxia ripas,
Ilia, ab Idaeo Laomedonte genus?
quo cultus abiere tui? quid sola vagaris,
vitta nec evinctas impedit alba comas?
quid fles et madidos lacrimis corrumpis ocellos
pectoraque insana plangis aperta manu?
ille habet et silices et vivum in pectore ferrum,
qui tenero lacrimas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus; tibi regia nostra patebit,
teque colent amnes: Ilia, pone metus.
tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
nam centum aut plures flumina nostra tenent.
ne me sperne, precor, tantum, Troiana propago:
munera promissis uberiora feres.'
dixerat. illa oculos in humum deiecta modestos
spargebat teneros flebilis imbre sinus.
ter molita fugam ter ad altas restitit undas,
currendi vires eripiente metu.
sera tamen scindens inimico pollice crinem
edidit indignos ore tremente sonos:
'o utinam mea lecta forent patrioque sepulchro
condita, cum poterant virginis ossa legi!
cur, modo Vestalis, taedas invitor ad ullas
turpis et Iliacis infitianda focis?
quid moror et digitis designor adultera volgi?
desint famosus quae notet ora pudor.'
hactenus; et vestem tumidis praetendit ocellis
atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
supposuisse manus ad pectora lubricus Amnis
dicitur et socii iura dedisse tori.
te quoque credibile est aliqua caluisse puella,
sed nemora et silvae crimina vestra tegunt.
dum loquor, increvit latis spatiosus in undis,
nec capit admissas alveus altus aquas.

quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
  gaudia? quid coeptum, rustice, rumpis iter?
quid, si legitimum flueres, si nobile flumen,
  si tibi per terras maxima fama foret?
nomen habes nullum, rivis collecte caducis,
  nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
fontis habes instar pluviamque nivesque solutas,
  quas tibi divitias pigra ministrat hiemps.
aut lutulentus agis brumali tempore cursus
  aut premis arentem pulvere lentus humum.
quis te iam potuit sitiens haurire viator?
  quis dixit grata voce 'perennis eas'?
damnosus pecori curris, damnosior agris.
  forsitan haec alios, me mea damna movent.
huic ego, vae! demens narrabam fluminum amores!
  iactasse indigne nomina tanta pudet.
nescio quem hunc spectans Acheloon et Inachon amnem
  et potui nomen, Nile, referre tuum!
at tibi pro meritis, opto, non candide torrens,
  sint rapidi soles siccaque semper hiemps.

VII.

At non formosa est, at non bene culta puella,
  at, puto, non votis saepe petita meis?
hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
  sed iacui pigro crimen onusque toro:
nec potui cupiens, pariter cupiente puella,
  inguinis effeti parte iuvante frui.
illa quidem nostro subiecit eburnea collo
  bracchia, Sithonia candidiora nive,
osculaque inseruit cupide luctantia linguis
  lascivum femori supposuitque femur
et mihi blanditias dixit dominumque vocavit,
  et quae praeterea publica verba iuvant.
tacta tamen veluti gelida mea membra cicuta
  segnia propositum destituere meum.
truncus iners iacui, species et inutile pondus,
  et non exactum, corpus an umbra forem.
quae mihi ventura est, siquidem ventura, senectus,
  cum desit numeris ipsa iuventa suis?
a! pudet annorum! quo me iuvenemque virumque?
  nec iuvenem nec me sensit amica virum!
sic flammas aditura pias aeterna sacerdos

surgit, et a caro fratre verenda soror.
at nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
ter Libas officio continuata meo est.
exigere a nobis angusta nocte Corinnam,
me memini numeros sustinuisse novem.
num mea Thessalico languent devota veneno
corpora? num misero carmen et herba nocent?
sagave poenicea defixit nomina cera
et medium tenuis in iecur egit acus?
carmine laesa Ceres sterilem vanescit in herbam:
deficiunt laesi carmine fontis aquae:
ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
decidit, et nullo poma movente fluunt.
quid vetat et nervos magicas torpere per artes?
forsitan impatiens sit latus inde meum.
huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat;
ille fuit vitii causa secunda mei.
at qualem vidi tantum tetigique puellam!
sic etiam tunica tangitur illa sua.
illius ad tactum Pylius iuvenescere possit
Tithonosque annis fortior esse suis.
haec mihi contigerat. sed vir non contigit illi.
quas nunc concipiam per nova vota preces?
credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
muneris oblati paenituisse deos.
optabam certe recipi: sum nempe receptus;
oscula ferre: tuli; proximus esse: fui.
quo mihi fortunae tantum? quo regna sine usu?
quid nisi possedi dives avarus opes?
sic aret mediis taciti vulgator in undis
pomaque, quae nullo tempore tangat, habet.
a tenera quisquam sic surgit mane puella,
protinus ut sanctos possit adire deos?
sed, puto, non blanda haec, non optima perdidit in me
oscula? non omni sollicitavit ope?
illa graves potuit quercus adamantaque durum
surdaque blanditiis saxa movere suis.
digna movere fuit certe vivosque virosque:
sed neque tum vixi, nec vir ut ante fui.
quid iuvet ad surdas si cantet Phemius aures?
quid miserum Thamyran picta tabella iuvat?
at quae non tacita formavi gaudia mente!
quos ego non finxi disposuique modos!
nostra tamen iacuere velut praemortua membra

turpiter, hesterna languidiora rosa:
quae nunc, ecce, vigent intempestiva valentque:
nunc opus exposcunt militiamque suam.
quin istic pudibunda iaces, pars pessima nostri?
sic sum pollicitis captus et ante tuis.
tu dominum fallis, per te deprensus inermis
tristia cum magno damna pudore tuli.
hanc etiam non est mea dedignata puella
molliter admota sollicitare manu.
sed postquam nullas consurgere posse per artes
inmemoremque sui procubuisse videt,
'quid me ludis?' ait, 'quis te, male sane, iubebat
invitum nostro ponere membra toro?
aut te traiectis Aeaea venefica lanis
devovet, aut alio lassus amore venis.'
nec mora: desiluit tunica velata soluta:
et decuit nudos proripuisse pedes.
neve suae possent intactam scire ministrae,
dedecus hoc sumpta dissimulavit aqua.

VIII.

Et quisquam ingenuas etiamnunc suspicit artes
aut tenerum dotes carmen habere putat?
ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
at nunc barbaria est grandis, habere nihil.
cum pulchre dominae nostri placuere libelli,
quo licuit libris, non licet ire mihi.
cum bene laudavit, laudato ianua clausa est:
turpiter huc illuc ingeniosus eo.
ecce, recens dives parto per vulnera censu
praefertur nobis sanguine pastus eques!
hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?
huius in amplexu, vita, iacere potes?
si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
laeva manus, cui nunc serum male convenit aurum,
scuta tulit. dextram tange: cruenta fuit.
qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
heu, ubi mollities pectoris illa tui?
cerne cicatrices, veteris vestigia pugnae:
quaesitum est illi corpore, quicquid habet.
forsitan et, quotiens hominem iugulaverit, ille
indicet! hoc fassas tangis, avara, manus?

ille ego Musarum purus Phoebique sacerdos
ad rigidas canto carmen inane fores?
discite, qui sapitis, non quae nos scimus inertes,
sed trepidas acies et fera castra sequi,
proque bono versu primum deducite pilum:
hoc tibi, si velles, possit, Homere, dari.
Iuppiter admonitus nihil, esse potentius auro,
corruptae pretium virginis ipse fuit.
dum merces aberat, durus pater, ipsa severa,
aerati postes, ferrea turris erat:
sed postquam sapiens in munera venit adulter,
praebuit ipsa sinus et dare iussa dedit.
at cum regna senex caeli Saturnus haberet,
omne lucrum tenebris alta premebat humus:
aeraque et argentum cumque auro pondera ferri
manibus admorat, nullaque massa fuit.
at meliora dabat; curvo sine vomere fruges
pomaque, et in quercu mella reperta cava.
nec valido quisquam terras findebat aratro,
signabat nullo limite mensor humum,
non freta demisso verrebant eruta remo,
ultima mortali tum via litus erat.
contra te sollers, hominum natura, fuisti
et nimium damnis ingeniosa tuis.
quo tibi, turritis incingere moenibus urbes?
quo tibi, discordes addere in arma manus?
quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses!
cur non et caelum tertia regna facis?
qua licet, adfectas caelum quoque: templa Quirinus,
Liber et Alcides et modo Caesar habent.
eruimus terra solidum pro frugibus aurum:
possidet inventas sanguine miles opes.
curia pauperibus clausa est: dat census honores:
inde gravis iudex, inde severus eques.
omnia possideant, illis campusque forumque
serviat, hi pacem crudaque bella gerant:
tantum ne nostros avidi liceantur amores
et, satis est, aliquid pauperis esse sinant.
at nunc, exaequet tetricas licet illa Sabinas,
imperat ut captae, qui dare multa potest.
me prohibet custos, in me timet illa maritum:
si dederim, tota cedet uterque domo.
o si neclecti quisquam deus ultor amantis
tam male quaesitas pulvere mutet opes!

IX.

Memnona si mater, mater ploravit Achillem,
et tangunt magnas tristia fata deas,
flebilis indignos, Elegeïa, solve capillos:
a, nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
ille tui vates operis, tua fama, Tibullus
ardet in extructo, corpus inane, rogo.
ecce, puer Veneris fert eversamque pharetram
et fractos arcus et sine luce facem.
aspice, demissis ut eat miserabilis alis
pectoraque infesta tundat aperta manu.
excipiunt lacrimas sparsi per colla capilli,
oraque singultu concutiente sonant.
fratris in Aeneae sic illum funere dicunt
egressum tectis, pulcher Iule, tuis.
nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
quam iuveni rupit cum ferus inguen aper.
at sacri vates et divum cura vocamur!
sunt etiam, qui nos numen habere putent!
scilicet omne sacrum mors inportuna profanat,
omnibus obscuras inicit illa manus.
quid pater Ismario, quid mater profuit, Orpheo?
carmine quid victas obstipuisse feras?
aelinon in silvis idem pater, aelinon, altis
dicitur invita concinuisse lyra.
adice Maeoniden, a quo, ceu fonte perenni,
vatum Pieriis ora rigantur aquis:
hunc quoque summa dies nigro submersit Averno:
diffugiunt avidos carmina sola rogos.
durat opus vatum, Troiani fama laboris,
tardaque nocturno tela retexta dolo:
sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebunt,
altera cura recens, altera primus amor.
quid vos sacra iuvant? quid nunc Aegyptia prosunt
sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
cum rapiunt mala fata bonos, — ignoscite fasso —
sollicitor nullos esse putare deos.
vive pius: moriere pius. cole sacra: colentem
mors gravis a templis in cava busta trahet.
carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus;
vix manet e toto, parva quod urna capit.
tene, sacer vates, flammae rapuere rogales
pectoribus pasci nec timuere tuis?

aurea sanctorum potuissent templa deorum
urere, quae tantum sustinuere nefas.
avertit vultus, Erycis quae possidet arces:
sunt quoque, qui lacrimas continuisse negant.
sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
ignotum vili supposuisset humo.
hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
mater et in cineres ultima dona tulit:
hinc soror in partem misera cum matre doloris
venit inornatas dilaniata comas:
cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
oscula, nec solos destituere rogos.
Delia descendens 'felicius' inquit 'amata
sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.'
cui Nemesis 'quid' ait 'tibi sunt mea damna dolori?
me tenuit moriens deficiente manu.'
si tamen e nobis aliquid nisi nomen et umbra
restat, in Elysia valle Tibullus erit.
obvius huic venias, hedera iuvenalia cinctus
tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo;
tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
his comes umbra tua est. siqua est modo corporis umbra,
auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna,
et sit humus cineri non onerosa tuo!

X.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
secubat in vacuo sola puella toro.
flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
te, dea, munificam gentes ubiquaque locuntur:
nec minus humanis invidet ulla bonis.
ante nec hirsuti torrebant farra coloni,
nec notum terris area nomen erat:
sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
haec erat, et teneri cespitis herba, cibus.
prima Ceres docuit turgescere semen in agris
falce coloratas subsecuitque comas:
prima iugis tauros supponere colla coegit
et veterem curvo dente revellit humum.
hanc quisquam lacrimis laetari credit amantum

et bene tormentis secubituque coli?
nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
rustica, nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes — nec fingunt omnia Cretes —
[Crete nutrito terra superba Iove.
illic, sideream mundi qui temperat arcem,
exiguus tenero lac bibit ore puer.
magna fides testi: testis laudatur alumno.]
fassuram Cererem crimina nostra puto.
viderat Iasium Cretaea diva sub Ida
figentem certa terga ferina manu.
vidit, et ut tenerae flammam rapuere medullae,
hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
victus amore pudor. sulcos arere videres,
et sata cum minima parte redire sui.
cum bene iactati pulsarant arva ligones,
ruperat et duram vomer aduncus humum,
seminaque in latos ierant aequaliter agros,
inrita decepti vota colentis erant.
diva potens frugum silvis cessabat in altis:
deciderant longae spicea serta comae.
sola fuit Crete fecundo fertilis anno:
omnia, qua tulerat se dea, messis erat.
ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
et ferus in silva farra metebat aper.
optavit Minos similes sibi legifer annos:
optavit, Cereris longus ut esset amor.
quod tibi secubitus tristes, dea flava, fuissent,
hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
cur ego sim tristis, cum sit tibi nata reperta,
regnaque quam Iuno sorte minore regat?
festa dies Veneremque vocat cantusque merumque:
haec decet ad dominos munera ferre deos.

XI.

Multa diuque tuli. vitiis patientia victa est.
cede fatigato pectore, turpis amor.
scilicet adserui iam me fugique catenas,
et quae non puduit ferre, tulisse pudet.
vicimus et domitum pedibus calcamus amorem:
venerunt capiti cornua sera meo.
perfer et obdura! dolor hic tibi proderit olim.
saepe tulit lassis sucus amarus opem.

ergo ego sustinui, foribus tam saepe repulsus,
ingenuum dura ponere corpus humo?
ergo ego nescio cui, quem tu conplexa tenebas,
excubui clausam, servus ut, ante domum?
vidi, cum foribus lassus prodiret amator,
invalidum referens emeritumque latus.
hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo.
eveniat nostris hostibus ille pudor!
quando ego non fixus lateri patienter adhaesi,
ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
scilicet et populo per me comitata placebas!
causa fuit multis noster amoris amor.
turpia quid referam vanae mendacia linguae
et periuratos in mea damna deos?
quid iuvenum tacitos inter convivia nutus,
verbaque conpositis dissimulata notis?
dicta erat aegra mihi: praeceps amensque cucurri.
veni, et rivali non erat aegra meo!
his et, quae taceo, duravi saepe ferendis.
quaere alium pro me, qui queat ista pati.
iam mea votiva puppis redimita corona
lenta tumescentis aequoris audit aquas.
desine blanditias et verba potentia quondam
perdere: non ego sum stultus, ut ante fui.
luctantur pectusque leve in contraria tendunt
hac amor, hac odium. sed, puto, vincit amor.
odero, si potero: si non, invitus amabo.
nec iuga taurus amat: quae tamen odit, habet.
nequitiam fugio, fugientem forma reducit:
aversor morum crimina, corpus amo.
sic ego nec sine te nec tecum vivere possum,
et videor voti nescius esse mei.
aut formosa fores minus, aut minus inproba, vellem:
non facit ad mores tam bona forma malos.
facta merent odium; facies exorat amorem:
me miserum, vitiis plus valet illa suis!
parce, per o lecti socialia iura, per omnis,
qui dant fallendos se tibi saepe, deos,
perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
perque tuos oculos, qui rapuere meos —
quidquid eris, mea semper eris! tu selige tantum,
me quoque velle velis, anne coactus amem.
lintea dem potius ventisque ferentibus utar,
ut, quamvis nolim, cogar, amare velim.

XII.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
  omina non albae concinuistis aves?
quodve putem sidus nostris occurrere fatis,
  quosve deos in me bella movere querar?
quae modo dicta mea est, quam coepi solus amare,
  cum multis vereor ne sit habenda mihi.
fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
  sic erit: ingenio prostitit illa meo.
et merito. quid enim formae praeconia feci?
  vendibilis culpa facta puella mea est.
me lenone placet, duce me perductus amator,
  ianua per nostras est adaperta manus.
an prosint, dubium: nocuerunt carmina semper.
  invidiae nostris illa fuere bonis.
cum Thebe, cum Troia foret, cum Caesaris acta,
  ingenium movit sola Corinna meum.
aversis utinam tetigissem carmina Musis,
  Phoebus et inceptum destituisset opus!
nec tamen ut testes mos est audire poetas.
  malueram verbis pondus abesse meis.
per nos Scylla patri canos furata capillos
  pube premit rabidos inguinibusque canes:
nos pedibus pinnas dedimus: nos crinibus angues:
  victor Abantiades alite fertur equo:
idem per spatium Tityon porreximus ingens
  et tria vipereo fecimus ora cani:
fecimus Enceladon iaculantem mille lacertis,
  ambiguae captos virginis ore viros:
Aeolios Ithacis inclusimus utribus euros:
  proditor in medio Tantalus amne sitit:
de Niobe silicem, de virgine fecimus ursam:
  concinit Odrysium Cecropis ales Ityn:
Iuppiter aut in aves aut se transformat in aurum
  aut secat inposita virgine taurus aquas:
Protea quid referam, Thebanaque semina dentes;
  qui vomerent flammas ore, fuisse boves,
flere genis electra tuas, auriga, sorores,
  quaeque rates fuerint, nunc maris esse deas,
aversumque diem mensis furialibus Atrei,
  duraque percussam saxa secuta lyram?
exit in inmensum fecunda licentia vatum,
  obligat historica nec sua verba fide.

et mea debuerat falso laudata videri
femina: credulitas nunc mihi vestra nocet!

XIII.

Cum mihi pomiferis coniunx foret orta Faliscis,
moenia contigimus victa, Camille, tibi.
casta sacerdotes Iunoni festa parabant
et celebres ludos indigenamque bovem.
grande morae pretium ritus cognoscere, quamvis
difficilis clivis huc via praebet iter.
stat vetus et densa praenubilus arbore lucus:
aspice, concedes numinis esse locum.
accipit ara preces votivaque tura piorum,
ara per antiquas facta sine arte manus.
huc, ubi praesonuit sollemni tibia cantu,
it per velatas annua pompa vias.
ducuntur niveae populo plaudente iuvencae,
quas aluit campis herba Falisca suis,
et vituli nondum metuenda fronte minaces,
et minor ex humili victima porcus hara,
duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
invisa est dominae sola capella deae.
illius indicio silvis inventa sub altis
dicitur inceptam destituisse fugam.
nunc quoque per pueros iaculis accersitur index,
et pretium auctori vulneris ipsa datur.
qua ventura dea est, iuvenes timidaeque puellae
praesternunt latas veste iacente vias.
virginei crines auro gemmaque premuntur,
et tegit auratos palla superba pedes:
more patrum Graio velatae vestibus albis
condita supposito vertice sacra ferunt.
ore favent populi tunc, cum venit aurea pompa,
ipsa sacerdotes consequiturque suas.
Argiva est pompae facies. Agamemnone caeso
et scelus et patrias fugit Halaesus opes:
iamque pererratis profugus terraque fretoque
moenia felici condidit alta manu.
ille suos docuit Iunonia sacra Faliscos.
sint mihi, sint populo semper amica suo!

XIV.

Non ego ne pecces, cum sis formosa, recuso,
sed ne sit misero scire necesse mihi.

nec te nostra iubet fieri censura pudicam,
  sed tamen, ut temptes dissimulare, rogat.
non peccat, quaecumque potest peccasse negare,
  solaque famosam culpa professa facit.
quis furor est, quae nocte latent, in luce fateri,
  et quae clam facias, facta referre palam?
ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti
  opposita populum summovet ante sera:
tu tua prostitues famae peccata sinistrae,
  commissi perages indiciumque tui?
sit tibi mens melior, saltemve imitare pudicas:
  teque probam, quamvis non eris, esse putem.
quae facis, haec facito: tantum fecisse negato,
  nec pudeat coram verba modesta loqui.
est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
  deliciis inple, stet procul inde pudor.
hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
  absit, et in lecto crimina pone tuo.
illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori
  nec femori inpositum sustinuisse femur.
illic purpureis condatur lingua labellis,
  inque modos Venerem mille figuret amor.
illic nec voces nec verba iuvantia cessent,
  spondaque lasciva mobilitate tremat.
indue cum tunicis metuentem crimina vultum,
  et pudor obscaenum diffiteatur opus.
da populo, da verba mihi. sine, nescius errem,
  et liceat stulta credulitate frui.
cur totiens video mitti recipique tabellas?
  cur pressus prior est interiorque torus?
cur plus quam somno turbatos esse capillos
  collaque conspicio dentis habere notam?
tantum non oculos crimen deducis ad ipsos:
  si dubitas famae parcere, parce mihi.
mens abit, et morior, quotiens peccasse fateris,
  perque meos artus frigida gutta fluit.
tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est:
  tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
nil equidem inquiram, nec quae celare parabis,
  insequar. et fallas: muneris instar erit.
si tamen in media deprensa tenebere culpa,
  et fuerint oculis probra videnda meis,
quae bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
  concedent verbis lumina nostra tuis.

prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
  sit modo 'non feci' dicere lingua memor.
cum tibi contingat verbis superare duobus,
  etsi non causa, iudice vince tuo.

XV.

Quaere novum vatem, tenerorum mater Amorum:
  raditur hic elegis ultima meta meis;
quos ego conposui, Paeligni ruris alumnus
  (nec me deliciae dedecuere meae),
siquid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
  non modo militiae turbine factus eques.
Mantua Vergilio gaudet, Verona Catullo:
  Paelignae dicar gloria gentis ego,
quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
  cum timuit socias anxia Roma manus.
atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
  moenia, quae campi iugera pauca tenent,
'quae tantum' dicat 'potuistis ferre poetam,
  quantulacumque estis, vos ego magna voco.'
culte puer, puerique parens Amathusia culti,
  aurea de campo vellite signa meo.
corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus:
  pulsanda est magnis area maior equis.
imbelles elegi, genialis Musa, valete,
  post mea mansurum fata superstes opus!

MEDICAMINA FORMAE.

Discite, quae faciem commendet cura, puellae,
et quo sit vobis forma tuenda modo.
cultus humum sterilem Cerialia pendere iussit
munera: mordaces interiere rubi.
cultus et in pomis sucos emendat acerbos,
cultaque adoptivas accipit arbor opes.
culta placent. auro sublimia tecta linuntur,
nigra sub imposito marmore terra latet:
vellera saepe eadem Tyrio medicantur aëno:
sectile deliciis India praebet ebur.
forsitan antiquae Tatio sub rege Sabinae
maluerant, quam se, rura paterna coli:
cum matrona, premens altum rubicunda sedile,
assiduum duro pollice nebat opus,
ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos,
ipsa dabat virgas caesaque ligna foco.
at nostrae matres teneras peperere puellas.
vultis inaurata corpora veste tegi,
vultis odoratos positu variare capillos,
conspicuas gemmis vultis habere manus:
induitis collo lapides oriente petitos,
et quantos onus est aure tulisse duos.
nec tamen indignum: sit vobis cura placendi,
cum comptos habeant saecula nostra viros.
feminea vestri poliuntur lege mariti,
et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
pro se quaeque parent quos et venentur amores,
refert. munditia crimina nulla merent.
rure latent finguntque comas. licet arduus illas
celet Athos, cultas altus habebit Athos.
est etiam placuisse sibi cuicumque voluptas.
virginibus cordi grataque forma sua est.
laudatas homini volucris Iunonia pennas
explicat et forma multa superbit avis.
sic potius nos uret amor, quam fortibus herbis,

quas maga terribili subsecat arte manus.
nec vos graminibus, nec mixto credite suco,
nec temptate nocens virus amantis equae.
nec mediae Marsis finduntur cantibus angues,
nec redit in fontes unda supina suos.
et quamvis aliquis Temeseïa moverit aera,
numquam Luna suis excutietur equis.
prima sit in vobis morum tutela, puellae.
ingenio facies conciliante placet.
certus amor morum est. formam populabitur aetas,
et placitus rugis vultus aratus erit.
tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
et veniet rugis altera causa dolor.
sufficit et longum probitas perdurat in aevum,
perque suos annos hinc bene pendet amor. —
discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
candida quo possint ora nitere modo.
hordea, quae Libyci ratibus misere coloni,
exue de palea tegminibusque suis.
par ervi mensura decem madefiat ab ovis:
sed cumulent libras hordea nuda duas.
haec ubi ventosas fuerint siccata per auras,
lenta iube scabra frangat asella mola:
et quae prima cadunt vivaci cornua cervo,
contere. in haec solidi sexta face assis eat.
iamque ubi pulvereae fuerint confusa farinae,
protinus in cumeris omnia cerne cavis.
adice narcissi bis sex sine cortice bulbos,
strenua quos puro marmore dextra terat.
sextantemque trahat gummi cum semine Tusco.
huc novies tanto plus tibi mellis eat.
quaecumque afficiet tali medicamine vultum,
fulgebit speculo levior ipsa suo.
nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
et simul inflantes corpora frige fabas.
utraque sex habeant aequo discrimine libras,
utraque da nigris comminuenda molis.
nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
desit et aprica quae venit iris humo.
da validis iuvenum pariter subigenda lacertis:
sed iustum tritis uncia pondus erit.
addita de querulo volucrum medicamina nido
ore fugant maculas; alcyonea vocant.
pondere, si quaeris, quo sim contentus in illis:

quod trahit in partes uncia secta duas.
ut coeant apteque lini per corpora possint,
adice de flavis Attica mella favis.
quamvis tura deos irataque numina placent,
non tamen accensis omnia danda focis.
tus ubi miscueris radenti tubera nitro,
ponderibus iustis fac sit utrimque triens.
parte minus quarta dereptum cortice gummi,
et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.
haec ubi contriris, per densa foramina cerne:
pulvis ab infuso melle premendus erit.
profuit et marathros bene olentibus addere myrrhis:
quinque trahant marathri scrupula, myrrha novem.
arentisque rosae quantum manus una prehendit,
cumque Ammoniaco mascula tura sale.
hordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
aequent expensas cum sale tura rosas.
tempore sint parvo molli licet illita vultu,
haerebit toto multus in ore color.
vidi quae gelida madefacta papavera lympha
contereret teneris illineretque genis.
. . . .
. . . .

ARTIS AMATORIAE

LIBER PRIMUS.

Siquis in hoc artem populo non novit amandi,
hoc legat et lecto carmine doctus amet.
arte citae veloque rates remoque moventur,
arte leves currus: arte regendus Amor.
curribus Automedon lentisque erat aptus habenis,
Tiphys in Haemonia puppe magister erat:
me Venus artificem tenero praefecit Amori.
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
ille quidem ferus est et qui mihi saepe repugnet:
sed puer est, aetas mollis, et arte rego.
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem
atque animos placida contudit arte feros.
qui totiens socios, totiens exterruit hostes,
creditur annosum pertimuisse senem.
quas Hector sensurus erat, poscente magistro
verberibus iussas praebuit ille manus.
Aeacidae Chiron, ego sum praeceptor Amoris.
saevus uterque puer: natus uterque dea.
sed tamen et tauri cervix oneratur aratro,
frenaque magnanimi dente teruntur equi:
et mihi cedit Amor, quamvis mea vulneret arcu
pectora iactatas excutiatque faces.
quo me fixit Amor, quo me violentius ussit,
hoc melior facti vulneris ultor ero.
non ego, Phoebe, datas a te mihi mentiar artes,
nec nos Aoniae voce monemur avis,
nec mihi sunt visae Clio Cliusque sorores
servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.
usus opus movet hoc: vati parete perito:
vera canam. coeptis, mater Amoris, ades!
este procul, vittae tenues, insigne pudoris,
quaeque tegis medios instita longa pedes.
nos Venerem tutam concessaque furta canemus,

inque meo nullum carmine crimen erit. —
principio, quod amare velis, reperire labora,
  qui nova nunc primum miles in arma venis.
proximus huic labor est placitam exorare puellam:
  tertius, ut longo tempore duret amor.
hic modus; haec nostro signabitur area curru:
  haec erit admissa meta premenda rota.
dum licet et loris passim potes ire solutis,
  elige cui dicas 'tu mihi sola places.'
haec tibi non tenues veniet delapsa per auras:
  quaerenda est oculis apta puella tuis.
scit bene venator, cervis ubi retia tendat,
  scit bene, qua frendens valle moretur aper:
aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
  novit, quae multo pisce natentur aquae.
tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
  ante frequens quo sit disce puella loco.
non ego quaerentem vento dare vela iubebo,
  nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
  raptaque sit Phrygio Graia puella viro:
tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas,
  'haec habet' ut dicas 'quicquid in orbe fuit.'
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
  aequore quot pisces, fronde teguntur aves,
quot caelum stellas, tot habet tua Roma puellas:
  mater et Aeneae constat in urbe sui.
seu caperis primis et adhuc crescentibus annis,
  ante oculos veniet vera puella tuos:
sive cupis iuvenem, iuvenes tibi mille placebunt,
  cogeris et voti nescius esse tui:
seu te forte iuvat sera et sapientior aetas,
  hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
  cum sol Herculei terga leonis adit:
aut ubi muneribus nati sua munera mater
  addidit, externo marmore dives opus:
nec tibi vitetur quae, priscis sparsa tabellis,
  porticus auctoris Livia nomen habet:
quaque parare necem miseris patruelibus ausae
  Belides et stricto stat ferus ense pater.
nec te praetereat Veneri ploratus Adonis,
  cultaque Iudaeo septima sacra Syro.
nec fuge linigerae Memphitica templa iuvencae:

multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.
et fora conveniunt — quis credere possit? — amori,
flammaque in arguto saepe reperta foro.
subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aëra pulsat aquis,
illo saepe loco capitur consultus Amori,
quique aliis cavit, non cavet ipse sibi:
illo saepe loco desunt sua verba diserto,
resque novae veniunt, causaque agenda sua est.
hunc Venus e templis, quae sunt confinia, ridet.
qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.
sed tu praecipue curvis venare theatris:
haec loca sunt voto fertiliora tuo.
illic invenies quod ames, quod ludere possis,
quodque semel tangas, quodque tenere velis.
ut redit itque frequens longum formica per agmen,
granifero solitum cum vehit ore cibum,
aut ut apes saltusque suos et olentia nactae
pascua per flores et thyma summa volant,
sic ruit in celebres cultissima femina ludos:
copia iudicium saepe morata meum est.
spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae.
ille locus casti damna pudoris habet.
primus sollicitos fecisti, Romule, ludos,
cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,
nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
simpliciter positae; scena sine arte fuit.
in gradibus sedit populus de caespite factis,
qualibet hirsutas fronde tegente comas.
respiciunt oculisque notant sibi quisque puellam,
quam velit, et tacito pectore multa movent.
dumque, rudem praebente modum tibicine Tusco,
ludius aequatam ter pede pulsat humum,
in medio plausu — plausus tunc arte carebant —
rex populo praedae signa petenda dedit.
protinus exiliunt animum clamore fatentes
virginibus cupidas iniciuntque manus.
ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbae,
utque fugit visos agna novella lupos:
sic illae timuere viros sine more ruentes.
constitit in nulla, qui fuit ante, color.
nam timor unus erat, facies non una timoris:

pars laniat crines, pars sine mente sedet:
altera maesta silet, frustra vocat altera matrem:
haec queritur, stupet haec: haec manet, illa fugit.
ducuntur raptae, genialis praeda, puellae,
et potuit multas ipse decere timor.
siqua repugnabat nimium comitemque negabat,
sublatam cupido vir tulit ipse sinu
atque ita 'quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
quod matri pater est, hoc tibi' dixit 'ero.'
Romule, militibus scisti dare commoda solus!
haec mihi si dederis commoda, miles ero.
scilicet ex illo sollemnia more theatra
nunc quoque formosis insidiosa manent.
nec te nobilium fugiat certamen equorum.
multa capax populi commoda circus habet.
nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,
nec tibi per nutus accipienda nota est:
proximus a domina, nullo prohibente, sedeto,
iunge tuum lateri qua potes usque latus.
et bene, quod cogit, si nolit, linea iungi,
quod tibi tangenda est lege puella loci.
hic tibi quaeratur socii sermonis origo,
et moveant primos publica verba sonos.
cuius equi veniant, facito, studiose, requiras;
nec mora: quisquis erit, cui favet illa, fave.
at cum pompa frequens certantibus ibit ephebis,
tu Veneri dominae plaude favente manu.
utque fit, in gremium pulvis si forte puellae
deciderit, digitis excutiendus erit.
et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
quaelibet officio causa sit apta tuo.
pallia si terra nimium demissa iacebunt,
collige et inmunda sedulus effer humo.
protinus, officii pretium, patiente puella
contingent oculis crura videnda tuis.
respice praeterea, post vos quicumque sedebit,
ne premat opposito mollia terga genu.
parva levis capiunt animos. fuit utile multis,
pulvinum facili composuisse manu.
profuit et tenui ventos movisse tabella
et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
hos aditus circusque novo praebebit amori,
sparsaque sollicito tristis harena foro.
illa saepe puer Veneris pugnavit harena,

et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
dum loquitur tangitque manum poscitque libellum
et quaerit posito pignore, vincat uter,
saucius ingemuit telumque volatile sensit
et pars spectati muneris ipse fuit.
quid, modo cum belli navalis imagine Caesar
Persidas induxit Cecropiasque rates?
nempe ab utroque mari iuvenes, ab utroque puellae
venere, atque ingens orbis in urbe fuit.
quis non invenit, turba quod amaret in illa?
eheu, quam multos advena torsit amor! —
ecce, parat Caesar domito quod defuit orbi
addere: nunc, oriens ultime, noster eris.
Parthe, dabis poenas: Crassi gaudete sepulti,
signaque barbaricas non bene passa manus.
ultor adest primisque ducem profitetur in annis
bellaque non puero tractat agenda puer.
parcite natales timidi numerare deorum:
Caesaribus virtus contigit ante diem.
ingenium caeleste suis velocius annis
surgit et ignavae fert male damna morae.
parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
pressit et in cunis iam Iove dignus erat.
nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
cum timuit thyrsos India victa tuos?
auspiciis animisque patris, puer, arma movebis,
et vinces animis auspiciisque patris.
tale rudimentum tanto sub nomine debes,
nunc iuvenum princeps, deinde future senum.
cum tibi sint fratres, fratres ulciscere laesos:
cumque pater tibi sit, iura tuere patris.
induit arma tibi genitor patriaeque tuusque:
hostis ab invito regna parente rapit.
tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
stabit pro signis iusque piumque tuis.
vincuntur causa Parthi: vincantur et armis.
eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater Caesarque pater, date numen eunti:
nam deus e vobis alter es, alter eris.
auguror, en, vinces; votivaque carmina reddam,
et magno nobis ore sonandus eris.
consistes aciemque meis hortabere verbis.
o desint animis ne mea verba tuis!
tergaque Parthorum Romanaque pectora dicam

telaque, ab averso quae iacit hostis equo.
qui fugis ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
Parthe, malum iam nunc Mars tuus omen habet.
ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
quattuor in niveis aureus ibis equis!
ibunt ante duces onerati colla catenis,
ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
spectabunt laeti iuvenes mixtaeque puellae,
diffundetque animos omnibus ista dies.
atque aliqua ex illis cum regum nomina quaeret,
quae loca, qui montes, quaeve ferantur aquae,
omnia responde. nec tantum siqua rogabit;
et quae nescieris, ut bene nota refer.
hic est Euphrates, praecinctus harundine frontem:
cui coma dependet caerula, Tigris erit:
hos facis Armenios: haec est Danaeïa Persis:
urbs in Achaemeniis vallibus ista fuit.
ille vel ille, duces. et erunt quae nomina dicas,
si poteris, vere: si minus, apta tamen. —
dant etiam positis aditum convivia mensis:
est aliquid praeter vina, quod inde petas.
saepe illic positi teneris adducta lacertis
purpureus Bacchi cornua pressit Amor:
vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
permanet et capto stat gravis ille loco.
ille quidem pinnas velociter excutit udas:
sed tamen et spargi pectus amore nocet.
vina parant animos faciuntque caloribus aptos:
cura fugit multo diluiturque mero.
tunc veniunt risus, tum pauper cornua sumit,
tum dolor et curae rugaque frontis abit.
tunc aperit mentes aevo rarissima nostro
simplicitas, artes excutiente deo.
illic saepe animos iuvenum rapuere puellae,
et Venus in vinis ignis in igne fuit.
hic tu fallaci nimium ne crede lucernae;
iudicio formae noxque merumque nocent.
luce deas caeloque Paris spectavit aperto,
cum dixit Veneri 'vincis utramque, Venus.'
nocte latent mendae, vitioque ignoscitur omni,
horaque formosam quamlibet illa facit.
consule de gemmis, de tincta murice lana,
consule de facie corporibusque diem. —
quid tibi femineos coetus venatibus aptos

enumerem? numero cedet harena meo.
quid referam Baias praetextaque litora velis,
et quae de calido sulphure fumat aqua?
hinc aliquis vulnus referens in pectore dixit
'non haec, ut fama est, unda salubris erat.'
ecce suburbanae templum nemorale Dianae
partaque per gladios regna nocente manu.
illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit,
multa dedit populo vulnera, multa dabit. —
hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,
praecipit imparibus vecta Thalia rotis.
nunc tibi, quae placuit quas sit capienda per artes,
dicere praecipuae molior artis opus.
quisquis ubique, viri, dociles advertite mentes,
pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
prima tuae menti veniat fiducia, cunctas
posse capi. capies, tu modo tende plagas.
vere prius volucres taceant, aestate cicadae,
Maenalius lepori det sua terga canis,
femina quam iuveni blande temptata repugnet.
haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.
utque viro furtiva Venus, sic grata puellae.
vir male dissimulat: tectius illa cupit.
conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus:
femina iam partes victa rogantis agat.
mollibus in pratis admugit femina tauro:
femina cornipedi semper adhinnit equo.
parcior in nobis nec tam furiosa libido:
legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quae fratris amore
arsit et est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non qua filia debet, amavit
et nunc obducto cortice pressa latet.
[illius lacrimis, quas arbore fundit odora,
unguimur, et dominae nomina gutta tenet.]
forte sub umbrosis nemorosae vallibus Idae
candidus, armenti gloria, taurus erat,
signatus tenui media inter cornua nigro:
una fuit labes, caetera lactis erant.
illum Gnosiadesque Cydoneaeque iuvencae
optarunt tergo sustinuisse suo:
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri;
invida formosas oderat illa boves.
nota cano. non hoc, centum quae sustinet urbes,

quamvis sit mendax, Creta negare potest.
ipsa novas frondes et prata tenerrima tauro
fertur inadsueta subsecuisse manu.
it comes armentis, nec ituram cura moratur
coniugis, et Minos a bove victus erat.
quo tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?
ille tuus nullas sentit adulter opes.
quid tibi cum speculo, montana armenta petenti?
quid totiens positas fingis, inepta, comas?
crede tamen speculo, quod te negat esse iuvencam.
quam cuperes fronti cornua nata tuae!
sive placet Minos: nullus quaeratur adulter;
sive virum mavis fallere: falle viro!
in nemus et saltus thalamo regina relicto
fertur, ut Aonio concita baccha deo.
a, quotiens vaccam vultu spectavit iniquo
et dixit 'domino cur placet ista meo?
aspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis:
nec dubito, quin se stulta decere putet.'
dixit et ingenti iamdudum de grege duci
iussit et inmeritam sub iuga curva trahi,
aut cadere ante aras commentaque sacra coegit
et tenuit laeta paelicis exta manu.
paelicibus quotiens placavit numina caesis,
atque ait exta tenens 'ite, placete meo!'
et modo se Europen fieri, modo postulat Io,
altera quod bos est, altera vecta bove.
hanc tamen implevit vacca deceptus acerna
dux gregis, et partus proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore
(en quantum est, uni posse placere viro!),
non medium rupisset iter curruque retorto
Auroram versis Phoebus adisset equis.
filia purpureos Niso furata capillos
pube premit rabidos inguinibusque canes.
qui Martem terra, Neptunum effugit in undis,
coniugis Atrides victima dira fuit.
cui non defleta est Ephyraeae flamma Creusae
et nece natorum sanguinulenta parens?
flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix:
Hippolytum pavidi diripuistis equi.
quid fodis inmeritis, Phineu, sua lumina natis?
poena reversura est in caput ista tuum.
omnia feminea sunt ista libidine mota:

acrior est nostra plusque furoris habet.
ergo age, ne dubita cunctas sperare puellas:
vix erit e multis quae neget una tibi.
quae dant quaeque negant, gaudent tamen esse rogatae.
ut iam fallaris, tuta repulsa tua est.
sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas,
et capiant animos plus aliena suis?
fertilior seges est alienis semper in agris,
vicinumque pecus grandius uber habet. —
sed prius ancillam captandae nosse puellae
cura sit: accessus molliet illa tuos.
proxima consiliis dominae sit ut illa, videto,
neve parum tacitis conscia fida iocis.
hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
illa leget tempus, — medici quoque tempora servant —
quo facilis dominae mens sit et apta capi.
mens erit apta capi tum, cum laetissima rerum
ut seges in pingui luxuriabit humo.
pectora dum gaudent nec sunt adstricta dolore,
ipsa patent. blanda tum subit arte Venus.
tum cum tristis erat, defensa est Ilios armis:
militibus gravidum laeta recepit equum.
tum quoque temptanda est, cum paelice laesa dolebit:
tum facies opera, ne sit inulta, tua.
tunc matutinos pectens ancilla capillos
incitet et velo remigis addat opem
et secum tenui suspirans murmure dicat
at, puto, non poteras ipsa referre vicem.'
tum de te narret, tum persuadentia verba
addat et insano iuret amore mori.
sed propera, ne vela cadant auraeque residant:
ut fragilis glacies, interit ira mora.
quaeris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
talibus admissis alea grandis inest.
haec a concubitu fit sedula, tardior illa;
haec dominae munus te parat, illa sibi.
casus in eventu est. licet hic indulgeat ausis:
consilium tamen est abstinuisse meum.
non ego per praeceps et acuta cacumina vadam,
nec iuvenum quisquam me duce captus erit.
si tamen illa tibi, dum dat recipitque tabellas,
corpore, non tantum sedulitate placet,
fac domina potiare prius; comes illa sequatur:

non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
hoc unum moneo, siquid modo creditur arti,
nec mea dicta rapax per mare ventus agit:
aut non temptaris, aut perfice. tollitur index,
cum semel in partem criminis ipsa venit.
non avis utiliter viscatis effugit alis,
non bene de laxis cassibus exit aper,
saucius arrepto piscis teneatur ab hamo:
perprime temptatam, nec nisi victor abi.
tunc neque te prodet communi noxia culpa,
factaque erunt dominae dictaque nota tibi.
sed bene celetur. bene si celabitur index,
notitiae suberit semper amica tuae.
tempora qui solis operosa colentibus arva,
fallitur, et nautis adspicienda putat.
nec semper credenda Ceres fallacibus arvis,
nec semper viridi concava puppis aquae,
nec teneras semper tutum captare puellas:
saepe dato melius tempore fiet idem.
sive dies suberit natalis, sive Kalendae,
quas Venerem Marti continuasse iuvat:
sive erit ornatus non ut fuit ante sigillis,
sed regum positas circus habebit opes:
differ opus. tunc tristis hiemps, tunc Pliades instant,
tunc tener aequorea mergitur Haedus aqua:
tunc bene desinitur; tunc siquis creditur alto,
vix tenuit lacerae naufraga membra ratis.
tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
vulneribus Latiis sanguinulenta fuit,
quaque die redeunt, rebus minus apta gerendis,
culta Palaestino septima festa Syro.
magna superstitio tibi sit natalis amicae:
quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
cum bene vitaris, tamen auferet. invenit artem
femina, qua cupidi carpat amantis opes.
institor ad dominam veniet discinctus emacem,
expediet merces teque sedente suas:
quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit:
oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
hoc fore contentam multos iurabit in annos,
nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
si non esse domi, quos des, causabere nummos,
littera poscetur; ne didicisse iuvet.
quid, quasi natali cum poscit munera libo,

et quotiens opus est, nascitur illa sibi?
quid, cum mendaci damno maestissima plorat,
elapsusque cava fingitur aure lapis?
multa rogant utenda dari, data reddere nolunt:
perdis, et in damno gratia nulla tuo.
non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,
cum totidem linguis sint satis ora decem. —
cera vadum temptet rasis infusa tabellis:
cera tuae primum conscia mentis eat.
blanditias ferat illa tuas imitataque amantum
verba. nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
flectitur iratus voce rogante deus.
promittas facito. quid enim promittere laedit?
pollicitis dives quilibet esse potest.
spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
illa quidem fallax, sed tamen apta dea est.
si dederis aliquid, poteris ratione relinqui:
praeteritum tulerit, perdideritque nihil.
at quod non dederis, semper videare daturus.
sic dominum sterilis saepe fefellit ager:
sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor,
et revocat cupidas alea saepe manus.
hoc opus, hic labor est, primo sine munere iungi.
ne dederit gratis quae dedit, usque dabit.
ergo eat et blandis peraretur littera verbis
exploretque animos primaque temptet iter.
littera Cydippen pomo perlata fefellit,
insciaque est verbis capta puella suis.
disce bonas artes, moneo, Romana iuventus,
non tantum trepidos ut tueare reos.
quam populus iudexque gravis lectusque senatus,
tam dabit eloquio victa puella manus.
sed lateant vires, nec sis in fronte disertus.
effugiant voces verba molesta tuae.
quis, nisi mentis inops, tenerae declamat amicae?
saepe valens odii littera causa fuit.
sit tibi credibilis sermo consuetaque verba,
blanda tamen, praesens ut videare loqui.
si non accipiet scriptum inlectumque remittet,
lecturam spera propositumque tene.
tempore difficiles veniunt ad aratra iuvenci,
tempore lenta pati frena docentur equi,
ferreus adsiduo consumitur anulus usu,

interit adsidua vomer aduncus humo.
quid magis est saxo durum, quid mollius unda?
dura tamen molli saxa cavantur aqua.
Penelopen ipsam — persta modo — tempore vinces.
capta vides sero Pergama, capta tamen.
legerit, et nolit rescribere? cogere noli:
tu modo blanditias fac legat usque tuas.
quae voluit legisse, volet rescribere lectis:
per numeros venient ista gradusque suos.
forsitan et primo veniet tibi littera tristis,
quaeque roget, ne se sollicitare velis.
quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut instes.
insequere, et voti postmodo compos eris.
interea sive illa toro resupina feretur,
lecticam dominae dissimulanter adi:
neve aliquis verbis odiosas offerat auris,
quam potes ambiguis callidus abde notis.
seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
porticus, hic socias tu quoque iunge moras:
et modo praecedas facito, modo terga sequaris,
et modo festines, et modo lentus eas.
nec tibi de mediis aliquot transire columnas
sit pudor, aut lateri continuasse latus.
nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
quod spectes, umeris adferet illa suis.
illam respicias, illam mirere licebit:
multa supercilio, multa loquare notis.
et plaudas, aliquam mimo saltante puellam,
et faveas illi, quisquis agatur amans.
cum surgit, surges: donec sedet illa, sedebis:
arbitrio dominae tempora pende tuae. —
sed tibi nec ferro placeat torquere capillos,
nec tua mordaci pumice crura teras.
ista iube faciant, quorum Cybeleïa mater
concinitur Phrygiis exululata modis.
forma viros neclecta decet. Minoida Theseus
abstulit, a nulla tempora comptus acu:
Hippolytum Phaedra, nec erat bene cultus, amavit:
cura deae silvis aptus Adonis erat.
munditiae placeant, fuscentur corpora campo,
sit bene conveniens et sine labe toga;
linguaque ne rigeat, careant rubigine dentes,
nec vagus in laxa pes tibi pelle natet:
nec male deformet rigidos tonsura capillos;

sit coma, sit scita barba resecta manu.
et nihil emineant et sint sine sordibus ungues,
inque cava nullus stet tibi nare pilus.
nec male odorati sit tristis anhelitus oris,
nec laedat naris virque paterque gregis.
caetera lascivae faciant, concede, puellae,
et siquis male vir quaerit habere virum. —
ecce, suum vatem Liber vocat. hic quoque amantis
adiuvat et flammae, qua calet ipse, favet.
Gnosis in ignotis amens errabat harenis,
qua brevis aequoreis Dia feritur aquis.
utque erat e somno tunica velata recincta,
nuda pedem, croceas inreligata comas,
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
indigno teneras imbre rigante genas.
clamabat flebatque simul. sed utrumque decebat;
non facta est lacrimis turpior illa suis.
iamque iterum tundens mollissima pectora palmis
'perfidus ille abiit. quid mihi fiet?' ait.
'quid mihi fiet?' ait. sonuerunt cymbala toto
litore et adtonita tympana pulsa manu.
excidit illa metu rupitque novissima verba:
nullus in exanimi corpore sanguis erat.
ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
ecce leves Satyri, praevia turba dei,
ebrius ecce senex pando Silenus asello!
vix sedet et pressas continet ante iubas.
dum sequitur bacchas, bacchae fugiuntque petuntque,
quadrupedem ferula dum male caedit eques,
in caput aurito cecidit delapsus asello:
clamarunt Satyri 'surge age, surge, pater.'
iam deus in curru, quem summum texerat uvis,
tigribus adiunctis aurea lora dabat.
et color et Theseus et vox abiere puellae:
terque fugam petiit terque retenta metu est.
horruit, ut sterilis agitat quas ventus aristas,
ut levis in madida canna palude tremit.
cui deus 'en adsum tibi cura fidelior' inquit:
'pone metum: Bacchi, Gnosias, uxor eris.
munus habe caelum. caelo spectabere sidus.
saepe reget dubiam Cressa Corona ratem.'
dixit et e curru, ne tigres illa timeret,
desilit: inposito cessit harena pedi:
implicitamque sinu — neque enim pugnare valebat —

abstulit. in facili est omnia posse deo.
pars 'Hymenaee' canunt, pars clamant Euhion 'Euhoe!'
sic coeunt sacro nupta deusque toro. —
ergo ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
atque erit in socii femina parte tori,
Nycteliumque patrem nocturnaque sacra precare,
ne iubeant capiti vina nocere tuo.
hic tibi multa licet sermone latentia tecto
dicere, quae dici sentiat illa sibi,
blanditiasque leves tenui perscribere vino,
ut dominam in mensa se legat illa tuam,
atque oculos oculis spectare fatentibus ignem:
saepe tacens vocem verbaque vultus habet.
fac primus rapias illius tacta labellis
pocula; quaque bibit parte puella, bibes:
et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
sint etiam tua vota, viro placuisse puellae:
utilior vobis factus amicus erit.
huic, si sorte bibis, sortem concede priorem:
huic detur capiti missa corona tuo.
sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat,
nec dubites illi verba secunda loqui.
tuta frequensque via est, per amici fallere nomen.
tuta frequensque licet sit via, crimen habet.
inde procurator nimium quoque multa procurat
et sibi mandatis plura videnda putat.
certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi:
officium praestent mensque pedesque suum.
iurgia praecipue vino stimulata caveto
et nimium faciles ad fera bella manus.
occidit Eurytion stulte data vina bibendo.
aptior est dulci mensa merumque ioco.
si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
et quacumque potes dote placere, place.
ebrietas ut vera nocet, sic ficta iuvabit:
fac titubet blaeso subdola lingua sono,
ut, quicquid facias dicasve protervius aequo,
credatur nimium causa fuisse merum.
et bene dic dominae: bene, cum quo dormiat illa:
sed, male sit, tacita mente precare, viro.
at cum discedet mensa conviva remota,
ipsa tibi accessus turba locumque dabit.
insere te turbae leviterque admotus eunti

velle latus digitis et pede tange pedem.
conloquii iam tempus adest. fuge rustice longe
hinc pudor: audentem Forsque Venusque iuvat.
non tua sub nostras veniat facundia leges:
fac tantum incipias, sponte disertus eris.
est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis:
haec tibi quaeratur qualibet arte fides.
nec credi labor est. sibi quaeque videtur amanda.
pessima sit: nulli non sua forma placet.
saepe tamen vere coepit simulator amare,
saepe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
quo magis o, faciles imitantibus este, puellae:
fiet amor verus, qui modo falsus erat.
blanditiis animum furtim deprendere nunc sit,
ut pendens liquida ripa subitur aqua.
nec faciem nec te pigeat laudare capillos
et teretes digitos exiguumque pedem.
delectant etiam castas praeconia formae.
virginibus curae grataque forma sua est.
nam cur in Phrygiis Iunonem et Pallada silvis
nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
laudatas ostendit avis Iunonia pinnas:
si tacitus spectes, illa recondit opes.
quadrupedes inter rapidi certamina cursus
depexaeque iubae plausaque colla iuvant.
nec timide promitte. trahunt promissa puellas.
pollicito testes quoslibet adde deos.
Iuppiter ex alto periuria ridet amantum,
et iubet Aeolios inrita ferre notos.
per Styga Iunoni falsum iurare solebat
Iuppiter: exemplo nunc favet ipse suo.
expedit esse deos. et, ut expedit, esse putemus.
dentur in antiquos tura merumque focos.
nec secura quies illos similisque sopori
detinet; innocue vivite: numen adest.
reddite depositum: pietas sua foedera servet:
fraus absit: vacuas caedis habete manus.
ludite, si sapitis, solas impune puellas.
hac magis est una fraude pudenda fides.
fallite fallentes: ex magna parte profanum
sunt genus: in laqueos, quos posuere, cadant.
dicitur Aegyptos caruisse iuvantibus arva
imbribus atque annos sicca fuisse novem:
cum Thrasius Busirin adit monstratque piari

hospitis adfuso sanguine posse Iovem.
illi Busiris 'fies Iovis hostia primus,'
inquit 'et Aegypto tu dabis hospes aquam.'
et Phalaris tauro violenti membra Perilli
torruit: infelix inbuit auctor opus.
iustus uterque fuit: neque enim lex aequior ulla est,
quam necis artifices arte perire sua.
ergo ut periuras merito periuria fallant,
exemplo doleat femina laesa suo.
et lacrimae prosunt. lacrimis adamanta movebis.
fac madidas videat, si potes, illa genas.
si lacrimae — neque enim veniunt in tempore semper —
deficient, uda lumina tange manu.
quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
illa licet non det, non data sume tamen.
pugnabit primo fortassis et 'improbe' dicet:
pugnando vinci se tamen illa volet.
tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
neve queri possit dura fuisse, cave!
oscula qui sumpsit, si non et caetera sumet,
haec quoque, quae data sunt, perdere dignus erit.
quantum defuerat pleno post oscula voto?
ei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
vim licet appelles: grata est vis ista puellis:
quod iuvat, invitae saepe dedisse volunt.
quaecumque est Veneris subita violata rapina,
gaudet, et inprobitas muneris instar habet.
at quae cum posset cogi, non tacta recessit,
ut simulet vultu gaudia, tristis erit.
vim passa est Phoebe; vis est allata sorori:
et gratus raptae raptor uterque fuit.
fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Haemonio iuncta puella viro.
iam dea laudatae dederat mala praemia formae
colle sub Idaeo vincere digna duas,
iam nurus ad Priamum diverso venerat orbe,
Graiaque in Iliacis moenibus uxor erat:
iurabant omnes in laesi verba mariti;
nam dolor unius publica causa fuit.
turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset: Achilles
veste virum longa dissimulatus erat.
quid facis, Aeacide? non sunt tua munera lanae.
tu titulos alia Palladis arte petas.
quid tibi cum calathis? clipeo manus apta ferendo est.

pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
reice succinctos operoso stamine fusos!
quassanda est ista Pelias hasta manu.
forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
haec illum stupro comperit esse virum.
viribus illa quidem victa est (ita credere oportet),
sed voluit vinci viribus illa tamen.
saepe 'mane!' dixit, cum iam properaret Achilles:
fortia nam posito sumpserat arma colo.
vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
auctorem stupri, Deidamia, tui?
scilicet ut pudor est quaedam coepisse priorem,
sic alio gratum est incipiente pati.
a, nimia est iuveni propriae fiducia formae,
expectat siquis, dum prior illa roget.
vir prior accedat, vir verba precantia dicat:
excipiat blandas comiter illa preces.
ut potiare, roga (tantum cupit illa rogari);
da causam voti principiumque tui.
Iuppiter ad veteres supplex heroidas ibat:
corrupit magnum nulla puella Iovem.
si tamen a precibus tumidos accedere fastus
senseris, incepto parce referque pedem.
quod refugit, multae cupiunt: odere, quod instat.
lenius instando taedia tolle tui.
nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
intret amicitiae nomine tectus amor.
hoc aditu vidi tetricae data verba puellae:
qui fuerat cultor, factus amator erat. —
candidus in nauta turpis color. aequoris unda
debet et a radiis sideris esse niger:
turpis et agricolae, qui vomere semper adunco
et gravibus rastris sub Iove versat humum.
et tibi, Palladiae petitur cui palma coronae,
candida si fuerint corpora, turpis eris.
palleat omnis amans: hic est color aptus amanti.
hoc decet, hoc nulli non valuisse putent.
pallidus in Dirces silvis errabat Orion,
pallidus in lenta Naïde Daphnis erat.
arguat et macies animum. nec turpe putaris
palliolum nitidis inposuisse comis.
attenuant iuvenum vigilatae corpora noctes
curaque et in magno qui fit amore dolor.
ut voto potiare tuo, miserabilis esto,

ut qui te videat, dicere possit 'amas.' —
conquerar, an moneam, mixtum fas omne nefasque?
nomen amicitia est, nomen inane fides.
ei mihi, non tutum est, quod ames, laudare sodali!
cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
at non Actorides lectum temeravit Achillis:
quantum ad Pirithoum, Phaedra pudica fuit.
Hermionam Pylades quo Pallada Phoebus amabat,
quodque tibi geminus, Tyndari, Castor, erat.
siquis idem sperat, laturas poma myricas
speret, et e medio flumine mella petat.
nil nisi turpe iuvat, curae sua cuique voluptas:
haec quoque ab alterius grata dolore venit.
heu facinus! non est hostis metuendus amanti:
quos credis fidos, effuge; tutus eris.
cognatum fratremque cave carumque sodalem:
praebebit veros haec tibi turba metus. —
finiturus eram. — sed sunt diversa puellis
pectora: mille animos excipe mille modis.
nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
convenit, haec oleis; hic bene farra virent.
pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figurae:
qui sapit, innumeris moribus aptus erit,
utque leves Proteus modo se tenuabit in undas,
nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
hic iaculo pisces, illa capiuntur ab hamis,
hos cava contento retia fune trahunt.
nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos.
longius insidias cerva videbit anus.
si doctus videare rudi petulansve pudenti,
diffidet miserae protinus illa sibi.
inde fit, ut quae se timuit committere honesto,
vilis ad amplexus inferioris eat. —
pars superat coepti, pars est exhausta laboris.
hic teneat nostras ancora iacta rates.

LIBER SECUNDUS.

Dicite 'io Paean!' et 'io' bis dicite 'Paean!'
decidit in casses praeda petita meos.
laetus amans donat viridi mea carmina palma
praelata Ascraeo Maeonioque seni.
talis ab armiferis Priameïus hospes Amyclis

candida cum rapta coniuge vela dedit.
talis erat, qui te curru victore ferebat,
vecta peregrinis Hippodamia rotis.
quid properas, iuvenis? mediis tua pinus in undis
navigat, et longe, quem peto, portus abest.
non satis est venisse tibi me vate puellam:
arte mea capta est, arte tenenda mea est.
nec minor est virtus quam quaerere, parta tueri.
casus inest illic: hoc erit artis opus.
nunc mihi, siquando, puer et Cytherea, favete,
nunc Erato. nam tu nomen amoris habes.
magna paro, quas possit Amor remanere per artes,
dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
et levis est et habet geminas, quibus avolet, alas:
difficile est illis inposuisse modum.
hospitis effugio praestruxerat omnia Minos:
audacem pinnis repperit ille viam.
Daedalus ut clausit conceptum crimine matris
semibovemque virum semivirumque bovem,
'sit modus exilio,' dixit 'iustissime Minos:
accipiat cineres terra paterna meos.
et quoniam in patria, fatis agitatus iniquis,
vivere non potui, da mihi posse mori.
da reditum puero, senis est si gratia vilis:
si non vis puero parcere, parce seni.'
dixerat haec. sed et haec et multo plura licebat
dicere: regressus non dabat ille viro.
quod simul ut sensit, 'nunc, nunc, o Daedale,' dixit
'materiam, qua sis ingeniosus, habes.
possidet et terras et possidet aequora Minos:
nec tellus nostrae nec patet unda fugae.
restat iter caeli: caelo temptabimus ire.
da veniam coepto, Iuppiter alte, meo.
non ego sidereas adfecto tangere sedes:
qua fugiam dominum, nulla nisi ista via est.
per Styga detur iter: Stygias transnabimus undas.
sint mihi naturae iura novanda meae.'
ingenium mala saepe movent. quis crederet umquam,
aërias hominem carpere posse vias?
remigium volucrum disponit in ordine pinnas
et leve per lini vincula nectit opus,
imaque pars ceris adstringitur igne solutis,
finitusque novae iam labor artis erat.
tractabat ceramque puer pinnasque renidens,

nescius haec umeris arma parata suis.
cui pater 'his' inquit 'patria est adeunda carinis,
hac nobis Minos effugiendus ope.
aëra non potuit Minos, alia omnia clausit:
quem licet, inventis aëra rumpe meis.
sed tibi non virgo Tegeaea comesque Bootae
ensiger Orion aspiciendus erit:
me pinnis sectare datis, ego praevius ibo:
sit tua cura sequi, me duce tutus eris.
nam sive aetherias vicino sole per auras
ibimus, inpatiens cera caloris erit:
sive humiles propiore freto iactabimus alas,
mobilis aequoreis pinna madescet aquis.
inter utrumque vola. ventos quoque, nate, timeto,
quaque ferent aurae, vela secunda dato.'
dum monet, aptat opus puero monstratque moveri,
erudit infirmas ut sua mater aves.
inde sibi factas umeris accommodat alas
perque novum timide corpora librat iter.
iamque volaturus parvo dedit oscula nato,
nec patriae lacrimas continuere genae.
monte minor collis, campis erat altior aequis:
hinc data sunt miserae corpora bina fugae.
et movet ipse suas et nati respicit alas
Daedalus et cursus sustinet usque suos.
iamque novum delectat iter, positoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
vidit, et inceptum dextra reliquit opus.
iam Samos a laeva, — fuerant Naxosque relictae
et Paros et Clario Delos amata deo —
dextra Lebynthos erat silvisque umbrosa Calymne
cinctaque piscosis Astypalaea vadis,
cum puer, incautis nimium temerarius annis,
altius egit iter deseruitque patrem.
vincla labant, et cera deo propiore liquescit,
nec tenues ventos bracchia mota tenent.
territus a summo despexit in aequora caelo:
nox oculis pavido venit oborta metu.
tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos
et trepidat, nec quo sustineatur habet.
decidit atque cadens 'pater o, pater, auferor!' inquit.
clauserunt virides ora loquentis aquae.
at pater infelix, nec iam pater, 'Icare!' clamat,

'Icare,' clamat 'ubi es quoque sub axe volas?'
'Icare' clamabat: pinnas aspexit in undis.
ossa tegit tellus; aequora nomen habent. —
non potuit Minos hominis conpescere pinnas:
ipse deum volucrem detinuisse paro.
fallitur, Haemonias siquis decurrit ad artes
datque, quod a teneri fronte revellit equi.
non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbae
mixtaque cum magicis naenia Marsa sonis.
Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Ulixem,
si modo servari carmine posset amor.
nec data profuerint pallentia philtra puellis:
philtra nocent animis vimque furoris habent.
sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis esto,
quod tibi non facies solave forma dabit,
sit licet antiquo Nireus adamatus Homero
Naiadumque tener crimine raptus Hylas.
ut dominam teneas nec te mirere relictum,
ingenii dotes corporis adde bonis.
forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
fit minor et spatio carpitur ipsa suo.
nec violae semperve hyacinthina lilia florent,
et riget amissa spina relicta rosa.
et tibi iam venient cani, formose, capilli,
iam venient rugae, quae tibi corpus arent.
iam molire animum, qui duret, et adstrue formae:
solus ad extremos permanet ille rogos.
nec levis ingenuas pectus coluisse per artes
cura sit et linguas edidicisse duas.
non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,
et tamen aequoreas torsit amore deas.
o quotiens illum doluit properare Calypso
remigioque aptas esse negavit aquas!
haec Troiae casus iterumque iterumque rogabat:
ille referre aliter saepe solebat idem.
litore constiterant. illic quoque pulchra Calypso
exigit Odrysii fata cruenta ducis.
ille levi virga (virgam nam forte tenebat),
quod rogat, in spisso litore pingit opus.
'haec' inquit 'Troia est,' — muros in litore fecit —
'hic tibi sit Simois: haec mea castra puta.
campus erat,' — campumque facit — 'quem caede Dolonis
sparsimus, Haemonios dum vigil optat equos.
illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:

hac ego sum captis nocte revectus equis.'
pluraque pingebat, subitus cum Pergama fluctus
abstulit et Rhesi cum duce castra suo.
tum dea 'quas' inquit 'fidas tibi credis ituro,
perdiderint undae nomina quanta, vides?'
ergo age, fallaci timide confide figurae,
quisquis es, atque aliquid corpore pluris habe. —
dextera praecipue capit indulgentia mentes:
asperitas odium saevaque bella movet.
odimus accipitrem, quia vivit semper in armis,
et pavidum solitos in pecus ire lupos.
at caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo,
quasque colat turres, Chaonis ales habet.
este procul, lites et amarae praelia linguae:
dulcibus est verbis mollis alendus amor.
lite fugent nuptaeque viros nuptasque mariti
inque vicem credant res sibi semper agi.
hoc decet uxores; dos est uxoria lites:
audiat optatos semper amica sonos.
non legis iussu lectum venistis in unum:
fungitur in vobis munere legis amor.
blanditias molles auremque iuvantia verba
adfer, ut adventu laeta sit illa tuo. —
non ego divitibus venio praeceptor amandi:
nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
secum habet ingenium, qui, cum libet, 'accipe' dicit.
cedimus: inventis plus placet ille meis.
pauperibus vates ego sum, quia pauper amavi:
cum dare non possem munera, verba dabam.
pauper amet caute, timeat maledicere pauper,
multaque divitibus non patienda ferat.
me memini iratum dominae turbasse capillos:
haec mihi quam multos abstulit ira dies!
nec puto nec sensi tunicam laniasse; sed ipsa
dixerat, et pretio est illa redempta meo.
at vos, si sapitis, vestri peccata magistri
effugite et culpae damna timete meae.
praelia cum Parthis, cum culta pax sit amica
et iocus, et causas quicquid amoris habet.
si nec blanda satis nec erit tibi comis amanti,
perfer et obdura: postmodo mitis erit.
flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus;
frangis, si vires experiere tuas.
obsequio tranantur aquae; nec vincere possis

flumina, si contra, quam rapit unda, nates.
obsequium tigrisque domat Numidasque leones.
rustica paulatim taurus aratra subit.
quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
subcubuit meritis trux tamen illa viri.
saepe suos casus nec mitia facta puellae
flesse sub arboribus Milaniona ferunt.
saepe tulit iusso fallacia retia collo,
saepe fera torvos cuspide fixit apros:
sensit et Hylaei contentum saucius arcum:
sed tamen hoc arcu notior alter erat.
non te Maenalias armatum scandere silvas
nec iubeo collo retia ferre tuo,
pectora nec missis iubeo praebere sagittis:
artis erunt caute mollia iussa meae.
cede repugnanti: cedendo victor abibis;
fac modo, quas partis illa iubebit, agas.
arguet: arguito; quicquid probat illa, probato.
quod dicet, dicas; quod negat illa, neges.
riserit: adride; si flebit, flere memento.
imponat leges vultibus illa tuis.
seu ludet numerosque manu iactabit eburnos,
tu male iactato, tu male iacta dato:
seu iacies talos, victam ne poena sequatur,
damnosi facito stent tibi saepe canes:
sive latrocinii sub imagine calculus ibit,
fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
ipse tene distenta suis umbracula virgis,
ipse fac in turba, qua venit illa, locum.
nec dubita tereti scamnum producere lecto,
et tenero soleam deme vel adde pedi.
saepe etiam dominae, quamvis horrebis et ipse,
algenti manus est calfacienda sinu.
nec tibi turpe puta, — quamvis sit turpe, placebit, —
ingenua speculum sustinuisse manu.
ille, fatigatae perdendo monstra novercae
qui meruit caelum, quod prior ipse tulit,
inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
creditur et lanas excoluisse rudes.
paruit imperio dominae Tirynthius heros:
i nunc et dubita ferre, quod ille tulit!
iussus adesse foro iussa maturius hora
fac semper venias, nec nisi serus abi.
'occurras aliquo' tibi dixerit: omnia differ,

curre, nec inceptum turba moretur iter.
nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
rure erit, et dicet 'venias' — Amor odit inertes —
si rota defuerit, tu pede carpe viam.
nec grave te tempus sitiensque Canicula tardet
nec via per iactas candida facta nives.
militiae species amor est. discedite, segnes:
non sunt haec timidis signa tuenda viris.
nox et hiemps longaeque viae saevique dolores
mollibus his castris et labor omnis inest.
saepe feres imbrem caelesti nube solutum,
frigidus et nuda saepe iacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse Pheraei
fertur et in parva delituisse casa.
quod Phoebum decuit, quem non decet? exue fastus,
curam mansuri quisquis amoris habes.
si tibi per tutum planumque negabitur ire,
atque erit opposita ianua fulta sera:
at tu per praeceps tecto delabere aperto,
det quoque furtivas alta fenestra vias.
laeta erit: et causam tibi se sciet esse pericli:
hoc dominae certi pignus amoris erit.
saepe tua poteras, Leandre, carere puella:
transnabas, animum nosset ut illa tuum.
nec pudor ancillas, ut quaeque erit ordine prima,
nec tibi sit servos demeruisse pudor.
nomine quemque suo — nulla est iactura — saluta:
iunge tuis humiles, ambitiose, manus.
sed tamen et servo (levis est inpensa) roganti
porrige Fortunae munera parva die:
porrige et ancillae, qua poenas luce pependit
lusa maritali Gallica veste manus.
fac plebem, mihi crede, tuam. sit semper in illa
ianitor et thalami qui iacet ante fores.
nec dominam iubeo pretioso munere dones:
parva, sed e parvis callidus apta dato.
dum bene dives ager, dum rami pondere nutant,
adferat in calatho rustica dona puer.
rure suburbano poteris tibi dicere missa,
illa vel in sacra sint licet empta via.
adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat —
at nisi castaneas non amat illa — nuces.
quin etiam turdoque licet missaque columba

te memorem dominae testificere tuae.
turpiter his emitur spes mortis et orba senectus.
a, pereant, per quos munera crimen habent!
quid tibi praecipiam teneros quoque mittere versus?
ei mihi, non multum carmen honoris habet.
carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
aurea sunt vere nunc saecula. plurimus auro
venit honos; auro conciliatur amor.
ipse licet venias Musis comitatus, Homere,
si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
sunt tamen et doctae, rarissima turba, puellae:
altera non doctae turba, sed esse volunt.
utraque laudetur per carmina. carmina lector
commendet dulci qualiacumque sono.
his ergo aut illis vigilatum carmen in ipsas
forsitan exigui muneris instar erit.
at quod eris per te facturus et utile credis,
id tua te facito semper amica roget.
libertas alicui fuerit promissa tuorum:
hanc tamen a domina fac petat ille tua.
si poenam servo, si vincula saeva remittis,
quod facturus eras, debeat illa tibi.
utilitas tua sit: titulus donetur amicae.
perde nihil: partis illa potentis agat.
sed te, cuicumque est retinendae cura puellae,
attonitum forma fac putet esse sua.
sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus:
sive erit in Cois, Coa decere puta.
aurata est? ipso tibi sit pretiosior auro.
gausapa si sumpsit, gausapa sumpta proba.
astiterit tunicata, 'moves incendia' clama,
sed timida, caveat frigora, voce roga.
conpositum discrimen erit: discrimina lauda;
torserit igne comam: torte capille, place.
brachia saltantis, vocem mirare canentis,
et, quod desierit, verba querentis habe.
ipsos concubitus, ipsum venerere licebit
quod iuvat, et praedam gaudia noctis habe.
ut fuerit torva violentior illa Medusa,
fiet amatori lenis et aequa suo.
tantum, ne pateas verbis simulator in illis,
effice, nec vultu destrue dicta tuo.
si latet ars, prodest: adfert deprensa pudorem

atque adimit merito tempus in omne fidem. —
saepe sub autumnum, cum formosissimus annus,
plenaque purpureo subrubet uva mero,
cum modo frigoribus premitur, modo solvitur aestu,
aëre non certo, corpora languor habet.
illa quidem valeat. sed si male firma cubabit
et vitium caeli senserit aegra sui,
tunc amor et pietas tua sit manifesta puellae,
tum sere, quod plena postmodo falce metas.
nec tibi morosi veniant fastidia morbi,
perque tuas fiant, quae sinet ipsa, manus.
et videat flentem, nec taedeat oscula ferre,
et sicco lacrimas conbibat ore tuas.
multa vove, sed cuncta palam. quotiesque libebit,
quae referas illi, somnia laeta vide.
et veniat, quae lustret anus lectumque locumque,
praeferat et tremula sulpur et ova manu.
omnibus his inerunt gratae vestigia curae:
in tabulas multis haec via fecit iter.
nec tamen officiis odium quaeratur ab aegra:
sit suus in blanda sedulitate modus.
neve cibo prohibe nec amari pocula suci
porrige: rivalis misceat illa tuus. —
sed non quo dederas a litore carbasa vento,
utendum, medio cum potiere freto.
dum novus errat amor, vires sibi colligat usu:
si bene nutrieris, tempore firmus erit.
quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
nascitur exiguus, sed opes adquirit eundo,
quaque venit, multas accipit amnis aquas.
fac tibi consuescat. nil adsuetudine maius:
quam tu dum capias, taedia nulla fuge.
te semper videat, tibi semper praebeat aures,
exhibeat vultus noxque diesque tuos.
cum tibi maior erit fiducia, posse requiri,
cum procul absenti cura futurus eris,
da requiem. requietus ager bene credita reddit,
terraque caelestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon praesens moderatius ussit:
exarsit velis acrius illa datis.
Penelopen absens sollers torquebat Ulixes.
Phylacides aberat, Laodamia, tuus.
sed mora tuta brevis. lentescunt tempore curae,

vanescitque absens et novus intrat amor.
dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
hospitis est tepido nocte recepta sinu.
qui stupor hic, Menelae, fuit? tu solus abibas,
isdem sub tectis hospes et uxor erant?
accipitri timidas credis, furiose, columbas!
plenum montano credis ovile lupo!
nil Helene peccat, nihil hic committit adulter:
quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
cogis adulterium dando tempusque locumque.
quid nisi consilio est usa puella tuo?
quid faciat? vir abest, et adest non rusticus hospes,
et timet in vacuo sola cubare toro.
viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo:
usa est humani commoditate viri. —
sed neque fulvus aper media tam saevus in ira est,
fulmineo rabidos cum rotat ore canes,
nec lea, cum catulis lactantibus ubera praebet,
nec brevis ignaro vipera laesa pede,
femina quam socii deprensa paelice lecti
ardet, et in vultu pignora mentis habet.
in ferrum flammasque ruit positoque decore
fertur, ut Aonii cornibus icta dei.
coniugis admissum violataque iura maritae
barbara per natos Phasias ulta suos.
altera dira parens haec est, quam cernis, hirundo:
aspice, signatum sanguine pectus habet.
hoc bene compositos, hoc firmos solvit amores:
crimina sunt cautis ista timenda viris.
nec mea vos uni donat censura puellae:
di melius! vix hoc nupta tenere potest.
ludite, sed furto celetur culpa modesto:
gloria peccati nulla petenda sui est.
nec dederis munus, cognosse quod altera possit,
nec sint nequitiae tempora certa tuae.
et, ne te capiat latebris sibi femina notis,
non uno est omnis convenienda loco.
et quotiens scribes, totas prius ipse tabellas
inspice. plus multae, quam sibi missa, legunt.
laesa Venus iusta arma movet telumque remittit
et, modo quod questa est, ipse querare, facit.
dum fuit Atrides una contentus, et illa
casta fuit: vitio est improba facta viri.
audierat laurumque manu vittasque ferentem

pro nata Chrysen non valuisse sua:
audierat, Lyrnesi, tuos, abducta, dolores,
bellaque per turpis longius isse moras.
haec tamen audierat. Priameïda viderat ipsam:
victor erat praedae praeda pudenda suae.
inde Thyestiaden animo thalamoque recepit,
et male peccantem Tyndaris ulta virum.
quae bene celaris, siquae tamen acta patebunt,
illa, licet pateant, tu tamen usque nega.
tum neque subiectus, solito nec blandior esto:
haec animi multum signa nocentis habent:
sed lateri ne parce tuo. pax omnis in uno est
concubitu: prior est infitianda Venus. —
sunt, qui praecipiant herbas, satureia, nocentis
sumere. iudiciis ista venena meis.
aut piper urticae mordacis semine miscent
tritaque in annoso flava pyrethra mero.
sed dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
candidus, Alcathoi qui mittitur urbe Pelasga,
bulbus et ex horto quae venit herba salax,
ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
quasque tulit folio pinus acuta nuces.
docta, quid ad magicas, Erato, deverteris artes?
interior curru meta terenda meo est.
qui modo celabas monitu tua crimina nostro,
flecte iter et monitu detege furta meo.
nec levitas culpanda mea est. non semper eodem
impositos vento panda carina vehit.
nam modo Threïcio borea, modo currimus euro,
saepe tument zephyro lintea, saepe noto.
aspice, ut in curru modo det fluitantia rector
lora, modo admissos arte retentet equos.
sunt quibus ingrate timida indulgentia servit,
et, si nulla subest aemula, languet amor.
luxuriant animi rebus plerumque secundis,
nec facile est aequa commoda mente pati.
ut levis absumptis paulatim viribus ignis
ipse latet — summo canet in igne cinis, —
sed tamen extinctas admoto sulpure flammas
invenit, et lumen, quod fuit ante, redit:
sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
acribus est stimulis eliciendus amor.
fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:

palleat indicio criminis illa tui.
o quater et quotiens numero conprendere non est
felicem, de quo laesa puella dolet:
quae, simul invitas crimen pervenit ad aures,
excidit, et miserae voxque colorque fugit!
ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos:
ille ego sim, teneras cui petat ungue genas,
quem videat lacrimans, quem torvis spectet ocellis,
quo sine non possit vivere, posse velit.
si spatium quaeras, breve sit, quod laesa queratur,
ne lenta vires colligat ira mora.
candida iamdudum cingantur colla lacertis,
inque tuos flens est accipienda sinus.
oscula da flenti, Veneris da gaudia flenti:
pax erit. hoc uno solvitur ira modo.
cum bene saevierit, cum certa videbitur hostis,
tum pete concubitus foedera: mitis erit.
illic depositis habitat Concordia telis:
illo, crede mihi, Gratia nata loco est.
quae modo pugnarunt, iungunt sua rostra columbae,
quarum blanditias verbaque murmur habet.
prima fuit rerum confusa sine ordine moles,
unaque erat facies sidera, terra, fretum.
mox caelum impositum terris, humus aequore cincta est,
inque suas partes cessit inane chaos.
silva feras, volucres aër accepit habendas,
in liquida pisces delituistis aqua.
tum genus humanum solis errabat in agris,
idque merae vires et rude corpus erat:
silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes,
iamque diu nulli cognitus alter erat.
blanda truces animos fertur mollisse voluptas.
constiterant uno femina virque loco.
quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
arte Venus nulla dulce peregit opus.
ales habet, quod amet; cum quo sua gaudia iungat,
invenit in media femina piscis aqua:
cerva parem sequitur, serpens serpente tenetur:
haeret adulterio cum cane nexa canis:
laeta salitur ovis, tauro quoque laeta iuvenca est:
sustinet inmundum sima capella marem:
in furias agitantur equae, spatioque remota
per loca dividuos amne secuntur equos.
ergo age et iratae medicamina fortia praebe.

illa feri requiem sola doloris habent,
illa Machaonios superant medicamina sucos:
his, ubi peccaris, restituendus eris. —
haec ego cum canerem, subito manifestus Apollo
movit inauratae pollice fila lyrae.
in manibus laurus, sacris induta capillis
laurus erat. vates ille videndus agit.
is mihi 'lascivi' dixit 'praeceptor Amoris,
duc, age, discipulos ad mea templa tuos,
est ubi diversum fama celebrata per orbem
littera, cognosci quae sibi quemque iubet.
qui sibi notus erit, solus sapienter amabit
atque opus ad vires exiget omne suas.
cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
cui color est, umero saepe patente cubet:
qui sermone placet, taciturna silentia vitet:
qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
sed neque declament medio sermone diserti,
nec sua non sanus scripta poeta legat!'
sic monuit Phoebus: Phoebo parete monenti.
certa dei sacro est huius in ore fides. —
ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,
vincet et e nostra, quod petet, arte feret.
credita non semper sulci cum foenore reddunt,
nec semper dubias adiuvat aura rates.
quod iuvat, exiguum: plus est, quod laedat amantes.
proponant animo multa ferenda suo.
quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
caerula quot bacas Palladis arbor habet,
litore quot conchae, tot sunt in amore dolores.
quae patimur, multo spicula felle madent.
dicta erit isse foras, quom tu fortasse videres:
isse foras, et te falsa videre puta.
clausa tibi fuerit promissa ianua nocte:
perfer et inmunda ponere corpus humo.
forsitan et vultu mendax ancilla superbo
dicet 'quid nostras obsidet iste fores?'
postibus et durae supplex blandire puellae
et capiti demptas in fore pone rosas.
cum volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
dedecet ingenuos taedia ferre sui.
'effugere hunc non est,' cave ne tibi possit amica
dicere: non omni tempore sensus adest.
nec maledicta puta nec verbera ferre puellae

turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
quid moror in parvis? animus maioribus instat.
magna canam: toto pectore, vulgus, ades.
ardua molimur: sed nulla, nisi ardua, virtus:
difficilis nostra poscitur arte labor.
rivalem patienter habe: victoria tecum
stabit; eris magni victor in orbe Iovis.
haec tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
dicere. nil istis ars mea maius habet.
innuet illa — feras; scribet — ne tange tabellas:
unde volet, veniat, quoque libebit, eat.
hoc in legitima praestant uxore mariti,
cum, tener, ad partes tu quoque, somne, venis.
hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
mene palam nostrae det quisquam signa puellae,
et patiar, nec me quolibet ira feret?
oscula vir dederat, memini, suus: oscula questus
sum data. barbaria noster habundat amor!
non semel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,
quo veniunt alii conciliante viri.
sed melius nescisse fuit. sine, furta tegantur,
ne fugiat victo laesus ab ore pudor.
quo magis, o iuvenes, deprendere parcite vestras.
peccent: peccantes verba dedisse putent.
crescit amor prensis. ubi par fortuna duorum est,
in causa damni perstat uterque sui.
fabula narratur toto notissima caelo
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore
de duce terribili factus amator erat.
nec Venus oranti (neque enim dea mollior ulla est)
rustica Gradivo difficilisque fuit.
a, quotiens lasciva pedes risisse mariti
dicitur et duras igne vel arte manus!
Marte palam simul est Vulcanum imitata, decebat,
multaque cum forma gratia mixta fuit.
sed bene concubitus primo celare solebant.
plena verecundi culpa pudoris erat.
indicio Solis — quis Solem fallere possit? —
cognita Vulcano coniugis acta suae.
quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab ipsa:
et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque

disponit laqueos. lumina fallit opus.
fingit iter Lemnum. veniunt ad foedus amantes:
implicitì laqueis nudus uterque iacent.
convocat ille deos; praebent spectacula capti:
vix lacrimas Venerem continuisse putant.
non vultus texisse suos, non denique possunt
partibus obscenis obposuisse manus.
hic aliquis ridens 'in me, fortissime Mavors,
'si tibi sunt oneri, vincula transfer!' ait.
vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
corpora. Mars Threcen occupat, illa Paphum.
hoc tibi perfecto, Vulcane, quod ante tegebant,
liberius faciunt, et pudor omnis abest.
saepe tamen demens stulte fecisse fateris,
teque ferunt irae paenituisse tuae.
hoc vetui. vos, ecce, vetat deprensa Dione
insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
nec vos rivali laqueos disponite, nec vos
excipite arcana verba notata manu.
ista viri captent, si iam captanda putabunt,
quos faciet iustos ignis et unda viros.
en, iterum testor. nihil hic, nisi lege remissum
luditur. in nostris instita nulla iocis.
quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
magnaque Threicia sacra reperta Samo?
exigua est virtus praestare silentia rebus,
at contra gravis est culpa tacenda loqui.
o bene, quod frustra captatis arbore pomis
garrulus in media Tantalus aret aqua!
praecipue Cytherea iubet sua sacra taceri:
admoneo, veniat nequis ad illa loquax.
condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
nec cava vaesanis ictibus aera sonant,
attamen inter nos medio versantur in usu,
sed sic, inter nos ut latuisse velint.
ipsa Venus pubem, quotiens velamina ponit,
protegitur laeva semireducta manu.
in medio passimque coit pecus. hoc quoque viso
avertit vultus saepe puella suos.
conveniunt thalami furtis et ianua nostris,
parsque sub iniecta veste pudenda latet:
et si non tenebras, at quiddam nubis opacae
quaerimus atque aliquid luce patente minus.
tunc quoque, cum solem nondum prohibebat et imbrem

tegula, sed quercus tecta cibumque dabat,
in nemore atque antris, non sub Iove, iuncta voluptas:
tanta rudi populo cura pudoris erat.
at nunc nocturnis titulos inponimus actis,
atque emitur magno nil nisi posse loqui!
scilicet excuties omnis ubiquaque puellas,
cuilibet ut dicas 'haec quoque nostra fuit'?
ne desint, quas tu digitis ostendere possis,
ut quamque adtigeris, fabula turpis erit?
parva queror. fingunt quidam, quae vera negarent,
et nulli non se concubuisse ferunt.
corpora si nequeunt, quae possunt, nomina tractant,
famaque non tacto corpore crimen habet.
i nunc, claude fores, custos odiose, puellae
et centum duris postibus obde seras!
quid tuti superest, cum nominis extat adulter,
et credi, quod non contigit esse, cupit?
nos etiam veros parce profitemur amores,
tectaque sunt solida mystica furta fide.
parcite praecipue vitia exprobrare puellis,
utile quae multis dissimulasse fuit.
nec suus Andromedae color est obiectus ab illo,
mobilis in gemino cui pede pinna fuit.
omnibus Andromache visa est spatiosior aequo:
unus, qui modicam diceret, Hector erat. —
quod male fers — adsuesce — feres bene. multa vetustas
lenit; at incipiens omnia sentit amor.
dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
concutiat tenerum quaelibet aura, cadet:
mox eadem ventis, spatio durata, resistet,
firmaque adoptivas arbor habebit opes.
eximit ipsa dies omnis e corpore mendas,
quodque fuit vitium, desinit esse mora.
ferre novae nares taurorum terga recusant:
adsiduo domitas tempore fallit odor.
nominibus mollire licet mala. fusca vocetur,
nigrior Illyrica cui pice sanguis erit:
si straba, sit Veneris similis: si rava, Minervae:
sit gracilis, macie quae male viva sua est.
dic habilem, quaecumque brevis; quae turgida, plenam:
et lateat vitium proximitate boni.
nec quotus annus eat, nec quo sit nata, require,
consule, quae rigidus munera censor habet:
praecipue si flore caret, meliusque peractum

tempus, et albentes iam legit illa comas.
utilis, o iuvenes, aut haec aut serior aetas:
iste feret segetes, iste serendus ager.
dum vires annique sinunt, tolerate labores:
iam veniet tacito curva senecta pede.
aut mare remigiis aut vomere findite terras
aut fera belligeras addite in arma manus,
aut latus et vires operamque adferte puellis:
hoc quoque militia est, hoc quoque quaerit opes.
adde, quod est illis operum prudentia maior,
solus et, artifices qui facit, usus adest.
illae munditiis annorum damna rependunt,
et faciunt cura, ne videantur anus.
utque velis, Venerem iungunt per mille figuras:
invenit plures nulla tabella modos.
illis sentitur non inritata voluptas. —
quod iuvet, ex aequo femina virque ferant.
odi concubitus, qui non utrumque resolvunt.
hoc est, cur pueri tangar amore minus.
odi quae praebet, quia sit praebere necesse,
siccaque de lana cogitat ipsa sua.
quae datur officio, non est mihi grata voluptas:
officium faciat nulla puella mihi.
me voces audire iuvat sua gaudia fassas:
atque, morer, meme sustineamque, roget.
aspiciam dominae victos amentis ocellos:
langueat, et tangi se vetet illa diu.
haec bona non primae tribuit natura iuventae,
quae cito post septem lustra venire solent.
qui properant, nova musta bibant: mihi fundat avitum
consulibus priscis condita testa merum.
nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phoebo,
et laedunt nudos prata novella pedes.
scilicet Hermionen Helenae praeponere posses?
et melior Gorge quam sua mater erat?
at Venerem quicumque voles adtingere seram,
si modo duraris, praemia digna feres. —
conscius ecce duos accepit lectus amantes:
ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
sponte sua sine te celeberrima verba loquentur,
nec manus in lecto laeva iacebit iners.
invenient digiti, quod agant in partibus illis,
in quibus occulte spicula tingit Amor.
fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector,

nec solum bellis utilis ille fuit.
fecit et in capta Lyrneside magnus Achilles,
cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
illis te manibus tangi, Briseï, sinebas,
imbutae Phrygia quae nece semper erant!
aut fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, iuvaret,
ad tua victrices membra venire manus?
crede mihi, non est Veneris properanda voluptas,
sed sensim tarda prolicienda mora.
cum loca reppereris, quae tangi femina gaudet,
non obstet, tangas quo minus illa, pudor.
aspicies oculos tremulo fulgore micantes,
ut sol a liquida saepe refulget aqua.
accedent questus, accedet amabile murmur
et dulces gemitus aptaque verba ioco.
sed neque tu dominam velis maioribus usus
desine, nec cursus anteeat illa tuos.
ad metam properate simul. tum plena voluptas,
cum pariter victi femina virque iacent.
hic tibi versandus tenor est, cum libera dantur
otia, furtivum nec timor urguet opus.
cum mora non tuta est, totis incumbere remis
utile et admisso subdere calcar equo. —
finis adest operi. palmam date, grata iuventus,
sertaque odoratae myrtea ferte comae.
quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Aeacides dextra, pectore Nestor erat,
quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru: tantus amator ego.
me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes,
cantetur toto nomen in orbe meum.
arma dedi vobis. dederat Vulcanus Achilli:
vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
sed quicumque meo superarit Amazona ferro,
inscribat spoliis 'Naso magister erat.'
ecce, rogant tenerae, sibi dem praecepta, puellae:
vos eritis chartae proxima cura meae!

LIBER TERTIUS.

Arma dedi Danais in Amazonas: arma supersunt,
quae tibi dem et turmae, Penthesilea, tuae.
ite in bella pares. vincant, quibus alma Dione

faverit et, toto qui volat orbe, puer.
non erat armatis aequum concurrere nudas:
sic etiam vobis vincere turpe, viri.
dixerit e multis aliquis 'quid virus in anguis
adicis et rabidae tradis ovile lupae?'
parcite paucarum diffundere crimen in omnes:
spectetur meritis quaeque puella suis.
si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
quo premat Atrides crimine maior habet,
si scelere Oeclides Talaioniae Eriphylae
vivus et in vivis ad Styga venit equis:
est pia Penelope lustris errante duobus
et totidem lustris bella gerente viro.
respice Phylaciden et quae comes isse marito
fertur et ante annos occubuisse suos.
fata Pheretiadae coniunx Pagasia redemit:
pro vivo est uxor funere lata viri.
'accipe me, Capaneu: cineres miscebimus' inquit
Iphias, in medios desiluitque rogos.
ipsa quoque et cultu est et nomine femina Virtus:
non mirum, populo si placet illa suo.
nec tamen hae mentes nostra poscuntur ab arte:
conveniunt cumbae vela minora meae.
nil nisi lascivi per me discuntur amores:
femina, praecipiam, quo sit amanda modo.
femina nec flammas nec saevos discutit arcus.
parcius haec video tela nocere viris.
saepe viri fallunt; tenerae non saepe puellae,
paucaque, si quaeras, crimina fraudis habent.
Phasida, iam matrem, fallax dimisit Iaso:
venit in Aesonios altera nupta sinus.
quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas
pavit, in ignoto sola relicta loco!
quaere, Novem cur una viae dicantur, et audi
depositis silvas Phyllida flesse comis.
et famam pietatis habet, tamen hospes et ensem
praebuit et causam mortis, Elissa, tuae.
quid vos perdiderit, dicam? nescistis amare:
defuit ars vobis. arte perennat amor.
nunc quoque nescirent. sed me Cytherea docere
iussit et ante oculos constitit ipsa meos.
tum mihi 'quid miserae' dixit 'meruere puellae?
traditur armatis vulgus inerme viris.
illos artifices gemini fecere libelli:

haec quoque pars monitis erudienda tuis!
probra Therapnaeae qui dixerat ante maritae,
mox cecinit laudes prosperiore lyra.
si bene te novi — cultas ne laede puellas! —
gratia, dum vives, ista petenda tibi est.'
dixit et e myrto (myrto nam vincta capillos
constiterat) folium granaque pauca dedit.
sensimus acceptis numen quoque: purior aether
fulsit, et e toto pectore cessit onus.
dum facit ingenium, petite hinc praecepta, puellae,
quas pudor et leges et sua iura sinunt.
venturae memores iam nunc estote senectae:
sic nullum vobis tempus abibit iners.
dum licet, et vernos etiamnunc vivitis annos,
ludite. eunt anni more fluentis aquae.
nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda,
nec quae praeteriit, hora redire potest.
utendum est aetate: cito pede labitur aetas,
nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
hos ego, qui canent, frutices violaria vidi:
hac mihi de spina grata corona data est.
tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantes,
frigida deserta nocte iacebis anus,
nec tua frangetur nocturna ianua rixa,
sparsa nec invenies limina mane rosa.
quam cito (me miserum!) laxantur corpora rugis,
et perit, in nitido qui fuit ore, color:
quasque fuisse tibi canas a virgine iuras,
spargentur subito per caput omne comae.
anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
nec faciunt cervos cornua iacta senes:
nostra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem,
qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet —
adde, quod et partus faciunt breviora iuventae
tempora: continua messe senescit ager —:
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori;
nec Cephalus roseae praeda pudenda deae;
ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis:
unde habet Aenean Harmoniamque suos?
ite per exemplum, genus o mortale, dearum,
gaudia nec cupidis vestra negate viris.
ut iam decipiant: quid perditis? omnia constant.
mille licet sumant, deperit inde nihil.
conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu:

sufficit et damni pars caret illa metu.
quis vetet adposito lumen de lumine sumi?
quisve cavo vastas in mare servet aquas?
et tamen ulla viro mulier 'non expedit' inquit?
quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
damna vetat: damnis munera vestra carent. —
sed me flaminibus venti maioris iturum,
dum sumus in portu, provehat aura levis.
ordior a cultu. cultis bene Liber ab uvis
provenit, et culto stat seges alta solo.
forma dei munus. forma quota quaeque superbit?
pars vestrum tali munere magna caret.
cura dabit faciem: facies neclecta peribit,
Idaliae similis sit licet illa deae.
corpora si veteres non sic coluere puellae,
nec veteres cultos sic habuere viros.
si fuit Andromache tunicas induta valentes,
quid mirum? duri militis uxor erat.
scilicet Aiaci coniunx ornata venires,
cui tegumen septem terga fuere boum?
simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma est
et domiti magnas possidet orbis opes.
aspice quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt:
alterius dices illa fuisse Iovis.
curia concilio nunc est dignissima tanto:
de stipula Tatio regna tenente fuit.
quae nunc sub Phoebo ducibusque Palatia fulgent,
quid nisi araturis pascua bubus erant?
prisca iuvent alios: ego me nunc denique natum
gratulor; haec aetas moribus apta meis,
non quia nunc terrae lentum subducitur aurum,
lectaque diverso litore concha venit,
nec quia decrescunt effosso marmore montes,
nec quia caeruleae mole fugantur aquae:
sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
rusticitas, priscis illa superstes avis.
vos quoque non caris aures onerate lapillis,
quos legit in viridi decolor Indus aqua,
nec prodite graves insuto vestibus auro.
per quas nos petitis, saepe fugatis, opes.
munditiis capimur. non sint sine lege capilli:
admotae formam dantque negantque manus.
nec genus ornatus unum est. quod quamque decebit,

elegat, et speculum consulat ante suum.
longa probat facies capitis discrimina puri:
sic erat ornatis Laodamia comis.
exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
ut pateant aures, ora rotunda volunt.
alterius crines umero iactentur utroque:
talis es adsumpta, Phoebe canore, lyra.
altera succinctae religetur more Dianae,
ut solet, attonitas cum petit illa feras.
huic decet inflatos laxe iacuisse capillos:
illa sit adstrictis impedienda comis.
hanc placet ornari testudine Cyllenea:
sustineat similes fluctibus illa sinus.
sed neque ramosa numerabis in ilice glandes,
nec quot apes Hyblae, nec quot in Alpe ferae,
nec mihi tot positus numero conprendere fas est.
adicit ornatus proxima quaeque dies.
et neclecta decet multas coma. saepe iacere
hesternam credas: illa repexa modost.
ars casu similis. sic capta vidit ut urbe
Alcides Iolen, 'hanc ego' dixit 'amo.'
talem te Bacchus, Satyris clamantibus 'euhoe'
sustulit in currus, Gnosi relicta, suos.
o quantum indulget vestro natura decori,
quarum sunt multis damna pianda modis!
nos male detegimur, raptique aetate capilli,
ut borea frondes excutiente, cadunt.
femina canitiem Germanis inficit herbis,
et melior vero quaeritur arte color:
femina procedit densissima crinibus emptis
proque suis alios efficit aere suos.
nec rubor est emisse palam. venire videmus
Herculis ante oculos virgineumque chorum. —
quid de veste loquar? nec nunc segmenta requiro,
nec quae de Tyrio murice, lana, rubes.
cum tot prodierint pretio leviore colores,
quis furor est, census corpore ferre suos?
aëris ecce color, tum cum sine nubibus aër,
nec tepidus pluvias concitat auster aquas:
ecce tibi similis, quae quondam Phrixon et Hellen
diceris Inois eripuisse dolis.
hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
ille crocum simulat. croceo velatur amictu,

roscida luciferos cum dea iungit equos:
hic Paphias myrtos, hic purpureas amethystos,
albentesve rosas, Threïciamve gruem.
nec glandes, Amarylli, tuae, nec amygdala desunt:
et sua velleribus nomina cera dedit.
quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
vitis agit gemmas pigraque fugit hiemps,
lana tot aut plures sucos bibit. elige certos:
nam non conveniens omnibus omnis erit.
pulla decent niveas. Briseïda pulla decebant:
cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit.
alba decent fuscas. albis, Cepheï, placebas:
sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.
quam paene admonui, ne trux caper iret in alas,
neve forent duris aspera crura pilis!
sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
quaeque bibant undas, Myse Caïce, tuas.
quid, si praecipiam, ne fuscet inertia dentes,
oraque suscepta mane laventur aqua?
scitis et inducta candorem quaerere creta.
sanguine quae vero non rubet, arte rubet.
arte supercilii confinia nuda repletis,
parvaque sinceras velat aluta genas.
nec pudor est oculos tenui signare favilla
vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae,
parvus, sed cura grande, libellus, opus.
hinc quoque praesidium, laesae, petitote, puellae:
non est pro vestris ars mea rebus iners.
non tamen expositas mensa deprendat amator
pyxidas. ars faciem dissimulata iuvat.
quem non offendat toto faex inlita vultu,
cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
oesupa quid redolent? quamvis mittatur Athenis
demptus ab inmundo vellere sucus ovis.
nec coram mixtas cervae sumpsisse medullas
nec coram dentes defricuisse probem.
ista dabunt formam, sed erunt deformia visu,
multaque, dum fiunt, turpia, facta placent.
quae nunc nomen habent operosi signa Myronis,
pondus iners quondam duraque massa fuit.
anulus ut fiat, primo conliditur aurum.
quas geritis vestis, sordida lana fuit.
cum fieret, lapis asper erat: nunc, nobile signum,

nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
aptius a summa conspiciere manu.
cur mihi nota tuo causa est candoris in ore?
claude forem thalami! quid rude cogis opus?
multa viros nescire decet. pars maxima rerum
offendat, si non interiora tegas.
aurea quae pendent ornato signa theatro,
inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.
sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire,
nec nisi summotis forma paranda viris.
at non pectendos coram praebere capillos,
ut iaceant fusi per tua terga, veto.
illo praecipue, ne sis morosa, caveto
tempore, nec lapsas saepe resolve comas.
tuta sit ornatrix. odi, quae sauciat ora
unguibus, et rapta bracchia figit acu.
devovet, ut tangit dominae caput, illa simulque
plorat et invisas sanguinulenta comas.
quae male crinita est, custodem in limine ponat
orneturve Bonae semper in aede deae.
dictus eram subito cuidam venisse puellae:
turbida perversas induit illa comas.
hostibus eveniat tam foedi causa pudoris,
inque nurus Parthas dedecus illud eat.
turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus
et sine fronde frutex et sine crine caput. —
non mihi venistis, Semele Ledeve, docendae,
perque fretum falso Sidoni vecta bove,
aut Helene, quam non stulte, Menelae, reposcis,
tu quoque non stulte, Troice raptor, habes.
turba docenda venit, pulchrae turpesque puellae:
pluraque sunt semper deteriora bonis.
formosae non artis opem praeceptaque quaerunt:
est illis sua dos, forma sine arte potens.
cum mare compositum est, securus navita cessat:
cum tumet, auxiliis adsidet ille suis.
rara tamen mendo facies caret. occule mendas,
quaque potes, vitium corporis abde tui.
si brevis es, sedeas, ne stans videare sedere,
inque tuo iaceas quantulacumque toro.
hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
iniecta lateant fac tibi veste pedes.
quae nimium gracilis, pleno velamina filo

sumat, et ex umeris laxus amictus eat.
pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
pes malus in nivea semper celetur aluta:
arida nec vinclis crura resolve suis.
conveniunt tenues scapulis analeptrides altis.
angustum circa fascia pectus eat.
exiguo signet gestu, quodcumque loquetur,
cui digiti pingues et scaber unguis erit.
cui gravis oris odor, numquam ieiuna loquetur,
et semper spatio distet ab ore viri.
si niger aut ingens aut non erit ordine natus
dens tibi, ridendo maxima damna feres.
quis credat? discunt etiam ridere puellae,
quaeritur atque illis hac quoque parte decor.
sint modici rictus parvaeque utrimque lacunae,
et summos dentes ima labella tegant.
nec sua perpetuo contendant ilia risu,
sed leve nescio quid femineumque sonet.
est, quae perverso distorqueat ora cachinno:
cum risu laeta est altera, flere putes.
illa sonat raucum quiddam atque inamabile ridet,
ut rudit a scabra turpis asella mola.
quo non ars penetrat? discunt lacrimare decenter,
quoque volunt plorant tempore quoque modo.
quid, cum legitima fraudatur littera voce,
blaesaque fit iusso lingua coacta sono?
in vitio decor est, quaedam male reddere verba:
discunt posse minus, quam potuere, loqui.
omnibus his, quoniam prosunt, inpendite curam.
discite femineo corpora ferre gradu.
est et in incessu pars non contempta decoris:
allicit ignotos ille fugatque viros.
haec movet arte latus tunicisque fluentibus auras
accipit, extensos fertque superba pedes:
illa velut coniunx Umbri rubicunda mariti
ambulat ingentis varica fertque gradus.
sed sit, ut in cunctis, modus hic quoque. rusticus alter
motus, concesso mollior alter erit.
pars umeri tamen ima tui, pars summa lacerti
nuda sit, a laeva conspicienda manu.
hoc vos praecipue, niveae, decet. hoc ubi vidi,
oscula ferre umero, qua patet usque, libet. —
monstra maris Sirenes erant, quae voce canora

quamlibet admissas detinuere rates.
his sua Sisyphides auditis paene resolvit
corpora. nam sociis inlita cera fuit.
res est blanda canor. discant cantare puellae:
pro facie multis vox sua lena fuit.
et modo marmoreis referant audita theatris
et modo Niliacis carmina lusa modis.
nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
nesciat arbitrio femina docta meo.
saxa ferasque lyra movit Rhodopeïus Orpheus
Tartareosque lacus tergeminumque canem.
saxa tuo cantu, vindex iustissime matris,
fecerunt muros officiosa novos.
quamvis mutus erat, voci favisse putatur
piscis, Arioniae fabula nota lyrae.
disce etiam duplici genialia nablia palma
verrere: conveniunt dulcibus illa iocis.
sit tibi Callimachi, sit Coi nota poetae,
sit quoque vinosi Teïa Musa senis.
nota sit et Sappho, — quid enim lascivius illa? —
cuive pater vafri luditur arte Getae.
et teneri possis carmen legisse Properti,
sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum:
dictaque Varroni fulvis insignia villis
vellera germanae, Phrixe, querenda tuae:
et profugum Aenean, altae primordia Romae,
quo nullum Latio clarius extat opus.
forsitan et nostrum nomen miscebitur istis,
nec mea Lethaeis scripta dabuntur aquis,
atque aliquis dicet 'nostri lege culta magistri
carmina, quis partes instruit ille duas:
decerpens libris, titulus quos signat Amorum,
elige, quod docili molliter ore legas,
vel tibi composita cantetur epistula voce:
ignotum hoc aliis ille novavit opus.'
o ita, Phoebe, velis! ita vos, pia numina vatum,
insignis cornu Bacche novemque deae! —
quis dubitet, quin scire velim saltare puellam,
ut moveat posito bracchia iussa mero?
artifices lateris, scenae spectacula, amantur:
tantum mobilitas illa decoris habet.
parva monere pudet, talorum dicere iactus
ut sciat et vires, tessera missa, tuas:
et modo tres iactet numeros, modo cogitet, apte

quam subeat partem callida quamque vocet.
cautaque non stulte latronum praelia ludat,
unus cum gemino calculus hoste perit,
bellatorque sua prensus sine compare bellat,
aemulus et coeptum saepe recurrit iter.
reticuloque pilae leves fundantur aperto,
nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
est genus, in totidem tenui ratione redactum
spicula, quot menses lubricus annus habet:
parva tabella capit ternos utrimque lapillos,
in qua vicisse est continuasse suos.
mille facesse iocos! turpe est nescire puellam
ludere. ludendo saepe paratur amor. —
sed minimus labor est sapienter iactibus uti:
maius opus mores composuisse suos.
tum sumus incauti studioque aperimur in ipso,
nudaque per lusus pectora nostra patent:
ira subit, deforme malum, lucrique cupido,
iurgiaque et rixae sollicitusque dolor:
crimina dicuntur, resonat clamoribus aether,
et lacrimis vidi saepe madere genas.
nulla fides tabulae. quae non per vota petuntur!
invocat iratos et sibi quisque deos.
Iuppiter a vobis tam turpia crimina pellat,
in quibus est ulli cura placere viro. —
hos ignava iocos tribuit natura puellis.
materia ludunt uberiore viri.
sunt illis celeresque pilae iaculumque trochique
armaque et in gyros ire coactus equus.
nec vos Campus habet nec vos gelidissima Virgo,
nec Tuscus placida devehit amnis aqua.
at licet et prodest Pompeias ire per umbras,
Virginis aetheriis qua caput ardet equis.
visite laurigero sacrata Palatia Phoebo:
ille Paraetonicas mersit in alta rates.
quaeque soror coniunxque ducis monimenta pararunt
navalique gener cinctus honore caput.
visite turicremas vaccae Memphitidos aras,
visite conspicuis terna theatra locis.
spectentur tepido maculosae sanguine harenae,
metaque ferventi circueunda rota.
quod latet, ignotum est. ignoti nulla cupido:
fructus abest, facies cum bona teste caret.
tu licet et Thamyram superes et Amoebea cantu:

non erit ignotae gratia magna lyrae.
si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles,
mersa sub aequoreis illa lateret aquis.
quid petitur sacris, nisi tantum fama, poetis?
hoc votum nostri summa laboris habet.
cura deum fuerant olim regumque poetae,
praemiaque antiqui magna tulere chori.
sanctaque maiestas et erat venerabile nomen
vatibus, et largae saepe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
contiguus poni, Scipio magne, tibi.
nunc ederae sine honore iacent, operataque doctis
cura vigil Musis nomen inertis habet.
sed famae vigilare iuvat. quis nosset Homerum,
Ilias aeternum si latuisset opus?
quis Danaën nosset, si semper clusa fuisset
inque sua turri perlatuisset anus?
utilis est vobis, formosae, turba, puellae:
saepe vagos ultra limina ferte pedes.
ad multas lupa tendit oves, praedetur ut unam,
et Iovis in multas devolat ales aves.
se quoque det populo mulier speciosa videndam:
quem trahat, e multis forsitan unus erit.
omnibus illa locis maneat studiosa placendi,
et curam tota mente decoris agat.
casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus:
quo minime credis gurgite, piscis erit.
saepe canes frustra nemorosis montibus errant,
inque plagam nullo cervus agente venit.
quid minus Andromedae fuerat sperare revinctae,
quam lacrimas ulli posse placere suas?
funere saepe viri vir quaeritur: ire solutis
crinibus et fletus non tenuisse decet. —
sed vitate viros cultum formamque professos,
quique suas ponunt in statione comas.
quae vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
errat et in nulla sede moratur amor.
femina quid faciat, cum sit vir levior ipsa?
forsitan et plures possit habere viros?
vix mihi credetis, sed credite: Troia maneret,
praeceptis Priami si foret usa sui.
sunt qui mendaci specie grassentur amoris
perque aditus talis lucra pudenda petant.
nec coma vos fallat liquido nitidissima nardo

nec brevis in rugas lingula pressa suas:
nec toga decipiat filo tenuissima, nec si
anulus in digitis alter et alter erit.
forsitan ex horum numero cultissimus ille
fur sit et uratur vestis amore tuae.
'redde meum!' clamant spoliatae saepe puellae,
'redde meum!' toto voce boante foro.
has, Venus, e templis multo radiantibus auro
lenta vides lites Appiadesque tuae.
sunt quoque non dubia quaedam mala nomina fama:
deceptae armillis crimen amantis habent.
discite ab alterius vestris timuisse querellis:
ianua fallaci ne sit aperta viro.
parcite, Cecropides, iuranti credere Theseo:
quos faciet testis, fecit et ante, deos.
et tibi, Demophoon Theseï criminis heres,
Phyllide decepta nulla relicta fides.
si bene promittent, totidem promittite verbis:
si dederint, et vos gaudia pacta date.
illa potest vigiles flammas extinguere Vestae
et rapere e templis, Inachi, sacra tuis,
et dare mixta viro tritis aconita cicutis,
accepto Venerem munere siqua negat. —
fert animus propius consistere. supprime habenas,
Musa, nec admissis excutiare rotis.
verba vadum temptent abiegnis scripta tabellis:
accipiat missas apta ministra notas.
inspice. quodque leges, ex ipsis collige verbis,
fingat, an ex animo sollicitusque roget.
postque brevem rescribe moram. mora semper amantes
incitat, exiguum si modo tempus habet.
sed neque te facilem iuveni promitte roganti,
nec tamen e duro, quod petit ille, nega.
fac timeat speretque simul, quotiensque remittes,
spesque magis veniat certa minorque metus.
munda, sed e medio consuetaque verba, puellae,
scribite. sermonis publica forma placet.
a! quotiens dubius scriptis exarsit amator,
et nocuit formae barbara lingua bonae!
sed quoniam, quamvis vittae careatis honore,
est vobis vestros fallere cura viros,
ancillae puerique manu perarate tabellas.
pignora nec puero credita vestra volo.
vidi ego fallentis isto terrore puellas

servitium miseras tempus in omne pati.
perfidus ille quidem, qui talia pignora servat,
sed tamen Aetnaei fulminis instar habet.
iudice me fraus est concessa repellere fraudem,
armaque in armatos sumere iura sinunt.
ducere consuescat multas manus una figuras.
a! pereant, per quos ista monenda mihi.
nec nisi deletis tutum rescribere ceris,
ne teneat geminas una tabella manus.
femina dicatur scribenti semper amator:
illa sit in vestris, qui fuit ille, notis. —
sed libet a parvis animum ad maiora referre,
plenaque curvato pandere vela sinu.
pertinet ad faciem rabidos compescere mores:
candida pax homines, trux decet ira feras.
ora tument ira: nigrescunt sanguine venae:
lumina Gorgonea saevius igne micant.
'i procul hinc,' dixit 'non es mihi, tibia, tanti',
ut vidit vultus Pallas in amne suos.
vos quoque si media speculum spectetis in ira,
cognoscat faciem vix satis ulla suam.
nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
comibus est oculis alliciendus amor.
odimus immodicos (experto credite) fastus;
saepe tacens odii semina vultus habet.
spectantem specta: ridenti mollia ride:
innuet, acceptas tu quoque redde notas.
sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis
spicula de pharetra promit acuta sua.
odimus et maestas. Tecmessam diligat Aiax:
nos hilarem populum femina laeta capit.
numquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa, rogarem,
ut mea de vobis altera amica foret.
credere vix videor, cum cogar credere partu,
vos ego cum vestris concubuisse viris.
scilicet Aiaci mulier maestissima dixit
'lux mea' quaeque solent verba iuvare viros?
quis vetat a magnis ad res exempla minores
sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
dux bonus huic centum commisit vite regendos,
huic equites, illi signa tuenda dedit.
vos quoque, de nobis quem quisque erit aptus ad usum,
inspicite et certo ponite quemque loco.
munera det dives. ius qui profitebitur, adsit:

facundus causam saepe clientis agat.
carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
hic chorus ante alios aptus amare sumus.
nos facimus placitae late praeconia formae:
nomen habet Nemesis, Cynthia nomen habet:
vesper et eoae novere Lycorida terrae:
et multi, quae sit nostra Corinna, rogant.
adde quod insidiae sacris a vatibus absunt,
et facit ad mores ars quoque nostra suos.
nec nos ambitio nec amor nos tangit habendi:
contempto colitur lectus et umbra foro.
sed facile haeremus validoque perurimur aestu
et nimium certa scimus amare fide.
scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
et studio mores convenienter eunt.
vatibus Aoniis faciles estote, puellae:
numen inest illis, Pieridesque favent.
est deus in nobis, et sunt commercia caeli:
sedibus aetheriis spiritus ille venit.
a doctis pretium scelus est sperare poetis.
me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
este: novus viso casse resistet amans. —
sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas,
comparibus frenis artificemque reget,
nec stabilis animos annis viridemque iuventam
ut capias, idem limes agendus erit.
hic rudis et castris nunc primum notus Amoris,
qui tetigit thalamos praeda novella tuos,
te solam norit, tibi semper inhaereat uni:
cingenda est altis saepibus ista seges.
effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
non bene cum sociis regna Venusque manent.
ille vetus miles sensim et sapienter amabit
multaque tironi non patienda feret.
nec franget postes nec saevis ignibus uret
nec dominae teneras adpetet ungue genas,
nec scindet tunicasve suas tunicasve puellae,
nec raptus flendi causa capillus erit.
ista decent pueros aetate et amore calentes:
hic fera composita vulnera mente feret,
ignibus hic lentis uretur, ut umida faena,
ut modo montanis silva recisa iugis.
certior hic amor est, gravis et fecundior ille.

quae fugiunt, celeri carpite poma manu.
omnia tradantur. portas reseravimus hosti:
et sit in infida proditione fides.
quod datur ex facili, longum male nutrit amorem:
miscenda est laetis rara repulsa iocis.
ante fores iaceat, 'crudelis ianua!' dicat,
multaque summisse, multa minanter agat.
dulcia non ferimus: suco renovemur amaro.
saepe perit ventis obruta cumba suis.
hoc est, uxores quod non patiatur amari:
conveniunt illas, cum voluere, viri.
adde forem, et duro dicat tibi ianitor ore
'non potes': exclusum te quoque tanget amor!
ponite iam gladios hebetes, pugnetur acutis.
nec dubito, telis quin petar ipse meis.
dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator,
solum se thalamos speret habere tuos.
postmodo rivalem partitaque foedera lecti
sentiat. has artes tolle: senescit amor.
tum bene fortis equus reserato carcere currit,
cum, quos praetereat quosque sequatur, habet.
quamlibet extinctos iniuria suscitat ignes.
en, ego — confiteor — non nisi laesus amo.
causa tamen nimium non sit manifesta doloris,
pluraque sollicitus, quam sciet, esse putet.
incitat et ficti tristis custodia servi,
et nimium duri cura molesta viri.
quae venit ex tuto, minus est accepta voluptas;
ut sis liberior Thaide: finge metus.
cum melius foribus possis, admitte fenestra,
inque tuo vultu signa timentis habe.
callida prosiliat dicatque ancilla 'perimus!'
tu iuvenem trepidum quolibet abde loco.
admiscenda tamen Venus est secura timori,
ne tanti noctes non putet esse tuas. —
qua vafer eludi possit ratione maritus,
quaque vigil custos, praeteriturus eram.
nupta virum timeat, rata sit custodia nuptae:
hoc decet, hoc leges iusque pudorque iubent.
te quoque servari, modo quam vindicta redemit,
quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni!
tot licet observent, adsit modo certa voluntas,
quot fuerant Argo lumina, verba dabis.
scilicet obstabit custos, ne scribere possis,

sumendae detur cum tibi tempus aquae?
conscia cum possit scriptas portare tabellas,
quas tegat in tepido fascia lata sinu?
cum possit sura chartas celare ligatas
et vincto blandas sub pede ferre notas?
caverit haec custos: pro charta conscia tergum
praebeat inque suo corpore verba ferat
tuta quoque est fallitque oculos e lacte recenti
littera. carbonis pulvere tange: leges.
fallet et, umiduli quae fiet acumine lini,
et feret occultas pura tabella notas.
adfuit Acrisio servandae cura puellae:
hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
quid faciat custos, cum sint tot in urbe theatra,
cum spectet iunctos illa libenter equos,
cum sedeat Phariae sistris operata iuvencae,
quoque sui comites ire vetantur, eat,
cum fuget a templis oculos Bona Diva virorum
(praeterquam siquos illa venire iubet),
cum, custode foris tunicas servante puellae,
celent furtivos balnea multa iocos,
cum, quotiens opus est, fallax aegrotet amica
et cedat lecto quamlibet aegra suo,
nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis,
quasque petes, non det ianua sola, vias?
fallitur et multo custodis cura Lyaeo,
illa vel Hispano lecta sit uva iugo.
sunt quoque, quae faciant altos medicamina somnos
victaque Lethaea lumina nocte premant.
nec male deliciis odiosum conscia tardis
detinet et longa iungitur ipsa mora.
quid iuvat ambages praeceptaque parva monere,
cum minimo custos munere possit emi?
munera, crede mihi, capiunt hominesque deosque:
placatur donis Iuppiter ipse datis.
quid sapiens faciet, stultus quom munere gaudet?
ipse quoque accepto munere mutus erit.
sed semel est custos longum redimendus in aevum:
saepe dabit, dederit quas semel, ille manus. —
questus eram, memini, metuendos esse sodales:
non tangit solos ista querella viros.
credula si fueris, aliae tua gaudia carpent,
et lepus hic aliis exagitatus erit.
haec quoque, quae praebet lectum studiosa locumque,

crede mihi, mecum non semel ipsa fuit.
nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
saepe vicem dominae praebuit illa mihi.
quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
mittor et indicio prodor ab ipse meo?
non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
non docet infestos currere cerva canes.
viderit utilitas: ego coepta fideliter edam.
Lemniasin gladios in mea fata dabo. —
efficite, — et facile est — ut nos credamus amari:
prona venit cupidis in sua vota fides.
spectet amabilius iuvenem, suspiret ab imo
femina, tam sero cur veniatque roget:
accedant lacrimae dolor et de paelice fictus,
et laniet digitis illius ora suis:
iamdudum persuasus erit. miserebitur ultro
et dicet 'cura carpitur ista mei.'
praecipue si cultus erit speculoque placebit,
posse suo tangi credet amore deas. —
sed te, quaecumque est, moderate iniuria turbet,
nec sis audita paelice mentis inops.
nec cito credideris. quantum cito credere laedat,
exemplum vobis non leve Procris erit.
est prope purpureos collis florentis Hymetti
fons sacer et viridi caespite mollis humus:
silva nemus non alta facit. tegit arbutus herbam,
ros maris et lauri nigraque myrtus olent,
nec densum foliis buxum fragilesque myricae
nec tenues cytisi cultaque pinus abest.
lenibus inpulsae zephyris auraque salubri
tot generum frondes, herbaque summa tremit.
grata quies Cephalo: famulis canibusque relictis
lassus in hac iuvenis saepe resedit humo,
'quae'que 'meos releves aestus,' cantare solebat
'accipienda sinu, mobilis aura, veni.'
coniugis ad timidas aliquis male sedulus aures
auditos memori rettulit ore sonos.
Procris ut accepit nomen quasi paelicis 'Aurae,'
excidit et subito muta dolore fuit.
palluit, ut serae lectis de vite racemis
pallescunt frondes, quas nova laesit hiemps,
quaeque suos curvant matura cydonia ramos,
cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
ut rediit animus, tenues a pectore vestes

rumpit et indignas sauciat ungue genas.
nec mora, per medias passis furibunda capillis
evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
ut prope perventum, comites in valle relinquit,
ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres,
Procri? quis adtoniti pectoris ardor erat?
iam iam venturam, quaecumque erat Aura, putabas
scilicet, atque oculis probra videnda tuis?
nunc venisse piget, — neque enim deprendere velles —
nunc iuvat: incertus pectora versat amor.
credere quae iubeant, locus est et nomen et index,
et quia amans semper, quod timet, esse putat;
vidit et oppressa vestigia corporis herba:
pulsantur trepidi corde micante sinus!
iamque dies medius tenues contraxerat umbras,
inque pari spatio vesper et ortus erant:
ecce, redit Cephalus silvis, Cyllenia proles,
oraque fontana fervida pulsat aqua.
anxia Procri, lates. solitas iacet ille per herbas
et 'zephyri molles auraque' dixit 'ades!'
ut patuit miserae iucundus nominis error,
et mens et rediit verus in ora color.
surgit et oppositas agitato corpore frondes
movit in amplexus uxor itura viri.
ille, feram vidisse ratus, iuvenaliter arcus
corripit, in dextra tela fuere manu.
quid facis, infelix? non est fera, supprime tela!
me miserum! iaculo fixa puella tuo est.
'ei mihi!' conclamat 'fixisti pectus amicum:
hic locus a Cephalo vulnera semper habet.
ante diem morior — sed nulla paelice laesa!
hoc faciet positae te mihi, terra, levem.
nomine suspectas iam spiritus exit in auras:
labor; io, cara lumina conde manu!'
dixit, et incauto paulatim pectore lapsus
excipitur miseri spiritus ore viri.
ille sinu dominae morientia corpora maesto
sustinet et lacrimis vulnera saeva lavat. —
sed repetamus opus. mihi nudis rebus eundum est,
ut tangat portus fessa carina suos.
scilicet expectes, dum te in convivia ducam,
et quaeris monitus hac quoque parte meos?
sera veni positaque decens incede lucerna.

grata mora venies: maxima lena mora est.
etsi turpis eris, formosa videbere potis,
et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
carpe cibos digitis (est quiddam gestus edendi)
ora nec immunda tota perungue manu.
sive domi praesume dapes, seu desine citra,
quam cupis, et paulo, quam potes, esse, prius.
Priamides Helenen avide si spectet edentem,
oderit et dicat 'stulta rapina mea est.'
aptius est deceatque magis potare puellas:
cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
hoc quoque, qua patiens caput est, animusque pedesque
constant; nec, quae sunt singula, bina vide.
turpe iacens mulier multo madefacta Lyaeo:
digna est concubitus quoslibet illa pati.
nec somnis posita tutum succumbere mensa.
per somnos fieri multa pudenda solent. —
ulteriora pudet docuisse. sed alma Dione
'praecipue nostrum est, quod pudet', inquit 'opus'.
nota sibi sit quaeque: modos a corpore certos
sumite: non omnis una figura decet.
quae facie praesignis erit, resupina iaceto:
spectentur tergo, quis sua terga placent.
Milanion umeris Atalantes crura ferebat:
si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
parva vehatur equo. quod erat longissima, numquam
Thebaïs Hectoreo nupta resedit equo.
strata premat genibus paulum cervice reflexa
femina per longum conspicienda latus.
cui femur est iuvenale, carent quoque pectora menda,
stet vir, in oblico fusa sit ipsa toro.
nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
solvere, et effusis colla reflecte comis.
tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
ut celer aversis utere Parthus equis.
mille modi Veneris. simplex minimique laboris,
cum iacet in dextrum semisupina latus.
sed neque Phoebei tripodes nec corniger Ammon
vera magis vobis, quam mea Musa, canet.
siqua fides, arti, quam longo fecimus usu,
credite: praestabunt carmina nostra fidem.
sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
femina, et ex aequo res iuvet illa duos.
nec blandae voces iucundaque murmura cessent,

nec taceant mediis improba verba iocis.
tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
dulcia mendaci gaudia finge sono.
infelix, cui torpet hebes locus ille, puella est,
quo pariter debent femina virque frui.
tantum, cum finges, ne sis manifesta, caveto:
effice per motum luminaque ipsa fidem.
quod iuvet, et voces et anhelitus arguat oris.
a, pudet! arcanas pars habet ista notas.
gaudia post Veneris quae poscet munus amantem,
illa suas nolit pondus habere preces.
nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
aptius in vestro corpore multa latent. —
lusus habet finem. cygnis descendere tempus,
duxerunt collo qui iuga nostra suo.
ut quondam iuvenes, ita nunc, mea turba, puellae
inscribant spoliis 'Naso magister erat.'

REMEDIA AMORIS.

Legerat huius Amor titulum nomenque libelli:
 'bella mihi, video, bella parantur' ait.
'parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido,
 tradita qui totiens te duce signa tuli.
non ego Tydides, a quo tua saucia mater
 in liquidum rediit aethera Martis equis.
saepe tepent alii iuvenes, ego semper amavi:
 et si, quid faciam nunc quoque, quaeris: amo.
quin etiam docui, qua possis arte parari,
 et quod nunc ratio est, impetus ante fuit.
nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes,
 nec nova praeteritum Musa retexit opus.
siquis amat quod amare iuvat, feliciter ardet:
 gaudeat et vento naviget ille suo.
at siquis male fert indignae regna puellae,
 ne pereat, nostrae sentiat artis opem.
cur aliquis laqueo collum nodatus amator
 a trabe sublimi triste pependit onus?
cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
 invidiam caedis, pacis amator, habes.
qui, nisi desierit, misero periturus amore est,
 desinat: et nulli funeris auctor eris.
et puer es, nec te quicquam nisi ludere oportet.
 lude! decent annos mollia regna tuos.
nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
 sed tua mortifero sanguine tela carent.
vitricus et gladiis et acuta dimicet hasta
 et victor multa caede cruentus eat:
tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes,
 et quarum vitio nulla fit orba parens.
effice nocturna frangatur ianua rixa,
 et tegat ornatas multa corona fores:
fac coeant furtim iuvenes timidaeque puellae,
 verbaque dent cauto qualibet arte viro:
et modo blanditias, rigido modo iurgia posti

dicat et exclusus flebile cantet amans.
his lacrimis contentus eris sine crimine mortis:
non tua fax avidos digna subire rogos.'
haec ego. movit Amor gemmatas aureus alas
et mihi 'propositum perfice' dixit 'opus.'
ad mea, decepti iuvenes, praecepta venite,
quos suus ex omni parte fefellit amor.
discite sanari, per quem didicistis amare:
una manus vobis vulnus opemque feret.
terra salutares herbas eademque nocentes
nutrit, et urticae proxima saepe rosa est.
vulnus in Herculeo quae quondam fecerat hoste,
vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
sed quaecumque viris, vobis quoque dicta, puellae,
credite. diversis partibus arma damus.
e quibus ad vestros siquid non pertinet usus,
attamen exemplo multa docere potest.
utile propositum est saevas extinguere flammas,
nec servum vitii pectus habere sui.
vixisset Phyllis, si me foret usa magistro,
et per quod novies, saepius isset iter.
nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias vento vela dedisse rates.
nec dolor armasset contra sua viscera matrem,
quae socii damno sanguinis ulta virum est.
arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
per facinus fieri non meruisset avis.
da mihi Pasiphaën: iam tauri ponet amorem.
da Phaedram: Phaedrae turpis abibit amor.
redde Parin nobis: Helenen Menelaus habebit,
nec manibus Danais Pergama victa cadent.
impia si nostros legisset Scylla libellos,
haesisset capiti purpura, Nise, tuo.
me duce damnosas, homines, conpescite curas,
rectaque compositis me duce navis eat.
Naso legendus erat tum, cum didicistis amare:
idem nunc vobis Naso legendus erit.
publicus assertor dominis suppressa levabo
pectora: vindictae quisque favete suae.
te precor incipiens: adsit tua laurea nobis,
carminis et medicae, Phoebe, repertor opis.
tu pariter vati, pariter succurre medenti:
utraque tutelae subdita cura tuaest.
dum licet et modici tangunt praecordia motus,

si piget, in primo limine siste pedem.
opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi,
et tuus incipiens ire resistat equus.
nam mora dat vires. teneras mora percoquit uvas,
et validas segetes, quae fuit herba, facit.
quae praebet latas arbor spatiantibus umbras,
quo posita est primum tempore, virga fuit.
tum poterat manibus summa tellure revelli:
nunc stat in inmensum viribus acta suis.
quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente,
et tua laesuro subtrahe colla iugo.
principiis obsta. sero medicina paratur,
cum mala per longas convaluere moras.
sed propera, nec te venturas differ in horas:
qui non est hodie, cras minus aptus erit.
verba dat omnis amor reperitque alimenta morando:
optima vindictae proxima quaeque dies.
flumina pauca vides de magnis fontibus orta:
plurima collectis multiplicantur aquis.
si cito sensisses, quantum peccare parares,
non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
vidi ego, quod fuerat primo sanabile, vulnus
dilatum longae damna tulisse morae.
sed quia delectat Veneris decerpere fructum,
dicimus adsidue 'cras quoque fiet idem.'
interea tacitae serpunt in viscera flammae,
et mala radices altius arbor agit.
si tamen auxilii perierunt tempora primi
et vetus in capto pectore sedit amor,
maius opus superest. sed non, quia serior aegro
advocor, ille mihi destituendus erit.
quam laesus fuerat partem Poeantius heros,
altera debuerat praesecuisse manus.
post tamen hic multos sanatus creditur annos
supremam bellis imposuisse manum.
qui modo nascentis properabam pellere morbos,
admoveo tardam nunc tibi lentus opem. —
aut nova, si possis, sedare incendia temptes,
aut ubi per vires procubuere suas.
cum furor in cursu est, currenti cede furori:
difficiles aditus impetus omnis habet.
stultus, ab oblico qui cum descendere possit,
pugnat in adversas ire natator aquas.
impatiens animus nec adhuc tractabilis arte

respuit atque odio verba monentis habet.
adgrediar melius tum, cum sua vulnera tangi
iam sinet et veris vocibus aptus erit.
quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
cum dederit lacrimas animumque impleverit aegrum,
ille dolor verbis emoderandus erit.
temporis ars medicina fere est. data tempore prosunt
et data non apto tempore vina nocent.
quin etiam accendas vitia inritesque vetando,
temporibus si non adgrediare suis. —
ergo ubi visus eris nostrae medicabilis arti,
fac monitis fugias otia prima meis.
haec, ut ames, faciunt: haec, ut fecere, tuentur:
haec sunt iucundi causa cibusque mali.
otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
contemptaeque iacent et sine luce faces.
quam platanus vino gaudet, quam populus unda,
et quam limosa canna palustris humo,
tam Venus otia amat. qui finem quaeris amoris, —
cedit amor rebus — res age: tutus eris.
languor et inmodici sub nullo vindice somni
aleaque et multo tempora quassa mero
eripiunt omnes animo sine vulnere nervos.
adfluit incautis insidiosus Amor.
desidiam puer ille sequi solet, odit agentes.
da vacuae menti, quo teneatur, opus.
sunt fora, sunt leges, sunt, quos tuearis, amici:
vade per urbanae splendida castra togae.
vel tu sanguinei iuvenalia munera Martis
suscipe: deliciae iam tibi terga dabunt.
ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
iam videt in campis Caesaris arma suis.
vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas
et refer ad patrios bina tropaea deos!
ut semel Aetola Venus est a cuspide laesa,
mandat amatori bella gerenda suo.
quaeritis, Aegisthus quare sit factus adulter?
in promptu causa est: desidiosus erat.
pugnabant alii tardis apud Ilion armis;
transtulerat vires Graecia tota suas.
sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
sive foro, vacuum litibus Argos erat.
quod potuit, ne nil illic ageretur: amavit.

sic venit ille puer, sic puer ille manet.
rura quoque oblectant animos studiumque colendi:
quaelibet huic curae cedere cura potest.
colla iube domitos oneri subponere tauros,
sauciet ut duram vomer aduncus humum:
obrue versata Cerialia semina terra,
quae tibi cum multo faenore reddat ager.
aspice curvatos pomorum pondere ramos,
ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
aspice labentes iucundo murmure rivos:
aspice tondentes fertile gramen oves.
ecce petunt rupes praeruptaque saxa capellae,
iam referent haedis ubera plena suis.
pastor inaequali modulatur arundine carmen,
nec desunt comites, sedula turba, canes.
parte sonant alia silvae mugitibus altae,
et queritur vitulum mater abesse suum.
quid, cum compositos fugiunt examina fumos,
ut relevent dempti vimina curva favi?
poma dat autumnus, formosa est messibus aestas,
ver praebet flores, igne levatur hiemps.
temporibus certis maturam rusticus uvam
deligit et nudo sub pede musta fluunt:
temporibus certis desectas alligat herbas
et tonsam raro pectine verrit humum.
ipse potes riguis plantam deponere in hortis,
ipse potes rivos ducere lenis aquae.
venerit insitio: fac ramum ramus adoptet,
stetque peregrinis arbor operta comis.
cum semel haec animum coepit mulcere voluptas,
debilibus pinnis inritus exit Amor.
vel tu venandi studium cole: saepe recessit
turpiter a Phoebi victa sorore Venus.
nunc leporem pronum catulo sectare sagaci,
nunc tua frondosis retia tende iugis,
aut pavidos terre varia formidine cervos,
aut cadat adversa cuspide fossus aper.
nocte fatigatum somnus, non cura puellae,
excipit et pingui membra quiete levat.
lenius est studium, studium tamen, alite capta
aut lino aut calamis praemia parva sequi
vel, quae piscis edax avido male devoret ore,
abdere supremis aera recurva cibis. —
aut his aut aliis, donec dediscis amare,

ipse tibi furtim decipiendus eris.
tu tantum, quamvis firmis retinebere vinclis,
i procul et longas carpere perge vias.
flebis, et occurret desertae nomen amicae,
stabit et in media pes tibi saepe via.
sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
perfer et invitos currere coge pedes.
nec pluvias opta, nec te peregrina morentur
sabbata nec damnis Allia nota suis.
nec quot transieris, sed quot tibi, quaere, supersint
milia: nec, maneas ut prope, finge moras:
tempora nec numera, nec crebro respice Romam,
sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
dura aliquis praecepta vocet mea? dura fatemur
esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
saepe bibi sucos, quamvis invitus, amaros
aeger, et oranti mensa negata mihi.
ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes,
arida nec sitiens ora levabis aqua:
ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
at pretium pars haec corpore maius habet.
sed tamen est artis tristissima ianua nostrae,
et labor est unus, tempora prima pati.
aspicis, ut prensos urant iuga prima iuvencos,
et nova velocem cingula laedat equum?
forsitan a Laribus patriis exire pigebit:
sed tamen exibis. deinde redire voles:
nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicae;
praetendes culpae splendida verba tuae.
cum semel exieris, centum solatia curae
et rus et comites et via longa dabit.
nec satis esse putes discedere. lentus abesto,
dum perdat vires sitque sine igne cinis.
quod nisi firmata properaris mente reverti,
inferet arma tibi saeva rebellis Amor;
quidquid et afueris, avidus sitiensque redibis,
et spatium damno cesserit omne tuo. —
viderit, Haemoniae siquis mala pabula terrae
et magicas artes posse iuvare putat.
ista veneficii vetus est via. noster Apollo
innocuam sacro carmine monstrat opem.
me duce non tumulo prodire iubebitur umbra,
non anus infami carmine rumpet humum,
non seges ex aliis alios transibit in agros,

nec subito Phoebi pallidus orbis erit.
ut solet, aequoreas ibit Tiberinus in undas:
ut solet, in niveis Luna vehetur equis.
nulla recantatas deponent pectora curas,
nec fugiet vivo sulphure victus amor.
quid te Phasideae iuverunt gramina terrae,
cum cuperes patria, Colchi, manere domo?
quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbae,
cum sua Neritias abstulit aura rates?
omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
ille dedit certae lintea plena fugae.
omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
longus et invito pectore sedit amor.
vertere tu poteras homines in mille figuras,
non poteras animi vertere iura tui.
diceris his etiam, cum iam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem
'non ego, quod primo — memini — sperare solebam,
iam precor, ut coniunx tu meus esse velis.
et tamen, ut coniunx essem tua, digna videbar,
quod dea, quod magni filia Solis eram.
ne properes, oro. spatium pro munere posco.
quid minus optari per mea vota potest?
et freta mota vides, et debes illa timere.
utilior velis postmodo ventus erit.
quae tibi causa fugae? non hic nova Troia resurgit,
non aliquis socios rursus ad arma vocat.
hic amor et pax est, in qua male vulneror una,
totaque sub regno terra futura tuo est.'
illa loquebatur: navem solvebat Ulixes:
inrita cum velis verba tulere noti.
ardet et adsuetas Circe decurrit ad artes,
nec tamen est illis adtenuatus amor.
ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
deme veneficiis carminibusque fidem. —
si te causa potens domina retinebit in urbe,
accipe, consilium quod sit in urbe meum.
optimus ille fuit vindex, laedentia pectus
vincula qui rupit dedoluitque semel.
sicui tantum animi est, illum mirabor et ipse,
et dicam 'monitis non eget iste meis.'
tu mihi, qui, quod amas, aegre dediscis amare,
nec potes, et velles posse, docendus eris.
saepe refer tecum sceleratae facta puellae,

et pone ante oculos omnia damna tuos.
'illud et illud habet, nec ea contenta rapina est:
sub titulum nostros misit avara lares.
sic mihi iuravit, sic me iurata fefellit,
ante suas quotiens passa iacere fores!
diligit ipsa alios, a me fastidit amari.
institor, heu, noctes, quas mihi non dat, habet!'
haec tibi per totos inacescant omnia sensus:
haec refer, hinc odii semina quaere tui.
atque utinam possis etiam facundus in illis
esse! dole tantum: sponte disertus eris.
haeserat in quadam nuper mea cura puella:
conveniens animo non erat illa meo:
curabar propriis aeger Podalirius herbis,
et, fateor, medicus turpiter aeger eram.
profuit adsidue vitiis insistere amicae,
idque mihi factum saepe salubre fuit.
'quam mala' dicebam 'nostrae sunt crura puellae!'
nec tamen, ut vere confiteamur, erant.
'brachia quam non sunt nostrae formosa puellae!'
et tamen, ut vere confiteamur, erant.
'quam brevis est!' nec erat. 'quam multum poscit amantem!'
haec odio venit maxima causa meo.
et mala sunt vicina bonis. errore sub illo
pro vitio virtus crimina saepe tulit.
qua potes, in peius dotes deflecte puellae
iudiciumque brevi limite falle tuum.
turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur:
in gracili macies crimen habere potest.
et poterit dici petulans, quae rustica non est:
et poterit dici rustica, siqua proba est.
quin etiam, quacumque caret tua femina dote,
hanc moveat, blandis usque precare sonis.
exige uti cantet, siqua est sine voce puella:
fac saltet, nescit siqua movere manum.
barbara sermone est? fac tecum multa loquatur.
non didicit chordas tangere? posce lyram.
durius incedit? fac inambulet. omne papillae
pectus habent? vitium fascia nulla tegat.
si male dentata est, narra, quod rideat, illi.
mollibus est oculis? quod fleat illa, refer.
proderit et subito, cum se non finxerit ulli,
ad dominam celeres mane tulisse gradus.
auferimur cultu. gemmis auroque teguntur

omnia. pars minima est ipsa puella sui.
saepe ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras.
decipit hac oculos aegide dives Amor.
improvisus ades: deprendes tutus inermem:
infelix vitiis excidet illa suis.
non tamen huic nimium praecepto credere tutum est:
fallit enim multos forma sine arte decens.
tum quoque, compositis cum conlinit ora venenis,
ad dominae vultus — nec pudor obstet — eas.
pyxidas invenies et rerum mille colores,
et fluere in tepidos oesupa lapsa sinus.
illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:
non semel hinc stomacho nausea facta meo est. —
nunc tibi quae medio Veneris praestemus in usu,
eloquar. ex omni est parte fugandus amor.
multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
ingenio verbis concipe plura meis.
nuper enim nostros quidam carpsere libellos,
quorum censura Musa proterva mea est.
dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe,
quod volet, inpugnent unus et alter, opus.
ingenium magni livor detractat Homeri:
quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.
et tua sacrilegae laniarunt carmina linguae,
pertulit huc victos quo duce Troia deos.
summa petit livor: perflant altissima venti:
summa petunt dextra fulmina missa Iovis.
at tu, quicumque es, quem nostra licentia laedit,
si sapis, ad numeros exige quidque suos.
fortia Maeonio gaudent pede bella referri:
deliciis illic quis locus esse potest?
grande sonant tragici: tragicos decet ira cothurnos.
usibus e mediis soccus habendus erit.
liber in adversos hostes stringatur iambus,
seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
blanda pharetratos elegeia cantet Amores,
et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles;
Cydippe non est oris, Homere, tui.
quis feret Andromaches peragentem Thaida partes?
peccat, in Andromache Thaida quisquis agat.
Thais in arte mea est: lascivia libera nostra est.
nil mihi cum vitta: Thais in arte mea est.
si mea materiae respondet Musa iocosae,

vicimus, et falsi criminis acta rea est.
rumpere, livor edax. magnum iam nomen habemus:
maius erit, tantum, quo pede coepit, eat.
sed nimium properas. vivam modo, plura dolebis:
et capiunt animi carmina multa mei.
nam iuvat, et studium famae mihi crevit honore.
principio clivi noster anhelat equus.
tantum se nobis elegi debere fatentur,
quantum Vergilio nobile debet epos. —
hactenus invidiae respondimus. attrahe lora
fortius et gyro curre, poeta, tuo.
ergo ubi concubitus et opus iuvenale petetur,
et prope promissae tempora noctis erunt,
gaudia ne dominae, pleno si corpore sumes,
te capiant, ineas quamlibet ante, velim.
quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
desinat: a prima proxima segnis erit.
sustentata Venus gratissima. frigore soles,
sole iuvant umbrae, grata fit unda siti.
et pudet, et dicam: Venerem quoque iunge figura,
qua minime iungi quamque decere putas.
nec labor efficere est. rarae sibi vera fatentur,
et nihil est, quod se dedecuisse putent.
tunc etiam iubeo totas aperire fenestras
turpiaque admisso membra notare die.
at simul ad metas venit finita voluptas,
lassaque cum tota corpora mente iacent,
dum piget, ut malis nullam tetigisse puellam,
tacturusque tibi non videare diu,
tunc animo signa, quodcumque in corpore mendum est,
luminaque in vitiis illius usque tene.
forsitan haec aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit?
sed quae non prosunt singula, multa iuvant.
parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
a cane non magno saepe tenetur aper.
tu tantum numero pugna praeceptaque in unum
contrahe: de multis grandis acervus erit.
sed quoniam totidem mores totidemque figurae,
non sunt iudiciis omnia danda meis.
quo tua non possunt offendi pectora facto,
forsitan hoc alio iudice crimen erit.
ille quod obscenas in aperto corpore partes
viderat, in cursu qui fuit, haesit amor:
ille quod a Veneris rebus surgente puella

vidit in inmundo signa pudenda toro.
luditis, o siquos potuerunt ista movere:
adflarant tepidae pectora vestra faces.
adtrahet ille puer contentos fortius arcus,
saucia maiorem turba petetis opem.
quid, qui clam latuit reddente obscena puella
et vidit, quae mos ipse videre vetat?
di melius, quam nos moneamus talia quemquam!
ut prosint, non sunt expedienda tamen.
hortor et, ut pariter binas habeatis amicas:
fortior est, plures, siquis, habere potest.
secta bipertito cum mens discurrit utroque,
alterius vires subtrahit alter amor.
grandia per multos tenuantur flumina rivos,
saevaque seducto stipite flamma perit.
non satis una tenet ceratas anchora puppes,
nec satis est liquidis unicus hamus aquis.
qui sibi iam pridem solacia bina paravit,
iam pridem summa victor in arce fuit.
at tibi, qui fueris dominae male creditus uni,
nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaës Minos in Prognide perdidit ignes:
cessit ab Idaea coniuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
et Parin Oenone summos tenuisset ad annos,
si non Oebalia pelice laesa foret.
coniugis Odrysio placuisset forma tyranno:
sed melior clausae forma sororis erat.
quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
successore novo vincitur omnis amor.
fortius e multis mater desiderat unum,
quam quae flens clamat 'tu mihi solus eras.'
et ne forte putes nova me tibi condere iura
(atque utinam inventi gloria nostra foret!):
vidit ut Atrides — quid enim non ille videret,
cuius in arbitrio Graecia tota fuit? —
Marte suo captam Chryseïda victor, amabat.
at senior stulte flebat ubique pater.
quid lacrimas, odiose senex? bene convenit illis:
officio natam laedis, inepte, tuo.
quam postquam reddi Calchas, ope tutus Achillis,
iusserat, et patria est illa recepta domo,
'est' ait Atrides 'illius proxima forma,

et, si prima sinat syllaba, nomen idem:
hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
si minus, imperium sentiet ille meum.
quod siquis vestrum factum hoc accusat, Achivi:
est aliquid valida sceptra tenere manu.
nam si rex ego sum, nec mecum dormiat ulla,
in mea Thersites regna licebit eat.'
dixit et hanc habuit solacia magna prioris,
et posita est cura cura repulsa nova. —
ergo adsume novas auctore Agamemnone flammas,
ut tuus in bivio distineatur amor.
quaeris, ubi invenias? artes, i, perlege nostras:
plena puellarum iam tibi navis erit.
quodsi quid praecepta valent mea, siquid Apollo
utile mortales perdocet ore meo,
quamvis infelix media torreberis Aetna,
frigidior dominae fac videare tuae:
et sanum simula, ne, siquid forte dolebis,
sentiat, et ride, cum tibi flendus eris.
non ego te iubeo medias abrumpere curas:
non sunt imperii tam fera iussa mei.
quod non es, simula, positosque imitare furores:
sic facies vere, quod meditatus eris.
saepe ego, ne biberem, volui dormire videri:
dum videor, somno lumina victa dedi.
deceptum risi, qui se simulabat amare,
in laqueos auceps decideratque suos.
intrat amor mentes usu, dediscitur usu:
qui poterit sanum fingere, sanus erit.
dixerit, ut venias pacta tibi nocte: venito.
veneris, et fuerit ianua clausa: feres.
nec dic blanditias, nec fac convitia posti,
nec latus in duro limine pone tuum.
postera lux aderit: careant tua verba querellis,
et nulla in vultu signa dolentis habe.
iam ponet fastus, cum te languere videbit:
hoc etiam nostra munus ab arte feres.
te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi
propositus. frenis saepe repugnat equus.
utilitas lateat; quod non profitebere, fiet:
quae nimis apparent retia, vitat avis.
ne tibi tam placeat, quae te contemnere possit,
sume animos, animis cedat ut illa tuis.
ianua forte patet? quamvis revocabere, transi.

est data nox? dubita nocte venire data.
posse pati facile est, ubi, ni sapientia desit,
protinus ex facili gaudia ferre licet.
et quisquam praecepta potest mea dura vocare?
en, etiam partes conciliantis ago.
nam quoniam variant animi, variabimus artes.
mille mali species: mille salutis erunt.
corpora vix ferro quaedam sanantur acuto:
auxilium multis sucus et herba fuit.
mollior es neque abire potes vinctusque teneris,
et tua saevus Amor sub pede colla premit?
desine luctari. referant tua carbasa venti,
quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes.
cedimus: e medio iam licet amne bibas.
sed bibe plus etiam, quam quod praecordia poscunt,
gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
perfruere usque tua, nullo prohibente, puella:
illa tibi noctes auferat, illa dies.
taedia quaere mali: faciunt et taedia finem.
iam quoque, cum credes posse carere, mane,
dum bene te cumules et copia tollat amorem,
et fastidita non iuvet esse domo. —
fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
hunc tu si quaeres ponere, pone metum.
qui timet, ut sua sit, nequis sibi detrahat illam,
ille Machaonia vix ope sanus erit.
plus amat e natis mater plerumque duobus,
pro cuius reditu, quod gerit arma, timet. —
est prope Collinam templum venerabile portam,
inposuit templo nomina celsus Eryx:
est illic Lethaeus Amor, qui pectora sanat
inque suas gelidam lampadas addit aquam.
illic et iuvenes votis oblivia poscunt,
et siqua est duro capta puella viro.
is mihi sic dixit — dubito, verusne Cupido
an somnus fuerit: sed puto, somnus erat —
'o qui sollicitos modo das modo demis amores,
adice praeceptis hoc quoque, Naso, tuis.
ad mala quisque animum referat sua: ponet amorem.
omnibus illa deus plusve minusve dedit.
qui Puteal Ianumque timet celeresque Kalendas,
torqueat hunc aeris mutua summa sui.
cui durus pater est, ut voto caetera cedant,

huic pater ante oculos durus habendus erit.
hic male dotata pauper cum coniuge vivit:
uxorem fato credat adesse suo.
est tibi rure bono generosae fertilis uvae
vinea? ne nascens usta sit uva, time.
ille habet in reditu navim: mare semper iniquum
cogitet et damno litora feta suo.
filius hunc miles, te filia nubilis angat.
et quis non causas mille doloris habet?
ut posses odisse tuam, Pari, funera fratrum
debueras oculis substituisse tuis.'
plura loquebatur: placidum puerilis imago
destituit somnum — si modo somnus erat.
quid faciam? media navim Palinurus in unda
deserit, ignotas cogor inire vias.
quisquis amas, loca sola nocent. loca sola caveto!
quo fugis? in populo tutior esse potes.
non tibi secretis — augent secreta furores —
est opus: auxilio turba futura tibi est.
tristis eris, si solus eris, dominaeque relictae
ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
tristior idcirco nox est, quam tempora Phoebi:
quae relevet luctus, turba sodalis abest.
nec fuge conloquium, nec sit tibi ianua clausa,
nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem:
hic quoque amicitiae non levis usus erit.
quid nisi secretae laeserunt Phyllida silvae?
certa necis causa est: incomitata fuit.
ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
ire solet fusis barbara turba comis,
et modo, qua poterat, longum spectabat in aequor,
nunc in harenosa lassa iacebat humo.
'perfide Demophoon!' surdas clamabat ad undas,
ruptaque singultu verba loquentis erant.
limes erat tenuis longo subnubilus umbra,
qua tulit illa suos ad mare saepe pedes.
nona terebatur miserae via. 'viderit!' inquit
et spectat zonam pallida facta suam,
aspicit et ramos. dubitat refugitque, quod audet,
et timet et digitos ad sua colla refert.
Sithoni, tunc certe vellem non sola fuisses:
non flesset positis Phyllida silva comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta timete,

laese vir a domina, laesa puella viro. —
praestiterat iuvenis, quidquid mea Musa iubebat,
inque suae portu paene salutis erat:
reccidit, ut cupidos inter devenit amantes,
et, quae conciderant, tela resumpsit Amor.
siquis amas, nec vis, facito contagia vites.
haec etiam pecori saepe nocere solent.
dum spectant laesos oculi, laeduntur et ipsi,
multaque corporibus transitione nocent.
in loca nonnumquam siccis arentia glebis
de prope currenti flumine manat aqua.
manat amor tectus, si non ab amante recedas:
turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
alter item iam sanus erat. vicinia laesit:
occursum dominae non tulit ille suae.
vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix,
successumque artes non habuere meae.
proximus a tectis ignis defenditur aegre:
utile finitimis abstinuisse locis.
nec quae ferre solet spatiantem porticus illam,
te ferat, officium neve colatur idem.
quid iuvat admonitu tepidam recalescere mentem?
alter, si possis, orbis habendus erit.
non facile esuriens posita retinebere mensa,
et multam saliens incitat unda sitim.
non facile est taurum visa retinere iuvenca;
fortis equus visae semper adhinnit equae.
haec ubi praestiteris, ut tandem litora tangas,
non ipsam satis est deseruisse tibi.
et soror et mater valeant et conscia nutrix,
et quisquis dominae pars erit ulla tuae.
nec veniat servus, nec flens ancillula fictum
suppliciter dominae nomine dicat 'have.'
nec si scire voles, quid agat, tamen, illa, rogabis.
perfer! erit lucro lingua retenta tuo.
tu quoque, qui causam finiti reddis amoris
deque tua domina multa querenda refers,
parce queri. melius sic ulciscere tacendo,
ut desideriis effluat illa tuis.
et malim taceas, quam te desisse loquaris:
qui nimium multis 'non amo' dicit, amat.
sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
quam subito. lente desine, tutus eris.
flumine perpetuo torrens solet acrior ire:

sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
fallat et in tenues evanidus exeat auras
perque gradus molles emoriatur amor. —
sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
exitus ingeniis convenit iste feris.
non curare sat est. odio qui finit amorem,
aut amat aut aegre desinet esse miser.
turpe vir et mulier, iuncti modo, protinus hostes.
non illas lites Appias ipsa probat.
saepe reas faciunt, et amant. ubi nulla simultas
incidit, admonitu liber aberrat amor.
forte aderam iuveni. dominam lectica tenebat:
horrebant saevis omnia verba minis.
iamque vadaturus 'lectica prodeat' inquit.
prodierat. visa coniuge mutus erat.
et manus et manibus duplices cecidere tabellae,
venit in amplexus atque ita 'vincis' ait.
tutius est aptumque magis, discedere pace
nec petere a thalamis litigiosa fora.
munera quae dederas, habeat sine lite, iubeto:
esse solent magno damna minora bono. —
quodsi vos aliquis casus conducet in unum,
mente memor tota, quae damus arma, tene.
nunc opus est armis; hic, o fortissime, pugna:
vincenda est telo Penthesilea tuo.
nunc tibi rivalis, nunc durum limen amanti,
nunc subeant mediis inrita verba deis.
nec compone comas, quia sis venturus ad illam,
nec toga sit laxo conspicienda sinu.
nulla sit, ut placeas alienae cura puellae:
iam facito e multis una sit illa tibi. —
sed quid praecipue nostris conatibus obstet,
eloquar, exemplo quemque docente suo:
desinimus tarde, quia nos speramus amari.
dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
at tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
crede nec aeternos pondus habere deos.
neve puellarum lacrimis moveare, caveto.
ut flerent, oculos erudiere suos.
artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
ut lapis aequoreis undique pulsus aquis.
nec causas aperi, quare divortia malis:
nec dic, quid doleas (clam tamen usque dole),
nec peccata refer, ne diluat. ipse favebis,

ut melior causa causa sit illa tua.
qui silet, est firmus. qui dicit multa puellae
probra, satisfieri postulat ille sibi. —
non ego Dulichio furialis more sagittas
nec raptas ausim tinguere in amne faces,
nec nos purpureas pueri resecabimus alas,
nec sacer arte mea laxior arcus erit.
consilium est, quodcumque cano. parete canenti:
utque facis, coeptis, Phoebe saluber, ades.
Phoebus adest. sonuere lyrae, sonuere pharetrae:
signa deum nosco per sua: Phoebus adest.
confer Amyclaeis medicatum vellus aënis
murice cum Tyrio: turpius illud erit.
vos quoque formosis vestras conferte puellas:
incipiet dominae quemque pudere suae.
utraque formosae Paridi potuere videri:
sed sibi conlatam vicit utramque Venus.
nec solam faciem, mores quoque confer et artes:
tantum iudicio ne tuus obsit amor.
exiguum est, quod deinde canam. sed profuit illud
exiguum multis: in quibus ipse fui.
scripta cave relegas blandae servata puellae:
constantis animos scripta relecta movent.
omnia pone feros, quamvis invitus, in ignes,
et dic 'ardoris sit rogus iste mei.'
Thestias absentem succendit stipite natum:
tu timide flammae perfida verba dabis?
si potes, et ceras remove. quid imagine muta
carperis? hoc periit Laudamia modo.
et loca muta nocent. fugito loca conscia vestri
concubitus: causas illa doloris habent.
'hic fuit, hic cubuit. thalamo dormivimus illo:
hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.'
admonitu refricatur amor, vulnusque novatum
scinditur: infirmis causa pusilla nocet.
ut paene extinctum cinerem si sulphure tangas,
vivit et e minimo maximus ignis erit,
sic, nisi vitaris quidquid renovabit amorem,
flamma redardescet, quae modo nulla fuit.
Argolides cuperent fugisse Capherea puppes,
teque, senex luctus ignibus ulte tuos.
praeterita cautus Niseïde navita gaudet.
tu loca quae nimium grata fuere, cave.
haec tibi sint Syrtes, haec Acroceraunia vita:

hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
sunt quae non possunt aliquo cogente iuberi,
saepe tamen casu facta iuvare solent.
perdat opes Phaedra: parces, Neptune, nepoti,
[nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnosida fecisses inopem: sapienter amasset.]
divitiis alitur luxuriosus amor.
cur nemo est, Hecalen, nulla est, quae ceperit Iron?
nempe quod alter egens, altera pauper erat.
non habet, unde suum paupertas pascat amorem.
non tamen hoc tanti est, pauper ut esse velis.
at tanti tibi sit, non indulgere theatris,
dum bene de vacuo pectore cedat amor.
enervant animos citharae lotosque lyraeque
et vox et numeris brachia mota suis.
illic adsidue ficti saltantur amantes:
quid caveas, actor, quid iuvet, arte docet.
eloquar invitus: teneros ne tange poetas!
summoveo dotes ipsius ipse meas.
Callimachum fugito: non est inimicus Amori;
et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
me certe Sappho meliorem fecit amicae,
nec rigidos mores Teïa Musa dedit.
carmina quis potuit tuto legisse Tibulli,
vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
quis poterit lecto durus discedere Gallo?
et mea nescio quid carmina tale sonant. —
quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo,
aemulus est nostri maxima causa mali.
at tu rivalem noli tibi fingere quemquam,
inque suo solam crede iacere toro.
acrius Hermionen ideo dilexit Orestes,
esse quod alterius coeperat illa viri.
quid, Menelae, doles? ibas sine coniuge Creten
et poteras nupta lentus abesse tua.
ut Paris hanc rapuit, nunc demum uxore carere
non potes: alterius crevit amore tuus.
hoc et in abducta Briseide flebat Achilles,
illam Plisthenio gaudia ferre toro.
nec frustra flebat, mihi credite. fecit Atrides,
quod si non faceret, turpiter esset iners.
certe ego fecissem, nec sum sapientior illo!
invidiae fructus maximus ille fuit.
nam sibi quod numquam tactam Briseida iurat

per sceptrum, sceptrum non putat esse deos.
di faciant, possis dominae transire relictae
limina, proposito sufficiantque pedes.
et poteris. modo velle tene. nunc fortiter ire,
nunc opus est celeri subdere calcar equo.
illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
esse puta. remis adice vela tuis.
hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
vellem desineres hostis habere loco.
at certe, quamvis odio remanente, saluta.
oscula cum poteris iam dare, sanus eris. —
ecce, cibos etiam, medicinae fungar ut omni
munere, quos fugias quosque sequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
an veniat Megaris, noxius omnis erit.
nec minus erucas aptum vitare salaces,
et quicquid Veneri corpora nostra parat.
utilius sumas acuentis lumina rutas,
et quicquid Veneri corpora nostra negat.
quid tibi praecipiam de Bacchi munere, quaeris?
spe brevius monitis expediere meis.
vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas,
et stupeant multo corda sepulta mero.
nutritur vento, vento restinguitur ignis:
lenis alit flammas, grandior aura necat.
aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
eripiat: siqua est inter utrumque, nocet. —
hoc opus exegi. fessae, date serta, carinae.
contigimus portus, quo mihi cursus erat.
postmodo reddetis sacro pia vota poetae,
carmine sanati femina virque meo.

POETAE OVIDIANI

SAPPHO PHAONI.

Ecquid, ut aspecta est studiosae littera dextrae,
  protinus est oculis cognita nostra tuis?
an, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
  hoc breve nescires unde movetur opus?
forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
  carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
flendus amor meus est. elegeïa flebile carmen:
  non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
uror, ut indomitis ignem exercentibus euris
  fertilis accensis messibus ardet ager.
arva Phaon celebrat diversa Typhoidos Aetnae:
  me calor Aetnaeo non minor igne tenet.
nec mihi, dispositis quae iungam carmina nervis,
  proveniunt: vacuae carmina mentis opus.
nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellae,
  nec me Lesbiadum cetera turba iuvant.
vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydro,
  non oculis grata est Atthis, ut ante, meis,
atque aliae centum, quas non sine crimine amavi.
  improbe, multarum quod fuit, unus habes!
est in te facies, sunt apti lusibus anni:
  o facies oculis insidiosa meis!
sume fidem et pharetram: fies manifestus Apollo;
  accedant capiti cornua: Bacchus eris.
et Phoebus Daphnen, et Gnosida Bacchus amavit,
  nec norat lyricos illa vel illa modos.
at mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
  iam canitur toto nomen in orbe meum:
nec plus Alcaeus, consors patriaeque lyraeque,
  laudis habet, quamvis grandius ille sonet.
si mihi difficilis formam natura negavit,
  ingenio formae damna rependo meae.
sum brevis: at nomen, quod terras impleat omnes,

est mihi. mensuram nominis ipsa fero.
candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriae fusca colore suae.
et variis albae iunguntur saepe columbae,
et niger a viridi turtur amatur ave.
si, nisi quae facie poterit te digna videri,
nulla futura tua est, nulla futura tua est!
at mea cum legeres, etiam formosa videbar:
unam iurabas usque decere loqui.
cantabam, memini — meminerunt omnia amantes —
oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
haec quoque laudabas. omni tibi parte placebam,
sed tunc praecipue, cum fit Amoris opus.
tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat
crebraque mobilitas aptaque verba ioco,
et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
plurimus in lasso corpore languor erat.
nunc tibi Sicelides veniunt nova praeda puellae.
quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
o vos erronem tellure remittite nostrum,
Nisiades matres Nisiadesque nurus,
nec vos decipiant blandae mendacia linguae:
quae dicit vobis, dixerat ante mihi.
tu quoque, quae montes celebras, Erycina, Sicanos, —
nam tua sum — vati consule, diva, tuae.
an gravis inceptum peragit fortuna tenorem
et manet in cursu semper acerba suo?
sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
ante diem lacrimas ossa bibere meas.
arsit inops frater meretricis captus amore,
mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
factus inops agili peragit freta caerula remo,
quasque male amisit, nunc male quaerit opes.
me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit.
hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
et tamquam desit quae me hac sine cura fatiget,
accumulat curas filia parva meas.
ultima tu nostris accedis causa querellis.
non agitur vento nostra carina suo.
ecce iacent collo sparsi sine lege capilli,
nec premit articulos lucida gemma meos.
veste tegor vili, nullum est in crinibus aurum,
non Arabum noster dona capillus habet.
cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?

ille mei cultus unicus auctor abest.
molle meum levibusque cor est violabile telis,
et semper causa est, cur ego semper amem.
sive ita nascenti legem dixere Sorores,
nec data sunt vitae fila severa meae,
sive abeunt studia in mores artisque magistra
ingenium nobis molle Thalia facit.
quid mirum, si me primae lanuginis aetas
abstulit atque anni, quos vir amare potest?
hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
et faceres: sed te prima rapina tenet.
hunc si conspiciat, quae conspicit omnia, Phoebe,
iussus erit somnos continuare Phaon.
hunc Venus in caelum curru vexisset eburno,
sed videt et Marti posse placere suo.
o nec adhuc iuvenis, nec iam puer, utilis aetas,
o decus atque aevi gloria magna tui,
huc ades inque sinus, formose, relabere nostros:
non ut ames oro, verum ut amare sinas.
scribimus, et lacrimis oculi rorantur obortis:
aspice, quam sit in hoc multa litura loco.
si tam certus eras hinc ire, modestius isses
et mihi dixisses 'Lesbi puella, vale.'
non tecum lacrimas, non oscula nostra tulisti:
denique non timui, quod dolitura fui.
nil de te mecum est, nisi tantum iniuria. nec tu,
admoneat quod te, munus amantis habes.
non mandata dedi. neque enim mandata dedissem
ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
per tibi, qui numquam longe discedit, Amorem
perque novem iuro, numina nostra, deas,
cum mihi nescio quis 'fugiunt tua gaudia' dixit,
nec me flere diu nec potuisse loqui.
et lacrimae deerant oculis et verba palato,
astrictum gelido frigore pectus erat.
postquam se dolor invenit, nec pectora plangi
nec puduit scissis exululare comis,
non aliter, quam si nati pia mater adempti
portet ad exstructos corpus inane rogos.
gaudet et e nostro crescit maerore Charaxus
frater et ante oculos itque reditque meos.
utque pudenda mei videatur causa doloris,
'quid dolet haec? certe filia vivit' ait.
non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat

vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
tu mihi cura, Phaon, te somnia nostra reducunt,
somnia formoso candidiora die.
illic te invenio, quamvis regionibus absis.
sed non longa satis gaudia somnus habet.
saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
saepe tuae videor supposuisse meos.
oscula cognosco, quae tu committere linguae
aptaque consueras accipere, apta dare.
blandior interdum verisque simillima verba
eloquor, et vigilant sensibus ora meis:
ulteriora pudet narrare, sed omnia fiunt,
et iuvat, et sine te non licet esse mihi.
at cum se Titan ostendit et omnia secum,
tam cito me somnos destituisse queror.
antra nemusque peto, tamquam nemus antraque prosint:
conscia deliciis illa fuere meis.
illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
attigit, in collo crine iacente feror.
antra vident oculi scabro pendentia tofo,
quae mihi Mygdonii marmoris instar erant:
invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
praebuit et multa texit opaca coma.
at non invenio dominum silvaeque meumque.
vile solum locus est: dos erat ille loci.
cognovi pressas noti mihi caespitis herbas:
de nostro curvum pondere gramen erat.
incubui tetigique locum, qua parte fuisti:
grata prius lacrimas combibit herba meas.
quin etiam rami positis lugere videntur
frondibus, et nullae dulce queruntur aves.
sola virum non ulta pie maestissima mater
concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
ales Ityn, Sappho desertos cantat amores:
hactenus in media caetera nocte silent.
est nitidus vitreoque magis perlucidus amne
fons sacer: hunc multi numen habere putant:
quem supra ramos expandit aquatica lotos,
una nemus; tenero caespite terra viret.
hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,
constitit ante oculos Naïas una meos:
constitit et dixit 'quoniam non ignibus aequis
ureris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phoebus ab excelso, quantum patet, aspicit aequor:

Actiacum populi Leucadiumque vocant:
hinc se Deucalion Pyrrhae succensus amore
misit et illaeso corpore pressit aquas:
nec mora, versus amor fugit lentissima mersi
pectora: Deucalion igne levatus erat.
hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
Leucada, nec saxo desiluisse time.'
ut monuit, cum voce abiit. ego frigida surgo,
nec gravidae lacrimas continuere genae.
ibimus, o nymphe, monstrataque saxa petemus:
sit procul insano victus amore timor.
quicquid erit, melius quam nunc erit. aura, subito:
et mea non magnum corpora pondus habent.
tu quoque, mollis Amor, pinnas suppone cadenti,
ne sim Leucadiae mortua crimen aquae.
inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam,
et sub ea versus unus et alter erunt
'grata lyram posui tibi, Phoebe, poetria Sappho:
convenit illa mihi, convenit illa tibi.'
cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
cum profugum possis ipse referre pedem?
tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda.
et forma et meritis tu mihi Phoebus eris.
an potes, o scopulis undaque ferocior omni,
si moriar, titulum mortis habere meae?
at quanto melius tecum mea pectora iungi,
quam saxis poterant praecipitanda dari!
haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas,
visaque sunt totiens ingeniosa tibi.
nunc vellem facunda forem. dolor artibus obstat,
ingeniumque meis substitit omne malis.
non mihi respondent veteres in carmina vires:
plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides aequoreae, nupturaque nuptaque proles,
Lesbides, Aeolia nomina dicta lyra,
Lesbides, infamem quae me fecistis amatae,
desinite ad citharas turba venire meas.
abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat —
me miseram, dixi quam modo paene 'meus'!
efficite, ut redeat: vates quoque vestra redibit.
ingenio vires ille dat, ille rapit.
ecquid ago precibus, pectusque agreste movetur,
an riget, et zephyri verba caduca ferunt?
qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent:

hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
sive redis, puppique tuae votiva parantur
munera, quid laceras pectora nostra mora?
solve ratem! Venus orta mari mare praestat amanti.
aura dabit cursum, tu modo solve ratem.
ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
ipse dabit tenera vela legetque manu.
sive iuvat longe fugisse Pelasgida Sapphon
(nec tamen invenies, cur ego digna fuga),
hoc saltem miserae crudelis epistola dicat,
ut mihi Leucadiae fata petantur aquae.

POETAE OVIDIANI

NUX.

Nux ego iuncta viae, cum sim sine crimine vitae,
a populo saxis praetereunte petor.
obruere ista solet manifestos poena nocentes,
publica cum lentam non capit ira moram.
nil ego peccavi: nisi si peccare vocetur
annua cultori poma referre suo.
at prius arboribus, tunc cum meliora fuerunt
tempora, certamen fertilitatis erat.
tunc domini memores sertis ornare solebant
agricolas fructu proveniente deos.
saepe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
mirata est oleas saepe Minerva suas.
pomaque laesissent matrem, nisi subdita ramo
longa laboranti furca tulisset opem.
quin etiam exemplo pariebat femina nostro,
nullaque non illo tempore mater erat.
at postquam platanis sterilem praebentibus umbram
uberior quavis arbore venit honor,
nos quoque frugiferae, si nux modo ponor in illis,

coepimus in patulas luxuriare comas.
nunc neque continuos nascuntur poma per annos,
uvaque laesa domum laesaque bacca venit.
nunc utero vitio est quae vult formosa videri,
raraque in hoc aevo est, quae velit esse parens.
certe ego, si numquam peperissem, tutior essem:
ista Clytaemestra digna querella fuit.
si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
hoc in notitiam veniat maloque piroque:
destituent silvas utraque poma suas.
[quaeque sibi vario distinguit poma colore,]
audiat hoc cerasus: stipes inanis erit.
non equidem invideo: numquid tamen ulla feritur,
quae sterilis sola conspicienda coma est?
cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
qui modo nil, quare percutiantur, habent.
at mihi saeva nocent mutilatis vulnera ramis,
nudaque deiecto cortice ligna patent.
non odium facit hoc, sed spes inducta rapinae.
sustineant aliae poma: querentur idem.
sic reus ille fere est, de quo victoria lucro
esse potest: inopis vindice facta carent.
sic timet insidias, qui se scit ferre viator,
cur timeat: tutum carpit inanis iter.
sic ego sola petor, soli quia causa petendi est:
frondibus intactis cetera turba viret.
nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
fragmina, quae laeso vimine multa iacent:
non istis sua facta nocent; vicinia damno est.
excipiunt ictu saxa repulsa meo.
idque fide careat, si non, quae longius absunt,
nativum retinent inviolata decus.
ergo, si sapiant, et mentem verba sequantur,
devoveant umbras proxima quaeque meas.
quam miserum est, odium nostris accedere damnis,
meque ream nimiae proximitatis agi! —
sed, puto, magna mea est operoso cura colono?
invenias, qui det nil mihi, praeter humum!
sponte mea facilis contempto nascor in agro:
parsque loci, qua sto, publica paene via est.
me, sata ne laedam — quoniam et sata laedere dicor —
imus in extremo margine fundus habet.
non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras;

duratam renovat non mihi fossor humum.
sole licet siccaque siti peritura laborem:
inriguae dabitur non mihi sucus aquae.
at cum maturas fisso nova cortice rimas
nux agit, ad partes pertica saeva venit.
pertica dat plenis inmitia vulnera ramis,
ne possim lapidum verbera sola queri.
poma cadunt mensis non interdicta secundis,
et condit lectas parca colona nuces.
has puer aut certo sectas disseparat ictu,
aut pronus digito bisve semelve petit. —
quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est,
cum sibi suppositis additur una tribus
per tabulae clivum labi iubet alter et optat,
tangat ut e multis quamlibet una suam.
est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar,
ut divinatas auferat augur opes.
fit quoque de creta, qualem caeleste figuram
sidus et in Graecis littera quarta gerit.
haec ubi distincta est gradibus, quae constitit intus,
quot tetigit virga, tot capit ipsa nuces.
vas quoque saepe cavum spatio distante locatur,
in quod missa levi nux cadat una manu. —
felix, secreto quae nata est arbor in agro
et soli domino ferre tributa potest!
non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
non a vicina pulverulenta via est.
illa suo, quaecumque tulit, dare dona colono
et plenos fructus adnumerare potest.
at mihi maturos numquam licet ednre fetus,
ante diemque meae decutiuntur opes.
lamina mollis adhuc teneroque in lacte quod intra est,
nec mala sunt ulli nostra futura bono:
iam tamen invenio, qui me iaculentur et ictu
praefestinato munus inane petant.
si fiat rapti, fiat mensura relicti,
maiorem domini parte, viator, habes.
saepe aliquis, foliis ubi nuda cacumina vidit,
esse putat boreae triste furentis opus.
aestibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
at mihi nec grando duris invisa colonis,
nec ventus fraudi solve geluve fuit.
fructus obest: peperisse nocet: nocet fesse feracem:

quaeque fuit multis, et mihi praeda malo est.
praeda malo, Polydore, fuit tibi: praeda nefandae
coniugis Aonium misit in arma virum.
Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
una sed inmensas arbor habebat opes.
at rubus et sentes tantummodo laedere nati
spinaque vindicta cetera tuta sua est.
me, quia nec noceo nec aduncis vindicor hamis,
missa petunt avida saxa proterva manu.
quidsi non aptas solem vitantibus umbras,
finditur Icario cum cane terra, darem?
quid nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
non exspectata cum venit imber aqua?
omnia cum faciam, cum praestem sedula cunctis
officium, saxis officiosa petor.
haec mihi perpessae domini patienda querella est:
causa habeor, quare sit lapidosus ager.
dumque repurgat humum collectaque saxa remittit,
semper habent in me tela parata viae.
ergo invisa aliis uni mihi frigora prosunt:
illo me tutam tempore praestat hiems.
nuda quidem tunc sum; nudam tamen expedit esse:
non spolium de me quod petat hostis habet.
at simul induimus nostris sua munera ramis,
saxa novos fructus grandine plura petunt.
forsitan hic aliquis dicat 'quae publica tangunt,
carpere concessum est: hoc via iuris habet.'
si licet hoc, oleas distringite; caedite messes;
improbe, vicinum carpe, viator, holus.
intret et urbanas eadem petulantia portas,
sitque tuis muris, Romule, iuris idem.
quilibet argentum prima de fronte tabernae
tollat, et ad gemmas quilibet alter eat.
auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos,
et quascumque potest tangere, tollat opes.
sed neque tolluntur; nec, dum regit omnia Caesar,
incolumis tanto praeside raptor erit.
at non ille deus pacem intra moenia finit:
auxilium toto spargit in orbe suum.
quid tamen hoc prodest, media si luce palamque
verberor, et tutae non licet esse mihi?
ergo nec nidos foliis haerere nec ullam
frondibus in nostris stare videtis aves.
at lapis, in ramo sedit quicumque bifurco,

haeret et ut capta victor in arce manet.
caetera saepe tamen potuere admissa negari:
num crimen nux est infitiata suum?
nostra notat fusco digitos iniuria suco,
cortice tangentes inficiente manus.
ille color meus est; illo maculata colore
non profectura dextra lavatur aqua.
o! ego, cum longae venerunt taedia vitae,
optavi quotiens arida facta mori!
optavi quotiens aut caeco turbine verti
aut valido missi fulminis igne peti!
atque utinam subitae raperent mea poma procellae,
vel possem fructus excutere ipsa meos!
sic, ubi detracta est a te tibi causa pericli,
quod superest, tutum, Pontice castor, habes.
quid mihi tunc animi est, ubi sumit tela viator,
atque oculis plagae destinat ante locum,
nec vitare licet mihi moto vulnera trunco,
quem sub humo radix vinclaque firma tenent?
corpora praebemus plagis: ut saepe sagittis,
cum populus manicas deposuisse vetat,
utve gravem patiens ubi tolli vacca securim
aut stringi cultros in sua colla videt.
saepe meas vento frondes tremuisse putastis:
sed metus in nobis causa tremoris erat.
si merui videorque nocens: inponite flammae
nostraque fumosis urite membra focis.
si merui videorque nocens: excidite ferro,
et liceat miserae dedoluisse semel.
si nec cur urar, nec cur excidar, habetis:
parcite. sic coeptum perficiatis iter.

INDEX.

A cum tribus numeris Amores, A cum duobus Artem am., M Medicamina, R Remedia Amoris, S epistulam Sapphus, N Nucem, littera omissa Heroidas indicat. Nomina propria dedi omnia, ex reliquis memorabilia quaedam.

Abantiades (*Perseus*) A 3, 12, 24.
Abydenus (*Leander*) 17, 1. Abydeno 18, 100.
Abydos 17, 12; 127. Abydo 18, 29. Abydon 18, 30.
Acastus 13, 25.
Achaemeniis vallibus A I 226.
Achaia 8, 13. 15, 81. 16, 209.
Achaiadas matres 3, 71.
Acheloia cornua 15, 161.
Achelous 9, 139. Acheloon A 3, 6, 103. Acheloe A 3, 6, 35.
Achilles 19, 69. A 1, 9, 33. 2, 1, 29. A I 441; 689; 701. II 711. R 381; 477; 777. Achillis A I 743. R 473. Achilli 3 *inscr*. 8, 83. A II 711; 741. Achillem 8, 43. A 2, 18, 1. 3, 9, 1. A I 11. Achille 3, 25; 41; 137. A 2, 8, 13.
Achillides Pyrrhus 8, 1.
Achivi R 479. Achivis 1, 21.
Acontius 19 *inscr*.; 239. Acontio 20 *inscr*.
Acrisius: Acrisio A III 631.
Acroceraunia R 739.
Actaeus: Actaeon 19, 103.
Actaeas (*Atticas*) rates 2, 6. ignibus Actaeis 17, 42.
Actiacum aequor S 166. Actiacas oras S 185.
Actorides (*Patroclus*) A I 743.
Admetus: Admeti A II 239.
Adonis A I 75; 512. III 85.
Aeacides (*Pyrrhus*) 1, 35. 8, 55. A II 736. Aeacidae A I 17. Aeacide 3, 87. 8, 7. A I 691.
Aeacio (i. e. Aeacidi) 8, 31.
Aeaea carmina A 1, 8, 5. Aeaea venefica A 3, 7, 79. Aeaeae artes A 2, 15, 10.
Aeetes 12, 51. 16, 231. Aeetae 6, 50. Aeeta 12, 29.
Aeetine (i. e. Medea) 6, 103.
Aegaeo mari 19, 222.
Aegeus 10, 131.
Aegides (*Theseus*) 4, 59. Aegidae 15, 221. Aegidas (*Aegei filios et nepotes*) 2, 67.
Aeginae 3, 73.
Aegisthus 8, 51. R 161.
Aegyptia sistra A 3, 9, 33.
Aegyptos A I 647. Aegypto A I 652.
aelinos: aelinon A 3, 9, 23.
Aeneas 7, 193. A 2, 18, 31. Aeneae 7 *inscr*. A 1, 8, 42. 3, 9, 13. A I 60. Aenean 7, 25. A 2, 14, 17. A III 86; 337. Aenea 7, 9.
Aeneïa arma A 1, 15, 25.
Aeolis: Aeolidos (*Canaces*) 11, 5. Aeoli (*vocat*.) 11, 34.
Aeolius: Aeolios euros A 3, 12, 29. notos A I 634.
Aeolius: Aeoliā lyra S 200.
Aeolus 10, 66. 11, 65; 74; 95.
Aesonides (*Iason*) 6, 25; 103. 12, 16. Aesoniden A II 103. Aesonide 6, 109.
Aesonius: Aesonio iuveni 12, 66. duci A 1, 15, 22. Aesonia domo 12, 134. 16, 230. Aesonios sinus A III 34.
Aethra 16, 150. Aethrae 10, 131. Aethram 15, 153. 16, 267.
Aetnae S 11. Aetnā R 491.
Aetnaeus: Aetnaei fulminis A III 490. Aetnaeo igne S 12.
Aetolia A 3, 6, 37.
Aetolĭs: Aetolide Deianira 9, 131.
Aetolus: Aetolā cuspide R 159.
Afrum litus 7, 167.
Agamemno: Agamemnona 3, 83. Agamemnone A 3, 13, 31. R 485.

Agamemnoniis ex puellis 3, 38.
Agrios 9, 153.
Aiax A 1, 7, 7. A III 517. Aiaci A III 111; 523.
Alcaeus S 29.
Alcathoi urbs (*Megara*) A II 421.
Alcides (*Hercules*) 15, 161. A 3, 8, 52. A III 156. Alcidae 9, 133. Alcide (*vocat.*) 9, 75.
Alcimede 6, 105.
Alcinoi ager A 1, 10, 56.
Alcyone 18, 133.
Allecto 2, 119.
Allia A I 413. R 220.
Alpes A 2, 16, 19. Alpe A III 140.
Alpheos: Alpheon A 3, 6, 29.
Amaryllis A II 267. Amarylli III 183.
Amathusia A 3, 15, 15.
Amazon: Amazona A II 743. Amazonas A III 1.
Amazonio viro (*Hippolyto*) 4, 2.
Ambracia S 164.
Ammon corniger A III 789.
Ammoniaco sale M 94.
Amnis A 3, 6, 81.
Amoebeus (*citharoedus Athen.*): Amoebea cantu vincere A III 399.
Amor 4, 11; 148. 7, 30. 9, 26. 17, 190. 19, 28; 230. A 1, 1, 26. 1, 2, 18. 1, 3, 12. 1, 5, 34; 37; 60. 1, 10, 15. 2, 1, 3; 38. 2, 9, 34. 2, 18, 4; 15; 18; 36. 3, 1, 20. 3, 4, 20. A I 4; 21; 23; 232. II 17; 229; 708. R 1; 39; 148; 198; 246; 346; 530; 551; 612. S 179. Amoris 7, 188. 15, 16. A 1, 2, 32. 2, 18, 19. 3, 1, 43. A I 8; 17; 30. II 497. III 559. S 46. Amori A I 7; 83. R 759. Amorem S 107. Amore 19, 30. — Amores R 379. Amorum 7, 59. 15, 97. *inscr.* p. 80. A 3, 15, 1. A III 343.
Amphilochi frater (*Alcmaeon*) R 455.
Amphitryon 9, 44.
Amyclae: Amyclis A II 5.
Amyclaeo Castori *et* Polluci 8, 69. Amyclaeis aenis R 707.
Amymone 18, 131. A 1, 10, 5.
Amyntore natus (*Phoenix*) 3, 27.
Amyntorides A I 337.
Anactorie S 17.
Anchises 15, 97. Anchisae 7, 160.
Androgeos 10, 39.
Andromache 5, 107. A II 645. III 109; 519. Andromaches A 1, 9, 35. R 383. Andromachen 8, 13. Andromache A II 709. R 384.
Andromede S 36. Andromedae A II 643. III 429. Andromedan 17, 151. A I 53.
Anien *deus amnis* A 3, 6, 51.
Anna 7, 189.
Antaeus 9, 71.
Antenor 5, 93.
Antilochus 1, 16. Antilochum 1, 15.
Antinoi 1, 92.
Anubidis per ora *iuratur* A 2, 13, 11.
anulus dono datur A 2, 15, 1; 7.
Aonius (*Boeotius*): Aonii Alcidae 9, 133(?). A. dei (*Bacchi*) A II 380. Aoniam lyram A 1, 1, 12. Aoniae lyrae A 2, 18, 26. A. avis A I 26. Aoniis vatibus A III 547. Aonio deo A I 312. Aonium virum N 110.
Apelles *pictor* A III 401.
Apis corniger A 2, 13, 14.
Appiăs A I 82. R 660. Appiades A III 452.
Apollo A 1, 14, 31. 1, 15, 35. A II 493. R 251; 489; 767. S 23. Apollinis 8, 81. A 3, 3, 29.
Aquilo: Aquilonis 15, 239. Aquiloni 11, 13.
Arabum dona S 76.
Aratus *poeta* A 1, 15, 16.
Arcadiae virginis (*Arethusae*) A 3, 6, 30.
Arctos: Arcton (*sidus*) 17, 149.
Arctophylax (*sidus*) 17, 188.
Argeas opes A 1, 9, 34. Argei Tiburis A 3, 6, 46.
Argiva pompae facies A 3, 13, 31.
Argo navis 6, 55. 12, 9. A 2, 11, 6.
Argolicus: Argolici 1, 25. Argolico 13, 71. A 2, 6, 15. Argolica 6, 80. Argolicas 8, 72.
Argolis: Argolides puppes R 735. Argolidas 6, 81.
Argos 14, 34. R 166.
Argus custos A 3, 4, 20. Argo A III 618.
Ariadne 10 *inscr.* Ariadna A III 35.
Arioniae lyrae A III 326.

Armenios A I 225. Armeniis latebris A 2, 14, 35.
Ascanius 7, 75; 159.
Ascra A I 28.
Ascraeus (*Hesiodus*) A 1, 15, 11. Ascraeo seni A II 4.
Asiae 15, 71; 249. A 2, 12, 18.
Asopis: Asopide Euanthe A 3, 6, 41.
Asopon *amnem* A 3, 6, 33.
Assyrium ebur A 2, 5, 40.
Astypalaea A II 82.
Atalanta 4, 99. Atalantes A 3, 2, 29. A III 775. Atalantā A II 185.
Athamantidos aequora (*Hellespontus*) 17, 137.
Athenas 2, 83. Athenis A III 213.
Athos M 30. Atho A II 517.
Atlans 9, 18.
Atracis (*Hippodamia*) 16, 248. A 1, 4, 8.
Atreus 8, 25. Atrei A 3, 12, 39.
Atrides 5, 101. 15, 251. A 1, 9, 37. 2, 1, 30. A I 334. II 371; 399. III 11; 12. R 467; 475; 779. Atridae 3, 148. Atriden 15, 260. Atride 3, 39. Atridis 2, 12, 10.
Atthis S 18.
Atticus (*Ovidii amicus*): Attice A 1, 9, 2.
Attica mella M 82.
Attius *poeta* A 1, 15, 19.
Averno nigro *i. e. morti* A 3, 9, 27.
Auge: Augen 9, 49.
Aulis: Aulide 13, 3.
Aura A III 715. Aurae A III 701.
Aurora A 1, 13, 3. 2, 4, 43. S 87. Aurorae 4, 95. 15, 95. 17, 112. Auroram A I 330.
Automedon A I 5; 8. II 738.

Baccha 10, 48. A III 710.
Bacche Threcia A 1, 14, 21.
Bacchus 6, 115. A 1, 2, 47. 14, 32. A III 157. S 24; 25. Bacchi 4, 47. 6, 115. A I 232; 556; 565. R 803. Baccho A 3, 2, 53. 3, 3, 40. R 593. Bacche A I 189. III 348; 762.
Bagous: Bagoe A 2, 2, 1.
Baiae: Baias A I 257.
Battiades (*i. e. Callimachus*) A 1, 15, 13.
Belides: Belide 14, 73.
Belis: Belides A I 74.
Bicorniger (*Bacchus*) 13, 33.
Bimembres 2, 71.
Bithynis: Bithynide Melie A 3, 6, 25.
Bistonia (*Thracia*) aqua 2, 90.
Bistonis ora 15, 240.
Blanditiae A 1, 2, 35.
Bona Diva A III 637. Bonae Deae A III 244.
Bona Mens A 1, 2, 31.
Bootae comes Orion A II 55.
Boreas: Borea (*vocat.*) 17, 39. A 1, 5, 53.
Briseis *inscr.* 3. Briseidos A 2, 8, 11. Briseida 3, 137. 19, 69. A III 189. R 783. Brisei A II 713. Briseide 3, 1. A 1, 9, 33 R 777.
Britannos virides A 2, 16, 39.
Busiris 9, 69. A I 651. Busirin A I 649.
Byblis: Byblida A I 283.

Caesar A 3, 8, 52. A I 171; 177; 203. N 143. Caesaris A 1, 2, 51. 3, 12, 15. R 156. Caesaribus A 2, 14, 18. A I 184.
Caïce Myse A III 176.
Calabris in montibus A III 409.
Calchas A II 737. R 473.
Callimachi A 2, 4, 19. A III 329. R 381. Callimacho R 760. Callimachum R 759. *cf.* Battiades.
Callirhoe R 456.
Calvus *poeta:* Calvo A 3, 9, 62.
Calyce 18, 133.
Calydon A 3, 6, 37. Calydonis aper 19, 101.
Calymne *insula* A II 81.
Calypso A 2, 17, 15. A II 125; 129.
Camillus: Camille A 3, 13, 2.
Campus (*Martius*) A III 385.
Canace 11 *inscr.*
Canicula sitiens A II 231.
Canopi arva genialia A 2, 13, 7.
Capaneus: Capaneu A III 21.
Caphareus: Capharea R 735.
Carpathii senis (*Protei*) A 2, 15, 10. Carpathium mare A 2, 8, 20.
Capitolia A III 115.
Carthago 7, 11. Carthaginis 7, 19.
Cassandra A 1, 7, 17.
Castaliam aquam A 1, 15, 36.

Castor A I 46. Castori 8, 69. Castora A 3, 2, 54. Castore A 2, 16, 13.
Catullus: Catullo Verona gaudet A 3, 15, 7. Catulle docte A 3, 9, 62.
Caucasea de rupe A III 195.
Cea 19, 222.
Cecropios portus 10, 125. Cecropias rates A I 172.
Cecropis ales (*Procne*) A 3, 12, 32. Cecropi terra (*i. e. Attica*) 10, 100. Cecropides A III 457.
Celaeno 18, 135.
Centauris 16, 247.
Cephalus 4, 93. A III 84; 725. Cephalum A 1, 13, 37. Cephalo A III 695; 738. S 87.
Cepheïa virgo A 3, 3, 17. C. Andromede S 35.
Cepheis: Cepheï (*i. e. Andromeda*) A III 191.
cerae veteres circum atria A 1, 8, 65.
Ceraunia violenta A 2, 11, 19.
Cerberos 9, 94.
Cerealis Eleusin 4, 67. C. sacri tempora A 3, 10, 1. Cerialia semina A 3, 6, 15. R 173. munera M 3.
Ceres A 3, 7, 31. 3, 10, 3; 11. A I 401. Cereris A 2, 16, 7. 3, 10, 42. A II 601. Cererem A 1, 1, 9. 3, 10, 24. Cereri A 3, 2, 53.
Ceyx: Ceycis 17, 81.
Chalciope 16, 232.
Chaonis ales (*columba*) A II 150.
Charaxus *Sapphus frater* S 118.
Charybdis A 2, 11, 18. 2, 16, 25. R 740.
Chiron A I 17.
Chlide A 3, 7, 23.
Chryseis (*Astynome*): Chryseida R 469.
Chryses: Chrysen A II 402.
Cilices: Cilicas feros A 2, 16, 39.
Cinyra 4, 97.
Circe A II 103. R 263; 287.
Clario deo (*Apolline*) A II 80.
Clio Cliusque sorores A I 27.
Clymene: Clymenen 15, 153. 16, 267.
Clytaemestra N 26.
Colchi 12, 9; 159. Colchorum 12, 1. Colchis venenis 6, 131. Colchos 6, 136. 12, 23. 17, 157. 18, 175. Colcha manu 15, 242.
Colchida (*Medeam*): A 2, 14, 29. Colchi (*vocat.*) R 262.
Collinam portam R 549.
Concordia A II 463.
Corinna A 1, 5, 9. 2, 6, 48. 2, 8, 6. 2, 11, 8. 2, 12, 2. 2, 13, 2. 2, 17, 7. 2, 19, 9. 3, 1, 49. 3, 12, 16. A III 538. Corinnam A 1, 11, 5. 2, 17, 29. 3, 7, 25. Corinnā A 2, 13, 25.
Corona (*sidus*) A I 558. Coronam 17, 151.
Corsica apis A 1, 12, 10.
Coryciis nymphis celeberrima Cea 19, 221.
Cous Apelles A III 401. Coi poetae (*Philetae*) A III 329. Coe (*Phileta*) R 760. Coa *vestimenta* A II 298. Cois *ib.*
Crassi A I 179.
Creon: Creontis 12, 54.
Cres: Cretĕs A III 10, 19. Cretăs 15, 244.
Cresia regna 15, 195.
Cressa 2, 76. A 1, 7, 16. A I 327. C. puella 4, 2. C. Corona A I 558.
Creta A I 298.
Cretaeam humum 10, 106. Cretaea sub Ida A 3, 10, 25.
Crete 4, 163. 10, 67. A 3, 10, 27; 37. Creten 16, 163. R 773.
Creusae 12, 53. A I 335. Creusam A 3, 6, 31.
Cupido A 1, 1, 3. 1, 2, 19. 1, 6, 11. 1, 9, 1. 2, 5, 1. 2, 9, 1; 47. 2, 12, 27. 3, 1, 41. R 555. S 215. Cupidinis A 1, 11, 11. 1, 15, 27. A I 233; 261. R 139.
Cupidineas sagittas R 157.
Cybeleia mater A I 507.
Cydippe 19, *inscr.*; 107; 172; 202. 20 *inscr.* R 382. Cydippen A I 457.
Cydnus: Cydne A III 204.
Cydoneae iuvencae A I 293.
Cydro S 17.
Cyllenea testudine A III 147.
Cyllenia proles Cephalus A III 725.
Cynthia (*Properti*) A III 536. R 764.
Cynthius (*Apollo*) A II 239. Cynthia (*Diana*) 17, 74.
Cypassis *ancilla* A 2, 7, 17. Cypassi (*vocat.*) A 2, 8, 2; 22; 27.
Cythera A 2, 17, 4.

Cytherea (*Venus*) 15, 20. 16, 241. A 1, 3, 4. A II 15; 607.
Cytheriacis aquis Venus edita 7, 58.

Daedalus 17, 49. A II 23; 74. Daedale A II 33.
Danaë A 2, 19, 28. 3, 4, 21. Danaën A 2, 19, 27. A III 415.
Danaeïus heros (*Perseus*) A 3, 6, 13. Danaeïa Persis A I 225.
Danaus *Aegypti frater:* 14, 79. Danai agmen A 2, 2, 4. Danaum 14, 15.
Danaus *pro Graeco:* Danai 3, 113; 127. 13, 129. Danais 5, 93; 148. 13, 62. A III 1. Danaos A II 735. Danaūm 13, 92.
Danaus ignis 8, 14. Danai militis 8, 22. Danais puellis 1, 3. manibus R 66. Danaas opes 3, 86.
Daphne: Daphnen S 25.
Daphnis A I 732.
Dardana sacra 7, 156.
Dardanidae 13, 77.
Dardanis: Dardanides nurus 16, 212.
Dardanius advena (*Paris*) 8, 40. Dardanias nurus 15, 90. urbes 15, 227. rates R 58.
Daulias ales (*Procne*) S 154.
Daunius bulbus R 797.
Deianira 9, *inscr.*; 146 sqq. 15, 162. A 3, 6, 38. Deianirā 9, 131.
Deidamia A I 704.
Deiphobus 15, 256. Deiphobo 5, 92.
Delia (*Diana*) 4, 40. 19, 95.
Delia (*Tibulli*) A 3, 9, 31; 55.
Delos 19, 236. A II 80.
Demophoon 2, 1; 25; 107; 147. A II 353. III 459. R 598. Demophoonti 2 *inscr.* Demophoonta 2, 98.
Deucalion S 167; 170.
Dia brevis A I 528.
Diana: Dianae 4, 87; 91. 12, 69; 79. 19, 5; 173; 217. 20, 7. A 2, 5, 27. 3, 2, 31. A I 259. III 143. Dianā 19, 211.
Dido 7, *inscr.*; 17; 66; 166; 194. A 2, 18, 25. R 57. Didon 7, 7; 131.
Diomedis 9, 67.
Dione (*Venus*) A 1, 14, 33. A II 593. III 3; 769.
Dipsas anus A 1, 8, 2.
Dirces(?) silvae A I 731.
Dolon: Dolonis A II 135. Dolona 1, 39.
Dorica castra 15, 266.
Dryades semideae 4, 49.
Dulichii 1, 87. Dulichio more R 699. Dulichium ducem R 272.
Dyspari Priamide (*vocat.*) 13, 43.

Edono Baccho R 593.
Egeriam A 2, 17, 18.
Elegeia A 3, 1, 7. 3, 9, 3. R 379.
elegi R 395 al.
Eleleides furiis actae 4, 47.
Eleo carcere missi equi 17, 166.
Eleusin (*casu nom.*) 4, 67.
Elissa (*Dido*) 7, 100; 191. A III 40. Elissae A 2, 18, 31.
Elysio colle A 2, 6, 49. Elysiā valle A 3, 9, 60.
Enceladus: Enceladon A 3, 12, 27.
Endymion 17, 63. A III 83.
Enipeus *fluvius* A 3, 6, 43.
Ennius *poeta* A 1, 15, 19. A III 409.
Eois notus Gallus A 1, 15, 29.
epanalepsis 5, 117 sq. A 1, 9, 1 sq. 3, 6, 61 sq. R 71 sq. 385 sq. 705 sq. cf. S 154 sq. A I 536 sq. 699 sq.
ephemeridas A 1, 12, 25.
Ephyraeae Creusae A I 335.
Ephyren bimarem 12, 27.
epos *quid Vergilio debeat* R 396.
Erato A II 16; 425.
Erechthis: Erechthida (*Orithyiam*) 15, 239.
Erichtho S 139.
Erinys 6, 45. Erinyes 11, 103.
Eriphylae A III 13.
Error A 1, 2, 35.
Erycina (*Venus*) A 2, 10, 11. S 57.
Erymantho 9, 87.
Eryx altus A II 420. celsus R 550. Erycis A 3, 9, 45.
Euanthe A 3, 6, 41.
Eueno letifero 9, 141.
Euhion Euhoe *bacchantium* A I 563.
Eumenides 7, 94.
Euphrates A I 223.
Europae *terrae* A 2, 12, 18.
Europen *puellam* 4, 55. A I 323.

Eurotas A 2, 17, 32. Eurota A 1, 10, 1.
Eure proterve 11, 14.
Eurybates 3, 9. Eurybati 3, 10.
Eurymachi 1, 92.
Eurystheus 9, 7; 45.
Eurytis: Eurytidos Ioles 9, 133.
Eurytion A I 593.

Falisca herba A 3, 13, 14. Faliscis pomiferis *ib.* 1. Faliscos *ib.* 35.
Faunus 5, 138. Fauni bicornes 4, 49.
Fors A I 608.
Fortunae die munera porrige A II 256.
Furor A 1, 2, 35.

Gaetulo Iarbae 7, 123.
Galatea A 2, 11, 34.
Gallica turma A 2, 13, 18. Gallica veste lusa manus A II 258.
Gallus *poeta* A 1, 15, 29. Galli A III 334. Gallo 1, 15, 30. R 765. Galle A 3, 9, 64.
Gangetis: Gangetide terra A 1, 2, 47.
Gargara A I 57.
Germania captivos crines mittet A 1, 14, 45.
Germanis herbis A III 163.
Geryones 9, 92.
Getae vafri ars A III 332.
Gnosia humus 4, 68.
Gnosias A I 556. Gnosiades iuvencae A I 293.
Gnosis (*Ariadne*) A I 527. Gnosida R 745. S 25. Gnosi A III 158.
Gorge 9, 165. A II 700.
Gorgoneo igne lumina A III 504.
Graecia 3, 84. 15, 236. R 164; 468.
Graecinus *Ovidii amicus:* Graecine A 2, 10, 1.
Graecus: Graeca 3, 2. Graecis N 82.
Gradivo (*Marti*) A II 566.
Graia iuvenca 5, 117; 118; 124. turba 12, 10. iuventus 12, 203. puella A I 54. uxor A I 686. Graio more A 3, 13, 27. Graia corpora 12, 30. A I 686. Graias nurus 8, 12. urbes 15, 33.
Gratia A II 464.

Gyges: Gygen (*al.* Gyan) centimanum A 2, 1, 12.

Haedus (*sidus*) A I 410.
Haemonis Laodamia 13, 2.
Haemonius (*Thessalus*) heros (*Achilles*) A 2, 9, 7. Haemonio viro 13, 2. A I 682. Haemoniā aquā A 1, 14, 40. puppe (*Argo*) A I 6. Haemoniae terrae R 249. Haemoniis oris 6, 23. equis A 2, 1, 32. Haemonios viros 16, 248. equos A II 136. Haemonias urbes 12, 127. artes (*magicas*) A II 99.
Haemus: Haemum 2, 113.
Halaesus A 3, 13, 32.
Harmoniam A III 86.
Hebrus 2, 114. Hebri 2, 15.
Hecale: Hecalen R 747.
Hecate: Hecates 12, 168.
Hecataeone nata Calyce 18, 133.
Hector 1, 36. 3, 86. A 1, 9, 35. 2, 1, 32. 2, 6, 43. A I 16; 694. II 646; 709. Hectora 5, 93. 13, 63; 65. 15, 261. 16, 255. A I 441. Hectore 1, 15. 7, 142. Hectoris 13, 68.
Hectoreus: Hectoreo nomine 1, 14. equo A III 778. Hectoreum latus 3, 126.
Hecubae 5, 84.
Helene 5, 57. 15, 175; 181. 16 *inscr.* A II 359; 365. III 253. Helenae 15 *inscr.* 16, 134. A II 699. Helenes A III 11. Helenen 8, 97. A II 371. III 11; 759. R 65.
Helice: Helicen (*sidus*) 17, 149.
Heliconia Tempe A 1, 1, 15.
Helle 17, 141. 18, 128. Helles 18, 123. Hellen A III 175.
Hellespontiaci maris 17, 108. Hellespontiaca aqua 18, 32.
Hercules: Herculis 9, 27; 149. A 3, 6, 36. A III 168. Herculi 9 *inscr.* Hercule 9, 18; 129.
Herculeus: Herculeo collo 9, 57. hoste R 47. Herculei leonis A I 68. Herculeae comae populus apta 9, 64.
Hermione 8, *inscr.*; 57. Hermiones 15, 150. Hermionam A I 745. Hermionen A II 699. R 771.
Hero 18 *inscr.* Heroni 17 *inscr.* Heron A 2, 16, 31.
Hesione: Hesionen 19, 69.
Hesperiis notus Gallus A 1, 15, 29.

Hesperii regis pomaria N 111.
Hiberi armenti dives 9, 91.
Hippodamia 8, 68. 15, 160. 16, 248. A 3, 2, 16. A II 8.
Hippolytus A 2, 18, 24. Hippolyti A 2, 18, 24. Hippolyto 4, *inscr.*; 164. 20, 10. A 2, 18, 30. Hippolytum 4, 36. A 2, 4, 32. A I 338; 511.
Hippomenes 15, 159.
Hippotades (*i. e. Aeolus*) 17, 46.
Hispano iugo lecta uva A III 646.
Homeri R 365. Homero A 1, 8, 61. A II 109. Homerum A III 413. Homere A 3, 8, 28. A II 279; 280. R 382. *cf.* Maeonides.
Hybla A II 517. Hyblae A III 150.
Hylaei (*Centauri*) arcus A II 191.
Hylas A II 110.
Hyllus 9, 44. Hylle 9, 168.
Hўmen 6, 44; 45. 9, 134. 12, 143. 14, 27. Hȳmen 12, 137; 143.
Hymenaeus 2, 33. Hymenaee 11, 101. 14, 27. A I 563.
Hymettia mella A II 423.
Hymetti colles A III 687.
Hypermestra 14, *inscr*; 1; 53; 129.
Hypsipyle 6, *inscr.*; 8; 59; 153. 16, 193. Hypsipyles 6, 132. Hypsipylen A 2, 18, 33.

Ianum (*argentariorum sedem*) R 561.
Iarbae *regi Libyae* 7, 125.
Iardanis nympha (*Omphale*) 9, 103.
Iasium A 3, 10, 25.
Iaso A 2, 14, 33. 2, 18, 23. A III 33. Iason 6, 37; 119; 139. 12, 151. 15, 241. 16, 229. 18, 175. Iasoni 6 *et* 12 *inscr.* Iasone A 2, 18, 33. Iasona 6, 77.
Icarius pater *Penelopes* 1, 81.
Icarium litus 17, 50. Icarii canis A 2, 16, 4. Icario cane N 118.
Icarus A II 76. Icare A II 93; 94; 95.
Ida *mons Troiae* 5, 138. Ide 13, 53. A 1, 15, 9. Idae 16, 115. A 1, 14, 11.
Idaeus (*i. e. Troicus*) adulter (*Paris*) 18, 177. Idaei hospitis 15, 197. Idaeo (*Phrygio*) colle 4, 48. hospite 8, 71. Laomedonte A 3, 6, 54. colle A I 684. Idaeā coniuge R 454. Idaeis iugis 15, 98.
Ide *mons Cretae* A 3, 10, 39. Idā Cretaeā A 3, 10, 25. *cf.* Ida.
Idyia 16, 232.
Ilia *Romuli mater* A 2, 14, 15. 3, 6, 47; 54; 61; 62.
Iliacus: Iliacos portus 16, 215. Iliacis moenibus 13, 38. opibus 16, 221. focis A 3, 6, 76. moenibus A I 686.
Iliades omnes 15, 232.
Iliades Romulus *et* Remus A 3, 4, 40.
Ilias (*epos*) A III 114.
Ilios 1, 49. A I 363. Ilion 7, 159. 13, 53. 16, 240. R 163.
Ilioneus 15, 256.
Ilithyia A 2, 13, 21.
Illyrica pice A II 658.
Inachiae (*Argivae*) rates 13, 132.
Inachis: Inachĭ (*vocat. i. e. Io*) 14, 105. (*i. e. Isi*) A III 464. Inachides 14, 23.
Inachus A 3, 6, 25. Inachon amnem A 3, 6, 103.
India M 10. A I 190.
Indus A III 130. Indis A I 53.
Inous: Inois dolis A III 176.
Io A 1, 3, 21. Ion A 2, 2, 45. Io (*acc.*) A I 323. A 2, 19, 29.
Iole: Ioles 9, 133. Iolen 9, 6. A III 156.
Ioniacas puellas 9, 73. A II 219.
Iphias (*Euadne*) A III 22.
Iphiclus 13, 25.
Irus 1, 95. Iron R 747.
Ismarii (*i. e. Thracii*) tyranni A 2, 6, 7. Ismario Orpheo A 3, 9, 21. Ismarium Ityn S 154. Ismariis equis 1, 46.
Isis A 1, 8, 74. Isim A 2, 2, 25. Isi A 2, 13, 7. *cf.* Inachis.
Isthmos 8, 67. Isthmon 4, 105.
Ithacis utribus A 3, 12, 29.
Itys A 2, 6, 10. Ityn A 2, 14, 30. 3, 12, 32. S 154; 155.
Iudaeo Syro A I 76.
Iulus (*Ascanius*) 7, 151. Iuli 7, 81; 135. Iulo 7, 73. Iule A 3, 9, 14.
Iuno 4, 35. 5, 33. 6, 43; 45. 9, 5; 11; 26. 12, 87. A 2, 19, 29. 3, 10, 46. Iunonis 9, 45. 16, 133. Iunoni A

3, 13, 3. A I 635. Iunonem 2, 41. A I 625.
Iunonius custos (*Argus*) A 2, 2, 45. Iunonia ales (*pavo*) A 2, 6, 55. volucris M 35. avis A I 627. Iunonia sacra A 3, 13, 35.
Iuppiter 4, 55; 133. 6, 152. 15, 108; 185. 16, 53. A 2, 1, 18; 19. 3, 3, 35. 3, 8, 29. 3, 12, 33. A I 633; 636. II 38. III 379; 654. Iovis 3, 73. 4, 163. 14, 28; 95. 15, 60; 188. A 3, 3, 30. A I 651. II 540. III 116; 420. R 370. Iovi 4, 36. 10, 68. 13, 50; 142. 14, 88. A 1, 7, 36. 2, 5, 52. 2, 19, 30. A I 78. Iovem 8, 66; 76. 11, 18. 15, 69; 186. 16, 55. A I 650; 714. Iove 8, 46. 9, 22. 14, 99. 15, 146; 168. 16, 50. 17, 153. A 1, 10, 8. 2, 1, 15; 17. 2, 19, 28. 3, 10, 20. A I 188; 726.

Kalendae A I 405. Kalendas R 561.

Lacaenam (*Helenam*) 5, 99.
Lacedaemon: Lacedaemona 1, 4. 18, 177. Lacedaemone 8, 11.
Laertes 1, 98; 105. Laerten 1, 113. Laertā 3, 29.
Lais meretrix A 1, 5, 12.
Lamo Lydo 9, 54.
Laodamia 13, *inscr.*; 2; 70. A 2, 18, 38. A II 356. III 138. *cf.* Laudamia.
Laomedonte A 3, 6, 54. *cf.* Laum.
Lapithas A 2, 12, 19.
Lar patrius R 239. Laribus patriis R 237.
Latinus (*rex*): Latine A 2, 12, 22.
Latium: Latio A I 202. III 338.
Latius: Latiis vulneribus A I 414.
Latmius Endymion A III 83. Latmia saxa 17, 62.
Laudamia 13, 36. R 724.
Laudice 18, 135.
Laumedon: Laumedontis 16, 206. Laumedonte 16, 58.
laurus Isidis A 2, 13, 18.
Leander 17 *inscr.* Leandre 18, 1; A 185. II 249. Leandri 18, 40; 150. Leandro 18 *inscr.*
Lebynthos *insula* A II 81.
Leda (*cf.* A 1, 3, 22.) 8, 76. 16, 55. A 2, 4, 42. Lede A 1, 10, 3. A III 251. Ledae 15, 188. A 2, 11, 29.
Ledaea consors gemellis 12, 61. L. (*Helene*) 15, 1.
Lemniades 6, 53. Lemniadum 6, 139. Lemniasin A III 672.
Lemnos 6, 50; 117; 136. Lemnum A II 579.
Lernaeis venenis 9, 115.
Lesbo S 52.
Lesbiadum turba S 16.
Lesbis (*Sappho*) A 2, 18, 26. Lesbĭ puella S 100. Lesbides 3, 36. S 199; 200; 201.
Lethaeus Amor R 551. Lethaea nocte A III 648. Lethaeis aquis A III 340.
Leucadium aequor S 166. Leucadiā unda S 187. Leucadiae aquae S 180; 220.
Leucas: Leucada S 172.
Leucippis: Leucippidas geminas 15, 223.
Libas A 3, 7, 24.
Liber 17, 153. A 1, 5, 60. 3, 8, 52. A I 525. III 101. N 11.
Libycas Syrtes A 2, 16, 21. Libyci coloni M 53. Libycis ab oris bulbus R 797.
Livia porticus A I 72.
Lotophagos R 789.
Lucifer (*stella*) 17, 112. A 1, 5, 65. 2, 11, 56.
Lucina 6, 122. 11, 55. A III 785.
Lucreti sublimis carmina A 1, 15, 23.
ludius A I 112.
Luna 11, 46. A 1, 13, 42. M 42. A III 83. R 258. Lunae A 1, 8, 12. Lunam 6, 85.
luna laborat cantatis equis A 2, 5, 38.
Lyaeus A 3, 15, 17. Lyaeo A 2, 11, 49. A III 645; 765.
Lyciam hastam 1, 19.
Lycurgi *Edonorum regis* 2, 111.
Lycoris (*Galli poetae amica*) A 1, 15, 30. Lycoride A III 537.
Lydius cothurnus A 3, 1, 14.
Lydo Lamo 9, 45.
Lynceus: Lynceo 14 *inscr.* Lynceu 14, 123.
Lyrnesia moenia 3, 45.
Lyrnesis (*Briseis*): Lyrnesi (*vocat.*) A II 403. Lyrneside A II 711.

Macareus A 2, 18, 23. Macareo 11 *inscr.* Macareu 11, 21.
Macer *poeta Ovidii amicus* A 2, 18, 3; 35.
Machaonius: Machaonia ope R 546. Machaonios sucos A II 491.
Maeandros 9, 55. Maeandri 7, 2.
Maenas: Maenadis A 1, 9, 38.
Maenalia Atalanta 4, 99. Maenalias feras A 1, 7, 14. silvas A II 193.
Maeonia zona 9, 65. Maeonio seni (*Homero*) A II 4. Maeonio pede (*hexametro*) R 373.
Maeonides (*Homerus*) A 1, 15, 9. Maeoniden A 3, 9, 25.
Maeonĭs (*Lydia*) A 2, 5, 40.
Magnetis: Magnetida Argo 12, 9.
Malea curva A 2, 16, 24.
Mantua Vergilio gaudet A 3, 15, 7.
Mars 7, 158. A 1, 8, 30; 41. 1, 9, 29; 39. 2, 9, 47. A I 203; 212. II 562; 563; 588. Martis 6, 10; 32. 12, 41. A 1, 8, 29. 3, 6, 49. R 6; 153. Marti 15, 266. 16, 253. A 2, 5, 28. 3, 2, 49. A I 406. S 92. Martem A I 333. Marte 3, 88. A 1, 1, 12. 2, 14, 2. 2, 18, 36. A II 569. R 469.
Marsa naenia A II 102. Marsis cantibus M 39.
Mavors A 3, 3, 27. A II 585.
Martia Thebe A 3, 6, 34.
Martigenae Romulus *et* Remus A 3, 4, 39.
Medea 6, 75; 127; 151. 12, *inscr.*; 5; 25. 16, 233. Medeae 6, 128; 151. 12, 182. 16, 229. Medeam 6, 127.
Medeïdes herbae A II 101.
Medon: Medonta 1, 91.
Medusa 18, 134. A II 309.
Megaris bulbus venit R 798. *cf.* A II 421.
Melanthius 1, 95.
Meleager *s.* Meleagrus: Meleagre 9, 151.
Melie Bithynis A 3, 6, 25.
Memnon: Memnonis A 1, 8, 4. 1, 13, 3. Memnona A 3, 9, 1.
Memphin *colit Isis* A 2, 13, 8.
Memphitica templa A I 77.
Memphitidos vaccae (*Isidis*) A III 393.
Menandros *poeta* A 1, 15, 18.
Menelaus 8, 35. 13, 73. 15, 99; 251. 16, 110; 154. A II 359. R 65. Menelaon 5, 105. 16, 249. Menelae 13, 47. A II 361. III 253. R 773.
Menoetiades (*Patroclus*) 3, 23. Menoetiaden 1, 17.
Methymna *urbs Lesbi* A I 57.
Methymniades puellae S 15.
Milanion A 3, 2, 29. A III 775. Milaniona A II 188.
Mimallonides (*i. e. Bacchae*) A I 541.
Minerva 5, 34. A 1, 1, 8. 1, 7, 18. 3, 2, 52. Minervae A 1, 1, 7. 2, 6, 35. A II 659.
Minoia (*Ariadne*) 4, 61. virgo 16, 193.
Minois: Minoida (*Ariadnen*) 15, 243. A I 509.
Minos 4, 157. 10, 91. 15, 244. A 3, 10, 41. A I 302; 309. II 21; 25; 35; 52; 53; 97. R 453.
Minous: Minoo nata Thoante 6, 114.
Minyis (*Argonautis*) 6, 47. 12, 65.
Mopsopia urbe (*i. e. Athenis*) 8, 70.
Mulciber (*Vulcanus*) A II 577. Mulciberis II 562.
Musa A 1, 1, 30. 3, 1, 6; 27. 3, 15, 19. A II 704. III 330; 468; 790. R 12; 362; 387; 609; 762. Musarum A 3, 8, 23. Musis A 3, 12, 17. A II 279. III 412.
Mycenae: Mycenis 7, 163.
Mycenaeus (*i. e. Agamemno*): Mycenaeo duci A 2, 8, 12. Mycenaeum 3, 109.
Mygdoniam (*Phrygiam*) 19, 106. Mygdonii S 142.
Myronis operosi signa A III 219.
Myrrha A I 285. R 100.
Myrtoas aquas 15, 104.
Myse Caïce A III 196.

Naias S 162. Naiadum A II 110.
Nais: Naide A I 732.
Nape *ancilla* 1, 11, 2. 1, 12, 4.
Naso A 1, 11, 27. 2, 1, 2. 2, 13, 25. A II 744. III 812. R 71; 72; 558. Nasonis A epigr. 1.
Naxos A II 79.
Neaera A 3, 6, 28.
Neleia arva (*Pylos*) 1, 63.

Nemeaea pestis (*leo*) 9, 61.
Nemesis (*Tibulli*) A 3, 9, 31; 53; 57. A III 536.
Neoptolemi 8, 113. Neoptolemo 8, 80.
Neptunius heros 4, 111. 16, 21. Neptunia Pergama 3, 151.
Neptunus 13, 127. Neptuni A 2, 16, 27. Neptuno A 3, 2, 47. Neptunum A I 333. Neptune 18, 129; 137. A II 587. R 743.
Nereis: Nereida A 2, 17, 17. Nereides 2, 11, 36. Nereidum 2, 11, 36. Nereidas 5, 57.
Nereus 3, 74. 9, 14. A 2, 11, 39.
Neritias (*i. e. Ithacas*) rates R 264.
Nesseo veneno 9, 163.
Nessus 9, 142; 161.
Nestor 1, 38. A II 736. Nestoris 1, 63.
Niliacis modis carmina lusa A III 318.
Nilus 14, 107. A 2, 13, 9. 3, 6, 39. Nile A 3, 6, 104.
Niobe A 3, 12, 31.
Nireus A II 109
Niseis: Niseide (*Scylla*) R 737.
Nisiades *i. e. Megaricae* S 54.
Nisus: Niso A I 331. Nise R 68.
Nonacrina Atalanta A II 185.
Noto Aeolus imperat 11, 13.
Novem Viae A III 37. *cf.* R 56. 601. *praef. p. XIII.*
Numae iusti A 2, 17, 18.
Numidas leones A II 183.
Nyctelium *deum* A I 567.

Odrysii (*i. e. Thracii*) ducis A II 130. Odrysio tyranno R 459. Odrysium Ityn A 3, 12, 32.
Oebalia pelice (*Helena*) R 458.
Oechaliam 9, 1; 130.
Oeclides (*Amphiaraus*) A III 13.
Oeneus: Oenea 9, 154.
Oenides (*Meleagros*) 3, 92. 4, 99.
Oenone 5, *inscr.*; 3; 22; 27; 80; 115; 133. R 457. Oenonen 5, 30. 16, 196.
Oeta 9, 147.
Ogygio deo (*Baccho*) 10, 48.
Olenium pecus (*Capellae sidus*) 17, 188.
Olympo A 1, 2, 39. 2, 1, 13.
Orestes 8, 99. A 1, 7, 9. R 771. Orestae A 2, 6, 15. Orestis 8, 9; 113. Oresti 8, *inscr.*; 57. Orestem R 589. Oreste 8, 14.
Orion A I 731. ensiger A II 56.
Orithyiae A 1, 6, 53.
Ormenis: Ormeni nympha (*Astydamia*) 9, 50.
Orpheus A III 321. Orpheo A 3, 9, 21.
Osiris A 2, 13, 12.
Ossa A 2, 1, 14.

Padus A 2, 17, 32.
io Paean A II 1.
Paeligni ruris A 2, 16, 1. 3, 15, 3. Paelignae gentis *ib.* 8. Paeligna arva A 2, 16, 5. Paelignos A 2, 16, 37. *cf.* Pelignis.
Pagasēus Iason 15, 241. 18, 175. Pagasīa coniunx (*Alcestis*) A III 19.
Palaemon: Palaemona 17, 159.
Palaestino Syro A I 416.
Palatia *olim* nemorosa A I 105. Phoebo sacrata III 119; 389.
Palinurus R 577.
Pallas A III 504. Palladis A 3, 3, 28. A I 692. II 518. N 28. Pallada A 2, 16, 8. A I 625; 745. Pallade 15, 62. 18, 44.
Palladiae coronae A I 727. Palladios honores 16, 133.
Panes 4, 171.
Paphiăs myrtos A III 181.
Paphos: Paphon A 2, 17, 4. Paphum A II 588.
Paraetonicas rates A III 390.
Paraetonium *urbs Aegypti* A 2, 13, 7.
Parca A 2, 6, 46. Parcā (*i. e. sorte*) meliore 11, 105.
Paris 5, 27; 30. 13, 63. 15, *inscr.*; 252. 16, 33; 100. A 2, 18, 23; 37. A 1 247. R 775. Paridis 19, 49. Paridi 5 *et* 16 *inscr.* 8, 20. 15, 57. R 711. Parin R 65; 457. Pari 16, 254. R 573.
Parius: Pariis iugis A 1, 7, 52.
Paros A II 81.
Parrhasis Vrsa (*sidus*) 17, 152.
Partheniis vallibus 9, 49.
Parthus A III 786. R 155; 224. Parthe A I 179; 211; 212. Parthi A I 201. Parthorum A I 209. Parthis A II 175. Parthas nurus A III 248. sagittas R 157.

Pasiphae 4, 57. A I 295; 303. Pasiphaes R 453. Pasiphaen R 63.
Pegasides (*Musae*) S 27.
Pegasis Oenone 5, 3.
Pelasgiadas urbes 9, 3.
Pelasgis: Pelasgida Sapphon S 217.
Pelasgus A II 541. Pelasgi 14, 23. Pelasgo 16, 239. urbe Pelasgā A II 421. Pelasgum 12, 83. Pelasgos 12, 29.
Peleus 3, 135.
Peliaco vertice A 2, 11, 2.
Pelias: Peliae 6, 101. 12, 129.
Pelias hasta 3, 126. A I 696. R 48. arbor 12, 8.
Pelides 8, 81.
Pelignis A 2, 1, 1. *cf.* Paeligni.
Pelion *montem* A 2, 1, 14.
Pelopeius Atreus 8, 25. Pelopeia 8, 79.
Pelops A 3, 2, 15. Pelopis 8, 45. 16, 54. Pelopem 8, 45.
Penates 7, 75.
Penelope 1, *inscr.*; 1; 84. A 1, 8, 47. 2, 18, 29. 3, 4, 23. A III 15. Penelopes A 2, 18, 21. Penelopen A I 477. II 355.
Peneus: Penee A 3, 6, 31.
Penthesilea A III 2. R 676.
Pergama 1, 32; 51. 3, 152. 7, 141. 16, 205. A 2, 12, 9. A I 478. II 139. R 66.
Perilli violenti membra A I 653.
Perseides herbae R 263.
Perseus 17, 153. A I 53. Perseo S 36.
Persīs *regio Asiae* A I 225. Persidas rates A I 172.
Phaeacia tellus A 3, 9, 47.
Phaedra 4, *inscr.*; 74. A I 511; 744. R 743. Phaedrae 4, 111.[2] R 64. Phaedram R 64.
Phalaris (*Agrigenti tyrannus*) A I 653.
Phaon S 11; 90; 123; 193; 203.
Pharii piscis A III 270. Phariae iuvencae (*i. e. Isidi*) A III 635.
Pharon palmiferam Isis colit A 2, 13, 8.
Phasiacam aquam 12, 10.
Phasias (*Medea*) A II 103; 382. Aeetine 6, 103.
Phasideae terrae gramina R 261.
Phasis (*Medea*): Phasidis 6, 108. Phasida 15, 241. 18, 176. A III 33.
Phegis: Phegida (*i. e. Alphesiboeam*) R 455.
Phemius A 3, 7, 61.
Phereclea puppe 15, 22.
Pheraei Admeti A II 239.
Pheretiades: Pheretiadae (*i. e. Admeti*) A III 19.
Phillyrides (*Chiron*) A I 11.
Philomela A 2, 6, 7. R 61.
Phineus: Phineu A I 339. R 355.
Phoceus iuvenis (*i. e. Pylades*) A 2, 6, 15.
Phoebās (*i. e. Cassandra*) A 2, 8, 12.
Phoebē 8, 75. A I 679.
Phoebe (*Diana*) 19, 229. A 3, 2, 51. S 89.
Phoebeae lyrae 15, 76. Phoebei tripodes A III 789.
Phoebus 13, 101. A 3, 2, 51. 3, 12, 18. A I 330; 745. II 509. R 705; 706. S 25; 165. Phoebi 1, 67. 10, 91. 11, 45. A 3, 8, 23. R 200; 256; 285. Phoebo A 1, 1, 16. 1, 5, 5. 2, 18, 34. II 509; 697. III 119; 389. S 181; 188. Phoebum A 1, 1, 11. 2, 5, 27. A II 241. Phoebe A I 25. III 142; 347. R 76; 704. S 183.
Phoenix 3, 129. A I 337. *cf.* Amyntor.
Phrixeae ovis 6, 104. Phryxeam ovem 12, 8.
Phrixi 18, 163. Phrixo 17, 143. 18, 163. Phrixon A III 175. Phrixe A III 336.
Phrygia 9, 129.
Phrygius: Phrygii sanguinis 5, 120. Phrygiae gentis 16, 57. Phrygio sanguine 1, 54. viro A I 54. Phrygia fraude 7, 66. nece A II 714. Phrygiis oris 16, 227. carinis A 1, 10, 1. modis A I 508. silvis I 625. Phrygios sinus 15, 160. Phrygias opes 8, 14. 13, 58. nurus 15, 80.
Phryx 15, 93; 95; 97. Phrygem 15, 92. Phryges 16, 200.
Phthia 7, 163.
Phthius: Phthio regi (*Peleo*) A 2, 17, 17. Phthiis remis 3, 65.
Phylacides (*Protesilaus*) A II 356. Phylacidae A 2, 6, 41. Phylaciden A III 17.

Phylaceïdĕs matres 13, 35.
Phylleïa mater A III 783.
Phyllis 2, *inscr.*; 1; 60; 106. A 2, 18, 32. R 55. Phyllidis R 607. Phyllida 2, 105; 147. A II 353. III 38. R 591; 606. Phylli 2, 98; 138. A 2, 18, 22. Phyllide A III 460.
Pierides A III 548. Pieridum A 1, 1, 5.
Pieriis aquis vatum ora rigantur A 3, 9, 26.
Pirithoi 4, 110. Pirithoum 4, 112. A I 744.
Pisaea hasta (*Oenomai*) A 3, 2, 15.
Pisandrum 1, 91.
Pitho A 3, 7, 33.
Pittheia (*Troezenia*) regna 4, 107.
Pittheis: Pittheidos Aethrae 10, 131.
Plias *sidus* 17, 188. Pliada 15, 69. Pliades A I 409.
Plisthenio (*i. e. Agamemnonis*) toro R 778.
Podalirius A II 735. R 313.
Poeantius heros (*Philoctetes*) R 111.
Pollux: Polluci 8, 69. Pollucem A 3, 2, 54. Polluce A 2, 16, 13.
Polybum 1, 91.
Polydamas: Pōlydamanta 5, 92.
Polydore N 109.
Pompeia umbra (*porticus*) A I 67. Pompeias umbras A III 387.
Ponti plaga laeva 12, 28. ultima 17, 157.
Pontice castor N 166.
porticus A 2, 2, 4. porticus Livia A I 72. *cf.* Pompeia.
Priameis (*Cassandra*): Priameide A 1, 9, 37. Priameida A II 405.
Priameius hospes (*Paris*) A II 5.
Priamides (*Paris*) 5, 11. 15, 1. A III 759. Dyspari Priamide 13, 43.
Priamus 1, 4. 5, 83; 95. 16, 211. Priami 1, 34. 3, 20. 5, 82. 16, 211. A 2, 14, 13. A III 440. Priamo 15, 103. A I 441. Priamum 16, 58. A I 685.
Priapus A 2, 4, 32.
Procris A III 686; 701. Procri A III 714; 727.
Procrustes 2, 69.
Prognis: Prognide R 453.
Prometheo cruore A 2, 16, 40.
Pronuba Iuno 6, 43.
Propertius: Properti A III 333.
Protesilaus 13, 16; 82; 154. Protesilao 13 *inscr.* Protesilae 13, 12.
Proteus A I 761. Protea A 3, 12, 35.
psittacus Corinnae A 2, 6, 1; 38; 57.
Pudor A 1, 2, 32.
Punica humus 7, 138. rostra A 2, 6, 22.
Puteal *sedes faeneratorum* R 561.
Pygmalionis opes 7, 148.
Pylades A I 745. Pyladen R 589.
Pylius (*Nestor*) A 3, 7, 41.
Pylos: Pylon 1, 63; 100. Pylo 1, 64.
Pyrrhae S 167.
Pyrrhiades (*Lesbides*) puellae S 15.
Pyrrhus 3, 136. 8, 1; 34; 101. Pyrrho 8, 34. Pyrrhe 8, 8.

Quirinus A 3, 8, 51.
Quiris: Quiriti A 3, 14, 9. Quiritem A 1, 7, 29. Quirites A 3, 2, 73.

Remus Iliades A 3, 4, 40.
Rhesi A 1, 9, 23. A II 137; 140. Rhesum 1, 39.
Rhodope 2, 113.
Rhodopeius (*Thracius*) Orpheus A III 321. Rhodopeia Phyllis 2, 1.
Roma A 1, 15, 26. 3, 15, 10. A I 55; 59. Romam R 223.
Romana Tragoedia A 3, 1, 29. Romana iuventus A I 459. R. pectora A I 209.
Romanis A 2, 12, 23.
Romulus Iliades A 3, 4, 40. Romule A I 101. N 138.

sabbata peregrina R 220.
Sabina A I 102. Sabinae A 1, 8, 39. M 11. Sabinas A 1, 10, 49. 2, 4, 15. 3, 8, 61.
Sabinus *Ovidii amicus* A 2, 18, 27.

Salmonis: Salmonida (*Tyro*) A 3, 6, 43.
Samii 1, 87.
Samos A II 79. Samo A II 602.
Sappho *poetria* A III 331. R 761. S *inscr.*; 155; 183. Sapphon S 217.
Saturnia falx N 63.
Saturnus A 3, 8, 35. Saturno 4, 132.
Satyri 4, 171. 5, 135. A I 542; 548. Satyris A III 157.
Schoeneis: Schoeneida (*Atalantam*) 15, 159. A 1, 7, 13.
Scipio *Ennii patronus* A III 410.
Sciron 2, 69.
Scylla *in freto Siciliae* 12, 123 sq. A 2, 11, 18. *cf.* R 67.
Scylla *Nisi filia* A 3, 12, 21 R 67.
Scyria (*Achillis*) membra 8, 110.
Scyrias puella A I 682.
Scythiae 6, 107. Scythiam A 2, 16, 39. Scythiā 12, 27.
Semele A 3, 3, 37. A III 251.
Semiramis A 1, 5, 11.
Seres A 1, 14, 6.
Seriphos A III 192.
Sesta puella (*Hero*) 17, 2.
Sestus 17, 127.
Sicanos S 57.
Sicelis S 52. Sicelides S 51.
Side(?) A I 731.
Sidonio amictu 9, 101.
Sidonis: Sidonī A III 252.
Sigeïa tellus 1, 33.
Sigeus: Sigeos portus 15, 169. Sigeo litore 15, 21.
Silenus A I 543.
Simois 1, 33. 13, 53. A 1, 15, 10. A II 134. Simoenta 7, 143.
Sinis 2, 70.
Sirenes A III 313. Sirenas R 789.
Sisyphias opes 12, 204.
Sisyphides (*Ulixes*) A III 315.
Sithonis (*i. e. Thracia*) unda 2, 6. Sithoni (*Phylli*) R 605.
Sithonius: Sithonii (*Thracii*) Rhesi A II 137. Sithonio Aquiloni 11, 13. Sithoniā nive A 3, 7, 8.
Sol A II 575. Solis 6, 86. 9, 16. A 2, 1, 24. A II 573. R 276. Solem A II 573.
Sophocleo cothurno A 1, 15, 15.
Sorores (*i. e. Parcae*) S 81.
Sparte 1, 65. 15, 85. 16, 209. Sparten 1, 65. 15, 83.
Spes dea A I 446.
Stheneleius hostis (*Eurystheus*) 9, 27.
Stygius: Stygia unda 15, 105. Stygias undas A II 41.
Styx: Styga A I 635. II 41. III 14.
Sulmo A 2, 16, 1. Sulmonis aquosi A 3, 15, 11.
Sychaeus 7, 97. Elissa Sychaei 7, 95; 191.
Sygambram (*Germanam*) A 1, 14, 49.
Symplegades 12, 121.
Syro Iudaeo A I 76. Palaestino A I 416.
Syrtes A 2, 11, 20. 2, 16, 21. R 739.

Taenariae maritae (*Helenae*) 13, 45. Taenariā humo 15, 170.
Taenaris soror (*Helena*) 8, 70; 71. T. terra 15, 30. T. ora 16, 6.
Tagi auriferi A 1, 15, 34.
Talaioniae Eriphylae A III 13.
Talthybius 3, 9. Talthybio 3, 10.
Tanais, *fluvius Scythicus:* Tanai (*abl.*) 6, 107.
Tantalides 8, 43. Tantalidae 8, 120. 16, 54. Tantalide A 2, 8, 13.
Tantalis (*Hermione*) 8, 120. Tantalides matres 8, 94.
Tantalus A 2, 2, 44. 3, 12, 30. A II 606.
Tartareos lacus A III 322.
Tatio (*rege Sabino*) 1, 8, 39. A III 118. M 11.
Tecmessa A III 519. Tecmessam *ib.* 517.
Tegeaeus aper 9, 87. Tegeaea virgo A II 55.
Teia Musa (*Anacreon*) A III 330. R 762.
Telamon 19, 69. Telamone 3, 27.
Telamonius (*i. e. Aiax*) A II 737.
Telemachus 1, 98. Telemacho 1, 109.
Tellus A 2, 1, 13.
Temeseïa (*in Bruttiis*) aera M 41.
Tempe A 1, 1, 15.
Tenedos 13, 53. A 1, 15, 9.
Tereus A 2, 14, 33. R 61.
Teucri 3, 130. Teucris 7, 138.

Teuthrantia turba (*i. e. Thespiades*) 9, 51.
Thais R 385; 386. Thaida R 383; 384. Thaide A III 604.
Thalia A I 264. S 84.
Thamyras: Thamyram A III 399. Thamyran A 3, 7, 62.
Thebae 2, 71.
Thebais (*i. e. Andromache*) A III 778.
Thebana semina dentes A 3, 12, 35.
Thebe Martia *nympha* A 3, 6, 34; 35.
Thebe *Boeotiae caput* A 3, 12, 15.
Therapnaeus: Therapnaeo (*Laconico*) rure 15, 92. Therapnaeae maritae (*Helenae*) A III 49.
Thersites A 2, 6, 41. R 482.
Theseides (*Hippolytus*) 4, 65.
Theseus 4, 65; 111; 119. 5, 126; 128. 15, 43; 223; 243. A I 509; 551. Thesei A 1, 7, 15. A III 459. Theseo 10 *inscr*. A III 457 Thesea 2, 13. 10, 10; 34; 110. 16, 33. A I 531. Theseu 10, 3; 21; 35; 75; 101; 149. A III 35.
Thessaliae litora 6, 1.
Thessalicus: Thessalico veneno A 3, 7, 27. Thessalicis iugis 9, 100.
Thessalĭs ara 13, 110.
Thessalus hospes 6, 23. (*Achilles*) A 2, 8, 11. Thessala terra 15, 242. pinus 17, 158.
Thestias (*Althaea*) R 721.
Thetis A 2, 14, 14. Thetidis 19, 60.
Thoantias (*Hypsipyle*) 6, 163.
Thoas: Thoanta 6, 135. Thoante 6, 114.
Thrace: Thracen 2, 84.
Thraces 2, 81. 15, 239.
Thracia castra 1, 42.
Thrasius A I 649.
Threce: Threcen A II 588.
Threcia Bacche A 1, 14, 21.
Threicius: Threicii Rhesi A 1, 9, 23. Threiciam lyram 3, 118. A 2, 11, 32. gruem A III 182. Threicio borea A II 431. Threiciā Samo (*i. e. Samothrace*) A II 602. Threicios portus 2, 108. Threiciis penatibus 9, 89
Thressa puella (*Hero*) 18, 100.
Thybris: Thybridis 7, 143.
Thyesteo amore A I 327.
Thyestiades: Thyestiaden (*Aegisthum*) A II 407.
Tiberinus R 257.
Tibullus A 3, 9, 5; 39; 60. Tibulli R 763. Tibullo A 3, 9, 15. Tibulle A 1, 15, 28. 3, 9, 66. A III 334.
Tibur: Tiburis Argei A 3, 6, 44.
Tigris A I 224.
Tiphys A I 6; 8. Tiphy 6, 48.
Tirynthius (*Hercules*) A I 187. heros II 221.
Tisiphone 2, 117.
Titan 8, 103. S 135.
Tithonos A 3, 7, 42. Tithoni 17, 111. A 2, 5, 35. Tithono A 1, 13, 33.
Tityos: Tityon A 3, 12, 25.
Tityrus *Vergilii* A 1, 15, 25.
Tlepolemus 1, 19. Tlepolemi 1, 20.
Tonantis germana (*Iuno*) 9, 7.
Tragoedia A 3, 1, 11; 29; 35; 67.
Trinacriae aquae 12, 126.
Triton 7, 48. A 2, 11, 27.
Tritonis: Tritonide pinu (*Argo*) 6, 47.
Triumphum A 1, 2, 25. Triumphe! A 1, 2, 34. 2, 12, 16.
Troas: Troada 13, 92. Troades 15, 79. Troasin 13, 135.
Troes A 1, 9, 34. Troas 1, 13.
Troezen: Troezena 4, 107.
Troia 1, 3; 4; 24; 49; 53. 8, 102. 13, 121. 15, 189; 232. 16, 210. A 3, 6, 27. 3, 12, 15. A II 133. III 439. R 281; 368. Troiae 5, 139. 16, 61. A II 127. Troiam 13, 71; 85.
Troïa classis 15, 225.
Troiana propago (*Ilia*) A 3, 6, 65. Troiani laboris A 3, 9, 29.
Troianos A 2, 12, 21.
Troicus ensis 7, 182. hospes 16, 160. Troica coniunx 16, 109. Troice raptor A III 254. Troica fata 1, 28.
Tuscus amnis (*Tiberis*) A III 386. Tusco semine M 65. tibicine A I 111.
Tydeus 9, 154.
Tydides (*Diomedes*) A 1, 7, 31; 34. R 5.

Tyndareus 8, 29. Tyndarei 16, 54. Tyndareum 16, 250.
Tyndaris (*Helena*) 5, 91. A 2, 12, 18. A II 408 (*ibi est Clytaemestra*). Tyndaridis 16, 118. Tyndari 15, 202. A I 746.
Typhoidos Aetnae S 11.
Tyrius: Tyrio ostro 12, 179. aëno M 9. murice A III 170. R 708. Tyriam urbem 7, 151. Tyrios amictus A II 297. Tyriis *ib.*
Tyro (*Salmonei filia*) 18, 132.
Tyros 17, 149.

Varroni (*Atacino poetae*) A III 335. Varronem A 1, 15, 21.
Venus 4, 54; 136. 5, 33. 7, 29. 9, 11. 15, 35; 54; 185; 192. 16, 115; 126. 18, 159. A 1, 1, 7. 1, 4, 66. 1, 8, 30; 42; 86. 1, 9, 29. 1, 10, 19; 33. 2, 14, 17. 3, 2, 55. 3, 9, 15. A I 7; 87; 244; 248; 275; 362; 386; 608. II 397; 414; 480; 562; 565; 613. III 224; 451; 564; 609. R 143; 159; 200; 405; 712. S 91; 213. Veneris 16, 141. 17, 69. A 1, 4, 21. 1, 10, 17; 19. 1, 11, 26. 2, 3, 2. 2, 7, 21. 2, 8, 8; 18. 2, 10, 29; 35. 2, 18, 3. 3, 2, 60. 3, 9, 7. A I 81; 165; 675; 719. II 459; 563; 609; 659; 717. III 762; 787; 797; 805. R 103; 357; 407; 431. Veneri 4, 88. 16, 131; 253. A 1, 9, 3. 1, 11, 27. A I 75; 148; 248. III 85. R 800; 802; 805. Venerem 2, 39. 4, 97; 102; 167. A 2, 5, 28. 2, 7, 27. 2, 17, 19. 3, 10, 47. 3, 14, 24. A I 33; 406. II 582; 679; 701. III 401; 466.
Verona Catullo gaudet A 3, 15, 7.
Vergilio Mantua gaudet A 3, 15, 7. V. *quid debeat epos* R 396.
Vestae A III 463.
Vestalis A 3, 6, 75.
Victoria A 3, 2, 55.
Virgo aqua *Romae* A III 385. Virginis *ib.* 388.
Virtus A III 23.
Vlixes 1, 35. 3, 129. A II 123; 355. R 285. Vlixis 1, 84. A 2, 18, 29. Vlixi A 2, 18, 21. Vlixe 1, *inscr.*; 18, 148. Vlixem A II 103.
Vmbri coniunx rubicunda mariti A III 303.
Vrsa (*sidus*) 17, 152.
Vulcanus A II 741. Vulcano A 2, 17, 19. A II 574. Vulcanum A II 569. Vulcane A II 589.

Xanthus 13, 53. Xanthi 5, 28. Xantho A 3, 6, 31. Xanthe 5, 29. A 3, 6, 28.

Zacynthos 1, 87
Zephyro Aeolus imperat 11, 13.
Zoilus: Zoile R 366.

Ovidius. Carmina.	141489	768 m 1871 v.1
Aug 27'11	Blanchard	
DEC 2	Harris	DEC 8 1913
OCT 11 19	42:3	DEC 18 1916
DEC 27 19	154:1	
DEC 22		DEC 1922
AUG 15 192		
NOV 29 1940		MAR 31